

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Матеріали

**53-ї науково-методичної конференції
викладачів і аспірантів**

**«Сучасні освітні технології та інноваційні методики
навчання в підготовці здобувачів вищої освіти: досвід та
перспективи»**

**23-24 лютого 2022 року
м. Полтава**

УДК 378.147

М 34

Редакційна колегія:

Дорошенко Андрій, начальник навчального відділу, к.е.н., доцент

Колесніченко Ірина, методист II категорії навчального відділу

Бурлака Олена, методист навчального відділу

Зінченко Валерія, секретар навчального відділу

Ком'ютерний набір – автори тез

Комп'ютерна верстка – **Зінченко Валерія**

***Відповідальність за правильність наведених статистичних даних,
фактів та посилань на інформаційні джерела несуть автори тез***

Матеріали 53-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів «Сучасні освітні технології та інноваційні методики навчання в підготовці здобувачів вищої освіти: досвід та перспективи». м. Полтава: ПДАУ, 2022. – 216 с.

ЗМІСТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ...	9
Визначення однорідності змішування компонентів комбікормів із використанням мікротрейсерів <i>Сахно Тамара</i> , д.х.н., старший науковий співробітник	9
Використання ресурсів відеоконтенту мережі інтернет під час викладання фахових дисциплін <i>Поспелов Сергій</i> , д. с.-г. н., професор; <i>Мищенко Олег</i> , к. с.-г. н., доцент; <i>Опара Микола</i> , к. с.-г. н., доцент	11
Дидактичне конструювання дисципліни «Методика і організація досліджень та цифрова агрономія» <i>Юрченко Світлана</i> , к. с.-г. н.	13
Застосування інноваційних методик при викладанні освітніх компонентів, основою яких є моніторинг природних процесів у геосистемах <i>Ласло Оксана</i> , к.с.-г.н., доцент; <i>Оленір Роман</i> , к.с.-г.н.; <i>Гордєєва Олена</i> , к.с.-г.н.	15
Застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні хімічних дисциплін у Полтавському державному аграрному університеті <i>Крикунова Валентина</i> , к.х.н., доцент.	17
З досвіду організації дистанційного навчання здобувачів вищої освіти спеціальності 201 Агрономія денної форми навчання на кафедрі рослинництва <i>Кочерга Анатолій</i> , к.с.-г.н., доцент; <i>Філоненко Сергій</i> , к.с.-г.н., доцент.	19
Значення інноваційних технологій навчання в підготовці майбутніх екологів <i>Писаренко Віктор</i> , д. с.-г.н, професор; <i>Пицаленко Марина</i> , к.с.-г.н., доцент.	22
Інноваційний підхід до самостійної роботи здобувачів вищої освіти на кафедрі рослинництва <i>Гангур Володимир</i> , д. с.-г. н., старший науковий співробітник; <i>Антонець Марина</i> , к.псих.н., доцент; <i>Антонець Олександр</i> , к. с.-г. н., доцент	24
Концептуальні засади у підготовці фахівців екологів <i>Писаренко Павло</i> , д.с.-г.н., професор; <i>Самойлік Марина</i> , д.е.н., професор.	26
Науково-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти як одна із основних чинників підготовки висококваліфікованих кадрів <i>Малюга Аліна</i> , завідувач лабораторії; <i>Благодарь Катерина</i> , лаборант кафедри біотехнології та хімії.	28
Огляд інноваційних освітніх технологій <i>Ромашко Таміла</i> , к.х.н., доцент.	30
Особливості викладання хімічних дисциплін в умовах дистанційної форми навчання <i>Короткова Ірина</i> , к.х.н., доцент.	32
Особливості реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу <i>Рибальченко Анна</i> , к.с.-г.н.; <i>Криворучко Людмила</i> , к.с.-г.н.	35
Проблеми використання сучасних інноваційних технологій в освітньому процесі <i>Бараболя Ольга</i> , к. с.-г. н., доцент; <i>Ляшенко Віктор</i> , к. с.-г. н., доцент.	37
Професійна підготовка фахівців до використання ГІС та технологій при плануванні територій <i>Шевчук Сергій</i> , д. геогр. н., професор; <i>Погрібняк Максим</i> , аспірант кафедри географії та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.	38
Професійний саморозвиток майбутніх спеціалістів як система організованих компонентів <i>Коваленко Нінель</i> , к. с.-г. н., доцент; <i>Шерстюк Олена</i> , асистент; <i>Боброва Нелля</i> , к. б. н.,	40

викладач кафедри мікробіології, вірусології та імунології Полтавського державного медичного університету.....	
Сучасні тенденції розвитку освітніх технологій у природничих науках <i>Тараненко Анна</i> , к.с.-г.н., доцент; <i>Диченко Оксана</i> , к.с.-г.н., доцент.....	42
Трансформації освітнього середовища в умовах компетентнісного підходу до підготовки фахівців <i>Коваленко Нінель</i> , к. с.-г. н., доцент.....	44
Умови професійної підготовки майбутніх агрономів <i>Баган Алла</i> , к. с.-г. н.; <i>Шакалій Світлана</i> , к. с.-г. н.....	46
Формування необхідності професійного саморозвитку майбутніх агрономів <i>Нечипоренко Наталія</i> , к. с.-г. н.; <i>Поспелова Ганна</i> , к. с.-г. н., доцент.....	47
Якість проведення лабораторних занять та їх вплив на формування професійних здібностей фахівця <i>Біленко Оксана</i> , к. с.-г. н.; <i>Воропіна Віра</i> , асистент; <i>Тараненко Сергій</i> , к. с.-г. н., доцент	50
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ	52
Важливість використання сучасних освітніх технологій та методів навчання при вивченні нормальної та патологічної фізіології тварин <i>Киричко Олена</i> , к. вет. н, доцент; <i>Дмитренко Надія</i> , к. вет. н, доцент; <i>Шерстюк Любов</i> , старший викладач; <i>Титаренко Олена</i> , к. вет. н, доцент.....	52
Використання інноваційних методів навчання у підготовці здобувачів освітньо-наукового рівня доктор філософії за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина <i>Мельничук Віталій</i> , к.вет.н., доцент; <i>Євстаф'єва Валентина</i> , д.вет.н., професор; <i>Долгін Олександр</i> , завідувач навчально-наукової лабораторії паразитології.....	54
Використання навчальної пратформи moodle Полтавського державного аграрного університету у вивченні дисципліни «Загальна та спеціальна хірургія» <i>Передера Роман</i> , к. вет. н., доцент	55
Вимоги до викладання дисциплін на кафедрі інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки в умовах пандемії Covid-19 <i>Передера Олена</i> , к. вет. н., доцент.....	57
Впровадження у навчальний процес нових інтерактивних методів навчання при підготовці здобувачів вищої освіти спеціальності 211 Ветеринарна медицина <i>Киричко Борис</i> , д.вет.н., професор; <i>Туль Олександра</i> , доктор філософії.....	59
Досвід застосування дистанційного навчання з дисципліни «Клінічна біохімія» <i>Кравченко Сергій</i> , к. вет. н., доцент; <i>Канівець Наталія</i> , к. вет. н., доцент; <i>Каришева Людмила</i> , старший викладач.....	61
Застосування активних лекцій під час вивчення дисциплін за підготовки лікарів ветеринарної медицини <i>Локес-Крупка Терезія</i> , к.вет.н., доцент; <i>Зарицький Сергій</i> , асистент; <i>Бурда Тетяна</i> , асистент.....	63
Застосування сучасної комунікаційної технології стрімінгу з метою проведення інтерактивних лабораторно-практичних занять в умовах тваринницьких ферм <i>Супруненко Костянтин</i> , к. вет. н., доцент; <i>Курман Андрій</i> , к. б. н., доцент; <i>Каришева Людмила</i> , старший викладач.....	65
Інноваційні методики навчання при підготовці здобувачів вищої освіти спеціальності 211 Ветеринарна медицина ступеня магістр <i>Панасова Тетяна</i> , к. вет. н., доцент; <i>Довгопол Володимир</i> , к. вет. н., старший науковий співробітник	67
Інноваційні методи навчання при підготовці лікарів ветеринарної медицини <i>Кручиненко Олег</i> , д.вет.н., доцент.....	69
Інноваційні технології навчання: досвід впровадження та перспективи розвитку <i>Омельченко Ганна</i> , к. вет. н., доцент; <i>Авраменко Наталія</i> , к. вет. н., доцент.....	71

Особливості підготовки фахівців ветеринарної медицини в сучасних умовах <i>Бердник Василь</i> , д. вет. н., професор; <i>Бердник Ірина</i> , к. б. н., доцент; <i>Киричко Олена</i> , к. вет. н., доцент.....	72
Переваги та недоліки дистанційного навчання у підготовці ветеринарних лікарів <i>Корчан Леонід</i> , к.вет.н., доцент; <i>Корчан Микола</i> , к.вет.н., доцент.....	77
Поняття та види плагіату <i>Звенігородська Таміла</i> , к. вет. н., доцент.....	79
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ, ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	82
Визначення якості освітніх послуг шляхом анкетування здобувачів спеціальності 126 Інформаційні системи та технології <i>Протас Надія</i> , к.с.-г.н., доцент; <i>Дегтярьова Лариса</i> , к.т.н., доцент; <i>Одарущенко Олена</i> , к.т.н., доцент; <i>Поночовний Юрій</i> , д.т.н., старший науковий співробітник; <i>Одарущенко Олег</i> , д.т.н., доцент.....	82
Використання цифрових технологій в освітньому процесі <i>Вакуленко Юлія</i> , к.с.-г.н., доцент; <i>Петренко Максим</i> , к.с.-г.н.; <i>Бондаренко Марина</i> , методист II категорії директорату ННІ ЕУПТ.....	84
Вплив інтерактивних методів навчання на формування професійних компетентностей майбутніх менеджерів <i>Ищейкін Тимур</i> , к.е.н., доцент; <i>Олійник Аліна</i> , к.е.н.; <i>Гончаренко Аліна</i> , здобувач вищої освіти спеціальності «Менеджмент».....	86
До питання дизайну системи оцінювання навчальних дисциплін спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування <i>Сердюк Ольга</i> , к. е. н., доцент; <i>Мирна Ольга</i> , к. е. н., доцент; <i>Сліченко Вікторія</i> , аспірант.....	88
Застосування інноваційних методів навчання та викладання у закладах вищої освіти <i>Панасенко Наталія</i> , к. е. н., доцент; <i>Томенко Дмитро</i> , аспірант кафедри публічне управління та адміністрування.....	90
Застосування методу проєктів в освітній діяльності <i>Осташова Валерія</i> , к.ю.н., доцент; <i>Сазонова Тетяна</i> , к.е.н., доцент; <i>Федірець Олег</i> , д.е.н., доцент.....	92
Інноваційні технології навчання: зміст останніх тенденцій в освіті <i>Шупта Ірина</i> , к. п. н., доцент; <i>Щетініна Тетяна</i> , к. і. н., доцент; <i>Якубенко Олексій</i> , аспірант.....	94
Інноваційні технології підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 075 Маркетинг <i>Писаренко Володимир</i> , д.е.н., професор.....	96
Контекстне навчання як умова формування професійного потенціалу менеджера <i>Вараксіна Олена</i> , к. е. н., доцент; <i>Чернікова Наталія</i> , к. е. н., доцент; <i>Вовк Микола</i> , асистент.....	98
Контекстний підхід у підготовці здобувачів вищої освіти до професійної діяльності <i>Япринець Тетяна</i> , к. пед. н., доцент; <i>Шульга Людмила</i> , к. е. н., доцент.....	100
Методи вивчення інформаційних систем в розрізі діджиталізації агробізнесу <i>Яковлева Оксана</i> , старший лаборант; <i>Рябий Микола</i> , к.т.н.; <i>Мавріна Марина</i> , к.т.н.	102
Нова освітня політика: від набору компетенцій до кваліфікованого фахівця <i>Махмудов Ханлар</i> , д.е.н., професор; <i>Мороз Світлана</i> , к.пед.н., доцент; <i>Калашиник Олена</i> , к.т.н., доцент.....	104
Нормативне регулювання та стратегічні орієнтири розвитку дуальної освіти в системі підготовки фахівців економічного та управлінського профілю <i>Миколенко Інна</i> , д.е.н., доцент.....	106

Особливості застосування інтегративного підходу до надання освітніх послуг у закладах вищої освіти <i>Дячков Дмитро</i> , д.е.н., доцент; <i>Зось-Кіор Микола</i> , д.е.н., професор; <i>Потанюк Ірина</i> , к.е.н., доцент.....	108
Особливості формування та просування бренду закладу вищої освіти <i>Світлична Алла</i> , к.е.н., доцент; <i>Дядик Тетяна</i> , к.е.н., доцент; <i>Загребельна Ірина</i> , к.е.н., доцент.....	110
Правова регламентація використання інноваційних методик навчання у підготовці здобувачів вищої освіти <i>Коломісць Павло</i> , к.ю.н., доцент; <i>Купченя Лідія</i> , к.ю.н.....	112
Про адаптацію європейського досвіду викладання навчальних дисциплін <i>Пантелеймоненко Андрій</i> , д.е.н., професор; <i>Гончаренко Владислав</i> , д.е.н., професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.....	114
Сучасні вимоги суспільства, роботодавців, здобувачів до якості освіти <i>Даниленко Вікторія</i> , к.е.н., доцент.....	116
Умови розвитку професійних лідерських якостей аспірантів – майбутніх викладачів закладів вищої освіти <i>Вороніна Вікторія</i> , к.е.н., доцент; <i>Воронько-Невіднича Тетяна</i> , к.е.н., доцент; <i>Лопушинська Олена</i> , к.е.н.....	118
Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю <i>Волкова Неля</i> , к.е.н., доцент; <i>Михайлова Олена</i> , к.е.н., доцент; <i>Писаренко Світлана</i> , к.с.-г.н., доцент.....	120
Формування спеціальних е-компетентностей сучасних фахівців у закладах вищої освіти <i>Копішинська Олена</i> , к.ф.-м.н., доцент; <i>Уткін Юрій</i> , к.т.н., доцент; <i>Слюсар Вадим</i> , д.т.н., професор; <i>Слюсарь Ігор</i> , к.т.н., доцент.....	123
ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ.....	126
Використання інтерактивних методів навчання під час дистанційного викладання фізико-математичних дисциплін <i>Антонець Анатолій</i> , к.пед.н., доцент; <i>Флегантов Леонід</i> , к.ф.-м.н., доцент; <i>Овсієнко Юлія</i> , к.пед.н., доцент; <i>Рижкова Тетяна</i> , старший викладач.....	126
Досвід викладання дисципліни «Механотроніка» для інженерно-технологічних спеціальностей ПДАУ <i>Падалка Вячеслав</i> , к. т. н., доцент; <i>Біловод Олександра</i> , к. т. н., доцент.....	128
Інноваційні методики навчання в підготовці здобувачів вищої освіти при вивченні дисципліни «Основи охорони праці» <i>Лапенко Тарас</i> , к.т.н., доцент.....	130
Інноваційні методи навчання у викладанні дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» <i>Дрожжана Ольга</i> , старший викладач.....	132
Особливості формування проєктно-конструкторської компетентності здобувачів вищої освіти під час вивчення інженерної та комп'ютерної графіки <i>Антонець Анатолій</i> , к.пед.н., доцент; <i>Горик Олексій</i> , д. т. н., професор; <i>Ковальчук Станіслав</i> , д. т. н.; <i>Канівець Ірина</i> , к. пед. н., доцент.....	135
Проектне навчання, як елемент сучасних освітніх технологій: практичний досвід <i>Ляшенко Сергій</i> , к.т.н., доцент.....	137
Традиційні та інноваційні методи навчання та їх вплив на формування професійних компетенцій студентів <i>Шпилька Микола</i> , к.т.н., доцент.....	139

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ.....	142
Академічна мобільність здобувачів вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку <i>Дорошенко Андрій, к.е.н., доцент; Єгорова Олена, к.е.н., доцент; Кончаковський Євген, к.е.н., доцент</i>	142
Використання результатів неформальної та інформальної освіти при підготовці здобувачів вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування <i>Чумак Валентина, к. е. н., доцент; Безкровний Олександр, к. е. н., доцент; Бражник Людмила, к. е. н., доцент</i>	143
Використання технічних можливостей платформи moodle під час дистанційної освіти <i>Єрмолаєва Марина, к.е.н., доцент</i>	146
Дидактичні ігри як метод активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти <i>Подлесна Ганна, к. псих. н., доцент</i>	148
Досвід викладання лабораторних занять з використанням програми віддаленого доступу AnyDesk в умовах дистанційного навчання <i>Грибовська Юлія, к.е.н., доцент; Ходаківська Лілія, к.е.н., доцент</i>	151
Досвід та перспективи використання інноваційних методів навчання при викладанні облікових дисциплін <i>Мац Тетяна, к.е.н., доцент; Красота Олена, к.е.н., доцент</i>	153
Ефективні способи навчання в опануванні дисциплін контрольного профілю <i>Пономаренко Оксана, к.е.н., доцент; Пилипенко Катерина, д.е.н., професор</i>	155
Інноваційні методи навчання - основа модернізації університетської освіти <i>Черненко Ксенія, к.е.н.</i>	157
Інтеграція цифрових технологій у традиційне навчання <i>Кононенко Жанна, к.е.н., доцент; Чип Людмила, к.е.н., доцент</i>	159
Інтелектуально-конкурентні ігри як основоположний засіб всебічного розвитку творчої активності здобувачів вищої освіти <i>Ліпський Роман, к.е.н., доцент</i>	162
Методика викладання облікових дисциплін в дистанційному форматі <i>Кулик Вікторія, д.е.н., професор; Пилипенко Катерина, д.е.н., професор</i>	164
Особистісний підхід до навчання в сучасних суспільних реаліях <i>Капачева Людмила, к. е. н., доцент</i>	165
Переваги дуальної лекції як інтерактивного методу навчання <i>Тютюнник Юрій, к.е.н., доцент; Рудич Алла, к.е.н., доцент; Песцова-Світалка Оксана, к.е.н., доцент</i>	167
Практична підготовка фахівців з обліку – сучасні виклики та перспективи <i>Левченко Зоя, к. е. н., доцент; Тютюнник Світлана, к. е. н., доцент; Дугар Тетяна, к. е. н., доцент</i>	169
Проблеми дистанційної освіти та шляхи їх вирішення <i>Мокієнко Тетяна, к.е.н., доцент; Прийдак Тетяна, к.е.н., доцент; Сіренко Олена, к.е.н.</i>	172
Синергетичний потенціал сучасних педагогічних технологій <i>Шейко Сергій, к. філос. н., доцент</i>	174
Сучасні інноваційні методики навчання у вищій освіті <i>Бурлака Олена, методист; Колесніченко Ірина, методист II категорії; Пастрома Людмила, методист; Браславець Тетяна, керівник виробничої практики</i>	175
Сучасні інноваційні освітні технології у закладах вищої освіти <i>Томілін Олексій, д. е. н., доцент</i>	177
Сучасні методи викладання іноземних мов <i>Воловик Лариса, к.філол.н., доцент</i>	179

Сучасні прийоми і методи активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти <i>Льченко Алла</i> , к. пед. н., доцент.....	181
Цифрові інструменти як основа трансформаційних змін в освітньому процесі в умовах глобальної диджиталізації <i>Зоря Світлана</i> , к. е. н., доцент; <i>Дорошенко Ольга</i> , к. е. н., доцент.....	184
ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА	187
Використання інформаційно-комп'ютерних технологій при викладанні дисципліни «Годівля тварин і технологія кормів» <i>Чижанська Наталія</i> , к.б.н.....	187
Використання сучасних освітніх технологій навчання при підготовці здобувачів вищої освіти <i>Шаферівський Богдан</i> , к. с.-г. н.; <i>Желізняк Іван</i> , старший викладач.....	189
Досвід та перспективи залучення стейкхолдерів при підготовці здобувачів вищої освіти спеціальності «Харчові технології» <i>Кайнаш Алла</i> , к. т. н., доцент; <i>Будник Ніна</i> , к. т. н., доцент.....	191
Екологічна освіта для стійкого розвитку сільського господарства <i>Мироненко Олена</i> , к. с.-г. н., доцент.....	193
Значення самостійної роботи для розвитку самоосвіти майбутнього фахівця <i>Рак Тетяна</i> , к. с.-г. н.....	195
Інноваційні методики забезпечення потреб тварин елементами живлення <i>Ульянко Сергій</i> , к. с.-г. н., доцент.....	197
Можливості віртуальної академічної мобільності здобувачів вищої освіти <i>Усенко Світлана</i> , д. с.-г. н., старший науковий співробітник; <i>Шостя Анатолій</i> , д.с. г. н., старший науковий співробітник; <i>Васильєва Ольга</i> , к. с. г. н., доцент.....	199
Наука як важлива складова освітньої діяльності університетів: сучасний стан та перспективи <i>Сукманов Валерій</i> , д.т.н, професор; <i>Дубова Галина</i> , к.т.н., доцент.....	201
Освітні технології сьогодення <i>Сябро Альона</i> , асистент; <i>Березницький Віктор</i> , старший викладач; <i>Слинько Віктор</i> , к. с.-г. н., доцент.....	203
Практична підготовка як обов'язковий компонент освітньої програми технологія виробництва і переробки продукції тваринництва у забезпеченні загальних і фахових компетентностей <i>Кузьменко Лариса</i> , к.с.-г.н., доцент.....	205
Проблеми та перспективи проведення он-лайн навчання здобувачів вищої освіти в умовах пандемії <i>Кодак Тетяна</i> , к. с.-г. н.; <i>Юхно Віктор</i> , к. с.-г. н., доцент.....	207
Сучасні освітні методи і технології навчання у вищій освіті <i>Карунна Тетяна</i> , к. с.-г. н.; <i>Кравченко Оксана</i> , к. с.-г. н., доцент.....	209
Сучасні підходи до викладання дисципліни «Технологія виробництва продукції свинарства» <i>Поліщук Анатолій</i> , д. с.-г. н., професор; <i>Шостя Анатолій</i> , д. с.-г. н., старший науковий співробітник; <i>Усачова Валентина</i> , к. с.-г. н.; <i>Чухліб Євгеній</i> , к. с.-г. н.....	211
Формування екологічної свідомості у майбутніх фахівців спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва <i>Ващенко Павло</i> , д. с.-г. н., старший науковий співробітник; <i>Усачова Валентина</i> , к. с.-г. н. ...	212

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ

ВИЗНАЧЕННЯ ОДНОРІДНОСТІ ЗМІШУВАННЯ КОМПОНЕНТІВ КОМБІКОРМІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МІКРОТРЕЙСЕРІВ

Сахно Тамара, д.х.н.,
старший науковий співробітник

Комбікормова галузь є запорукою розвитку тваринництва, птахівництва, рибальства та харчової промисловості і являється досить перспективною через існування потужної сировинної бази в Україні. Виробництво комбікормів зазнає постійних змін протягом багатьох років, тому ряд підприємств змушений пристосовуватися до поточної ситуації на ринку. Для того, щоб конкурувати як на внутрішньому, так і на європейському ринках, підприємства повинні виробляти безпечні харчові продукти високої якості, які відповідають очікуванням споживачів. Тому формування якісної і оптимізованої до виробничих потреб кормової бази є важливим чинником економічної ефективності діяльності тваринницьких підприємств [1].

До найважливіших систем управління якістю, які застосовуються на підприємствах харчової промисловості, належать:

- Належна санітарно-гігієнічна практика – GHP;
- Належна виробнича практика – GMP+;
- Аналіз безпеки та критичні контрольні точки – HACCP.

Незважаючи на постійне вдосконалення методів контролю та нагляду за виробництвом комбікормів і значний прогрес у боротьбі з хворобами, виникають нові загрози здоров'ю тварин. У системі HACCP вимоги по утриманню й *годівлі тварин* для забезпечення безпеки та високої якості здорового харчування досягається шляхом проведення спеціального контролю в місцях, які є вирішальними з точки зору гігієнічних загроз і в яких може відбутися зниження якості виробленого комбікорму. Система полягає в проведенні аналізу всіх загроз як біологічних, фізичних і хімічних, які можуть стати причиною зниження якості виробленого комбікорму, і вказувати, які точки на кожному етапі виробництва харчових продуктів є «критичними» для безпеки харчових продуктів. Ці точки описуються як критичні контрольні точки (Critical Control Point - CCP), і вони повинні перебувати під постійним наглядом. Найважливішими елементами системи HACCP є: - виявлення можливих загроз, - оцінка їх значущості, - оцінка їх ймовірності (ризиків виникнення), - визначення методів їх усунення.

Одним із важливих етапів виробництва промислових кормів є процес змішування. Відповідно до документа Міжнародного співробітництва для зближення технічних вимог до оцінки кормових інгредієнтів (ICCF), однорідність- це здатність кормового інгредієнта рівномірно розподілятися по всій призначеній матриці; тестування однорідності: оцінка рівномірного розподілу кормового інгредієнта в призначеній матриці. Перехресне забруднення (cross-contamination) - забруднення однієї одиниці або партії корму

та харчового продукту для тварин від контакту з іншим матеріалом.

У представленому дослідженні проаналізовано технологію виробництва промислових комбікормів на працюючому комбікормовому заводі, взявши стадію змішування як контрольні точки, що мають критичне значення для безпечності харчової продукції. Завод ТОВ "Мега корм" [2] – виробництво комбікормів преміум класу, преміксів та *білково-вітамінно-мінеральних добавок* технічно оснащений провідним світовим виробником обладнання для комбікормових та преміксів заводів – німецькою компанією «BDW Feedmill Systems GmbH & Co». Повністю автоматизована технологічна лінія. Обладнання з високою точністю ваги, похибкою не більше 0.00001% для дозування всіх компонентів, двоступінчаста система водопідготовки. Щороку завод Мега Корм проходить аудит Голландських фахівців на відповідність міжнародному стандарту GMP+B1. Тому дослідження якості процесу змішування відповідно до стандарту GMP+BA2 є обов'язковим. Дослідження оцінки якості процесу змішування проводилося відповідно до наведеного стандарту, який описує методику випробувань для вимірювання однорідності та перехресного забруднення змішувачів з використанням мікротрейсерів.

Дослідження процесу змішування компонентів комбікормів і преміксів із використанням мікротрейсерів проводилось нами для різних підприємств протягом майже 10 років [3-6]. Час змішування компонентів різний і залежить від багатьох факторів починаючи від складу компонентів і до типу змішувача, в якому ведеться процес. Він може становити від 1,5 хвилин до 5 і більше хвилин. Для кожного типу змішувачів і компонентних композицій слід визначити час оптимального змішування. Необхідно підкреслити, що для досягнення повністю однорідної суміші слід дотримуватися суворо визначеного часу змішування. Як скорочення, так і подовження часу змішування може призвести до отримання суміші поганої якості. Важливо, щоб вся структура, пов'язана з дозуванням і внесенням добавок, була гармонійна з процесом змішування, щоб не було зупинок у роботі змішувача.

Рівномірність змішування різних компонентів комбікорму, швидкість змішування та надійність змішувачів безпосередньо залежать від конструкційних (конструкційних) особливостей змішувальних пристроїв та експлуатаційних параметрів їх роботи. Для кормів розроблено та випробувано декілька індикаторних методів, зокрема хлориди, вітамін B12, цинк, мідь, мікроіндикатори та флуоресцентні речовини. Більшість із цих методів трудомісткі та дорогі (особливо ті, що базуються на хімічному аналізі).

Перед визначенням ефективності процесу змішування було проведено аналіз технологічної структури виробництва промислових кормів з урахуванням моменту, в якому існує загроза якості продукту.

Оцінка якості змішування проводилась за методикою, прийнятою в стандарті GMP + BA2. Використання ймовірності $p\%$, оцінка однорідності визначається наступним чином:

- якщо $p \geq 25\%$, можна зробити висновок, що суміш відмінна. Чим ближче значення p до 100%, краще суміш.
- якщо $5\% \leq p < 25\%$, можна зробити висновок, що суміш є гарною. якщо

$1\% \leq p < 5\%$, однозначного статистичного висновку зробити не можна. Рекомендується повторити тест.

- якщо $p < 1\%$, можна дійти невтішного висновку, що суміш неоднорідна.

Результати дослідження змішування преміксу Гровер/Фініш 2,5% дають $p = 50\%$, тобто змішування відмінне.

Список використаних джерел:

1. Яців І. Б., Темненко С. М. Формування кормової бази як чинника розвитку тваринництва у сільськогосподарських підприємствах // Агросвіт. – 2020. - № 16. – С.24-31.

2. <https://megakorm.com/ua>

3. Barashkov N., Eisenberg D., Sakhno T.V. Ferromagnetic microtracers in mixer performance evaluation for liquid feeds // Людина, природа, техніка: ФООП О.І.Кека, 2014. – С.8-10.

4. Сахно Т. В., Семенов А. О. Ферромагнітні мікротрейсери при визначенні однорідності кормів для тварин. Нові технології і обладнання харчових виробництв : матеріали Міжвузівського науково-практичного семінару наук.керівник семінару В.О. Скрипник. – Полтава: ПУЕТ, 2021. 40 с. С.35-37.

5. Sakhno T., Semenov A., Barashkov N. Assessing the quality of homogeneity of pet food using ferromagnetic micro tracers. Grain Products and Mixed Fodder's. – 2020. V.20(2). – P.32-37.

6. Irgibaeva I., Barashkov N., Sakhno T. et all. Synthesis of Iron Nanoparticles by Thermal Decomposition of Diironnonacarbonyl in Ionic Liquid and Their Potential Use as Nanotracers for Mixer Studies in Liquids Feeds. Advances in Chemical Engineering and Science. – 2020. – V.10. – P.201-209.

ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ВІДЕОКОНТЕНТУ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Поспєлов Сергій, д. с.-г. н., професор;

Міщенко Олег, к. с.-г. н., доцент;

Опара Микола, к. с.-г. н., доцент

Використання аудіо та візуальних матеріалів під час викладання не є чимось новим. Ще під час другої світової війни відеоматеріали використовувалися педагогами для підвищення ефективності навчання військових. З тих часів зміст, можливості та технології значно розширилися, і навчальний контент розширювався спочатку у вигляді роликів та фільмів, потім трансформувався до лекцій, спеціально записаних та озвучених для аудиторних занять на допомогу викладачам. Із розвитком технологій доставки навчального контенту вони стали ще більш доступними для користування: спочатку це кінострічки, згодом – відеокасети, DVD та лазерні диски. Нарешті, з появою цифрових технологій можливості стають майже безмежними [1].

За даними спеціальних досліджень, використання відео в освітньому процесі невпинно зростає протягом останніх 20-30 років. Більш того, такі технології не тільки широко використовуються, а й високо цінуються як способи більш ефективного і творчого навчання. При цьому найбільшою

цінністю мультимедійних інструментів є прямий зв'язок між частотою використання та припущеними досягненнями і мотивацію студентів. Серед постійних користувачів (викладачів, які застосовували під час занять відеоматеріали протягом двох і більше годин на тиждень), дві третини вважали, що здобувачі узнавали більше, коли використовували відеоконтент, а майже 70 % вважали, що мотивація студентів зростала. Більш половини постійних користувачів також вважали, що студенти розширяли свій словарний запас внаслідок використання відео.

Згідно зведеним даним закордонних досліджень та опитування викладачів, можна окреслити основні переваги освітнього відеоконтенту:

- підсилює ефективність читання та лекційний матеріал;
- допомагає розвитку загальної бази знань у студентів;
- покращує розуміння матеріалу та його обговорення;
- підвищує мотивацію студентів до навчання;
- сприяє ефективності викладачів.

Незважаючи на існуючу думку, що перегляд відеоконтенту – це пасивний спосіб отримання інформації, коли глядач лише поверхнево сприймає матеріал, а згодом його забуде, більш глибокі і сучасні дослідження підтверджують, що перегляд – це більше активний процес, який включає до себе високу когнітивну активність, так необхідну для активного навчання [2]. Навіть для малоактивних студентів, продуманий відеоконтент значно підвищує сприйняття інформації, особливо спеціальної. Зміст і контекст відеоматеріалів повинен відповідати віку, професійним навичкам, інтелектуальному рівню студентів, що значно підвищує ефективність заняття.

Існує три основних способи отримання інформації: візуальний, слуховий і тактильний. За даними [3] вони пов'язані з тим, як студенти обробляють інформацію, відповідно він сформулював три основних стиля навчання: візуально-просторовий, слухо-послідовний та тактильно-кінестетичний. Студенти, які навчаються візуально-просторовим способом, сприймають нову інформацію шляхом візуалізації усієї концепції і мислять цілісними, часто трьохмірними зображеннями. Ті, що слухають послідовно нову інформацію, навчаються шляхом поступового опанування знань, які вони сприймають на слух. Ті ж студенти, які приймають нове шляхом тактильної кінестетики, краще за все навчаються новому за допомогою фізичного контакту та сприйняття, отримують більше користі під час виконання лабораторних занять.

Доведено, що як правило, будуть пам'ятати інформацію:

- 10 % від того, що читають;
- 20 % від того, що слухають;
- 30 % від того, що бачать;
- 50 % від того, що слухають і бачать.

Встановлено, що якщо відео містить декілька режимів – зображення, рух, звук, підписи, анімацію, субтитри тощо, то це набагато ефективніше одного з них. Крім того, на користь відеоконтенту є факт, що візуальні повідомлення мультимедіа обробляються в іншій частині мозку, ніж текстове і лінгвістичне навчання, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Таким чином, існують науково обґрунтовані рішення використання відеоконтенту під час проведення занять. В університеті кожна лекційна аудиторія має мультимедійний комплекс, що значно полегшує застосування різноманітного контенту. На кафедрі землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова відеоконтент використовують під час викладання більшості курсів, серед них: Грунтознавство з основами геології, Сільськогосподарська мікробіологія, Агрохімія, Землеробство, Агрометеорологія тощо. Для цього викладачі підбирають навчальні ролики із мережі Інтернет, використовуючи доступні відеохостинги, насамперед YouTube. Під час читання лекції доцільно теоретичний матеріал, який доноситься студентам текстом (проекція лекції) та лінгвістично, доповнювати відеоконтентом тематичного змісту. Він не повинен бути тривалим, як правило – 5-7 хвилин, але обов'язково професійно доносити певну теоретичну чи практичну тезу до студента. Таких відеороликів може бути декілька, залежно від теми та наявності контенту. Студенти дуже позитивно відносяться до таких «включень», активно обговорюють і сприймають інформацію.

Список використаних джерел:

1. Стефаненко П.В. Теоретичні й методичні засади дистанційної освіти у вищій школі. – Київ, 2002, 189 с.
2. Aieх, N.K.. Mass media use in the classroom. ERIC Digest D147. Bloomington, IN: ERIC Clearinghouse on Reading and Communication Skills. 1999.
3. Föbl, Thomas; Ebner, Martin; Schön, Sandra; Holzinger, Andreas. A Field Study of a Video Supported Seamless-Learning-Setting with Elementary Learners. Journal of Educational Technology & Society. 2016 p. 321–336.

ДИДАКТИЧНЕ КОНСТРУЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЦИФРОВА АГРОНОМІЯ»

Юрченко Світлана, к. с.-г. н.

Швидке зростання в агрономічній сфері діяльності частки професійних навиків, що пов'язані з інформаційно технологічною діяльністю (автоматизованим пошуком, аналізом, комплектуванням, поданням, професійної інформації; проектуванням, створенням нових продуктів цифрової технології потребує розширення вивчення дисципліни «Методика і організація досліджень та цифрова агрономія» для майбутніх аграріїв, підвищення рівня їх інформативної компетентності [2].

Освітній процес, що зосереджений на отриманні знань, повинен задовольнити сучасні вимоги до сучасного фахівця на ринку праці. Відповідно освітній процес трансформується відповідно до світових вимог, про це свідчать нові моделі та методи навчання спрямовані на розвиток, соціальних і комунікаційних навиків для успішної діяльності в цифровому світі. цифрової грамотності.

Темпи комп'ютеризації значно випереджають уміння і навички переважної більшості користувачів. Важливо розуміти різницю між комп'ютерною і цифровою грамотністю. Під комп'ютерною грамотністю

(computer literacy) розуміють уміння та навички роботи за комп'ютером, управління файлами і папками, знання основ інформатики, мінімальні знання основних офісних програм [4].

Цифрова грамотність (англ. digital fluency) визначає набір знань і умінь, які необхідні для безпечного і ефективного використання цифрових технологій і ресурсів інтернету, також цифрова грамотність – це здатність людини використовувати цифрові інструменти у щонайменшому розумінні з користю для себе і професійної діяльності [3].

Формування цифрової компетенції здобувачів освіти не може бути обмежене вивченням дисциплін, таких як інформатика, для професійної діяльності цього недостатньо [6].

Професійна діяльність фахівця аграрного профілю щільно пов'язана із сучасними цифровими технологіями. Україна сьогодні займає провідне місце у світі за темпами впровадження сучасних технологій у рільництві, цифрове землеробство (ЦЗ) впроваджується не так стрімко. Потужні агрохолдинги та середні фермери мають високотехнологічну зарубіжну техніку провідних світових виробників. Слід зауважити, що в цілому проблем із забезпеченням сільського господарства новою технікою сьогодні немає. Всі технологічні операції виконуються, зазвичай, у встановлені терміни. Тепер зусилля аграріїв спрямовані переважно на зниження собівартості робіт, адже від досягнення бажаного результату в цьому напрямі безпосередньо залежить успіх виробничої конкуренції [1]. А досягти цього можна, лише крокуючи в ногу із сучасними прогресивними технологіями. По суті ми говоримо про новий формат використання даних для прийняття правильних рішень у господарчій діяльності. Тому перевагу надають фахівцям, які мають здатність працювати за існуючих умов [5].

Вивчення дисципліни «Методика і організація досліджень та цифрова агрономія» дозволить набути здобувачам вищої освіти фахові компетентності для реалізації професійної діяльності.

На базі отриманих знань майбутні фахівці зможуть оцінювати, розтлумачити й синтезувати теоретичну інформацію та практичні, виробничі і дослідні дані у галузях сільськогосподарського виробництва, формувати власні електронні моделі інформаційні бази знань на основі багаторічних результатів врожайності. За допомогою засвоєних методів статистичної обробки дослідних даних, пов'язаних з технологічними та селекційними процесами в агрономії змодельовати та впроваджувати отримані результати сучасними комп'ютерними методами. Впровадження у виробництво науково обґрунтованого використання добрив та засобів захисту рослин з урахуванням їх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище, формування електронних карт завдань для програмування диференційованого внесення речовин [6].

Здобуті знання допоможуть розв'язувати широке коло проблем та задач у процесі вирощування сільськогосподарських культур шляхом розуміння їх біологічних особливостей та використання як теоретичних, так і практичних методів, створювати електронні виробничі плани та календар сівозміни. Вміння

фахівця описати й оптимізувати отримані результати досліджень дозволять правильно визначити їхнє місце та значення.

Список використаних джерел:

1. Деркач, О. Цифрові технології у землеробстві: проблеми та перспективи. Пропозиція. 2019. № 10. С. 158–161. Електрон. версія. – Режим доступу: <https://propozitsiya.com/ua/cyfrovi-tehnologiyi-u-zemlerobstvi-problemy-ta-perspektyvy>
2. Загарний, В. Гвинтокрилий аграрій. // Агробізнес сьогодні. 2019. Груд. (№ 23). С. 94–95.
3. Нюлепова А. В. Методика формування інформаційної мобільності майбутніх агрономів-дослідників : дис. канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2011. 317 с.
4. Михайлов Ю. Наука й сучасний АПК. // FARMER. 2016. № 8. С. 26-27.
5. Пахотіна П. К. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців з аграрних спеціальностей : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. – Київ, 2008. 311 с.
6. Юрченко С.О., Маренич М.М. Цифрові компетентності в підготовці аграрних фахівців. Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах діджиталізації: матеріали 52-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. 24-25 лютого 2021 р. Полтава, 2021. С. 40-42

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК ПРИ ВИКЛАДАННІ ОСВІТНИХ КОМПОНЕНТІВ, ОСНОВОЮ ЯКИХ Є МОНІТОРИНГ ПРИРОДНИХ ПРОЦЕСІВ У ГЕОСИСТЕМАХ

Ласло Оксана, к.с.-г.н., доцент;

Олепир Роман, к.с.-г.н.;

Гордєєва Олена, к.с.-г.н.

В умовах сучасного освітнього процесу закладів вищої освіти є широке упровадження найбільш популярних інноваційних методів навчання, які дозволяють використовувати нові технології викладання є: контекстне навчання, імітаційне навчання, проблемне навчання, модульне повне засвоєння знань, дистанційне навчання, застосування елементів цифровізації та діджиталізації.

Більш детальними характеристика таких методів є:

Контекстне навчання - ґрунтується на інтеграції кількох видів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти: навчальної, наукової, практичної.

Імітаційне навчання – основане на імітаційному моделюванні в умовах освітнього процесу, що відбуваються в реальній системі.

Проблемне навчання - упровадиться на основі ініціювання самостійного пошуку здобувачем знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу.

Модульне навчання - це різновид програмованого освітнього процесу,

сутність якого полягає в тому, що зміст навчального матеріалу жорстко структурується з метою його максимально повного засвоєння, супроводжуючись обов'язковими блоками вправ і контролю за кожним фрагментом [1].

Повне засвоєння знань – використання освітніх програм у межах спеціальностей, структура яких передбачає загальні й фахові компетентності, та програмні результати навчання, що у повній мірі забезпечують формування у здобувачів знання і вміння з обраного фаху.

Дистанційне навчання - різновид самостійного, індивідуального та заочного навчання, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій і засобів.

Сучасним світовим трендом у сфері освіти є відкриті онлайн-курси MOOCs і медіа-освіта. Автори наголошують на тому, що впровадження нових технологій навчання та досконале оволодіння ними вимагають певної внутрішньої готовності як викладачів, так і здобувачів вищої освіти до серйозних перетворень, що відповідають умовам швидкозмінного інформаційного суспільства [2].

Аналіз характеристик інноваційних методів навчання показав, що вище наведені методи можуть бути ефективно використані у навчальному процесі, як кожен окремо, але більш ефективний результат можливо отримати лише від комплексного та системного використання кількох методів.

Освітні компоненти, що є складовими освітніх програм 201 Агронімія, 202 Захист і карантин рослин, 193 Геодезія та землеустрій, такі як Ґрунтознавство з основами геології, Земельний кадастр, Геодезія і землевпорядкування, Загальне землезнавство та теорія геосистем, Геологія з основами геоморфології, Моніторинг та оцінка земель сприяють моніторингу природних процесів, що відбуваються у геосистемах.

За умови сучасного використання інноваційних методів навчання, інноваційний шлях розвитку технологій викладання у закладах вищої освіти є запорукою їх конкурентоспроможності.

Відмітимо, що інноваційні методики викладання об'єднують нові й ефективні способи освітнього процесу (здобуття, передачі й продукування знань), які, власне, сприяють інтенсифікації та модернізації навчання, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал здобувачів вищої освіти.

Серед інтерактивних методів, форм і засобів, що найчастіше використовуються в навчальній роботі (лекції, лабораторні та практичні заняття) слід назвати такі: аналіз помилок, колізій, казусів; аудіовізуальний метод навчання; брейнстормінг («мозковий штурм»); діалог Сократа (сократів діалог); «дерево рішень»; дискусія із запрошенням фахівців (стейкхолдерів); ділова (рольова) гра (здобувачі перебувають у ролі експерта, клієнта); «займи позицію»; коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників; майстер-класи; метод аналізу і діагностики ситуації; метод інтерв'ю (інтерв'ювання); метод проєктів; моделювання; навчальний «полігон»; проблемний (проблемно пошуковий) метод; публічний виступ; робота в малих групах; тренінги індивідуальні та групові (як загальних, так і фахових навичок та

компетентностей) та ін.

Із інноваційних механізмів активізації педагогічного і наукового процесів слід відмітити ідею змагань у всіх сферах фахової діяльності, зокрема, йдеться про метод «гонка за лідером».

Отже, сучасний зміст освіти має орієнтуватися на використання інформаційних технологій, поширення інтерактивного, електронного навчання з доступом до цифрових ресурсів та інтелект-навчання для майбутнього. У зв'язку з цим в Полтавському державному аграрному університеті упроваджено наступні зміни:

- 1) внесено корективи до Положення про організацію освітнього процесу;
- 2) передбачено механізм навчання через Інтернет (електронне навчання за допомогою Google Meet, Zoom);
- 3) нормативне урегулювання використання електронних навчально-методичних ресурсів в освітньому цифровому просторі Університету (Moodle).

Список використаних джерел:

1. Швець Г.О. Сучасні інноваційні методики викладання у вищій школі. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/33-chetverta-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/42-suchasni-innovatsijni-metodi-vikladannya-u-visshij-shkoli>
2. Higher education the attack of the MOOCs. *The Economist*. 2013. July 20th. p.32.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Крикунова Валентина, к.х.н., доцент

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології у закладах вищої освіти України, що використовуються у розробці електронних освітніх ресурсів навчального, наукового та управлінського призначення, електронних навчально-методичних комплексів, а також підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, візуальних дидактичних матеріалів, методичних рекомендацій, лабораторних практикумів обумовили педагогічну спільноту поставити на перший план питання оновлення підходів до формування навчального середовища у закладах загальної середньої освіти та запровадження хмарноорієнтованого навчального середовища [4]. Даний підхід можна використати та впровадити і у закладах вищої освіти. Це вимагає від викладачів вирішення комплексу педагогічних завдань, спрямованих на сприяння засвоєнню здобувачами вищої освіти навчального матеріалу та врахування специфіки сприйняття і засвоєння інформації [3]. Сучасні реалії у системі освіти вимагають від викладачів теоретичного осмислення та обґрунтування використання хмарних сервісів (онлайн-сервісів) у вивченні хімічних дисциплін, цим самим у роботі викладача формують нові напрями: підготовка матеріалів різної тематики, моделювання процесів, інтелект-карт

тощо [1,2].

Дослідно-експериментальною базою дослідження був Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. Окрім того, окремі елементи методики перевірялися на базі Полтавського державного аграрного університету. Дослідження проблеми відбувалося у три етапи:

– На першому етапі дослідження здійснювався теоретичний аналіз існуючих методологічних підходів у філософській, психологічній та педагогічній науковій літературі, вивчено педагогічний досвід професійної підготовки викладачів хімії, сформульовано проектний задум.

– На другому етапі розроблялася модель методики підготовки викладачів хімії до застосування хмарних технологій у професійній діяльності, виявлялися та обґрунтовувалися педагогічні умови реалізації моделі методики формування готовності до застосування хмарних технологій у професійній діяльності, проведено педагогічний експеримент та здійснено його аналіз, уточнювалися висновки.

– На третьому етапі була здійснена кількісна та якісна обробка отриманих даних, узагальнювались та систематизувалися основні положення та висновки експериментального дослідження.

Структура та зміст моделі. Мотиваційно-цільовий блок включає мету застосування хмарних технологій у професійній діяльності викладача при викладанні хімічних дисциплін. В організаційному блоці розкрито умови та етапи підготовки до застосування хмарних технологій у професійній діяльності. Змістовно-процесуальний блок включає змістовне наповнення дисциплін циклу професійної підготовки відповідною тематикою; воркшоп «Використання Google Classroom»; тренінговий курс «Хмарні технології в освіті»; майстер-класи: «Сучасні інструменти створення дидактичних візуальних засобів», «Застосування хмарних сервісів Google для розвитку дослідницької компетентності», що систематизує знання про різні хмарні технології у освіті, відображає форми, методи та засоби формування готовності майбутніх фахівців до застосування хмарних технологій у професійній діяльності. Результативно-коректуючий блок моделі передбачає як оцінювання експертами, так і взаємота самооцінювання студентами досягнутих у процесі навчання результатів, встановлення відповідності їх поставленим завданням відповідно до розроблених критеріїв та показників. Аналіз результатів дослідження здійснювався на основі розроблених критеріїв та показників сформованості готовності ЗВО до застосування хмарних технологій у професійній діяльності: мотиваційний критерій (сформованість у студентів мотивів та потреб до застосування хмарних технологій у професійній діяльності, інтерес до проблеми застосування хмарних технологій у професійній діяльності), – змістовний критерій (повнота та глибина знань, оперативність знань), – діяльнісний критерій (операційні вміння, здатність використовувати інструментарій для створення власних електронних навчальних матеріалів), – рефлексивний критерій (сформованість умінь аналізувати власну навчальну діяльність та її результати, здійснювати оцінку власної підготовки до

застосування хмарних технологій у професійній діяльності) [5]. Ці критерії є основою виявлення високого, достатнього та низького рівнів готовності.

Список використаних джерел:

1. Babenko, O.M. (2018). Application of the Service Learning Apps on the Chemistry Lessons During Studying Theme “Water”. Актуальні питання природничо-математичної освіти 1(11), 175-182.

2. Голубева, Е.А. (2016). Использование облачных сервисов в работе школьного учителя. <http://novainfo.ru/article/4449>.

3. Житеньова, Н.В. (2019). Майстер-клас як ефективна форма підготовки майбутнього вчителя до застосування технологій візуалізації у предметно-професійній діяльності. Фізико-Математична Освіта 1, 55-61.

4. Литвинова, С.Г. (2014). Поняття та основні характеристики хмаро орієнтованого навчального середовища середньої школи. Інформаційні Технології і Засоби Навчання 2, 26-41.

5. Shyian, Nadiia I., Kryvoruchko, Alina V., Stryzhak, Svitlana V., Krykunova, Valentyna Ye., Antonets, Oleksandr A. Modelo estrutural e funcional da metodologia de preparação de professores de química para a aplicação de tecnologias de nuvem na atividade. Professional structural and functional model of the methodology for preparing future chemistry teachers for the use of cloud technologies in professional activities. Periódico Tchê Química. ISSN 2179-0302. (2020); vol.17 - Número 34 - 2020, P.- 856-867. Downloaded from www.periodico.tchequimica.com <https://www.scopus.com/sourceid/21100197942>

З ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 201 АГРОНОМІЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ РОСЛИННИЦТВА

Кочерга Анатолій, к.с.-г.н., доцент;

Філоненко Сергій, к.с.-г.н., доцент

Одним з видів інновацій в організації вищої освіти є введення дистанційного навчання, яке дає можливість вчитися, перебуваючи на будь-якій відстані від навчального закладу [2]. Швидке поширення на нашій планеті COVID-19 заохочує заклади вищої освіти у всьому світі в цілому і в Україні зокрема здійснювати необхідні інноваційні рішення за порівняно короткий проміжок часу та запроваджувати дистанційне навчання з використанням різних веб-серверів, платформ, ресурсів та соціальних мереж. Головна ідея дистанційного навчання полягає в тому, що взаємодія викладача й здобувача вищої освіти відбувається у віртуальному просторі [5]. Тому сучасне дистанційне навчання будується на використанні наступних основних елементів: середовища передачі інформації (в нашому випадку це – інформаційні комунікаційні мережі) і методів, залежних від технічного середовища обміну інформацією [4].

Сьогодні вищі навчальні заклади вже набули певного досвіду у використанні дистанційного навчання в навчальному процесі. Тому викладачі знають беззаперечні переваги дистанційного навчання. До них відносять:

інтерактивність – активне спілкування між здобувачами групи і викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу; модульність – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого здобувача вищої освіти або групи загалом; гнучкість – можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей ЗВО [8]. Якщо є потреба можливе створення сайтів для одержання додаткової інформації з незрозумілих тем; актуальність – можливість упровадження новітніх педагогічних, та методичних розробок; зручність – можливість навчання у зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу; економічна ефективність – метод навчання дешевший, ніж традиційні, завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, електронних навчальних матеріалів та мультидоступу до них; більші можливості контролю якості навчання, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів; відсутність географічних кордонів для здобуття освіти. Різні курси можна вивчати в різних навчальних закладах світу [6].

Під час організації дистанційного навчання на кафедрі рослинництва використовуються основні елементи онлайн-навчання, які максимально пристосовані для навчання і є простими в користуванні. Перш за все, це – Google Meet – сервіс для організації онлайн-конференцій та відеотелефонного зв'язку, розроблений компанією Google. З використанням цього сервісу з'явилася можливість організовувати конференції та веб-семінари для різної кількості користувачів, враховуючи розклад занять, який надається кожному учаснику навчального процесу (чи викладачу, чи здобувачу вищої освіти) університету. Під час конференцій та семінарів можна демонструвати матеріали на робочому столі свого ПК, смартфона чи планшета.

Досить добре також зарекомендували себе інші сервіси відеозв'язку зв'язку – це Zoom і Skype. Останній відомий численним користувачам завдяки широкому спектру своїх особливостей, зокрема, безкоштовним голосовій та відео-конференціях.

Безумовно, з впровадженням дистанційного навчання виникали певні технічні питання та психологічні проблеми, які виявили певні недоліки цього виду навчання. Спочатку виявилось, що не всі здобувачі вищої освіти мали відповідні технічні засоби, необхідні для онлайн-спілкування, також відчувалася відсутність живого спілкування (ЗВО – викладач), значне збільшення лекційного матеріалу та інших завдань, неможливість індивідуального консультування студентів, ніж зазвичай в аудиторії. Інколи виникали перебої в доступі до віддалених ресурсів, що часто призводило до втрати або пошкодження даних. Окрім цього, деякі педагоги просто виявилися некомпетентними в питанні організації дистанційної освіти з використанням нових інформаційно-комунікаційних технологій. До того ж, під час дистанційного навчання виникли певні складності щодо контролю самостійності виконання завдань, складності мотивації та контролю своєчасності виконання завдань через відведення більшої частини навчального

матеріалу на самостійне опрацювання, і, звичайно, складності організації спільних видів діяльності з метою комунікації та обміну досвідом.

Варто зазначити, що специфіка проведення лабораторно-практичних занять із певних навчальних дисциплін кафедри рослинництва передбачає вивчення й аналіз морфологічної будови рослин сільськогосподарських культур. Адже за звичайного режиму проведення такого типу занять ЗВО отримують живі чи гербарні зразки рослин і виконують на основі них свою роботу [1, 7]. В on-line режимі це складно зробити, особливо коли це стосується використання органо-лептичного методу навчання, або використання певних приладів (рефрактометрів, цукрометрів тощо). Викладачі кафедри відмітили неможливість індивідуального консультування студентів, збільшення часу на листування зі студентами, оскільки онлайн-курси передбачають більш детальний опис домашнього завдання, ніж зазвичай в аудиторії. Студенти відмічають розвиток дисципліни та самоорганізації, що дає можливість отримати освіту у зручний час і зручному місці та рівний доступ до освіти, незалежно від місця проживання, стану здоров'я чи соціального статусу.

Проте, попри всі недоліки дистанційного навчання, підсумкова атестація показала, що у використанні такого виду навчання позитивні аспекти все ж переважають над негативними і якість дистанційної освіти не поступається якості навчання віч-на-віч.

Пандемія зумовила здобувачів вищої освіти активізувати свою самоорганізацію, дала можливість отримати освіту у зручний час і зручному місці, а також надала рівний доступ до одержання знань, незалежно від місця проживання, чи стану здоров'я.

Викладачі ж одержали можливість застосовувати найбільшу та найшвидшу трансформацію педагогічної діяльності, методику викладання і оцінювання, яка коли-небудь спостерігалась у сучасних навчальних закладах [3].

Важливим аспектом в цьому питанні є те, що сьогодні роботодавці шукають таких випускників, які здатні швидко пристосовуватися до нестабільних умов суспільства, спрямованих на вирішення проблемних питань, а також тих, хто може вправно оперувати в мережі інтернет. Зважаючи на це, подібна практика є корисною як для здобувачів вищої освіти, так і для викладачів.

Список використаних джерел:

1. Ключенко В., Проніна Л. Практичне навчання – пріоритетний напрям у навчальному процесі. *Освіта. Технікуми, коледжі*. 2011. №3,4 (30). С. 54-56.
2. Ковальчук Т. Дистанційне навчання у закладах вищої освіти: ризики та перспективи розвитку. URL. : <https://nubip.edu.ua/node/100736> (дата звернення 24.12.2021 р.).
3. Кочерга А.А., Філоненко С.В. Компетентнісний підхід формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти з агрономії на кафедрі рослинництва. *Науково-методичні основи компетентнісного підходу до підготовки здобувачів вищої освіти* : матеріали 48-ї наук.-методич. Конф. виклад. і аспіран. м. Полтава, 15-16 лют. 2017 р. Полтава : ПДАА, 2017. С. 49-52.

4. Кочерга А.А., Філоненко С.В. Сучасні реалії навчального процесу здобувачів вищої освіти з агрономії та особливості формування їх фахових компетенцій. *Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах діджиталізації* : матеріали 52-ї наук.-метод. конф. виклад. і аспіран. м. Полтава, 24-25 лютого 2021 р. Полтава : ПДАА, 2021. С. 37–40.

5. Латуша Н. В. Особливості фахової підготовки майбутніх агрономів в аграрних ВНЗ. *Молодий вчений*. 2015. № 5(20), ч. 3. С. 116–119.

6. Назаренко Ю., Поліщук О. Освіта в умовах пандемії у 2020/2021 році: аналіз проблем і наслідків. URL. : <https://cedos.org.ua/researches/osvita-v-umovah-pandemiyi-analiz-problem-i-naslidkiv/> (дата звернення 21.12.2021 р.).

7. Філоненко С.В., Кочерга А.А. Значення практичної підготовки в сучасній системі освіти для здобувачів спеціальності 201 Агрономія. *Аграрні науки та продовольство в сучасній системі освіти: взаємини та протидії* : матеріали наук.-педагог. підвищення кваліфікації у галузі аграрних наук та продовольства, м. Одеса, 2 серп. – 10 верес. 2021 р. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 68–72.

8. Шість проблем української вищої освіти, які виявив карантин. URL. : <https://osvita.ua/vnz/74767/> (дата звернення 21.12.2021 р.).

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ

Писаренко Віктор, д. с.-г.н., професор;

Піщаленко Марина, к.с.-г.н., доцент

Аналіз інноваційних процесів у розвинених країнах свідчить про те, що для досягнення прискорення розвитку й благополуччя країни, галузі, регіону або організації варто сприяти впровадженню інновацій. Для цього необхідні: розробка й регулювання на практиці законодавчої та нормативно-правової бази інноваційної діяльності; стимулювання інноваційної активності; розвиток науково-технічного потенціалу та інноваційної структури; затвердження обґрунтованої інноваційної політики на державному рівні; створення системи фінансування науково-технічних та інноваційних процесів. Кардинальне реформування вищої освіти спричинило виникнення соціального попиту на ринку праці щодо підготовки висококваліфікованого фахівця, який не тільки володіє стереотипними прийомами і навиками професії, але й спроможний до інноваційної професійної діяльності.

Навчально-виховний процес підготовки фахівців повинен містити в собі інноваційні педагогічні методики, в основу яких покладено інтерактивність і максимальну наближеність до професійної діяльності майбутнього еколога, а саме: імітаційні технології (ігрові форми організації), технологія «кейс-метод» і методика відеотренінгу (максимальна наближеність до реальності), комп'ютерне моделювання, технології колективно-групового навчання, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань, інтерактивного, інформаційного, диференційованого навчання. Саме при використанні

інноваційних освітніх технологій, спрямованих на: задоволення актуальних потреб систем освіти; використання нових знань, орієнтованих на мотивації суб'єктів освітньої діяльності; подолання наслідків неструктурованих процесів у системі освіти; виведення закладу освіти на більш високий, конкурентноспроможний рівень при задоволенні кон'юктури ринку праці, соціально-екологічного замовлення суспільства; вимог сталості якості життя можна досягти високих результатів інноваційної діяльності.

Інноваційні технології навчання дозволяють підвищити якість і ефективність навчального процесу відповідно параметрів, що характеризуються структурними елементами системи управління, цілями навчання, рольовими позиціями і функціями педагога та здобувача вищої освіти, характером організації навчально-пізнавальної діяльності, формами навчальних взаємодій. До інноваційних технологій навчання відносяться: проектно-творчі – (розвиваюче навчання), комп'ютерні – (дистанційне навчання, мультимедіа, модульна, інтегральна та графічна інформація) [1]. Педагогічні інноваційні ідеї реалізовані у інноваційних технологіях підготовки майбутніх висококваліфікованих кадрів повинні відповідати вимогам, а саме: соціально-економічної доцільності у сприянні здобуття професійних компетентностей, здатних забезпечити високу ефективність і матеріально-енергетичну заощаджуваність професійної діяльності випускника за певним видом економічної діяльності (галузі сільськогосподарського виробництва, промисловості, комунального господарства та інше); екологічної, радіаційної, техногенної, інформаційної, пожежної, громадської безпеки, безпеки харчових продуктів та життєдіяльності, у реалізації професійних якостей майбутніх фахівців, щодо мінімізації, передбачення, запобігання, усунення негативного впливу на людей та довкілля; інституційній відповідності в професійній, соціально-побутовій, культурній, природоохоронній сферах при узгодженні з параметрами витривалості та їх можливо допустимої амплітуди варіабельності в навколишньому середовищі без порушення рубежів його витривалості та стабільності. Етапи наукового творчого пошуку і продукування педагогічних інноваційних ідей, зокрема: формулювання завдань за визначеними суспільними потребами; моніторинг даних процесів, явищ, умов, які дотичні до визначених завдань та вивчення соціально-економічних потреб людства, вимог екологічної комфортності довкілля; замовлення на підготовку висококваліфікованих кадрів для збереження природно-ресурсного потенціалу природних й антропогенно змінених екосистем на основі попиту роботодавців згідно з кон'юктурою ринку праці, кадровою політикою інституційних органів управління; інтелектуальне, світоглядне, екологічне асимілювання (набуття та застосування) знань; характеристика базових професійних компетентностей та кваліфікаційних ознак на всіх рівнях підготовки (освітньо-професійних програм, освітньо-кваліфікаційних характеристик) згідно аналітичного пошуку відповідності прогнозованих компетентностей і кваліфікаційних характеристик майбутніх кадрів перманентним тенденціям у змінах й перевагах споживчих потреб; експериментальне підтвердження гіпотези, удосконалення навчальних планів і програм підготовки, адаптованих до рівня світових аналогів,

експериментальна перевірка прогнозованої результативності працевлаштування, універсалізація обсягів і індивідуалізації підготовки кадрів; перевірка достовірності гіпотези для прийняття рішення про використання або відхилення в разі помилковості, передбачаючи апробацію в навчально-виховному процесі за конкретних умов, дослідження ефективності впровадження інноваційних педагогічних ідей, технологій згідно критеріїв якості підготовки та майбутньої праці за видами діяльності при працевлаштуванні. Продукування педагогічних інноваційних ідей, власне інновацій, інноваційних технологій в освіті передбачає застосування загальноприйнятих наукових методів. Серед яких чинне місце посідають методи прогнозування – наукового передбачення взаємодії майбутніх інновацій, інноваційних технологій з об'єктами освітнього, наукового, виробничого просторів, а також довкілля. Теоретичне обґрунтування прогнозованих наукових гіпотез як педагогічних так і екологічних фундаментальних й прикладних, в майбутньому реалізованих та передбачення можливих строків, шляхів розвитку їх амплітуди варіабельності є важливим методом продукування педагогічних і інноваційних ідей, інновацій, інноваційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Бордюг Н. С., , Н. М. Рідей, О. М. Алпатова Соціально-екологічне замовлення суспільства на підготовку фахівців з питань моніторингу довкілля // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. - 2017. - Вип. 3. - С. 27-32.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА КАФЕДРІ РОСЛИНИЦТВА

Гангур Володимир, д. с.-г. н., старший науковий співробітник;

Антонець Марина, к. псих. н., доцент;

Антонець Олександр, к. с.-г. н., доцент

У розбудові незалежної України актуальним питанням є якість вищої освіти. Вона залежить від впровадження інноваційних методів у навчальний процес. Але на тлі використання новітніх технологій необхідно знати про «сучасну глобальну кризу в освіті, яку офіційно визнала комісія з питань освіти ЮНЕСКО» [1]. Ця криза характеризується філософією конкурентності, консьюмеризмом і секуляризацією суспільного життя. Такі негативні феномени викликають нові жахливі тенденції, що зазначені у праці В. Матяшук. «Це свобода вибору гендерної ідентичності, трансгуманізм, пов'язаний з бажанням людини здобути владу над соціальними і особистісними процесами за допомогою інформаційних технологій, старіння людства, зростання чисельності низькокваліфікованого і бідного прошарку, скорочення ринку праці та зміна форм праці, тріумф особистості, яка знає свої права і звільнена від моральних обов'язків» [5].

Викладачі у закладах вищої освіти, розуміючи наслідки вищевказаних тенденцій, повинні формувати у молоді духовні цінності і критичне мислення.

Такі фахівці будуть служити Україні, любити Бога і створювати міцні родини. Х. Ортега-і-Гасет проголосив: «Від того, що зараз мислять в університетах, залежить, що завтра відбуватиметься на майданах і вулицях» [6].

Г. Сохацька зауважує, що «критичне мислення — це здатність відрізнити достовірні факти від недостовірних та оцінювати доцільність тих чи інших варіантів дій. Воно передбачає вміння розпізнавати припущення, відокремлювати факти від думок, бути допитливим щодо істинності доказів, ставити запитання, уміти слухати і спостерігати, а також оцінювати можливі наслідки дій тощо. Критичне мислення надзвичайно важливе для благополуччя кожної людини, оскільки визначає чинники, що впливають на настрій і поведінку. Це допомагає захищати себе від насильства, негативних впливів та радикалізації» [7].

Отже, формуючи навички критичного мислення у здобувачів вищої освіти, на кафедрі рослинництва застосовується інноваційний підхід до самостійної роботи студентів. Їм пропонується уважне читання, аналіз і конспектування наукових статей за наступною схемою: «1. Тема статті; 2. Актуальність дослідження; 3. Мета, об'єкт і предмет дослідження; 4. Методика і база дослідження; 5. Основні результати» [2]. У процесі виконання самостійної роботи студент має продемонструвати володіння способами відбору, групування та узагальнення інформації, навчитися знаходити невирішені проблеми і дискусійні питання у досліджуваному полі. Науковий досвід студента починається з вивчення стану проблеми у лікарському рослинництві. «З'ясовується теоретичне і методологічне підґрунтя, аналізуються факти та емпіричні дані, що опубліковані у статті. Завдання дослідження спрямовані на розуміння зв'язків і певних закономірностей конкретної проблеми, що розглядається» [4].

У цьому навчальному році студентам вперше пропонується скласти вірш з чотирьох рядків, використовуючи ключові слова зі статті. Ця методика віршування описана Н. Буняк. Вона зауважує, що «розвиток мовних особливостей, поглиблене вивчення синтаксису і звукової організації вірша відбувається завдяки цій методиці» [3]. Студенти знайомляться із законами версифікації, пробуючи себе у поетичній лексиці на основі наукових термінів з лікарського рослинництва. Здобувачка вищої освіти спеціальності «Біотехнологія та біоінженерія» Аріна Моргун написала такі рядки: «Лікарські рослини – краса України. Фармакології допомагають, аграрну науку нам розвивають». Ця методика сприяє розвитку творчих здібностей у ЗВО.

Список використаних джерел:

1. Акимова Р.С. Мирозренческая сущность кризиса современного образования. *Современные наукоемкие технологии*. 2008. № 5. С.12–13.
2. Антоненко М. О. Методичні завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Лікарські рослини», Полтава: Вид. ПДАУ. 2021. 160 с.
3. Буняк Н.О. Основи віршування. *Дивослово*. Жовтень, 2007. С.28 – 32.
4. Гангур В.В., Антоненко М.О., Антоненко О.А. Вплив самостійної роботи на отримання наукового досвіду у ЗВО спеціальності 201 Агронімія. Вища освіта: проблеми і шляхи забезпечення якості у контексті сучасних трансформацій:

матеріали 51-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів (Полтава, 26-27 лютого 2020). Полтава: РВВ ПДАА, 2020. С.9-11.

5. Матяшук В. П. Виклики, що стоять перед українською школою на початку 20-х років ХХІ століття. Українська школа в умовах гострих викликів ХХІ ст.: сталий клімат – духовний гуманізм: матеріали Першої Всеукраїнської педагогічної різдвяної конференції (Львів, 2020). Львів:КЗ ЛОР «ЛОППО), 2020. С.3–15.

6. Ортега-и-Гассет Х. Миссия университета, Минск: БГУ, 2005. 104 с. URL: <https://elib.bs.u.by/bitstream/123456789/4516/1/ortega.pdf>

7. Сохацька Г. В. Критичне мислення як ключова компетентність майбутніх фахівців в епоху інформаційного суспільства. Режим доступу: https://nmc-ptp.org.ua/images/%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%9D%D0%98_2021/%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%95%D0%9D%D0%AC_2021/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B5_%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЕКОЛОГІВ

Писаренко Павло, д.с.-г.н., професор;

Самойлік Марина, д.е.н., професор

У сучасних наукових дослідженнях екологічна освіта розглядається як системоутворюючий компонент усього освітнього процесу, що визначає його стратегічні цілі та провідні напрямки, є основою інтелектуального, морального, духовного розвитку особистості. Відтак, екологічна освіта має стати невід'ємною частиною навчально-виховного процесу. Основними її компонентами мають бути: природничо-науковий, духовно-моральний, естетичний та прикладний.

В найважливіших міжнародних документах останнього десятиріччя, присвячених проблемам навколишнього середовища і гармонійного розвитку людства велика увага приділяється екологічній культурі і свідомості, інформованості людей про екологічну ситуацію, з концептуальними підходами до збереження біосфери і цивілізації. Базою для здійснення заходів по вирішенню цієї важливої і складної державної проблеми повинна стати Концепція екологічної освіти в Україні.

При визначенні змісту вищої екологічної освіти і відборі матеріалів для залучення у навчальні програми необхідно орієнтуватися на наступні критерії: наукову достовірність екологічних показників і процесів, що відбуваються у біосфері; просторово-географічні особливості екологічних явищ, відмінність галузевих, локальних, регіональних і глобальних екологічних проблем і зв'язки між ними з врахуванням руху від близького до далекого; адекватне відображення базових понять (рівні існування, цикли, всезагальні взаємозв'язки, демографічний вибух, розвиток, сумісний з довкіллям, поєднання знання з сумнівом); збалансований біологічний, технологічний і соціологічний підхід при вирішенні сучасних екологічних проблем.

В навчальних планах всіх ЗВО (які не готують фахівців-екологів) на

бакалаврському рівні необхідно передбачити курс екології, який би включав необхідні теоретичні і практичні аспекти, а також відповідні кожному окремому ЗВО курси з блоку прикладних екологічних дисциплін (можливо, у блоці вибіркових професійно-орієнтованих дисциплін). Для цього в навчальних програмах ВНЗ одним з обов'язкових курсів лекцій має бути курс "Основи екології" (базові екологічні знання), а також курси блоку "Прикладна екологія" (залежно від профілю ЗВО - "Агроекологія", "Урбоекологія", "Ландшафтна екологія", "Військова екологія", "Геоєкологія", "Екологічні проблеми енергетики", "Екологічні проблеми транспорту", "Екологічне право", "Економіка природокористування" тощо) [1].

Суттєве значення має введення спеціального розділу з охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування у дипломні (кваліфікаційні) роботи (проекти) випускників технічного, аграрного, військового та інших напрямів підготовки, залучення студентів до виконання науково-дослідних робіт з екологічної тематики, до участі в екологічних гуртках, олімпіадах і конференціях.

Другою, найважливішою функцією вищої екологічної освіти є підготовка фахівців-екологів різного освітньо-кваліфікаційного рівня для освітньої галузі (вчителів, викладачів); для державних органів управління в галузі охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування; громадських організацій; для підприємств, установ та організацій різних галузей народного господарства. У цьому аспекті важливим є введення в навчальний процес лабораторних і практичних занять з екології, польових і виробничих екологічних практик, в тому числі на базі структурних підрозділів Мінекоресурсів, органів державної влади, а також за кордоном. Різні екологічні спеціалізації повинні мати різні за змістом, складністю завдань і кількістю годин практики. Тематика курсових та кваліфікаційних робіт повинна формуватися насамперед з урахуванням реальних потреб регіону та держави з охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування.

Вважаємо, що екологізація вищої освіти може відбуватися за рахунок реалізації низки навчальних, наукових, організаційно-правових та інших заходів, впроваджуваних як на національному, так і локальному рівнях, тобто у вищих навчальних закладах або органами місцевого самоврядування чи державними адміністраціями. Пропонуємо до таких віднести (зокрема для реалізації у ПДАУ): включення екологічної компетентності фахівця до Переліку загальних компетентностей під час розроблення методології та методичних рекомендацій із підготовки стандартів вищої освіти. У зв'язку із чим наголосимо на необхідності підтримання п. 3 рішення колегії МОН щодо рекомендації науково-методичній раді Міністерства освіти і науки України та Національному агентству із забезпечення якості освіти (за згодою) реалізувати в повному обсязі наведену пропозицію [1]; організацію на базі нових або постійно діючих курсів підвищення кваліфікації для фахівців у сфері державного управління, науковопедагогічних працівників вищих навчальних закладів та ін. викладання еколого-правових дисциплін залежно від профілю підготовки спеціалістів; створення мережі регіональних екологічно-

просвітницьких центрів на базі закладів освіти, неурядових природоохоронних організацій тощо; запровадження та введення нових магістерських програм еколого-правового спрямування на базі національних вузів або у співтоваристві із міжнародними вузами; розроблення і введення на рівні навчальних закладів концепції сталого екологічного розвитку, остаточною метою якої може стати отримання звання «Зеленого університету». Подібний термін використовують для визначення екорівня вищого навчального вузу в ЄС.

Список використаних джерел:

1. Туниця Ю. Ю. Про екологізацію вищої освіти України з метою підготовки фахівців для сталого розвитку : доповідна зап. колегії М-ва освіти і науки України, 10.11.2015 р. // Науковий вісник НЛТУ України. – Львів, 2015. – Вип. 25.10. – С. 9–14.
2. Концепція екологічної освіти України. Затверджено Рішенням Колегії МОН України № 13/6-19 від 20.12.01.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВИТИ ЯК ОДНА ІЗ ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ КАДРІВ

Малюга Аліна, завідувач лабораторії;

Благодарь Катерина, лаборант кафедри біотехнології та хімії

На сучасному етапі прискореного соціально-економічного розвитку суспільства важливого значення набуває підвищення освітнього рівня підготовки висококваліфікованих спеціалістів для всіх галузей діяльності, збагачення інтелектуального та творчого потенціалу.

Науково-дослідницька діяльність студентів вищих навчальних закладів України є одним із основних чинників підготовки висококваліфікованих кадрів відповідного профілю. За С. Серовою та Н. Фоміною, дослідницька діяльність — це «пізнавальна діяльність, спрямована на вироблення нових знань про об'єкти і процеси, поглиблення вже накопичених знань з предмета, реалізацію власних бажань і можливостей, задоволення інтересів, розкриття задатків та здібностей кожного студента» [4].

Дослідницький метод у літературі трактується по-різному: пошуковий, евристичний, лабораторно-евристичний, дослідно-іспитовий, природничо-науковий, дослідницький принцип (підхід), метод евристичного дослідження. Метод трактується у вузькому та широкому розумінні. Термін запропонував В. Райков у 1924 р. Його визначають як метод умовиводу від конкретних фактів, що самостійно спостерігаються студентами або відтворюються ними у досліді.

Для науково-дослідницької діяльності студентів вищих навчальних закладів характерним є єдність цілей і напрямів навчальної, наукової і виховної роботи, тісна взаємодія всіх форм і методів наукової роботи студентів, що реалізуються в навчальному процесі та позанавчальний час. Це забезпечує їхню участь у науковій діяльності протягом усього періоду навчання, тісно пов'язану як із науково-дослідницькою діяльністю, що проводиться підрозділами ЗВО, так і з громадською діяльністю [1].

Реалізована в комплексі науково-дослідницька діяльність студентів забезпечує вирішення таких основних завдань: формування наукового світогляду, оволодіння методологією і методами наукового дослідження; надання допомоги студентам у прискореному оволодінні спеціальністю, досягненні високого професіоналізму; розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань; прищеплення студентам навичок самостійної науково-дослідницької діяльності; необхідність постійного оновлення і вдосконалення своїх знань; розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця; створення та розвиток наукових шкіл, творчих колективів, виховання у стінах вищого навчального закладу резерву вчених, дослідників, викладачів [2].

До фундаментальних ідей, на яких будується дослідницьке навчання, можуть бути віднесені [3]:

Принцип орієнтації на пізнавальні інтереси здобувача. Дослідження - процес творчий, творчість неможливо нав'язати ззовні, воно народжується тільки на основі внутрішньої потреби, в даному випадку - потреби в пізнанні.

Принцип освоєння знань в єдності зі способами їх отримання. Важливо знайомити студента не тільки з самими знаннями, а й зі способами їх отримання.

Принцип опори на розвиток умінь самостійного пошуку інформації. Головне завдання сучасної освіти не тільки повідомлення знань, а, в першу чергу, розвиток у здобувача вищої освіти потреб і здібностей ці знання здобувати. Тільки на цій основі можна забезпечити перетворення знань в інструмент творчого освоєння світу.

Принцип поєднання продуктивних і репродуктивних методів навчання. Психологія засвоєння свідчить про те, що легко і мимоволі засвоюється той матеріал, який включений в активну роботу мислення, але далеко не все, що слід освоїти студенту в освіті, він повинен відкривати в ході самостійних пошуків. А тому використання дослідницьких методів навчання має поєднуватися із застосуванням методів репродуктивних.

Розвиток науки у вищій школі передбачає підвищення якості підготовки спеціалістів, здатних, у свою чергу, після закінчення навчання самостійно вирішувати серйозні наукові завдання, йти у рівень з передовими ідеями теорії і практики управління народним господарством в умовах ринкової економіки. Тому саме у навчальному закладі важливо прищепити студентам смак до наукових досліджень, привчити їх уже на цьому етапі мислити самостійно.

Отже, розвиток науки у вищій школі не лише змінює зміст і значення навчальних дисциплін, а й підказує нові форми та методи проведення навчального процесу. Результати науково-дослідної роботи відбиваються в нових курсах, лекціях і практичних (семінарських) заняттях. Залучення до наукової роботи робить для здобувачів вищої освіти дисципліни, які вивчаються, предметними, стимулюючи їх засвоєння. Причому науково-дослідна діяльність є органічною частиною і обов'язковою умовою успішної роботи закладів вищої освіти. Студенти не лише отримують найновішу наукову практичну інформацію від викладачів на лекційних і семінарських заняттях, лабораторних роботах і виробничих практиках, а й беруть участь у наукових дослідженнях.

Список використаних джерел:

1. Зеленько О. А. Про науково-дослідну роботу у вишах України // Наука і освіта. 2011. № 8. С. 56-59.
2. Лавриш Ю. Е. Особливості організації науково-дослідницької діяльності студентів вищих навчальних закладів. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – Серія: Філологія. Педагогіка. 2013. Вип. 2. С. 72-76.
3. Набока О. Г. Науково-дослідна діяльність студента як професійно-орієнтована технологія // Наука і освіта. 2010. № 7. С. 165-168.
4. Серова С. О., Фоміна Н. В. Шлях у світ наукових технологій // Управління школою. 2006. № 3. С. 27—29.

ОГЛЯД ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ромашко Таміла, к.х.н., доцент

Виникнення й розвиток інноваційних методів навчання обумовлене тим, що перед навчанням постали нові завдання: не тільки дати здобувачам знання, але й забезпечити формування й розвиток пізнавальних інтересів і здібностей, творчого мислення, умінь і навичок самостійної розумової праці. Виникнення нових завдань обумовлене бурхливим розвитком інформатизації. Якщо раніше отримані знання, могли служити людині довго, то в століття інформаційного буму їх необхідно постійно оновлювати, що може бути досягнуте в основному шляхом самоосвіти, а це вимагає від людини пізнавальної активності й самостійності [1].

Пізнавальна активність означає інтелектуально-емоційний відгук на процес пізнання, прагнення здобувача до навчання, до виконання індивідуальних і загальних завдань та інтерес до діяльності викладача. Пізнавальна самостійність проявляється в прагненні й умінні самостійно мислити, здатності орієнтуватися в новій ситуації, знаходити свій підхід до розв'язку завдання, бажання не тільки зрозуміти засвоювану навчальну інформацію, але й способи добування знань; критичний підхід до суджень інших, незалежність власних суджень. Пізнавальна активність і самостійність вказують на якості інтелектуальної здатності, що характеризують, здобувачів до навчання [2].

Серед інноваційних методів навчання важлива увага приділяється наступним основним видам інтерактивних освітніх технологій: 1) спільна діяльність студентів у групі під керівництвом лідера, спрямована на розв'язок загального завдання шляхом творчого додавання результатів індивідуальної роботи членів команди з розподілом повноважень і відповідальності. 2) індивідуальна або колективна діяльність по відбору, розподілі й систематизації матеріалу по певній темі, у результаті якої складається проект. 3) аналіз реальних проблемних ситуацій, що мали місце у відповідній області професійної діяльності, і пошук варіантів кращих розв'язків. 4) рольова імітація студентами реальної професійної діяльності з виконанням функцій фахівців на різних робочих місцях. 5) використання знань у вигляді: а) окремих модулів,

автономних частин курсу, інтегровальних з іншими частинами курсу; б) блоків взаємозалежних курсів, які можна вивчати незалежно від іншого блоку дисциплін. 6) мотивація студентів до засвоєння знань шляхом виявлення зв'язків між конкретним знанням і його застосуванням. 7) освітня діяльність, спрямована на розвиток у здобувачів розумного, рефлексивного мислення, здатного висунути нові ідеї й побачити нові можливості. 8) стимулювання здобувачів до самостійного придбання знань, необхідних для розв'язку конкретної проблеми. 9) вибудовування здобувачем власної освітньої траєкторії на основі формуванні індивідуальної освітньої програми з врахуванням інтересу студента. 10) вивчення студентами нового матеріалу до його вивчення в ході аудиторних занять. 11) використання знань із різних областей, їх угруповання й концентрація в контексті розв'язуваного завдання. 12) активізація пізнавальної діяльності студента за рахунок асоціації їх власного досвіду із предметом навчання. 13) навчання в електронному освітньому середовищі з метою розширення доступу до освітніх ресурсів (теоретично до необмеженого об'єму й швидкості доступу), збільшення контактної взаємодії з викладачем, побудови індивідуальних траєкторій підготовки й об'єктивного контролю й моніторингу знань студентів.

Зокрема, контекстне навчання – це форма активного навчання, призначена для застосування у вищій школі, орієнтована на професійну підготовку студентів і реалізована за допомогою системного використання професійного контексту, поступового насичення навчального процесу елементами професійної діяльності. Мотивація студентів до засвоєння знань відбувається шляхом виявлення зв'язків між конкретним знанням і його застосуванням. У контекстному навчанні зміст підготовки фахівця включає два основні моменти: 1) предметний зміст, який забезпечує професійну компетентність фахівця; 2) соціальний аспект, що забезпечує здатність працювати в колективі. Предметний зміст називається базовим, а соціальний – фоновим. До фонового відносять зміст етики, екології, історії культури тощо, тобто все, що формує світоглядні й соціальні якості фахівця. Контекстне навчання спирається на теорію діяльності, відповідно до якої, засвоєння соціального досвіду здійснюється в результаті активної, упередженої діяльності суб'єкта. При цьому одержують втілення наступні принципи: активності особистості, проблемності, єдності навчання й виховання, послідовного моделювання у формах навчальної діяльності слухачів змісту й умов професійної діяльності фахівців. Особлива увага звертається на реалізацію поступового, поетапного переходу студентів до базових форм діяльності більш високого рангу: від навчальної діяльності академічного типу до професійної діяльності і, потім, до навчально-професійної діяльності (НДРС, практики, стажування). Викладання загальноосвітніх дисциплін пропонується трактувати в контексті професійної діяльності, відходячи в цьому від академічного викладання наукового знання. У якості засобів реалізації теоретичних підходів у контекстному навчанні пропонується в повному обсязі використовувати методи активного навчання. Разом з тим відзначається, що необхідно комплексно підходити до використання різних форм, методів і засобів

активного навчання в органічній комбінації з традиційними методами. Для ефективності контекстного навчання слід виконати ряд вимог: забезпечити змістовно-контекстне відбиття професійної діяльності фахівця у формах навчальної діяльності студента, поєднувати різноманітні форми й методи навчання з урахуванням дидактичних принципів і психологічних вимог, використовувати модульність побудови системи й її адаптивність до конкретних умов навчання, обов'язково реалізовувати різні типи зв'язків між формами навчання, забезпечувати наростаючу складність змісту навчання від початку до кінця цілісного навчального процесу.

Також до інноваційних методів відносяться технології проблемного навчання. Основа технології проблемного навчання - це поняття проблемної ситуації й способу її вирішення. Основним критерієм виділення тих або інших типів проблемних ситуацій є принцип протиріч у структурі наявних на даному етапі навчання. Саме через вирішення різного роду протиріч відбувається глибоке й міцне засвоєння знань і саме вирішення протиріч сприяє розумовому розвитку.

Основною умовою успішного проблемного навчання є необхідність викликати інтерес до змісту проблеми. Проблемне навчання реалізується успішно лише при певному стилі спілкування між викладачем і здобувачами, коли можлива свобода вираження своїх думок. У результаті, таке спілкування у вигляді діалогу спрямоване на підтримку пізнавальної, розумової активності студентів.

Завданням проблемного навчання є розвиток мислення й здібностей здобувачів, розвиток творчих умінь та засвоєння студентами знань, умінь добутих в ході активного пошуку й самостійного вирішення проблем.

Використання інноваційних методів навчання дозволяє отримати більш міцні знання та уміння, ніж при традиційному навчанні, а також виховує активну, творчу особистість студента, що вміє бачити й вирішувати нестандартні професійні проблеми, стимулює розвиток дослідницької діяльності

Список використаних джерел:

1. Jayashree R. A Study on Innovative Teaching Learning Methods for Undergraduate Students. International Journal of Humanities and Social Science Invention. 2017. Volume 6 Issue 11. P.32-34.
2. Shobhana Puranik. Innovative Teaching Methods in Higher Education. Journal of Education. 2020. Vol. IX, Issue-I. P. 67-75.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Короткова Ірина, к.х.н., доцент

За останні роки розвиток інформаційних технологій актуалізував проблему комплексного, всебічного оновлення всіх ланок освітньої системи та всіх сфер освітньої діяльності відповідно до вимог сучасного життя. Суть таких змін реалізовано в концепції дистанційної освіти, яка здійснюється за

допомогою інтерактивних освітніх платформ, електронної пошти, форумів, соціальних мереж тощо [1]. Однак, якщо в країнах Європи розгорнута система дистанційної освіти існує тривалий час, створено навіть мережу відкритих університетів, до якої входять 17 ЗВО, що діють у 15 країнах, то в нашій країні до дистанційної освіти звернулись дещо пізніше. Особливої значимості й необхідності дистанційна освіта набула весною 2020 року у зв'язку з пандемією COVID-19. Усі заклади освіти України перейшли на дистанційне навчання, було запроваджено «адаптивний карантин» у зв'язку з чим у ЗВО було створено інформаційно-телекомунікаційні системи дистанційного навчання. Загальні рекомендації щодо організації та забезпечення технологій дистанційного навчання в Україні було розроблено у 2013 році [2], у 2020 році Наказом Міністерства освіти та науки від 08.09.2020 № 1115 [3] були додані лише деякі зміни, які стосувалися організації дистанційного навчання в період «адаптивного карантину». Однак, не зважаючи на існуючі загальні методичні рекомендації щодо форм і методів дистанційного навчання, викладання окремих дисциплін, у тому числі, хімічних, має свої особливості і потребує подальшого удосконалення.

Дистанційне навчання у Полтавському державному аграрному університеті базується на використанні інформаційної платформи Moodle. За допомогою цієї системи здобувач має можливість ознайомитися з навчальним матеріалом з кожної дисципліни, який представлений у вигляді різноманітних інформаційних ресурсів (текст, відео, презентація, електронний посібник), виконати завдання та відправити його на перевірку, пройти тестування тощо.

Важливою складовою дистанційної форми навчання є застосування нових форм і технологій контролю якості навчання. В умовах середовища Moodle, з власного досвіду, доцільно застосовувати тестову діагностику, як для поточного, так і підсумкового контролю набутих знань з хімічних дисциплін. Перевагою комп'ютерного тестування є автоматична перевірка знань великої аудиторії здобувачів і виключення впливу людського фактора.

Система дистанційного навчання Moodle надає широкий спектр можливостей для побудови тестів різного роду. При викладанні дисциплін “Неорганічна та органічна хімія” та “Фізична і колоїдна хімія” я створювала тести, що включали багатоваріантні питання, тобто, до яких надається 5 відповідей, серед яких лише одна правильна. Також, задля неможливості обміну інформацією між здобувачами та об'єктивного оцінювання рівня знань використовувала такі обмеження: правильні відповіді були доступними лише після закінчення періоду проходження тесту, використовувала спосіб перемішування як самих питань в тесті, так і варіантів відповідей, а також обмежувала час проходження тестування та кількість спроб. Тому, перш ніж приступити до виконання тестів, здобувачам необхідно було детально опрацювати відповідний теоретичний матеріал. Такі тести були запропоновані здобувачам майже з кожної теми курсу, а підсумком вивчення дисциплін “Неорганічна та органічна хімія” та “Фізична і колоїдна хімія”

стали Тести для іспиту, які охоплювали весь матеріал курсу. Особливо доцільною, на мій погляд, така форма контролю знань та підсумкового оцінювання може бути для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання [4], для здобувачів, які бажають продовжувати освіту за кордоном, де дана форма перевірка знань є основною і актуальною в європейській системі освіти.

На особливу увагу в умовах дистанційного навчання заслуговують форми і методи проведення лабораторних занять, тому що неможливо вивчити будь-яку хімічну дисципліну без лабораторних досліджень і проведення експерименту. З огляду на це стає зрозумілим, що необхідними формами організації навчальної діяльності з хімічних дисциплін є лабораторні практикуми, під час яких здобувачі набувають практичних навичок проведення експерименту. На теперішній час в умовах широкого застосування інформаційних технологій створюється можливість проведення лабораторних робіт віртуально, в кабінетах, оснащених комп'ютерами, але не в кожному ЗВО є така технічна можливість, тому на теперішній час лабораторні заняття доцільніше називати практичними через обмежену форму їх проведення в переважній більшості ЗВО. Деякі ЗВО впроваджують демонстраційний метод проведення лабораторних робіт, які виконує викладач у режимі відео конференції. Здобувачі мають змогу бачити сам процес проведення лабораторної роботи, записати показники, які необхідні для виконання розрахунків, отримати відповіді на питання щодо виконання лабораторної роботи, але не мають можливості виконувати експеримент особисто, тобто не набувають практичного досвіду, тому, вважаю, даний метод є не досконалим.

Висновок з наведеного такий: найкращий формат для викладання хімічних дисциплін – змішаний, за якого поєднуються дистанційні (он-лайн) заняття з аудиторними.

Список використаних джерел:

1. Душечкіна Н.Ю., Давискиба В.В., Сорока М.В. Сучасні підходи до викладання хімічних дисциплін в умовах дистанційного навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С 131-138
2. Положення про організацію дистанційного навчання: наказ МОН України від 25 квітня 2013 р. № 466
3. Деякі питання організації дистанційного навчання: наказ МОН України від 08 вересня 2020 р. № 1115
4. Короткова І.В. Використання тестового контролю знань в системі дистанційного навчання: матер. V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Хімія, біотехнологія, екологія та освіта» (м. Полтава, 20-21 травня 2021 року). ПДАУ: Полтава, 2021. С.132-137

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА АКАДЕМІЧНУ МОБІЛЬНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Рибальченко Анна, к.с.-г.н.;

Криворучко Людмила, к.с.-г.н.

Відкритий освітній простір передбачає зростання мобільності студентів та співробітництва викладачів різних спеціальностей, університетів різних країн. Академічна мобільність для всіх учасників освітнього процесу є однією із складових частин інтернаціоналізації [1].

Академічна мобільність – це можливість упродовж періоду навчання провчитись один або більше семестрів в іншому закладі вищої освіти, де готують фахівців з цієї ж спеціальності, із зарахуванням дисциплін (кредитів) та періодів навчання, а також ефективніше розвивати особистий інтелектуальний потенціал.

Академічна мобільність є явищем динамічним, формою інтернаціоналізації освіти, що сприяє інтеграції індивіда до міжнародної системи освіти. Вона характеризується такими рисами, як важливість процесу інтеграції закладів вищої освіти в міжнародний та європейський освітній простір; термін здобуття освіти студента в іншій країні; виїзд певної кількості студентів в інші країни для здобуття вищої освіти; важлива якісна особливість європейського простору, що передбачає обмін людьми між закладами вищої освіти та країнами; можливість вибору найкращих варіантів здобуття освіти для підготовки сучасного фахівця [2].

Класифікація видів академічної мобільності:

1. За місцем реалізації права на академічну мобільність:

- внутрішня академічна мобільність (у ВНЗ України);
- міжнародна академічна мобільність (у ВНЗ поза межами України).

2. За способом організації:

- групова академічна мобільність (група учасників освітнього процесу у ВНЗ-партнерах);
- індивідуальна академічна мобільність (індивідуальний порядок учасників освітнього процесу у ВНЗ-партнерах).

3. За поставленою метою:

- ступенева мобільність – навчання у вищому навчальному закладі, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, з метою здобуття ступеня вищої освіти, що підтверджується документом про вищу освіту;
- кредитна мобільність – навчання у ВНЗ, відмінному від постійного місця навчання з метою здобуття кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи та/або відповідних компетентностей, результатів навчання (без здобуття кредитів Європейської кредитної трансфернонакопичувальної системи), що будуть визнані у ВНЗ постійного місця навчання.

4. За часовою ознакою:

- вертикальна (повна) – якщо студент направляєтся до іншого навчального закладу на термін навчання від одного до двох років;
- горизонтальна (часткова) – якщо студент направляєтся до іншого

навчального закладу на один семестр або декілька місяців, або на період проведення практики [3].

За професійно-компетентним підходом під академічною мобільністю слід розуміти індивідуальну освітню траєкторію суб'єктів освітнього процесу, побудовану виходячи з їх особистісного потенціалу, ціннісної й професійної спрямованості, прагнення до безперервного саморозвитку й постійного професійного зросту.

Під державним регулюванням процесу активізації академічної мобільності слід розуміти сукупність правових, організаційних, економічних та інформаційних дій держави, спрямованих на створення належного середовища для реалізації права суб'єктів освітнього та наукового процесу на академічну мобільність. Механізми державного регулювання процесу активізації академічної мобільності, визначено на законодавчому рівні, в таких документах, як Закон України «Про вищу освіту», Положенні про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою КМУ від 12 серпня 2015 р. за № 579, Національній стратегії розвитку освіти на 2012-2021 роки.

Академічна мобільність є системним явищем. Вона враховує об'єктивну сторону (державну політику в галузі освіти – професійної освіти (навчання), державну кадрову політику в різних професійних групах, нормативно-правові умови освіти, навчання, у тому числі, професійної діяльності) та суб'єктивну (особисті якості людини в академічному та професійному середовищах) як певну структуровану модель, парадигму забезпечення даного виду мобільності як основної складової успішності в навчанні, а згодом – професіоналізму [4]. Тож, процес її активізації залежить від середовища в якому вона протікає, суттєвий вплив на формування якого має саме державне регулювання процесу активізації академічної мобільності суб'єктів освітнього та наукового процесу.

Список використаних джерел:

1. Ковбатюк М.В., Шевчук В.О. Академічна мобільність студентів в умовах розвитку освітніх інтеграційних процесів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Вип. 30. С. 92-97. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-17>

2. Гуляєва Н. Мобільність викладачів і студентів: проблеми та орієнтири. Розбудова менеджмент-освіти в Україні: матеріали VI щорічної міжнародної конференції, м. Дніпропетровськ, 17-19 лютого 2005 року. Київ: Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні, 2005. С. 76-81.

3. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність. Постанова КМУ від 12 серпня 2015 р. № 579. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid>.

4. Шпекторенко І. В. Структура академічної мобільності персоналу: управлінський аспект. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Patp/2009_2/09sivpua.pdf.

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Бараболя Ольга, к. с.-г. н., доцент;

Ляшенко Віктор, к. с.-г. н., доцент

Формування національних і загальнолюдських цінностей, постійне підвищення якості освіти, що пов'язано з оновленням її змісту і форм організації навчально-виховного процесу, використання новітніх інноваційних технологій є національною доктриною розвитку освіти.

Освітня реформа в сучасних умовах епідеміологічної ситуації, що вимагає навчання з використанням дистанційних програм, є нагальною потребою сучасного суспільства. Ця проблема є актуальною для всіх країн світу. Таким чином, система викладання і підготовки фахівців не тільки в аграрній сфері неможлива без змін.

Вирішальну роль під час реалізації цих змін відіграє перехід від традиційних форм передачі знань до інноваційних сучасних технологій. Інновації в освіті передбачають широке використання у навчальному процесі інтерактивних форм проведення занять.

Інтерактивні методи навчання дозволяють навчатися та взаємодіяти здобувачам вищої освіти, як з викладачем, так і між собою. Це важливий момент з огляду на існуючі проблеми міжособового спілкування і браку навичок підтримки суспільних взаємовідносин у сучасної молоді.

Про те коли стикаєшся в реальності, то виникають, в окремих випадках, питання можливості застосування цих, безсумнівно ефективних та цікавих для освітньої спільноти методів.

Цю проблему можна проаналізувати на прикладі використання такого відомого і цінного для процесу навчання методу, як «мозковий штурм» який є найбільш вільною формою дискусії і вимагає вирішення завдання в два етапи. На першому етапі генеруються ідеї, а на другому – вони розвиваються та аналізуються. В основі ідеї методу «мозкового штурму» лежить протиставлення творчого і критичного мислення.

Важливо відзначити, що цей метод має переваги у тому, що надає результат спільних зусиль декількох практиків, підсумовуючи таким чином досвід, навички та інформацію, якими володіють учасники групової роботи.

Ефективність його полягає в тому, що значна кількість осіб, яка задіяна в ньому, збільшує шанс виявлення помилок збільшує ступінь відповідальності за прийняті рішення здобувачами вищої освіти.

Таким чином, впровадження сучасних інноваційних технологій навчання не є простим етапом, навіть за умови підготовки викладачів та здобувачів вищої освіти до їхнього застосування.

Проведення реформи викладання та впровадження сучасних інноваційних технологій вимагає комплексних, суттєвих докорінних змін у напрямку розвитку «академічної свободи», – без чого не можна досягти мети, накресленої Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті.

Список використаних джерел:

1. Ляшенко В.В., Бараболя О.В. Сучасні завдання в системі професійного викладання для майбутніх агрономів. Програма 50-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів «Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості вищої освіти». 26-27 лютого 2019 року.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ГІС ТА ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПЛАНУВАННІ ТЕРИТОРІЙ

Шевчук Сергій, д. геогр. н., професор;

Погрібняк Максим, аспірант кафедри географії та туризму Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Планування територій є географічним відображенням природної, соціально-економічної, культурної та екологічної політики суспільства. Воно здійснюється з метою раціональнішої територіальної організації суспільства, збалансованості соціально-економічного розвитку і охорони довкілля. Планування включає систему заходів із реалізації політики просторового розвитку, що здійснюється для досягнення цілей сталого розвитку територій.

В умовах розвитку інформаційного суспільства підвищується роль геоінформаційних систем (ГІС) та технологій як головного інструменту для візуалізації, пошуку і аналізу інформації при прийнятті різного роду управлінських рішень. Органи державної влади та місцевого самоврядування, які виконують функції із планування територій різного масштабу (національного, регіонального та локального) виступають сферою професійного застосування ГІС з метою обліку та інвентаризації земель, аналізу способів землекористування, розробки генеральних планів і планів забудови, будівництва доріг та комунікацій, аналізу даних із моніторингу довкілля, моделювання природних та соціально-економічних процесів тощо. ГІС та технології дозволяють підвищувати ефективність управлінських рішень через можливість одночасної розробки ряду альтернативних варіантів, з яких до упровадження обирається найбільш прийнятний та ефективний.

ГІС забезпечують збирання, зберігання, опрацювання, доступ, відображення і поширення просторово впорядкованих даних. Використання ГІС та технологій при плануванні територій дає змогу одночасно виконувати аналіз багатовимірних даних й використовувати цифрові карти, що спрощує механізм програмування, планування та прогнозування системи «природа-людина» у межах певної території.

Вітчизняний досвід свідчить, що нині в Україні ще не набуло значного поширення застосування ГІС та технологій у вирішенні комплексних проблем регіонів, зокрема при плануванні територій. Формування компетентностей із використання ГІС та технологій у плануванні територій становлять основу професійної підготовки за спеціальностями 103 Науки про Землю, 106 Географія, 193 Геодезія та землеустрій, 281 Публічне управління та адміністрування.

У більшості закладів вищої освіти, де готують фахівців за вказаними спеціальностями, склалася система формування відповідних професійних компетентностей із використання ГІС та технологій при плануванні територій в межах подібних освітніх компонентів «Планування територій», «ГІС у плануванні територій», «ГІС у просторовому плануванні» тощо. В залежності від вимог стандартів вищої освіти у межах різних спеціальностей ці освітні компоненти викладаються на різних ступенях вищої освіти. Аналіз робочих програм відповідних освітніх компонентів показує, що зміст цих дисциплін передбачає вивчення системи територіального планування, професійну підготовку здобувачів освіти у галузі просторового планування як підґрунтя практичної діяльності із планування територій, узагальнення фахових знань для цілей впорядкування територіального розвитку, узгодження господарської діяльності з цілями сталого розвитку. Завданням більшості із цих освітніх компонентів є ознайомлення здобувачів вищої освіти з ГІС та технологіями, які розробляються і застосовуються з метою розв'язання наукових і прикладних задач із планування територій.

Метою підготовки фахівців із планування територій до використання ГІС та технологій є ознайомлення із основними поняттями і термінами ГІС, їх сучасним станом, технічним, програмним і інформаційним забезпеченням ГІС; формування уявлень про особливості створення ГІС та технологій, апаратне і програмне забезпечення; про прикладні ГІС та технології (в залежності від професійного спрямування); набуття навичок практичного використання типових ГІС та технологій для досягнення поставлених виробничих завдань.

Фахову методичну систему підготовки фахівців до використання ГІС та технологій при плануванні територій складають знання принципів побудови ГІС, їх організації і можливостей; встановлення особливостей програмних і інструментальних засобів ГІС та технологій; здатність самостійного практичного застосування ГІС та технологій у професійній діяльності.

Результати професійної підготовки із використання засобів ГІС та технологій для цілей планування територій складають уміння впроваджувати проектні рішення із планування територій; виявляти й оцінювати конфлікти у регіональному природокористуванні; обґрунтовувати моделі територіального розвитку і ландшафтного планування. Такі результати можуть бути забезпечені вмінням обирати умови для створення проекту ГІС з урахуванням вимог цільового призначення; розробляти схему і методику для оптимального вирішення конкретного виробничого завдання; будувати необхідну для конкретного проекту базу даних; використовувати відповідне програмне забезпечення.

Отже, з метою формування фахових компетентностей майбутніх фахівців, що здійснюватимуть планування територій потрібне не просто вміння працювати з ГІС, але й кваліфіковане володіння відповідними технологіями. Підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі планування територій неможливе без прикладних ГІС та технологій, які спираються на теоретичну модель відповідної сфери професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Андрощук Ю. М., Ямелинець Т. С. ГІС в екологічних дослідженнях та природоохоронній справі. Львів. 2015. 284 с.
2. Світличний О. О., Плотницький С. В. Основи геоінформатики: навч. посібник. Суми. 2020. 294 с.
3. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С. Планування територій : навч. посібник. Херсон. 2015. 268 с.

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ ЯК СИСТЕМА ОРГАНІЗОВАНИХ КОМПОНЕНТІВ

Коваленко Нінель, к. с.-г. н., доцент;

Шерстюк Олена, асистент;

Боброва Нелля, к. б. н., викладач кафедри мікробіології,
вірусології та імунології

Полтавський державний медичний університет

Провідною функцією вищої освіти на сучасному етапі її розбудови є підготовка висококваліфікованих фахівців. Результат освітньої діяльності – це не лише формування системи знань, а й вміння швидко та оперативно реагувати на виклики в професійному середовищі. При цьому важливою є здатність до подальшого професійного саморозвитку, який тісно взаємозв'язаний з особистісним.

Детермінується саморозвиток як психофізіологічним потенціалом людини, її цілеспрямованістю, так і соціально-економічними чинниками, особливостями виконуваної роботи. Спонукають до саморозвитку різні потреби людини: матеріальні, духовні, соціальні, статусні, професійні, що інтеріоризуються в стійкі професійні мотиви. Необхідною умовою професійного саморозвитку є мотивація, що може мати різне спрямування. Внутрішня мотивація знаходиться в самій людині і є більш значимою, ефективною і необхідною формою мотивації. Зовнішня мотивація виходить від батьків, педагогів, суспільства [1].

Потреба в професійному саморозвитку є вторинною щодо загальної мотивації професійної діяльності фахівця та ставлення особистості до професійних вимог.

Серед передумов професійного саморозвитку, що є невід'ємною складовою професійної підготовки і результатом свідомої взаємодії студента з освітнім середовищем, слід виділити ставлення здобувача вищої освіти до навчання та до вимог закладу освіти. Саме під час навчання майбутній фахівець реалізує власні потреби розвивати в себе ті особистісні якості, які забезпечують у майбутньому успішність його професійної діяльності та життя в цілому. Тому лише свідоме сприйняття професійних вимог сприятиме формуванню потреби у саморозвитку, яка забезпечується механізмом постійного подолання внутрішніх протиріч між фактичним рівнем професійної готовності фахівця і змодельованим її рівнем. Саморозвиток особистості відбувається безперервно. Постійно зростаючі вимоги до себе зумовлюють нескінченність процесу

професійного саморозвитку, його тривалість протягом професійного життя [3].

Оскільки професійний саморозвиток можна розглядати як динамічний, неперервний процес самопроектування особистості, то змістом саморозвитку стає цілісний комплекс процесів і засобів формування особистості, задоволення її пізнавальних і духовних потреб, розкриття та вдосконалення природних здібностей.

Професійний саморозвиток майбутніх спеціалістів із захисту рослин та агрономів слід розглядати як систему організованих компонентів, які знаходяться в безпосередній взаємодії один з одним. Саме професійний саморозвиток може забезпечити майбутнім спеціалістам успіх у досягненні вершин професійної майстерності й максимальну самореалізацію.

Викладачі факультету агротехнологій та екології Полтавського державного аграрного університету в процесі підготовки майбутніх спеціалістів створюють педагогічні умови для їх професійного саморозвитку. Вони орієнтують процес навчання на формування спрямованості майбутнього фахівця на самодетермінацію і самоактуалізацію в майбутній професійній діяльності. Працюють над збагаченням змісту навчання системою понять і концепцій, що орієнтують майбутніх спеціалістів на рефлексію, самоорганізацію, самонавчання, самопроектування, саморозвиток у сфері професійно значимих якостей особистості [2].

Гнучкі інформаційні процеси, швидкі зміни в професійній діяльності, зростання можливостей освоєння інновацій у професійній сфері, що характеризують сучасні реалії, спонукають педагогічний колектив до залучення здобувачів вищої освіти вже під час навчання до моделювання елементів професійної самоосвіти шляхом залучення їх до проведення наукових досліджень та презентації отриманих результатів, використання ІТ-технологій, створення мобільних електронних посібників.

Професійний саморозвиток це усвідомлена діяльність, оскільки його метою є процес удосконалення особистості у відповідності до вимог професії.

На наш погляд, вирішенню проблеми професійного саморозвитку сприяє як усунення ригідності мислення сучасного фахівця, так і розвиток рефлексії щодо своєї діяльності та особистості.

Останнім часом вважають, що з метою професійного саморозвитку майбутнього спеціаліста необхідною є інтеграція професійної освіти та виробництва, включаючи дуальну форму підготовки та перепідготовки працівників та фахівців середньої ланки. Дані інтегративні підстави відображають спільність цілей, цінностей, змісту, діяльності, які реалізуються в умовах дуальної системи навчання.

Отже, професійний саморозвиток майбутніх фахівців із захисту рослин та агрономів відбувається як під впливом освітнього середовища, так і власної діяльності під час навчання та проходження практики. В зв'язку з цим викладачі ПДАУ повинні працювати над формуванням такого професійного саморозвитку здобувачів вищої освіти, який супроводжуватиметься усвідомленими діями на етапах розвитку професійної компетентності та конструюванням особистісно розвивальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Kovalenko, N. P., Bobrova, N. O., Hanch, O. V., & Zachepylo, S. V. (2020). Мотивація студентів як запорука успішного професійного розвитку. Медична освіта, (3), 43-48. <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2020.3.11440>
2. Ковальчук Н. П. Рівні професійного самовдосконалення особистості студентської молоді педагогічного коледжу. Умань : Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка, 2007. 123 с.
3. Смолук А. І Професійний саморозвиток майбутніх учителів початкової школи в освітньому середовищі педагогічного коледжу: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Смолук Артем Іванович. Л., 2018. 240 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРИРОДНИЧИХ НАУКАХ

Тараненко Анна, к.с.-г.н., доцент;

Диченко Оксана, к.с.-г.н., доцент

У результаті стрімкого розвитку науки і техніки наше сучасне життя стає більш стрімким та складнішим. Різноманітність і швидкість стали основними характеристиками нашого сьогодення. Відповідно, зміни у житті супроводжуються необхідністю змін (реформ, трансформацій) в освіті, оскільки освіта передбачає спеціально організоване набуття практичного професійного досвіду для подальшої життєдіяльності. Освіта, як процес набуття життєвого досвіду включає не тільки традиційне викладання, а й розвиток відповідних ціннісних орієнтацій. Це є досить важливим, враховуючи процеси глобалізації, орієнтацію на майбутній розвиток життя людини як у глобальному, так і в локальному масштабі. У цьому контексті особливого значення набувають знання природничих наук для адекватного розуміння людиною світу (природно-наукова концепція світу).

Загалом, сьогодні є вкрай важливими детальні теоретичні професійні знання у галузі природничих наук, зокрема охорони довкілля та збалансованого природокористування. Підготовка фахівців у даній сфері сприяє формуванню екологічного світогляду, надання відповідного рівня професійних знань та вмінь, які у подальшому дозволять здійснювати ефективну природоохоронну діяльність, досягати гармонійного поєднання еколого-економічних складових у контексті збалансованого розвитку суспільства.

Сучасні тенденції розвитку освітніх технологій, зокрема у природничих науках, спрямовані на підкріплення класичних теоретичних концепцій, теорій, принципів практичною спрямованістю отриманих знань. Це передбачає включення у навчальних процес контактів із професіоналами-практиками у відповідній сфері, збільшення кількості навчальних годин на виконання практичної роботи порівняно із теоретичним навчанням (навчання через дослідження), можливість та підтримка реалізації власної наукової роботи під час вивчення освітніх компонентів. Тому, варто активізувати комунікацію та підтримку відповідних професіоналів, з метою опанування сучасних оновлених технологій.

Поряд із формуванням фахових компетентностей, важливим є розвиток ціннісних орієнтацій, комунікаційних, креативних навичок здобувачів вищої освіти, як майбутніх фахівців у даній сфері з метою забезпечення збалансованого розвитку людського духу, що означає системне піклування про розум, почуття і волю. Адже сьогодні існує актуальна потреба у новому поколінні творчих і самостійних спеціалістів даної сфери. Все це, перш за все, потребує удосконалення традиційного процесу викладання. Замість класичного запам'ятовування та формального повторювання фактів і дій варто розвивати сучасний конструктивістський підхід. Альтернативними та перспективними є методи та підходи викладання, де здобувачі вищої освіти мають свободу та відповідальність за творче та самостійне розв'язання поставленої навчально-дослідницької задачі.

Рис. 1. Навчально-науковий процес.

Освітнє дослідження, як навчальний процес, включає вивчення як фундаментальних, так і прикладних аспектів досліджуваного питання, творче набуття фахового досвіду для розвитку потреб людини чи суспільства. Такі підходи найкраще застосовувати під час виконання індивідуальних завдань, курсових робіт, науково-дослідницьких проєктів.

Впровадження сучасних інформаційних технологій (ІТ) у навчальний процес має стати актуальною частиною розвитку сучасної освіти та основою для вирішення освітніх викликів сьогодення. Ефективне використання інформаційних технологій передбачає не лише розробку електронних освітніх матеріалів, засобів електронної освіти, але і можливе відповідне управління навчальним процесом. Розвиток інформаційних технологій в освіті не повинен позначитися на якості навчального процесу та наукових досліджень, а, навпаки, додати нові можливості у партнерські відносини між викладачем та здобувачем вищої освіти.

Отже, всі наведені вище тенденції розвитку освіти відображають актуальну дійсність нашого сьогодення та потребують усвідомленого системного використання та, на нашу думку, є дієвим інструментом у підвищенні ефективності навчального процесу, формуванні цілісного мислення у здобувачів вищої освіти при вирішенні складних завдань у природничих науках.

ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Коваленко Нінель, к. с.-г. н., доцент

Ринкові умови початку ХХІ століття викликали значні зміни у взаємодії системи освіти та бізнесу, що стосуються переорієнтації у сфері підготовки та подальшого працевлаштування випускників вищих навчальних закладів. Нині окреслилась осучаснена модель професійної освіти, заснована на таких принципах: орієнтація на практичну підготовку фахівців з урахуванням найкращих світових стандартів; врахування запитів роботодавців, їх кваліфікаційні вимоги, компетентнісний підхід; використання сучасних інформаційних баз освітніх технологій у навчанні; сертифікація освітніх програм на підставі міжнародних стандартів якості; надання студентам можливості вибору підходів до індивідуального оволодіння освітньою програмою. Крім того, світова цифровізація і загроза пандемії вимагає оптимізації вищої освіти. Це виклик для навчальних закладів, який змушує переглянути діючі підходи до навчання і генерацію альтернативних методів [1].

В сучасних умовах важливою складовою педагогічного процесу стає суб'єкт-суб'єктивна взаємодія його учасників або «педагогічна взаємодія». Прогресивні освітні технології спрямовані на реалізацію такого способу педагогічної діяльності вищих навчальних закладів через предметну направленість, експліціювання, рефлексивну багатозначність [2]. Це дає змогу залишити в минулому застарілі положення парадигми освіти і спрямувати педагогічну взаємодію на розкриття потенційних можливостей суб'єктів – учасників навчально-виховного процесу. Підґрунтям вибудови партнерських взаємовідносин є головні засади гуманістичної спрямованості освітянського процесу, які визнають унікальність і неповторність кожної людини, її творчих та інтелектуальних можливостей, необмежених потенцій до саморозвитку не тільки протягом навчання у виші, а й протягом всього життя.

Традиційна модель навчання передбачала монологічне подання викладачем нового навчального матеріалу та застосування опитувальних форм репродуктивного характеру студентів. В результаті формувались переважно суб'єкт – об'єктивні взаємовідносини, професійно-рольові установки суб'єктів освітянської діяльності та стилі взаємодії. В сучасних умовах постала необхідність інтенсивного розвитку суб'єкт – суб'єктивних взаємовідносин у навчальному процесі. Це можливо лише за умов практичної реалізації суб'єкт-діяльнісної освітянської парадигми, платформа якої включає комплекс осучаснених підходів та інноваційних технологій у системі освіти адекватних до вимог сучасності.

Відповідно до модернізованого підходу до вирішення головного завдання сучасної вищої освіти викладач і здобувач вищої освіти стають рівноправними сторонами навчального процесу – партнерами по співпраці. Викладач не лише навчає та виховує, а й розвиває у студента такі якості, як конструктивність, динамізм, мобільність, стимулює його до загального і професійного розвитку, створює умови самоудосконалення, набуття компетентностей. Успіх такого навчально-виховного партнерства залежить від організації умов для ефективної

взаємодії, емоційно-ціннісного досвіду викладача і студента.

Ефективність педагогічної взаємодії значною мірою залежить від уміння викладача займати рефлексивну позицію та створювати комунікативні ситуації в навчальному процесі.

При створенні освітянського середовища кафедри захист рослин Полтавського державного аграрного університету враховано основні принципи структурної побудови сучасної моделі фахової аграрної освіти, етапність формування компетентностей здобувачів вищої освіти та зміст нових навчальних програм з дисциплін кафедри. В таких умовах відбувається процес «адаптації» навчальної діяльності під конкретних ЗВО з урахуванням реальних обставин під час оволодіння ними загальних та фахових компетентностей, практичних результатів навчання. Всі викладачі кафедри усвідомлюють, що в період навчання студентів у ПДАУ відбувається становлення професійно важливих рис особистості майбутнього фахівця. Зважаючи на це, в своїй роботі вони враховують взаємодію середовища кафедри та студента, як особистості, проектують навчальні педагогічні процеси та педагогічні ситуації відносно розвитку особистості.

Обраний вектор освітянської діяльності кафедри цілком відповідає вимогам сучасної вищої аграрної освіти та є органічною складовою освітньо-професійної програми Захист і карантин рослин спеціальності 202 Захист і карантин рослин, а набуті ЗВО у процесі навчання компетентності можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти у будь-якого випускника ПДАУ.

При викладанні дисциплін, які забезпечують підготовку ЗВО спеціальності 202 Захист і карантин рослин, використовується комплекс традиційних (класичних) методів навчання у сукупності з новітніми, інтерактивними формами навчання. Залучення до співпраці викладача і студентів інших підструктур освітянського середовища університету сприяє перетворенню навчальної ситуації в ситуацію особистісного розвитку ЗВО. При цьому дисципліни, що вивчаються, стають засобом професійно-особистісного розвитку, а вирішення ситуації сприяє отриманню студентом власного досвіду та професійних результатів навчання. За таких умов навчання на кафедрі є процесом самореалізації та самоуправління.

Список використаних джерел:

1. Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П. Проблеми підготовки фахівців із захисту рослин в умовах діджиталізації. Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах діджиталізації : матеріали 52-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. 24-25 лютого 2021 року. Полтава, 2021. С. 33-34. <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/10388>

2. Teoriya obucheniya. Pedagogika: pedagogicheskiye teorii, sistemy, tekhnologii: uch. posobiye / S.A. Smirnov, I.B. Kotova, Ye.N. Shiyanov [i dr.]; pod. red. V.A. Slastenina. – M.: Akademiya, 2002. – 576 s.

УМОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АГРОНОМІВ

Баган Алла, к. с.-г. н.;

Шакалій Світлана, к. с.-г. н.

На сьогоднішній день економічне становище нашої країни потребує нової системи інноваційного розвитку агропромислового комплексу. Тому актуальною є проблема підвищення вимог щодо професійної підготовки фахівців аграрної сфери, у тому числі і майбутніх агрономів.

Саме на дану спеціальність у агропромисловому комплексі України покладають великі надії. Так, випускники цієї спеціальності у подальшому зможуть вести науково-дослідну та виробничу діяльність, використовуючи набуті професійні знання та навички.

Крім того, на даний час сучасний агроном повинен володіти не тільки професійними знаннями і компетентностями, а й відповідно мати психолого-педагогічну освіту [5].

Аграрний сектор України – це не тільки мережа державних та приватних сільськогосподарських підприємств. Це, в свою чергу, науково-обґрунтована система аграрної освіти, яка здатна забезпечити підготовку висококваліфікованих спеціалістів не лише для сільськогосподарського виробництва, а й наукових фахівців для роботи у науково-дослідних установах, дослідних станціях та навчальних закладах аграрного профілю [3].

Професійна підготовка майбутніх фахівців аграрного профілю у закладах вищої освіти другого магістерського рівня відповідає спеціальності 201 Агрономія і забезпечується відповідними магістерськими освітньо-професійними програмами, що реалізуються у межах спеціальності та визначаються:

1) сферою майбутнього працевлаштування випускників-магістрів, а саме: виробничою, дослідницькою, педагогічною, експертно-контрольною, експертно-аналітичною, управлінською;

2) конкретною діяльністю майбутнього фахівця у кожній із перелічених сфер [2].

Модернізація процесів у аграрному секторі сприяли появі нових центрів організаційно-наукової та аграрно-просвітницької діяльності – дорадчих центрів. Система такої професійної складової у програмі підготовки майбутніх агрономів дозволить їм бути конкурентоздатними на ринку праці [5].

Науково-дослідницька діяльність майбутнього агронома – це самостійна інтелектуальна праця, яка сприяє формуванню відповідного наукового світогляду фахівця, знань і вмінь науковця-дослідника, спрямованої на розширення його кругозору та здатності до вирішення професійних завдань на науковому рівні.

Науково-дослідницька робота агрономів під час навчального процесу передбачає відповідно:

- написання рефератів та есе на теми із фундаментальних та фахових дисциплін;

- виконання лабораторних та практичних робіт, самостійних завдань;

- проведення експериментальних досліджень на базі різних сільськогосподарських установ та підприємств;
- розробка матеріалів із використанням методики досліджень;
- підготовка і захист кваліфікаційних робіт, пов'язаних із актуальними проблематиками наукових досліджень [4].

Ефективність науково-дослідницької діяльності агрономів за межами навчального процесу забезпечена участю здобувачів вищої освіти у наукових проєктах, студентських наукових гуртках, конференціях, проведенні прикладних досліджень, конкурсах наукових студентських робіт тощо.

Це дозволить у подальшому підвищити рівень наукової підготовки майбутніх фахівців, мати можливість постійного набуття науково-теоретичних знань з метою саморозвитку, застосовувати у практичній професійній діяльності нові досягнення науково-технічного прогресу [1].

Отже, професійна підготовка майбутніх агрономів є цілісною системою, яка ґрунтується на поєднанні психологічної, методичної та науково-дослідницької складових підготовки на магістерському рівні вищої освіти, спрямованих на оволодінні знань та навиків професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Баган А.В., Барат Ю.М. Перспективи професії агронома. *51-а науково-методична конференція викладачів і аспірантів «Вища освіта: проблеми і шляхи забезпечення якості у контексті сучасних трансформацій»*, 26-27 лютого 2020 року. Полтава: ПДАА, 2020. С. 18-20
2. Галузевий стандарт вищої освіти України. Київ, 2006. 42 с.
3. Гончаренко С.У., Зязюн І.А., Ничкало Н.Г. та ін. Професійна освіта: словник: навч. посібник. Київ, Вища школа, 2000. 380 с.
4. Ставринова Н.Н. Теоретические аспекты подготовки будущих педагогов к исследовательской деятельности: монография. Донецк, 2005. 220 с.
5. Ткаченко О.В. Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників в аграрних університетах: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти*. Київ, 2018. 227 с.

ФОРМУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ АГРОНОМІВ

Нечипоренко Наталія, к. с.-г. н.;

Поспєлова Анна, к. с.-г. н., доцент

Сучасна ситуація у аграрному секторі України потребує створення інноваційної системи розвитку агропромислового сектору у напрямку: аграрна освіта → аграрна наука → аграрне виробництво, оскільки вимагає підготовки висококваліфікованих агрономів, які можуть приймати зважені рішення стосовно систем та засобів землеробства, можливостей отримання високих врожаїв та питань рекультивациі промислових територій [3]. В зв'язку з цим, мета підготовки агрономів спрямована саме на надання студентам фахових знань, які є лише часткою професійного становлення, а випускники

агрономічних факультетів інколи губляться на сучасному ринку праці. Це актуалізує проблему підвищення вимог до професійної підготовки фахівців аграрного сектору, вимагає формування нових підходів до рівня їх професійної реалізації та здатності до постійного самовдосконалення і саморозвитку [1].

Основними компонентами готовності особистості до професійної агрономічної діяльності та професійного самовдосконалення наразі вважаються наступні: професійний, технологічний, операційно-технологічний, інтеграційний. Базовим серед названих компонентів можна вважати професійний, оскільки саме він охоплює такі показники, як знання принципів, вимог, обов'язків, а також практичну, технологічну та інтеграційну готовність до професійної реалізації отриманих знань і навичок [3].

Серед компонентів готовності до професійного саморозвитку агрономів на першому плані розглядаються наступні: мотиваційно-цільовий; пізнавально-операційний, професійно-орієнтовний; особистісно-регулятивний. Кожен із цих компонентів може бути охарактеризований за допомогою певних складників. Мотиваційно-цільовий компонент містить наступні складники: ставлення до професійного саморозвитку, наявність чітко визначених цілей, програми саморозвитку, усвідомлення цінності самопізнання та самореалізації, внутрішні та зовнішні позитивні мотиви обрання професії, прагнення успіху в діяльності. Пізнавально-операційний компонент охоплює наступні складники: рівень самоменеджменту, здібність до саморозвитку та самоосвіти, самооцінка пізнавальних здібностей та рівні засвоєння знань. Професійно-орієнтовний компонент характеризується рівнем професійної спрямованості, схильностями та інтересами особистості до певних типів діяльності: людина – людина; людина – техніка; людина – знакова система; людина – природа. Особистісно-регулятивний компонент охоплює такі якості та уміння особистості, як: відповідальність, самостійність, самоконтроль, самовпевненість, емоційна стійкість, сила волі, рівень самоуправління тип самоуправління та самооцінка вираження професійно-значущих якостей особистості [3]. На сьогодні доведена необхідність підвищення рівня сформованості кожного компонента професійного саморозвитку і мобільності задля підвищення мотивації набуття теоретичних знань і практичних навичок [2].

Досягнення визначеної мети потребує реалізації наступних педагогічних принципів.

Загальнодидактичні принципи.

1. Принцип системності – робить можливим обґрунтування та розробку мети, принципів, методів і засобів процесу розвитку професійного становлення студентів-агрономів в аграрному університеті, визначення організаційно-педагогічних умов і факторів впливу на розвиток професійного становлення майбутнього агронома. Принцип системності визначає цільову спрямованість усіх компонентів процесу розвитку професійного становлення на вирішення завдань формування й розвитку системи світоглядних і ціннісних уявлень; професійних знань, умінь і навичок; професійно значущих особистісних якостей.

2. Принцип наступності та безперервності – передбачає, що розвиток

професійного становлення майбутнього агронома у навчально-виховному процесі аграрного університету є одним із етапів, які становлять цілісну систему процесу професійного розвитку особистості. При цьому спираємось на концепцію навчання впродовж усього життя, яка передбачає постійну необхідність і можливість набуття фахівцями нових знань на всіх етапах професійної діяльності для підтримання своєї професійної компетентності на конкурентоспроможному рівні.

3. Принцип науковості – навчання здійснюється на основі перевірених наукових фактів, відображення новітніх досягнень науки. У такий спосіб відбувається зв'язок теорії з практикою, орієнтація студентів на застосування теоретичних знань для виконання практичних завдань.

4. Принцип систематичності й послідовності, тобто послідовний виклад навчального матеріалу, виокремлення основного, логічний перехід від засвоєного матеріалу до нового.

Специфічні принципи.

1. Принцип активності. Передбачає активну позицію майбутнього агронома в пізнавальній діяльності, тобто здатність майбутнього агронома до самостійного засвоєння професійного досвіду, активного використання його у власній професійній діяльності, дедалі більшої автономності при виконанні професійних обов'язків і прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.

2. Принцип міждисциплінарності вимагає підвищення рівня узагальнення і логічності знань, які у вигляді окремих елементів студенти засвоюють під час вивчення певних дисциплін. При реалізації принципу міждисциплінарності відбувається інтеграція навчальних дисциплін на основі єдності всіх завдань і перехід від вузькопредметних форм навчання до взаємопов'язаного широкого комплексу засвоєння знань, умінь і навичок.

3. Принцип самоактивності й саморегуляції сприяє розвитку у студентів-агрономів бажання до професійного саморозвитку і самовдосконалення, формує здатність до прийняття самостійних рішень у професійній діяльності й почуття відповідальності за їх реалізацію [1, 4].

Таким чином, результатом розвитку професійного становлення майбутнього агронома в навчально-виховному процесі аграрного університету є готовність до професійної діяльності, яка включає: позитивну мотивацію до професійного саморозвитку; наявність професійних знань, умінь і навичок; сформованість ключових і фахових компетенцій; наявність сукупності комунікативних і організаційних умінь; розвинутість професійно важливих особистісних якостей.

Список використаних джерел:

1. Курбатова Ю. В. Принципи розвитку професійного становлення майбутнього агронома. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2012. Вип. 35. С. 222-230.

2. Латуша Н. Модель формування професійної мобільності майбутніх агрономів. Електронний ресурс: https://revolution.allbest.ru/pedagogics/01046398_0.html

3. Остапенко Е. О. Виокремлення компонентів готовності до професійного

саморозвитку: інтеграція існуючих підходів. *Наука і освіта*. 2011. № 6. С. 177-181.

4. Ткаченко О. В. Професійно-педагогічна підготовка агрономів – дослідників в аграрних університетах: навчально-методичний комплекс. Біла Церква, 2017. 106 с.

ЯКІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ФАХІВЦЯ

Біленко Оксана, к. с.-г. н.;

Воропіна Віра, асистент;

Тараненко Сергій, к. с.-г. н., доцент

Навчання завжди складалося з теоретичної частини та практичної. Як відомо з досліджень психологів з прослуханої лекції засвоюється близько 5% матеріалу, при конспектуванні вручну (записи від руки на папері) відсоток засвоєння подвоюється, а інколи і потроюється[1,3]. Конспектування лекції за допомогою електронних пристроїв такого ефекту не має. Просте прочитання книги на задану тему (підручника) дає засвоєння до 10% інформації, в той же час застосування теоретичних знань під час групової дискусії дає ефект засвоєння матеріалу в 50%, а якщо дискусія була емоційальною, то запам'ятовування мало довгостроковий ефект, інколи на десятиліття[3]. Поєднання теоретичних знань з закріпленням їх на практиці дає запам'ятовування в 75%[1,3]. Саме для досягнення такого результату потрібно проводити лабораторні заняття по провідним для спеціальності дисциплінам.

Перевагою лабораторного заняття є постійний безпосередній контакт студента з викладачем. Такий контакт збільшує емоційну складову спілкування вчитель-учень, що позитивно впливає на засвоєння матеріалу студентом. Працюючи з невеликою групою в лабораторії викладач може контролювати засвоєння інформації студентами, на відміну від загальнокурсів лекційних занять[1]. Пояснення складних положень теорії, виправлення помилок чи наведення прикладу застосування на практиці саме сьогоденного матеріалу сприяє формуванню навичок спеціаліста з даної дисципліни.

На нашій кафедрі проводяться лабораторні заняття з основних дисциплін спеціальності агрономії. Для цих занять обладнані відповідні лабораторії. Це є безумовною вимогою якісного проведення лабораторного заняття. Другою вимогою є забезпеченість лабораторій приладами, як демонстраційними, за допомогою яких студенти засвоюють принципи та методики вимірювань чи визначень, так і сучасними приладами, що використовують на високотехнологічному виробництві. Послідовності «від простого до складного» повинні дотримуватися при вивченні будь-якої дисципліни. Не останнє місце має і забезпечення розхідними матеріалами від скляного лабораторного посуду до реактивів і зразків ґрунту, добрив чи рослин, що потрібні на заняттях. Нажаль більшість матеріалів поновлюється на ентузіазмі викладачів. Це стосується і спеціальних комп'ютерних програм, переважна більшість яких «піратські».

Традиційно лабораторні роботи на кафедрі проводяться так званим фронтальним методом, коли одночасно всі студенти виконують одну й ту ж роботу[1,2]. При цьому забезпечується високий методичний рівень проведення робіт, тому що на кожному занятті увага викладача зосереджується лише на одній роботі. Нажаль кількість приладів обмежена і студенти вимушені чекати своєї черги працювати на тому чи іншому приладі, а інколи і просто спостерігати як це виконую хтось один з них. Для організації лабораторних робіт по циклах, коли студенти виконують всі роботи в визначеній послідовності, кожен на окремому стенді, у нас, нажалі, нема місця. А враховуючи те, що в наші лабораторії можуть ставити заняття не тільки агрономам, то і неможливо обладнати окремі стенди.

Зваживши всі обставини, ми дійшли висновку, що лабораторні роботи потрібно будувати по різному для різних курсів. Для першого курсу лабораторні роботи повинні бути жорстко регламентовані, з традиційною схемою: підготовка і вивчення методики проведення вимірювання чи дослідження, виконання безпосередньо спостережень, написання звіту чи розрахунок на основі вимірювань з заповненням таблиці і захист звіту. Прикладом можуть бути лабораторні роботи з агрометеорології.

Для студентів другого та третього курсів – з ослабленою регламентацією діяльності з використанням частково-пошукового методу. Прикладом такої роботи може бути лабораторна робота по агрохімії з визначення мінеральних добрив, коли кожен студент отримує штатив з добривами без етикеток. Користуючись загальною схемою, кожен самостійно визначає добрива і звітує викладачу про свої здобутки. Викладач спостерігає і інколи спрямовує роботу студентів.

Для здобувачів магістерського ступеня лабораторні роботи повинні мати дослідницький характер і виконуватися в умовах повної самостійності. Роль викладача – бути науковим опонентом, щоб студент не скотився до магії тощо. Обов'язковим залишається тільки захист лабораторної роботи.

Список використаних джерел:

1. Подоляк Л.Г.Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів К.: ТОВ “Філ-студія”, 2006. 320с.
2. Власова О. І., Семиченко В. А, Пащенко С. Ю., Невідома Я. Г. Психологія вищої школи : підручник / за ред. О. І. Власової. К. : ВПЦ "Київський університет", 2015. 405 с
3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.

ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ НОРМАЛЬНОЇ ТА ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ ТВАРИН

Киричко Олена, к. вет. н, доцент;
Дмитренко Надія, к. вет. н, доцент;
Шерстюк Любов, старший викладач;
Тітаренко Олена, к. вет. н, доцент

У сучасних умовах освіти, при значному обсязі навчального матеріалу та зменшенні часу на його засвоєння, вимушеному переході на дистанційну форму в умовах пандемії COVID-19, гостро постає питання пошуку ефективних підходів навчання, використання сучасних освітніх технологій та методів [3, 4, 7, 8].

При цьому забезпечити як професійний розвиток, вирішення спеціальних завдань, так і загальний розвиток, спрямований на формування інтелектуальних, творчих, моральних, естетичних та духовних якостей людини [1, 2, 5, 6].

При викладанні нормальної та патологічної фізіології тварин, для збереження та підвищення якості навчання, серед сучасних освітніх технологій та методів, збільшується використання комп'ютерної техніки, презентацій, складання задач, ділової гри, дискусії тощо.

Особливого значення при вивченні процесів, що відбуваються в організмі, має використання відеороликів. Саме візуалізація процесів дає повне уявлення та розуміння їх перебігу. Звичайно, на допомогу вивчення дисциплін приходять інші види наочних матеріалів, такі як слайди, плакати, схеми тощо. Але відео матеріали є незамінним складовим. Це стосується не тільки теоретичного пізнання, а й емпіричного. Яскраво нам це доводить дистанційна форма навчання.

Сучасні освітні технології обов'язково повинні мати науковість, дотримання принципу безпосередньої взаємодії, а також делегування повноважень здобувачу вищої освіти, розширення психологічного поля динамічних процесів в оволодінні інформацією, позитивною мотивацією до підвищення інтелектуального рівня. Такий комплексний підхід сприяє підвищенню ефективності освітньої діяльності [1-3, 5-6].

Сучасна освіта повинна поєднувати класичні та інноваційні методи. До нестандартних занять, які значно відрізняються від класичних і дають можливість використовувати сучасні методи і технології можна віднести: презентацію, телеміст, випробування, рольові ігри, ділову гру, круглий стіл, вікторину, аукціон, турнір, мозкову атаку, інтерв'ю, складання задач, дискусію тощо [1, 5, 6, 8].

При цьому треба пам'ятати, що освітні технології є моделлю оптимальної спільної діяльності викладача та здобувача вищої освіти, спрямована на реалізацію навчального процесу з обов'язковою вимогою до забезпечення комфортних умов викладання і навчання, з орієнтацією на особистість

здобувача. Для успішної побудови методики навчання слід спиратися на такі компоненти як: індивідуальні здібності здобувача вищої освіти та групи в цілому, здатність викладача до ефективного впровадження сучасних освітніх технологій, орієнтація на вироблення позитивно мотивованого ставлення здобувачів до нового, контроль та аналіз результатів діяльності при впровадженні сучасних освітніх технологій [7].

Освітні технології мають слугувати ефективному вирішенню провідних цілей вищої освіти, передусім – підвищенню рівня загальних і фахових компетентностей випускників [3].

Впровадження сучасних освітніх технологій та методів в навчальний процес закладів вищої освіти робить заняття емоційно привабливими, інтерактивними, сучасними і продуктивними; забезпечує інтерактивність, активізує пізнавальну та інтелектуальну діяльність здобувачів вищої освіти; підвищує обсяг виконаної навчально-пізнавальної та професійно-практичної роботи; забезпечує науковість, індивідуалізацію та самостійність освітньої діяльності; допомагає здобувачам вищої освіти розв'язувати пізнавальні та творчі завдання, креативно вирішувати проблемні ситуації; збільшує швидкість і рівень засвоєння знань, збагачує форми і методи виховної роботи. З іншого боку, сприяє підвищенню професійно-педагогічної компетентності викладачів, спонукає до творчості та пошуку інновацій [3, 5, 8].

Список використаних джерел:

1. Батюта Т.В. Інноваційні освітні технології в контексті Євроінтеграції. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/fr/node/1213>
2. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навч. посіб. Дрогобич: Коло, 2003. 256 с.
3. Литвин А. В., Руденко Л. А., Козяр М. М. Інтегрування інформаційно-комунікаційних та освітніх технологій у вищій школі. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2021. Вип. 60. С. 263-271.
4. Лобода О. Застосування дистанційних технологій для ефективною реалізації інтерактивних методів навчання. Технології дистанційного навчання: впровадження, розвиток, кдосконалення: матер. міжнар. дистанційної наук.-метод. конференції, 23-24 березня 2021р. Х.: Фаховий коледж НФаУ, 2021. С. 368-370.
5. Новолокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Х.: “Основа”, 2012. 176 с.
6. Сучасні освітні технології та методи їх використання в навчальному процесі. URL: <https://vseosvita.ua/library/sucasni-osvitni-tehnologii-ta-metodi-ih-vikoristanna-v-navcalnomu-procesi-50986.html>
7. Софій Н. Інноваційні методи навчання та викладання. URL: <https://osvita.ua/school/method/1663/>
8. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. К.: Знання-Прес, 2008. 447 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО РІВНЯ ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 211 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

Мельничук Віталій, к.вет.н., доцент;

Євстаф'єва Валентина, д.вет.н., професор;

Долгін Олександр, завідувач навчально-наукової лабораторії паразитології

Однією з головних ознак сучасного суспільства є його розвиток на основі інновацій. Цей процес у повній мірі провадиться в освітній галузі, зокрема у вищій освіті, оскільки саме ця сфера у великій мірі визначає поступальний рух економіки кожної держави. Інноваційна спрямованість системи вищої освіти, що реалізується через підвищення рівня комп'ютеризації закладів вищої освіти, активізацію науково-дослідної діяльності, утворення інноваційних структур, є одним з стратегічних пріоритетів України. Вимога переходу до інноваційної освіти зумовлена викликами сьогодення, особливо в контексті інтеграції вітчизняної освітньої галузі до європейського та світового освітнього простору. Зараз перед закладами вищої освіти стоїть завдання постійного підвищення якості освіти, модернізації її змісту, розробка й впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій, створення умов для підготовки фахівця, придатного «для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної або науково-дослідної діяльності» [2, 3].

Під інноваційною освітою розуміють галузь, яка постійно оновлюється знаннями, технологіями, засобами навчання, організаційними та управлінськими підходами. Отже інновація освіти – цілеспрямований процес змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог, а сама освіта перетворюється на ефективний важіль економіки знань, на інноваційне середовище, у якому здобувачі вищої освіти отримують навички і вміння самостійно оволодівати знаннями протягом життя та застосовувати ці знання в практичній діяльності [1, 4, 5].

Тому, використання інноваційних методів навчання у підготовці здобувачів освітньо-наукового рівня доктор філософії за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина», особливо при підготовці дисертаційної роботи, є вкрай необхідним. В процесі її написання здобувач поглиблює знання з фундаментальних та клінічних дисциплін, відшуковує та відпрацьовує загальновідомі та новітні методики експериментальних досліджень, опановує навички співставлення результатів власних досліджень з літературними даними, аналізу та узагальнення отриманих даних, набуває вміння вести науковий пошук. Отож, наразі окрім загальноприйнятих методик, які на сьогодні існують, здобувачам пропонують застосовувати й нестандартні підходи. Варто відмітити, що технологічний прогрес позитивно впливає на якість дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктор філософії, особливо в галузі знань Ветеринарна медицина. Зокрема, застосування інноваційних технічних розробок та програм до них дозволяє по новому подивитися на

загальновідомі речі у ветеринарній медицині й розширити та доповнити вже існуючу інформацію про них. Так, окрім цифрових камер (MICROmed 5 Mpix (China) та SIGETA M3CMOS 14000 14.0 MP (China)) здобувачі мають змогу використовувати різні програмні забезпечення (ToupView версія × 64, 4.10.17015.20200426 Hangzhou ToupTek Photonics Co., Ltd, China; AxioVision, Release SPS 4.8.2 Carl Zeiss MicroImaging GmbH, Germany) для роботи з об'єктом дослідження. Саме програмне забезпечення дозволяє здобувачам здійснити камеральну роботу з фотографіями збудників паразитарних захворювань, які були опрацьовані на цифрових камерах до мікроскопів. До прикладу, після правильного калібрування програми за допомогою об'єкт-мікрометра з нанесеною на ньому шкалою програма дозволяє здійснювати різні проміри досліджуваних об'єктів у заданих величинах. Крім цього, програма дозволяє здійснювати «зшивання» декількох зображень в єдине ціле, що досить важливо при вивченні великих за розміром об'єктів.

Всі перераховані можливості дозволяють здійснити низку наукових досліджень, що є конкурентоспроможними, автентичними й достовірними, а отримані результати позитивно оцінюються та висвітлюються у виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science. А отже, застосування таких розробок в освітньому процесі при підготовці докторів філософії за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» є вкрай необхідним, адже з'являється можливість провести більшу кількість точних розрахункових промірів, а отримані результати досліджень дозволяють обґрунтувати та підтвердити їх наукову новизну та рекомендувати їх до впровадження у виробництво.

Список використаних джерел:

1. Інноваційні технології навчання: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Х. Ш. Бахтіярова та ін. Київ: НТУ, 2017. 172 с.
2. Кремень В. Г., Ільїн В. В., Пролесєв С. В. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2008. 470 с.
3. Морозов В. Філософія впровадження інновацій у педагогічний процес. *Вища освіта України*. 2014. № 2. С. 36–39.
4. Саух П. Ю. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 328 с.
5. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Кондор, 2011. 628 с.

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПЛАТФОРМИ MOODLE ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАГАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ХІРУРГІЯ»

Передера Роман, к. вет. н., доцент

Внаслідок глобальної пандемії, спричиненої ковід-19, відбулася переоцінка методів викладання у закладах освіти та активізувалась потреба дистанційного навчання. Кожен навчальний заклад пропонує окремі платформи для дистанційної роботи студентів. Робота на цих платформах має декілька

аспектів, як позитивних, так і негативних. Значні можливості в організації дистанційного навчання дала платформа MOODLE, яка використовуючи веб-технології дозволила інтегрувати навчання через систему управління аудиторії в мережу [1].

Платформа Moodle досить зручна в експлуатації, з широким функціоналом, у наявності багато інструментів для роботи. Вона являється кросплатформною, тобто доступною для роботи з різних пристроїв через браузер, має ряд безкоштовних додатків для завантаження на мобільні пристрої. Крім того, вона дає змогу здійснювати адміністрування системи через широкий та зручний функціонал, відслідковувати активність студентів, час їх навчальної роботи в мережі; додавати різноманітні плагіни тощо. Також платформа підтримує багато різноманітних форматів файлів, що дозволяє проводити операції «Імпорту/Експорту» з інших програмних середовищ [2].

Платформа MOODLE виявилась також потужним інструментарієм для самостійної підготовки студентів до теоретичних знань з курсу дисципліни «Загальної та спеціальної хірургії». Зокрема за допомогою неї було досягнуто чіткого алгоритму оцінювання та моніторинг активності здобувачів вищої освіти. Студенти не обмежені у часі аудиторними годинами і за бажанням можуть виконувати тестові завдання та ситуаційні задачі у свій вільний час. Ці фактори сприяють підготовці спеціалістів більш демократично, мотивовано та якісно. Використання даної платформи дало змогу також проаналізувати якість підготовки студентів, витрачений час, якість складених тестових завдань чи ситуацій тощо. Завдяки такому аналізу навчання стає більш аргументованим та студентоцентриським.

Але слід відзначити і основний недолік дистанційного навчання. І це не тільки відсутність прямого контакту студента з викладачем, що не так важливо, а це не отримання студентами навиків та вироблення ними хірургічних рефлексів. Адже курс «Загальної та спеціальної хірургії» вивчає різноманітні патології органів чи окремих структур, ділянок; новоутворення та інших патологічних процесів, що передбачає застосування хірургічних методів дослідження та лікування. Саме діагностика захворювання та наступний вибір хірургічних методів лікування являється визначальним при вивченні даної дисципліни. Але не менш значущим є факт набуття конкретних практичних знань і вмінь, що можуть розвиватися лише в процесі систематичних операцій під керівництвом викладача. А для цього необхідне виконання ряду вимог: присутність здобувача вищої освіти на лабораторному занятті, його бажання навчитися здійснювати хірургічні втручання, висока компетентність самого викладача-хірурга та наявність бази для виконання різнопланових операцій.

Робота в процесі проведення оперативних втручань, що включає діагностичні дослідження тварини, підготовку її до операції, здійснення оперативного втручання чи післяопераційний догляд, є обов'язковими складовими для набуття професійних навичок. Але студенти отримують не лише практичні навички, але також вони змушені проводити аналіз операційних та пост операційних ризиків, враховувати різноманітні фактори, правильно збирати анамнез та проводити діагностику. Рішення, які вони приймають в

майбутньому стають обґрунтованими, а оперативні лікування – ефективними. Такі спеціалісти здатні брати на себе відповідальність за власні рішення, оскільки в процесі навчання набули не лише теоретичних знань, а й здатності до їх аналізу та синтезу. Відбувається розвиток хірургічних рефлексів та застосування елементів критичного мислення на практиці [3].

Висновок. Використання інформаційних технологій, у тому числі, і платформа MOODLE, забезпечує підвищення ефективності навчання. Зокрема, створення та розміщення навчального контенту у дистанційному курсі; організація і проведення контролю знань студентів за допомогою тестових чи ситуаційних завдань, що особливо допомагає у підготовці до ЄДКІ. Але слід відзначити, що використання інтерактивних дистанційних засобів навчання не замінюють, а лише доповнюють засвоєння дисципліни «Загальна та спеціальна хірургія». Адже без проведення оперативних втручань у здобувачів вищої освіти не розвиваються хірургічні рефлексии та не застосовується здатність до критичного мислення на практиці. По закінченню ВНЗ такі студенти будуть менш конкурентоспроможними на ринку праці, що буде відображено на їх працевлаштуванні.

Список використаних джерел:

1. Волконська О.Д. Дистанційне навчання на основі системи Moodle. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.). Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 50-52.
2. Стеценко, Н. М. Із досвіду використання платформ дистанційного навчання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/12977/1/Experience_platform.pdf. – Назва з екрану.
3. Кашперук-Карп'юк І.С., Цигикало О.В. Оволодіння студентами первинною хірургічною технікою на практичних заняттях із топографічної анатомії та оперативної хірургії. *Буковинський медичний вісник*. 2015. № 2 (74). С. 247-249.

ВИМОГИ ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН НА КАФЕДРІ ІНФЕКЦІЙНОЇ ПАТОЛОГІЇ, ГІГІЄНИ, САНІТАРІЇ ТА БІОБЕЗПЕКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Передера Олена, к. вет. н., доцент

Весь світ починаючи з 2019 року змушений жити в умовах ізоляції, підвищених вимог до особистої гігієни та страху заразитися. Цей страх часто викликає підвищену тривогу, стрес, які в тривалому аспекті здатні погіршити сприйняття матеріалу студентами та викликають додаткову втому та напруженість.

Адже стрес (від англ. stress – тиск, напруга) це надмірне психологічне і фізіологічне навантаження, що викликане тривалою дією несприятливого чинника. Короткострокові стреси можуть мобілізувати розумовий потенціал, і в

окремих випадках, можуть бути навіть корисними [1]. Довготривалі призводять лише до деструктивних змін та депресивних станів [2, 3].

Саме стресовий стан знижує сприйняття матеріалу, погіршення процесів його засвоєння. Також, біологічні чинники, що виділяються при хронічному стресі негативно впливають як на процеси пам'яті (довгострокової, короткострокової) так і на інші когнітивні функції головного мозку [2, 3].

Тому викладач в умовах сучасної пандемії також несе підвищене психологічне і моральне навантаження: адже він має забезпечити засвоєння студентами матеріалу, зосередити їхню увагу на проблему, що вивчається і подолати опір додаткового несприйняття, що існує внаслідок стресу. Це потребує додаткових зусиль та поставлених задач: відволікати від негативних та депресивних думок цікавим матеріалом, нестандартним викладенням. Сам викладач має бути спокійним і врівноваженим, терплячим та толерантним, уникати стресових ситуацій у колективі та заряджати студентів оптимізмом. Окрім цього, викладач повинен бути принциповим та справедливим. Адже в умовах хронічного стресу більшість студентів стають надзвичайно чутливими до будь яких проявів несправедливості або негативних висловлювань на свою адресу. Тому необхідно зважувати кожне слово, намагатися уникати словосполучень, що можуть вважатися образливими.

Для покращення сприйняття та підвищення цікавості студентів до предмету, викладач має комбінувати методи різні викладання та контролю знань.

Кожен має напрацювати власну комбінацію методів та засобів в умовах дистанційної освіти, що і створює індивідуальний підхід до викладання.

Одна із переваг дистанційної освіти – можливість якісно донести до ЗВО теоретичний матеріал за допомогою мультимедійних лекцій. Такі лекції можуть містити достатню кількість показового контенту, як ілюстративного, так і схематичного чи графічного. В процесі лекції студенти можуть виконувати короткострокові завдання, наприклад, переформатувати текст, що виведений на екран, у схему чи графік. Або проаналізувати даний текст та зробити висновок до нього.

Лабораторні та практичні заняття із дисципліни «Епізоотологія та інфекційні хвороби» присвячені, як правило, вивченню та засвоєнню діючого законодавства, що стосується певного захворювання. Теоретичний матеріал студенти спочатку опрацьовують самостійно. Після цього, викладач має поставити наголос на найбільш принципових моментах. Обов'язково розглядаються специфічні заходи профілактики і боротьби із даною хворобою. А потім, викладач пропонує задачу. Студенти мають її вирішити за допомогою інструкції.

При отриманні значного обсягу інформації, що складається з лекційного матеріалу, та матеріалу лабораторних (практичних) робіт, студентам необхідно надати певний час на його засвоєння. Час засвоєння також важливий, залежить від багатьох чинників. Відразу після канікул (чи іншого відпочинку) такий час може становити 2-3 доби. Якщо студенти мають велике навантаження в кінці

семестру, час для підготовки може бути довшим. Тому опитування краще проводити наступного тижня.

Для кращого засвоєння матеріалу на лабораторному занятті студентам можна запропонувати вирішити тести. Останні мають бути неважкими та мати прості формулювання. Пройшовши тести по темі декілька разів студент без особливих зусиль може запам'ятати правильні відповіді, що є останньою складовою у ланцюжку: отримав знання – зрозумів – запам'ятав. За умови дії стрес-факторів, доречно в процесі навчання через 5-6 занять повертатися до теми, а саме – до її ключових моментів. Це дасть змогу працювати довгостроковим процесам пам'яті та зробить студентів більш впевненими у своїх знаннях.

Висновок: вивчення дисциплін на кафедрі інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки в умовах пандемії Covid-19 має свої особливості. У період дії на студентів значної кількості стрес-факторів, надання студентам інформації має бути поступовим, із застосуванням різних методів: мультимедійних лекцій, усної комунікації та тестових завдань, направлених на легке та тривале запам'ятовування основного матеріалу. Викладач, за потреби, має надавати студентам психологічну підтримку та бути більш толерантним.

Список використаних джерел:

1. Баєва О. Стрес як необхідна умова життєдіяльності організму. *Персонал*. 2014. Т.1. С. 78-84.
2. Бодров В.А. Информационный стресс: Учебное пособие для вузов. М.: ПЕР СЭ, 2000. 352 с.
3. Коврова М.В. Психология и психопрофилактика деструктивного стресса в молодежной среде: Метод. пособие. Кострома: КГУ им. Н.А. Некрасова, 2000. 38 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НОВИХ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 211 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

Киричко Борис, д.вет.н., професор;
Туль Олександра, доктор філософії

Теоретичні і практичні знання, що здобуваються здобувачами вищої освіти в період навчання цінні тим, що вчать мислити професійно і поглиблюють загальні пізнання в різних сферах своєї майбутньої спеціальності. Однак, в даний час завдання викладача не зводиться до того, щоб просто донести до здобувачів вищої освіти певні знання. Часто отримані навички та вміння неможливо безпосередньо використовувати в тій чи іншій сфері сільськогосподарського виробництва. Виникає необхідність навчити здобувачів вищої освіти «впроваджувальним навичкам», тобто навичкам, які «дозволяють людині ставити цілі, переконувати інших в їх цінності, а також залучати потрібних людей для їх досягнення» [3].

Проблемно-орієнтоване навчання або PBL (Problem-based learning) є тією

технологією навчання, яка інтегруючи отримані знання, стимулює безперервне навчання протягом усього життя, що і є необхідною вимогою до ветеринарної освіти в цілому.

На кафедрі хірургії та акушерства ПДАУ елементи проблемно-орієнтованого навчання здобувачів вищої освіти у вигляді вирішення ситуаційних завдань постійно використовуються при викладанні дисциплін. Однак активне впровадження технології PBL почалося з формування кредитної системи навчання, коли у здобувачів вищої освіти з'явилася достатня кількість годин для самостійного вивчення окремих тем дисциплін. Передумовою для вивчення і впровадження даного методу в навчальний процес з'явилася необхідність зберегти наявний досвід викладання клінічних дисциплін, модернізувати такі існуючі форми занять як: «ділові ігри», «ситуаційні завдання», «рольові ігри», «мозковий штурм» з урахуванням використання ІТ-технологій і вимог сучасного освітнього процесу.

Основною відмінністю методу PBL від інших традиційних методів є те, що навчання сконцентровано на пошуку інформації, необхідної для вирішення кейсів, самими здобувачами вищої освіти. Викладач виступає в ролі тьютора, роль якого полягає в моніторингу і забезпеченні дискусії в потрібному напрямку. Часто вибір способів вирішення і виконання того чи іншого завдання визначаються цілком і повністю здобувачами вищої освіти. Крім того, звичайні заняття, що проводяться на основі традиційних кейсів, відрізняються меншою тривалістю за часом і спрощеною постановкою завдань, які потребують пошуку значних обсягів інформації та тривалого обговорення [1].

Слід відзначити той факт, що стратегія навчання PBL стає все більш популярною на факультетах ветеринарної медицини у всьому світі, охоплюючи як зміст навчальної програми, так і процес навчання. У PBL клінічні випадки ретельно відбираються, щоб забезпечити глибоке вивчення дисциплін шляхом надбання як фундаментальних наукових, так і клінічних знань, важливих для даного випадку. Крім того, в проблемно-орієнтованому навчанні культивуються здатності до вирішення проблем, заохочується розвиток навичок командного і самостійного навчання, спілкування та навичок самооцінки і оцінки однолітків [4].

Проведені дослідження науковців присвячені теоретичній оцінці PBL у ветеринарній освіті свідчать, що впровадження даного методу в навчальний процес має враховувати конкретні навчальні плани, і політику самого факультету [2]. Варто додати, що для впровадження проблемно-орієнтованої технології навчання, важливе значення має і те, на якому курсі навчаються здобувачі вищої освіти.

Отже, впровадження у навчальний процес проблемно-орієнтованого навчання як одного з нових інтерактивних методів надасть можливість здобувачам вищої освіти спеціальності «Ветеринарна медицина» підвищити свої професійні знання і уміння, розвивати навички самонавчання та самоорганізації, сформувати якості майбутнього лікаря ветеринарної медицини.

Список використаних джерел:

1. Субочева А. Д., Субочева О. Н. Инновационные методы обучения как способы активизации мыслительной деятельности студентов. *Международ. научно-исследовательский журнал*. 2014. Вып. 9 (28). С. 136 – 139.
2. Clarke C. R. Problem-based learning – A theoretical evaluation of its applications in veterinary medical education. *Journal of veterinary medical education*. 2000. Vol.27 (3). P. 6 – 12.
3. Dahlgren A. PBL through the looking glass. Comparing applications in computer engineering, psychology and physiotherapy. *International Journal of Engineering Education*. 2003. V. 19. P. 672 – 681.
4. Hyams J. H., Raidal, S. L. Problem-Based Learning: Facilitating Multiple Small Teams in a Large Group Setting. *Journal of veterinary medical education*. 2005. Vol.40 (3). P. 282 – 287.

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА БІОХІМІЯ»

Кравченко Сергій, к. вет. н., доцент;

Канівець Наталія, к. вет. н., доцент;

Каришева Людмила, старший викладач

В сучасних реаліях світу використання технологій дистанційного навчання є запорукою розвитку освітньої діяльності [1].

Дистанційне навчання передбачає індивідуалізований процес здобуття освіти, який здійснюється за рахунок взаємодії учасників освітнього процесу, віддалених один від одного на певні відстані, в спеціалізованому середовищі, з використанням сучасних платформ комунікації [2, 3].

Тож, в основі навчального пізнання/процесу здобувачем вищої освіти (студентом) у разі використання інформаційно-освітнього середовища є його цілеспрямована та контрольована інтенсивна самостійна робота [4]. При цьому студент може навчатися в будь-якому місці, за особистим розкладом з урахуванням наявності в нього комплексу відповідних засобів навчання (довідник, підручник, методичні розробки, методики досліджень тощо) та можливості зв'язку з викладачем навчальної дисципліни [5, 6].

Між тим, дистанційне навчання та залучення інформаційно-освітнього середовища в умовах карантинних обмежень при викладенні курсу «Клінічна біохімія» на кафедрі терапії імені професора П. І. Локеса дозволило удосконалити існуючі та спонукати до розроблення нових навчальних методик. Забезпечення викладення навчальної дисципліни стало можливим з використанням платформи Moodle та Google Meet. Остання допомагає цікаво проводити викладення лекційного матеріалу значній кількості осіб (студентів) з використанням презентації в режимі відеозв'язку/конференції. Одночасно, здобувачі вищої освіти мають можливість користуватися чатом для інтерактивного зворотного спілкування з викладачем. Використання сервісу Google Meet не вимагає установки додаткових програм і дає можливість учасникам відеозв'язку з'єднуватися за допомогою смартфона, чи планшету.

Технічне забезпечення на платформі *Moodle* дозволяє надавати необхідну для вивчення інформацію з курсу «Клінічна біохімія» здобувачам вищої освіти у розрізі вивчених тем, які розкриваються у лекційному матеріалі (у форматі pdf), методичних рекомендаціях до лабораторних робіт, питаннях до екзамену. Окрім того, в роботі з Moodle студенти мають можливість у тестовій формі здати теми (колоквіуми). А викладач курсу оцінити отримані студентами знання, проаналізувати їх активність, звертаючись до електронного журналу.

В ракурсі вивчення клінічних дисциплін, зокрема «Клінічної біохімії» в умовах дистанційної освіти досить актуальним є поєднання тестової форми контролю та складання клініко-біохімічного висновку (інтерпретація отриманих даних) результатів дослідження біологічної рідини (крові, сечі, слини, молока, вмісту рубця, шлунку тощо). Річ у тому, що розуміння та аналіз отриманих даних біохімічного дослідження біологічної рідини є головним завданням для студентів-ветеринарів при вивченні вказаної дисципліни. Досягнення таких результатів можливе при виконанні самостійної роботи в режимі он-лайн.

Водночас, однією із умов дистанційної самостійної роботи при викладенні дисципліни «Клінічна біохімія» є постійний зворотній зв'язок здобувачів вищої освіти з викладачем, його пояснення та акцентування на таких важливих моментах, як вид, вік тварини, її стать, масть тощо. Між тим, зворотній зв'язок в рамках дистанційного навчання є досить важливим, адже допомагає краще засвоїти отриманий матеріал, проаналізувати правильність, чи навпаки, неправильність відповіді студента. Сконцентрувати увагу аудиторії на виконання самостійного завдання з урахуванням попередніх помилок.

Основним із факторів результативності засвоєння матеріалу з дисципліни «Клінічна біохімія» студентами є налагодження діалогу, активна дискусія в межах обговорення теми між здобувачами вищої освіти та викладачем.

Таким чином, залучення дистанційного навчання в освітній процес спонукав викладачів кафедри до нового способу освоєння та провадження як звичайних (лекції, тести, колоквіуми), так і новітніх (групові самостійні роботи) методів засвоєння навчального матеріалу. В той же час, для проведення традиційних занять у вигляді лекційного контенту, тестів достатньо базових технологій платформи Moodle, то, відповідно, за впровадження новітніх методик навчання необхідне використання та забезпечення технологій платформ з відеоз'язком/конференцією, зокрема Google Meet.

Список використаних джерел:

1. Бакаленко О. Досвід використання технологій дистанційного навчання в процесі викладання психологічних дисциплін у технічному університеті: переваги та недоліки. *Conference: Impatto dell'innovazione sulla scienza: aspetti fondamentali e applicati*. June 2020 DOI:10.36074/26.06.2020.v2.10

2. Заболоцький, А. Ю. Сучасний стан дистанційного навчання у ВНЗ України. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2016. № 2. С. 19–23.

3. Копняк К. В., Костунець Т. А. Складові інформаційно-освітнього середовища ВНЗ. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс]* : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця,

31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 28–31.

4. Світовий досвід організації та розвитку університетської системи дистанційного навчання / Кулага І. В. та ін. Київ, 2013. 38 с.

5. Вишнівський В. В., Гніденко М. П., Гайдур Г. І., Ільїн О. О. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів. Київ: ДУТ, 2014. 140 с.

6. Федорук Н. С., Вдовічена Л. І., Войцеховський Н. В. Організація дистанційного викладання дисциплін на кафедрі публічного права: ділимося досвідом із зарубіжними колегами. URL: <https://law.chnu.edu.ua/orhanizatsiia-dystantsiinoho-vykladannia-dystsypin-na-kafedri-publichnoho-prava/>

ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ ЛЕКЦІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ЗА ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Локес-Крупка Терезія, к.вет.н., доцент;

Зарицький Сергій, асистент;

Бурда Тетяна, асистент

Особистісно-орієнтована освіта забезпечує розвиток та саморозвиток особистості здобувача вищої освіти з урахуванням його індивідуальних особливостей, сприяє активізації пізнавальних інтересів та максимально розвиває самостійність студентів. Процес навчання має надати кожному студенту можливість реалізувати себе у пізнанні, навчальній діяльності [1].

Судження про те, що інноваційні педагогічні технології незабаром остаточно замінять традиційну освіту, насамперед лекції із системи ветеринарної медичної освіти, є помилковим. Звичайно, нові технології суттєво змінять освітній процес, але подібну до лекції форму освіти знайти складно.

Але, хоч би якими були різноманітні нові педагогічні методи та форми, лекція на факультеті ветеринарної медицини залишається найважливішою формою передачі знань. Секрет її «довголіття» науковці бачать у живому спілкуванні лектора зі студентами [2].

Разом з тим, щоб процес навчання стимулював здобувачів вищої освіти на здобуття знань, необхідне раціональне поєднання традиційних та нетрадиційних форм освіти, наповнення занять новим змістом за рахунок використання технологій інноваційного навчання, що сприятиме кращому засвоєнню матеріалу.

Лекція - основна організаційна форма навчання, що спрямована на первинне оволодіння теоретичними знаннями.

Головна мета лекції – не лише дати в найбільш повному обсязі теоретичну основу предмета, що вивчається, але й розвинути у здобувачів вищої освіти інтерес до навчальної діяльності та дисципліни, сформувати потребу до самопізнання. У змісті лекції відображається загальна характеристика нозологічної форми, її еволюція, зміна погляду на сутність нозології, її соціальне та правове значення, зміна підходів до ведення пацієнтів.

З урахуванням сучасних вимог традиційні форми проведення занять

можна вміло поєднувати з активними та інтерактивними освітніми технологіями. Використання інноваційних підходів проведення лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, підвищує ефективність, дозволяє активізувати студентів, стимулює їхню творчу активність, прагнення до самоосвіти [3].

Велику увагу все більше набувають проведення активних лекцій [4]. Наприклад, присвятити лекцію розкриттю якогось розділу патології, проблеми, у формі роздуму вголос – 1) проблемна лекція. Щоб привернути увагу здобувачів вищої освіти, змусити їх розмірковувати, аналізувати разом із викладачем, у лекції заздалегідь планується неточність судження, якась помилка – 2) лекція із заздалегідь запланованими помилками. На лекції можливе розкриття проблеми, що потребує знань суміжних спеціальностей, на таку лекцію для обговорення питань із спеціальної дисципліни залучаються фахівці цих дисциплін – 3) бінарна лекція (лекція вдвох, комплексна лекція).

Бінарні лекції (семінари) – одна з форм реалізації міждисциплінарних зв'язків, які дозволяють інтегрувати знання з різних галузей науки та суміжних дисциплін для вирішення однієї проблеми [1]. Мета бінарних занять на факультеті ветеринарної медицини – підготовка фахівців високої кваліфікації, готових грамотно застосувати свої знання на практиці, готових до осмисленого підходу у вирішенні складних клінічних ситуацій. Завдання викладачів під час проведення бінарних занять адаптувати студентів до реальної клінічної діяльності.

Вибір методу навчання багато в чому залежить від специфіки дисципліни, предмета вивчення. Бажано віддавати перевагу тим методам, які одночасно охоплюють усі рівні навчального процесу. Різноманітність методів та прийомів створює у здобувачів вищої освіти інтерес до самої навчально-пізнавальної діяльності, що надзвичайно важливо для вироблення мотивованого ставлення до навчальних занять. Однак одночасне використання кількох методів та прийомів може стати причиною того, що здобувач вищої освіти, намагаючись бути залученим до процесу навчання, може не зрозуміти суть проблеми заняття.

Саме тому важливим є співставлення змісту лекції до завдання навчання, а також реальним можливостям та рівню підготовки здобувачів вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Аветіков Д. С., Яценко І. В., Локес К. П., С. О. Ставицький Дистанційне навчання як нова технологія практичної підготовки і контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах. Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах : матеріали наук.- практ. конф. з міжнар. участю. Полтава, 2018. С. 8–10.

2. Мандриков В.Б., Краюшкин А.И., Ефимова Е.Ю. и др. Использование инновационных технологий преподавания в медицинском вузе: Материалы региональной межвузовской учебно–метод. конф. с междунар. участием. Краснодар, 18 марта 2010 г. // Международный журнал экспериментального образования. 2010. № 4 С. 140–142.

3. Гроголь, Н.В. Игровая педагогика как средство воспитания в урочное и

неурочное время. Менеджмент в образовании. 2005. № 2. С. 170-177

4. Локес-Крупка Т.П., Бурда Т.Л. Дистанційна форма навчання (проблематика та перспективи). Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах діджиталізації: матеріали 52-ї наук.-метод. конф. викладачів і аспірантів (м. Полтава, 24–25 лютого, 2021 р.). Полтава: ПДАА, 2021. С. 58–60.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНОЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ СТРІМІНГУ З МЕТОЮ ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ В УМОВАХ ТВАРИННИЦЬКИХ ФЕРМ

Супруненко Костянтин, к. вет. н., доцент;

Курман Андрій, к. б. н., доцент;

Каришева Людмила, старший викладач

Забезпечення повноцінного учбового процесу, в сучасних умовах, вимагає внесення істотних змін в технології викладання матеріалу навчальної дисципліни [1]. Великі перешкоди для доведення і засвоєння інформації несе ціла низка негативних факторів як соціального, так і епізоотичного характеру. Особливо це стосується викладання і донесення до здобувачів вищої освіти елементів саме практичного застосування теоретичних положень курсу тої чи іншої спеціальної дисципліни[2].

За постійного введення антиковідних локдаунів чи карантинних обмежень, проведення, за участі групи студентів, безпосередніх діагностичних чи лікувальних маніпуляцій на тваринах учбових стаціонарів кафедри терапії виявилось практично неможливо.

Більш того, навіть в окремі моменти відсутності таких обмежень, показала себе з кращої сторони в минулих роках, практика виїзних практично-лабораторних занять на значному поголів'ї тварин в умовах сільськогосподарських підприємств, в даний час абсолютна недосяжна через напружену епізоотичну ситуацію значного розповсюдження високо контагіозних захворювань основних видів сільськогосподарських тварин.

Зокрема, доступ сторонніх осіб в свинарські господарства наразі суттєво обмежений вимогами нормативних документів закритого типу утримання поголів'я через значну реальну загрозу занесення збудників хвороби Монтгомері з подальшим повним знищення всього поголів'я господарства. В галузі скотарства, в підприємствах України введені обмеження в зв'язку з помітним поширенням серед поголів'я великої рогатої худоби контагіозного нодулярного дерматиту.

Тому все більш актуальним стає питання розробки і застосування в учбовому процесі нових форм і методів засвоєння саме практичних підходів і прийомів профілактики, діагностики і лікування тварин. В плані викладання студентам теоретичних підвалин тих чи інших видів терапевтичних втручань достатньо ефективним виявилися вже випробувані методики дистанційної освіти, такі як групові конференції за допомогою програм «Google Meet» чи

спілкування із студентами через чат програми «Moodle».

Проте, для повноцінного спілкування в режимі реального часу, при показі саме практичних прийомів роботи із тваринами, можливостей цих програм та стандартного комп'ютерного обладнання явно недостатньо [3]. Це пов'язано саме з моментами поточного показу картинки безпосереднього втручання з можливістю одночасної, паралельної участі (реакції) глядачів-студентів на окремі елементи цих втручань. Можливість передати живу картину цих маніпуляцій прямо з місця розташування тварини на фермі в господарстві має змогу тільки стримінгова передача відеоданих.

Live-Streaming (вимовляється лайв стримінг, від англ. live-streaming — дослівно «струменіння наживо») — це відеотрансляція наживо певних подій, доступна для перегляду у режимі реального часу через мережу Інтернет. Один з найкращих і найоперативніших способів повідомлення з місця подій, з одночасним спілкуванням з адресною аудиторією глядачів[4, 5].

Саме при проведенні цих стримінгових трансляцій студенти мають змогу одночасно спостерігати за проведенням маніпуляції і задавати уточнюючі або додаткові питання чи вимоги показати поле маніпуляції з іншого ракурсу чи при іншому наближенні.

Для випробування і подальшого застосування цієї інтерактивної комунікаційної технології нами були використані можливості вести озвучену відеотрансляцію за допомогою гаджета «Xiaomi Redmi Note 8 Pro» з застосуванням додаткової гарнітури. Стрім був організований і проводився з господарства «Маяк» Полтавського району, з молочного комплексу «Годувальниця-2» с. Велика Рублівка, забезпеченого покриттям локальної мережі вай-фай агрофірми. Безпосередньо з загону для безприв'язного утримання тварин провести сеанс стримінгу не вдалося, оскільки рівень сигналу мережі вай-фай там був недостатній. Тому тварину перевели приміщення, де знаходяться станки для маніпуляцій, із локальною потужністю сигналу вай-фай зв'язку, яка задовольняла технічні вимоги виконання завдання.

Група забезпечення, організації і проведення сеансу стримінгу складалася з трьох співробітників кафедри терапії ім. професора П.І. Локеса. Цільовою аудиторією був співробітник в будівлі кафедри в м. Полтаві.

Проведення сеансу стримінгу забезпечувалося групою із трьох співвиконавців: один із співробітників виконував безпосередньо маніпуляцію, другий вів відео-аудіозйомку, третій слідкував за питаннями аудиторії глядачів і ретранслював їх виконавцю терапевтичного втручання. Допомога третього із учасників була необхідна в зв'язку з недостатньою силою звуку штатної апаратури зворотного спілкування та наявністю додаткових питань у формі письмового чату. Стримінг проводився на базі платформи опанованого за попередні роки програмного застосунку «Google Meet». Випробувальний сеанс пройшов загалом вдало. Із виявлених недоліків варто зазначити кілька випадків короткочасної часткової рассинхронізації відео і звукового рядів стріму та пікселізації відео картини при різкій зміні ракурсу чи сюжетного плану. Для пошуку методів виправлення цих недоліків планується варіант організації проведення стріму на платформі «YouTube» чи за допомогою

застосунку «ZOOM Cloud Meetings» з безкоштовними 40-хвилинними сесіями та можливістю запису стріму для подальшого повторного вивчення студентами.

Список використаних джерел:

1. Євстаф'єва В.О., Мельничук В.В. Сучасна методика викладання навчальних дисциплін ветеринарного напрямку. Професійно-прикладні дидактики. 2016. №3. С.36-41.

2. Журавська Н. С. Методологія проектування інтерактивних курсів на основі європейського досвіду: метод. посіб. Київ : Видавничий центр НАУ, 2010. 143 с.

3. Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі: Монографія / За заг. ред. В.П. Андрущенко, В.І. Лугового. Київ.: «Педагогічна думка», 2011. – С. 245.

4. Феномен університету в контексті «суспільства знань»: монографія (рукопис) /В.П. Андрущенко та ін.]. Київ., 2014. – С. 241.

5. Локес-Крупка Т.П., Бурда Т.Л. Дистанційна форма навчання (проблематика та перспективи). Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах діджиталізації: матеріали 52-ї наук.-метод. конф. викладачів і аспірантів (м. Полтава, 24–25 лютого, 2021 р.). Полтава: ПДАА, 2021. С. 58–60.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 211 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА СТУПЕНЯ МАГІСТР

Панасова Тетяна, к. вет. н., доцент;

Довгопол Володимир, к. вет. н., старший науковий співробітник

Інтеграція вищої освіти України в Європейський простір вимагає її реформування та запровадження інноваційних досягнень освіти та науки. Особливостями сучасної освіти є не лише надання здобувачам нагромадженого у попередні роки обсягу знань і навичок, а й розвиток здатності до сприйняття та використання на практиці нових наукових ідей, інструментів та методів. При цьому, головна увага приділяється розвитку особистості, її комунікативній підготовленості, здатності самостійно здобувати і розвивати знання, формувати інформаційні та соціальні навички. Основним критерієм роботи вищого навчального закладу є рівень конкурентоздатності випускників, раціональне поєднання їх теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці. В зв'язку з цим, виникає потреба вести пошук ефективних форм і методів навчання, удосконалення програм, навчальних планів, розробки нових навчальних методик, навчальних посібників тощо [1, 2].

Перш за все, це впровадження у навчання сучасного моделювання; організація нестандартних лекційно-практичних, семінарських та лабораторних занять; індивідуалізація засобів навчання, групового і додаткового навчання; факультативного, за вибором здобувачів, поглиблення знань; проблемноорієнтованого, науково-експериментального навчання; розробка нової системи контролю оцінки знань; застосування комп'ютерних,

мультимедійних технологій; а також навчально-методичної продукції нового покоління [3, 4].

У зв'язку із зростанням вимог сучасного суспільства до підготовки висококваліфікованих лікарів ветеринарної медицини і недостатнім рівнем практичної підготовки випускників ветеринарних закладів вищої освіти виникає необхідність у реформуванні вищої ветеринарної освіти в Україні. Вдосконалення процесу підготовки фахівців ветеринарного профілю вимагає пошуку нових змісту, форм, методів і засобів навчання, а також вивчення передового досвіду європейських країн [5].

Так, підготовка фахівців ветеринарного профілю повинна бути академічною, орієнтованою на наукові дослідження і практичну діяльність. Для цього, при складанні навчальних планів підготовки фахівців ветеринарної медицини акцент необхідно робити не на збільшенні обсягу теоретичних знань здобувачів, а на розширенні можливостей для отримання клінічних навичок. Для удосконалення клінічної підготовки здобувачів вищої ветеринарної освіти необхідно розбудовувати університетські клініки, що б дало можливість проводити лабораторні заняття на тваринах та залучати студентів до наукової роботи. Також, на нашу думку, одним з інноваційних факторів підготовки фахівців ветеринарної медицини є запровадження клінічно-практичного року навчання майбутніх фахівців, під час якого здобувачі могли б поглибити свою спеціалізацію при роботі із конкретним видом тварин, ветеринарно-санітарної експертизи тощо.

Теоретичне навчання здобувачів необхідно проводити із залученням мультимедійних програм, застосування подкастів із викладеними на них лекціями, навчальними фільмами, до яких у студентів був би доступ улюбий час. Для розвитку лікарського мислення вважаємо, що контроль знань студентів краще проводити у вигляді вирішення ситуаційних завдань. А для підвищення рівня педагогічної компетентності професорсько-викладацького складу факультетів ветеринарної медицини необхідно надавати умови для стажування викладачів у провідних університетах ветеринарного профілю.

Список використаних джерел:

1. Шевченко В. Сучасні методи та технології навчання у вищій школі України. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713171/1/Шевченко%20В.М.389-399.pdf>
2. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. Право та інноваційне суспільство. № 1 (4). 2015. С. 27–28
3. Абдалова О. И., Исакова О. Ю. Использование технологий электронного обучения в учебном процессе. Дистанц. и виртуал. обучение. 2014. № 12. С. 51.
4. Якимова Л. А. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі. Метод. Огляд. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. С. 3, 5.
5. Пилипенко О. П. Професійна підготовка фахівців ветеринарного профілю у ВНЗ Німеччини. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. Київ 2018. 21 с.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Кручиненко Олег, д.вет.н., доцент

Перед будь-яким закладом вищої освіти України стоять основні завдання, які викладені у Законі України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556 (стаття 26), – провадження на високому рівні освітньої діяльності, що забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними спеціальностями. Навчальний заклад повинен відповідати певним вимогам, щоб університет успішно функціонував. Зокрема, це сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного й інформаційного забезпечення освітнього процесу вищого навчального закладу і наукової установи (стаття 9) [2]. В той же час освіта не є сталою структурою і невинно розвивається. Так, у 2016 році були прийняті Галузеві стандарти вищої освіти підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти у галузі знань 21 «Ветеринарна медицина» за спеціальностями 211 «Ветеринарна медицина» і 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія та експертиза». Згідно нових навчальних планів, за відповідними спеціальностями, значна частина навчального навантаження припадає на самостійну роботу здобувачів вищої освіти, тому її розвиток і вдосконалення шляхом запровадження інноваційних технологій стали одним із пріоритетних напрямів роботи науково-педагогічного колективу факультету ветеринарної медицини Полтавського державного аграрного університету.

Виклики сьогодення змушують пристосовуватись до нових обставин життя, оскільки цілий світ став заручником пандемії COVID-19.

Згідно проведених досліджень іншими авторами було встановлено, що дистанційний спосіб навчання став доволі неочікуваним та випробувальним для всіх учасників освітнього процесу. Дистанційне навчання в сучасному розумінні – це інтегровані очне, вечірне і заочне навчання з використанням новітніх комп'ютерних технологій на основі використання всесвітніх і локальних комп'ютерних мереж (Internet) [3].

Результативність самоосвітньої діяльності здобувача вищої освіти безпосередньо пов'язана з мотивацією до навчання. Вона визначається як готовність людини до навчання, освоєння професійної діяльності та професійного росту [4].

У сучасній методиці викладання найбільш прийнятною є класифікація, яка побудована на дієвому підході до навчання. Згідно з нею існують методи: а) які забезпечують опанування навчального предмета (словесні, візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові, індуктивні, дедуктивні); б) які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність (навчальні дискусії, проблемні ситуації, професійно-орієнтовані ділові ігри, творчі завдання, пошук і дослідження, експерименти, конкурси, вікторини тощо); в) методи контролю і самоконтролю у навчальній діяльності (опитування, залік, іспит, контрольна

робота, тестові завдання, питання для самоконтролю, у т. ч. через комп'ютерні освітні системи) [1].

Здобувачі вищої освіти освітнього ступеня магістр за спеціальностями 211 «Ветеринарна медицина» і 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія та експертиза» активно залучені до дистанційного навчання в Полтавському державному аграрному університеті. Зокрема, на платформі Moodle викладені: силабуси, методичні рекомендації по виконанню лабораторних і самостійних робіт, лекції, завдання для лабораторних робіт, підручники, навчальні посібники, корисні посилання на відео (в т.ч. на англійській мові). Здобувачі можуть в будь-який час доби зайти на сайт під особистим паролем і скористатись всім необхідним. Також, є можливість проходити тестування, що скорочує час та витрати паперу.

Лекції та практичні заняття відбуваються через Google Meet – сервіс відеотелефонного зв'язку, розроблений компанією Google, що дає змогу викладачу показувати мультимедійні презентації (навчальні відеофільми). Водночас все це сприяє спілкуванню викладача із здобувачами, є можливість активного діалогу (дискусії). У разі неможливості здобувачу з'явитись особисто на екзамен, в порядку виключення, можливо прийняти екзамен за допомогою сервісу Google Meet та зробити відеозапис відповідей, що надав екзаменатору здобувач вищої освіти.

Таким чином, сучасний зміст освіти повинен бути орієнтованим на використання інформаційних технологій, поширення інтерактивного, електронного навчання з доступом до цифрових ресурсів та інтелектуального навчання для майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Абдалова О. И., Исакова О. Ю. Использование технологий электронного обучения в учебном процессе. *Дистанц. и виртуал. обучение*. 2014. № 12. С. 50–55.

2. Закон України «Про вищу освіту» (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 1415-VIII від 14.06.2016, ВВР, 2016, № 30, ст.543). URL: <http://www.zakon5.rada.gov.ua/> (дата звернення 10.01.2022 р.).

3. Дистанційне навчання в медичному вузі – реалії сьогодення / Н. Т. Саган та ін. *Теорія і методика професійної освіти*. 2021. Вип. 31. Т. 1. С. 153–156.

4. Ждан В. М., Бобирьов В. М., Білаш С. М., Лохматова Н. М. Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія». Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів. *Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю (23 березня 2017 року)*. Полтава, 2017. С. 3–5.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Омельченко Ганна, к. вет. н., доцент;

Авраменко Наталія, к. вет. н., доцент

Сучасний світ характеризується стрімкими темпами глобалізації, суспільного розвитку, впровадженням інновацій. На сьогодні для працівників більшості галузей важливими та необхідними під час працевлаштування і побудови успішної кар'єри є не тільки професійні навички (hard skills), а й гнучкі (soft skills). Більшість таких навичок майбутні фахівці здобувають під час навчання. Але традиційна методологія викладання не завжди сприяє розвитку гнучких навичок. Саме тому освітянам доцільно застосовувати інноваційні методи навчання у закладах вищої освіти [1]. Коли йдеться про інноваційні методи навчання насамперед слід згадати про інтеграцію цифрових технологій в освітній процес. Крім того, в умовах пандемії COVID-19 застосування цифрових технологій перетворилося на нагальну потребу.

Наведемо приклади успішних практик застосування цифрових технологій в освітньому процесі [2]:

1) Zoom, Google Meet. Ефективні засоби відеозв'язку. Дозволяють безкоштовно

дистанційно комунікувати групі осіб (викладачу та здобувачам вищої освіти). З

використанням перелічених технологій організовується більшість лекційних та практичних занять, відеоконференцій тощо.

2) Google Class, Microsoft Teams. Платформи, які дозволяють викладати різноманітний навчальний матеріал, завдання для учасників освітнього процесу, перевіряти роботи, залишати відгуки тощо.

3) Moodle - система дистанційного навчання. Забезпечує більшість потреб освітнього процесу: електронні журнали, доступ до всіх навчальних матеріалів, комунікативна підсистема тощо. Ця система використовувалася у закладах вищої освіти й до пандемії COVID-19, але широкого застосування набула саме в умовах дистанційного навчання.

Водночас використання лише цифрових технологій є недостатнім для забезпечення якості освітнього процесу. Необхідно також змінювати підходи та методи навчання. У цьому контексті широкого застосування набула гейміфікація освітнього процесу, яка передбачає активне впровадження ігрових технологій у навчання (переважно також із використанням різноманітних програмних продуктів). Ключовими перевагами гейміфікації освітнього процесу є [3]:

- подача матеріалу у інтерактивній, креативній формі;
- урахування сучасних інтересів здобувачів вищої освіти;
- сприяння розвитку окремих soft skills.

У закладах вищої освіти України впроваджуються такі методи освітньої гейміфікації та інноваційні підходи до викладання [3]:

1) Командні ігри Classtime. Використовують традиційну методологію

тестування у формі гри, але обов'язково з командною роботою. Перевагами таких ігор є успішне засвоєння навчального матеріалу, потужне сприяння розвитку комунікативних навичок здобувачів вищої освіти.

2) Вікторини та квести. Передбачають поступове засвоєння нового матеріалу завдяки формату гри. Формат квесту є особливо популярним серед сучасної молоді. Сприяють розвитку навичок роботи у команді, ведення переговорів та комунікативних навичок.

3) Інтерактивні симулятори. Зазвичай спираються на індивідуальну роботу здобувача вищої освіти. Дозволяють у зручний час виконати необхідні завдання, отримати та вдосконалити навички без доступу до спеціального обладнання, аудиторії тощо.

У тому випадку, якщо під час лекції недоцільно використовувати ігрові технології, можливим є застосування інших методів, які дозволяють підвищити результативність процесу викладання. До таких методів належать: методи фасилітації, мозковий штурм, метод інтелект-карт тощо [4].

Отже, інтеграція інноваційних методів в освітній процес та використання їх науково-педагогічними працівниками сприятимуть формуванню загальних та фахових компетентностей, а також гнучких навичок у здобувачів вищої освіти, досягненню програмних результатів навчання. Актуальним є застосування сучасних цифрових технологій, гейміфікація навчання, використання методів фасилітації при проведенні аудиторних занять, які сприятимуть підвищенню мотивації здобувачів освіти, вдосконаленню освітнього процесу та забезпеченню якості вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Mehta A. The influence of values on E-learning adoption. *Computers & Education*. 2019. № 141. С. 103-117.
2. Оцінка актуальності застосування інноваційних методів навчання в умовах дистанційної освіти / Гуменюк Н. І. та ін. *Вісник Вінницького національного медичного університету*. 2020. № 2. С. 292-296.
3. Біленко Д. В. Інструменти та механізми інноваційного розвитку вищого навчального закладу. *Економічний вісник університету*. 2020. № 46. С. 45-49.
4. Ященко Е., Левандовська І. Дистанційна освіта в освітній діяльності вищої школи: виклики часу. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2021. № 1. С. 124-134.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бердник Василь, д. вет. н., професор;

Бердник Ірина, к. б. н., доцент;

Киричко Олена, к. вет. н., доцент

Передача життєвого досвіду, спеціальних знань, умінь, навичок тощо від старших поколінь молодшим є звичайним явищем в житті людей ще з сивої давнини і до сьогоднішнього дня. Але її форма мінялася в першу чергу в залежності від рівня розвитку технічних можливостей. Спочатку були лише

слова та власний приклад, наскальні написи, папіруси і інші сурогати, папір і інші тверді носії інформації, магніто - електронна техніка і її сучасні досягнення – цифрова, телебачення тощо.

За період незалежності в Україні були системи освіти Радянська (до 2004 – віртуально, а з 2010 - фактично), Болонська (із 2004 – офіційно, 2010 – 2015 -практично), нарешті «Українсько - Болонська » - умовна назва (із 2015) [1-2] . Міністерство освіти і науки (МОН) України постійно працює над удосконаленням системи освіти [5, 6]. Назвемо деякі напрямки цієї роботи.

STEM - освіта («STEM-технології») – система навчання, в яку входять в поєднанні природничі науки (Science), технології (Technology), технічна творчість, інженерія (Engeneering) і математика (Mathematics). Її запроваджують в школах України в період 2016 – 2030 років як пріоритетний напрямок на основі ряду нормативно-законодавчих актів, прийнятих на Колегії Міністерства освіти і науки України, а також відображених в його наказах та ініціативах в 2016 – 2017 роках. Для цього складений відповідний «План заходів і створена робоча група» [6].

STEM-освіта передбачає формування та розвиток розумово-пізнавальних і творчих якостей молоді, її критичне мислення, когнітивну гнучкість, співпрацю, управління, здійснення інноваційної діяльності на основі встановлення зв'язків між іншими шкільними дисциплінами та наукою, життям, професіями, суспільством. В її складі є такі інноваційні елементи.

1. Кейс-технологія (метод конкретних ситуацій, аналіз ситуацій, кейс-стади, від англ. case – випадок) – це навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуацій, запозичених із життя, реальної практики.

2.Технологія контекстних задач (сюжетних, міжпредметних, вітагенних, практично чи компетентнісно орієнтованих), зміст яких інтегрований з практикою життя. Контекстні задачі виконують функцію міжпредметної інтеграції. Вони, на відміну від звичайних предметних, мають пізнавальну, професійну, загальнокультурну, соціальну значущість отриманого результату. Задачі подаються як малюнок, таблиця, схема, графік тощо, що потребує розпізнавання.

3.Технологія проектно-орієнтованого навчання – процес набуття комплексу компетентностей за допомогою дослідницької діяльності, яка базується на комплексних, реальних технічних проблемах і ретельно опрацьованих завданнях. Імпульсом для STEM-проекту може стати будь-який предмет, факт, картина, рядок з біографії тощо.

4. Мейкерство (походить від англ. make – робити) визначають як вид діяльності або заняття, що спрямований на виготовлення цікавого та корисного продукту з доступних матеріалів.

5.Технологія ментальних карт (карти знань, інтелектуальні карти, карти пам'яті, карти розуму) – це схеми подачі інформації, об'єднаної спільною ідеєю, за допомогою зрозумілих символів, образів, об'єктів, асоціацій, якими мислить людина. Розповсюдженою структурою ментальної карти є схема, що нагадує дерево, на гілках якого інформація позначена ключовим словом, малюнком, символом тощо.

6. Коучинг-технологія. Коучинг (від англ. coaching – тренерство) — це система заходів щодо встановлення взаємодії між учасниками освітнього процесу з метою досягнення спільних цілей: удосконалення професійної діяльності, підвищення якості навчання тощо. Вона сприяє формуванню критичного сприйняття інформації, уміння працювати в команді, використанню набутого досвіду та результатів діяльності в повсякденному житті .

Ми десятки років застосовували ці «сучасні технології» при вивченні анатомії свійських тварин і інших предметів кафедри, але під своїми такими назвами: по п.1 – ситуаційні завдання [4]; п.2. – малюнки, таблиці, схеми, графіки, горельєфи тощо; п.3. – елементи дослідництва при кожному лабораторному занятті; п.4 – виготовлення скелетів, рисунків, схем, вологих препаратів органів тварин тощо; п.5 – схеми ембріо- та філогенезу апаратів, систем і органів свійських тварин і п.6 –вивчення анатомії свійських тварин в позаурочні часи групами по 3-4 студенти (до епідемії covid -19).

Зараз в МОН інтенсивно працюють над удосконаленням системи освіти в таких напрямках:

- продовження та модифікації проекту «Всеукраїнська школа онлайн»;
- розпочало проект з пілотування безкоштовного програмного забезпечення для створення та ведення шкільних електронних журналів та щоденників;

- модернізація і оновлення бази «Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) - переважно щодо контролю і перевірок;

- електронне ліцензування освітньої діяльності;

- впровадження у закладах освіти інструментів дистанційного навчання із застосуванням Viber, Skype, Zoom, Google, Classroom і др. [5].

Почалась цифровізація навчальної роботи в школах і закладах вищої освіти.

Тепер викладачу треба складати купу паперових і одночасно електронних носіїв навчальної документації. Залишається надіятись, що це тимчасово і ця «реформа» нарешті, зменшить паперово- електронне навантаження на викладача. Наступна робота МОН – дуальна освіта. Вдумливе вивчення положень форми цього задуму приводить до висновку, що це є не що інше як трохи «осучаснена» ще радянська система заочного навчання. Вона, до речі, стає в протиріччя до Закону України «Про ветеринарну медицину».

На сьогодні досить негативно впливають на якість навчального процесу із підготовки фахівців ветеринарної медицини несприятлива обстановка в суспільстві України через війну із Росією, недостатнє фінансування, пандемію Covid-19 – коронавірусної інфекції, корупцію; прорахунки в управлінні державою, економіці, політиці та відсутність в цьому тактики і стратегії. За три десятки років незалежності не визначена національна і виховна ідеї, тому колективи не мають напрямків виховної роботи в першу чергу патріотичного плану. Пусті обіцянки, брехня і всякі маніпуляції вищих структур влади особливо при вирішенні «газових і комунальних проблем», привели до того, що за останній рік різко впала до них довіра людей. Не вирішеними залишаються і ще ряд проблем, про які ми вже писали [1-2]. Про все це добре знають

більшість студентів. Тому, згідно даних видатних українських педагогів теоретиків і практиків Григорія Ващенка (1994) [3] і Василя Сухомлинського (1984) [7], про все назване треба розказувати студентам правдиво. Тільки тоді вони будуть вірити викладачу і краще вчитимуться. А поки що святкуємо що попало. Так, лише у грудні купа можливостей - 11 свят, в тому числі Катерини, Наума, Варвари, святого Миколи Чудотворця, Андрія Первозваного тощо – подія, враження, настроїв, відчуття єдності роду і народу та вдячності від перебування на землі [10]. А де ж тут патріотизм !?

Інша проблема – авторитет викладача. Зараз він на дуже низькому рівні. Зокрема, не можна допускати, щоб якість його занять оцінювали студенти, які на них не ходять. Шкала оцінювання рейтингу викладача занадто громіздка, пронизана недовірою до нього, бо все написане треба підтверджувати документально. Рейтинг повинен відображати роботу викладача за рік. Але якщо з якихось причин викладач подає свої дані не в відведений термін, то його бали множать на коефіцієнт 0,3. Але є і значно гірші варіанти випадків. Наприклад, за участь в конференції чи за статтю в закордонному виданні видають сертифікати. Виявляється, що цей серйозний документ треба подати протягом 20 діб із дати, яка там стоїть. Далі треба написати заяву-прохання, прикласти його ксерокопію і тоді, можливо, на нього нарахують бали ! Є ще гірші пункти шкали. Зокрема, це пункт, в якому враховані «Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності», затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. в редакції від 24.03.2021 р. № 365, в розділі «Започаткування та провадження освітньої діяльності на рівні вищої освіти», п. 38. «Досягнення у професійній діяльності, які зараховуються за останні п'ять років», пп.20) досвід практичної роботи за спеціальністю не менше п'яти років (крім педагогічної, науково-педагогічної, наукової діяльності)... і сумісництво !? Виходить, що, наприклад, Бердник В.П. в свій час працював на посадах ветеринарного лікаря 3 роки на відділку радгоспу, понад один рік в колгоспі, три роки в облветлабораторії і два десятки років по два рази на один тиждень його відправляли у відрядження для боротьби із інфекційними і незаразними хворобами тварин і птиці в господарства України, Казахстану і Російської Федерації, а також за розпорядженнями Облсільгоспуправління «піднімати» надої молока, забезпечувати заготівлю сіна і інших кормів, оранку, посівну тощо – все це тепер не враховується, бо повинно було б виконано лише за останні 5 років. Крім того, у нього понад 22 роки наукового стажу до роботи в закладі вищої освіти. Із цього джерела [11] виходить, що практична робота зараховується, але лише за останні п'ять років. Тобто або працюй в ЗВО без практичного стажу, або ж іди на практичну роботу і тоді тобі не бачити викладацької. Стій там - іди сюди ! Де ж тут об'єктивне оцінювання роботи?

Про деякі етапи «удосконалення» паперово- бюрократичної сторони в освіті ми вже писали. До 2009 - го року викладачі складали робочі програми, написані від руки на 10-15 сторінках, які затверджували декани та начальник навчальної частини Фірсов В.М. Із 2012 року їх уже набирали на комп'ютері. Із 2015 вони входили як частина під назвою «Навчально- методичний комплекс

навчальної дисципліни», а із 2018 року – «Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни» (КНМЗНД), в який на один предмет уже входило понад сотня сторінок комп'ютерного набору - ціла дисертація кандидата наук чи доктора філософії. Із цього «документу» для навчальної роботи викладачу потрібна інформація в десять разів меншою, а решта – лише тим, хто буде перевіряти. В 2020 році КНМЗНД «збагатили» ще і сілабусом, без якого десятки оків легко обходились і студенти і викладачі, а в 2021 році КНМЗНД ще раз «добавили – поміняли» і для контролю за їх складанням додана ще одна ланка ланцюга - «гарант» (на черзі є і інші назви контролерів, або як кажуть і пишуть в таких випадках «прокладок»). Із 2021 року почалось впровадження в навчальний процес цифрових технологій. Тепер викладачу треба вести купу паперових і низку електронних навчальних документів! Самі по собі впливають добрі для викладача ЗВО часи радянської доби. Тоді для забезпечення навчального процесу достатньо було лише робочої програми!

Таким чином, до цього «реформи» в освіті в основному ішли шляхом нагромадження всяких паперів, перевантаження робочих програм пунктами про компетентності, патріотизм, благочестя і т. п. Все це потрібно, але в кращій формі - як окремі рекомендації для навчального процесу. На нашу думку, це буде більш ефективно і матимемо економію декілька мішків паперу по всіх кафедрах університету. Поки що ніхто не пробував оцінити рівень впливу названих «реформ» на якість освіти в Україні.

Зате основне, що істотно впливає на якість освіти, давно визначено. Це зроблено геніальним китайцем Конфуцієм біля 500 років до нашої ери і подано як вислів : «розкажи мені і я забуду, покажи мені і я запам'ятаю, дай зробити і я зрозумію».

Геніальний французький вчений Луї Пастер (1822 - 1895) в свій час обіймав посади декана факультету природничих наук університету в Ліллі (1854- 1857) та директора із наукової роботи, а також одночасно і нагляду за економічними і гігієнічними питаннями, загальної дисципліні та зв'язку із сім'ями студентів в Вищій Нормальній школі в Парижі (1857 - 1867).. Він боровся за те, щоб студенти не були «святковими любителями» , які лише бажають, щоб їх розважали і їм зразу повідомляли тільки дані, корисні для негайного використання. Вища Нормальна школа є одним із престижних вищих навчальних закладів Франції. Із часів Л. Пастера для вступу в нього на навчання необхідно було закінчити ліцей, провчитися декілька років в спеціалізованих підготовчих класах («les classes préparatoires») і, нарешті, пройти строгий конкурсний відбір [8,9]. Пастер прийшов до висновку, що жорсткий конкурсний відбір в разі підвищує якість навчання студентів.

Список використаних джерел:

1. Бердник В.П. Сучасний стан підготовки та рівень кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини/ / В.П. Бердник, І.Ю. Бердник, О.О. Бублик, О.Б. Киричко// Мат. 48-ї наук. – метод. конф. викл. і асп. « Науково – методичні основи компетентнісного підходу до підготовки здобувачів вищої освіти . 15-16 лютого 2017 року. Полтава.- С.34 – 38.

2. Бердник В.П., Бердник І.Ю. Стан та можливості підготовки освіти». 15 – 16 лютого 2017 року. Полтава.- 34-38.якісних фахівців ветеринарної медицини // Мат. 51-ї наук. – метод. конф. викл. і асп. « Вища освіта: проблеми і шляхи забезпечення якості у контексті сучасних трансформацій». 26 - 27 лютого 2020 року. Полтава.- С.41 – 44.

3.Ващенко Г. Виховний ідеал.- Полтава Ред газети «Полтавський вісник».- 1994.- 191с.

4. Метод создания производственных врачебных ситуаций в курсе анатомии домашних животных (методическое пособие) / Сост. Г.Ф. Хоменко, В.П. Горбатенко, В.И. Симоненко.- Харьков, ХЗВИ, 1991.-9 с.

5. Команди МОН на зміцнення системи освіти і науки України: діджиталізація та онлайн-послуги //https://mon.gov.ua/ua/news/postup - komandi-mon-na-zmicnennya-sistemi-osviti-i-nauki-ukrayini-didzhitalizaciya-ta-onlajn-poslugi.

6. Сударева Г.Ф.,Півень М. Г. Модель - навчання в умовах нової української школи// Матеріали XI Міжнародного фестивалю педагогічних інновацій / [Упор. Назаренко Г. А.]– У двох томах. Том 2.– Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2019. – С.30- .

7.Сухомлинский В.А. Сто советов учителю. К.:Рад.школа.- 1984.- 254 с.

8.[https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%8B%D1%81%D1%88%D0%B0%D1%8F_%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0_\(%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B6\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%8B%D1%81%D1%88%D0%B0%D1%8F_%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0_(%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B6)) .

9.https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80,_%D0%9B%D1%83%D0%B8 .

10.https://espreso.tv/article/2019/11/28/u_grudni_scho_ne_den_svyato_kateryn_y_andriya_mykolaya_i_rizdvo_den_chayu_den_kalendarya_i_den_podarunkiv_tradyciyi_prykmetu_svyatkovi_fishky.

11.<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text> .

12.https://studopedia.com.ua/1_148185_sut-vihovnogo-ideal-traditsiy-ukrainskiy-ideal-lyudini.html.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ВЕТЕРИНАРНИХ ЛІКАРІВ

Корчан Леонід, к.вет.н., доцент;

Корчан Микола, к.вет.н., доцент

Розвиток інноваційних технологій в освітньому процесі та загроза від пандемії вимагає швидко адаптуватися до дистанційного навчання, а отже, і надавання послуг в оновленому форматі. Дистанційне навчання трактують як індивідуалізований процес передання та засвоєння знань, умінь, навичок та способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, створеному на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1, 2].

При підготовці лікарів ветеринарної медицини виникає питання, а чи можливе дистанційне навчання у ветеринарній медицині і яким чином у нових умовах здобувачам вищої освіти можливо опанувати практичні навички? Дистанційне освіта не підміняється синонімом «заочна». Вона відрізняється від заочного навчання зручнішою системою доставки інформації, не знижуючи її якість. Практичні навички відпрацьовуються на фантомах і кадаврах, симуляторах клінічних випадків, тренажерах віртуальної реальності для навчання пальпації, хірургічним та реанімаційним навичкам та введення віртуальних пацієнтів для вдосконалення навичок [3].

Під час дистанційного навчання використовуються такі основні елементи: дистанційні курси, вебсторінки й сайти, електронна пошта, форуми й блоги, чат і ICQ, теле- і відеоконференції, віртуальні навчальні кімнати тощо. Для проведення лекцій, он-лайн вебінарів викладачі застосовують додатки «Google Meet», «Teams», «Zoom» (попередньо створюються кімнати з типом «Клас», які відповідають академічним групам здобувачів, та події в програмному календарі відповідно до календарно тематичного плану, запрошуються студенти). Також для залучення студентів до роботи використовуються інтерактивні он-лайн-дошки: «Twiddla», «MIRO», «Awwapp», «Conceptboard», «Groupboard», «NoteBookCast» та ін. Студенти проходять за кожною темою заняття тестові завдання в системі «Moodle», оцінювання проходить автоматично в журналі групи. Під час он-лайн заняття викладач опитує тему, корегує відповідь, пояснює моменти, що були незрозумілі, використовуючи попередньо завантажені матеріали – презентації, відео, фото, що допомагає засвоїти матеріал.

Серед переваг дистанційної форми навчання можна відзначити такі:

1) Гнучкий індивідуальний графік навчання (здобувачі працюють у зручний для себе час і темпі, кожен може вчитися стільки, скільки йому особисто необхідно для засвоєння);

2) Паралельність – навчання може здійснюватися у поєднанні з професійною діяльністю і одночасно навчанням у двох закладах, тощо.

3) Віддаленість – можливість пройти навчання як за місцем проживання, з регіонів країни, а також з інших країн

4) Рентабельність – прийнятна вартість, економія фінансових витрат. Дистанційна освіта дешевша: здобувачу не доводиться оплачувати дорогу, проживання, а у випадку із зарубіжними вузами не потрібно витрачатися на візу і закордонний паспорт.

5) Мобільність – зв'язок із викладачами здійснюється різними способами – як он-лайн, так і оф-лайн.

6) Навчання в спокійній обстановці: здобувач перебуває в комфортних домашніх умовах, що значно знижує стрес.

7) Індивідуальний підхід: ефективне використання дистанційних технологій для організації індивідуального підходу.

8) Дистанційне навчання також дає студентам змогу доступу до нетрадиційних джерел інформації, дозволяє знаходити зовсім інші можливості для творчості та опанування професійних навичок.

9) В умовах пандемії коронавірусу COVID 19 дистанційна форма навчання унеможлиблює ризик інфікування вірусом SARS CoV-2.

Водночас дистанційна форма навчання має ряд недоліків:

1) Потребує сильної мотивації: оскільки вагому частку навчального матеріалу студент опановує самостійно, а це потребує достатньої сили волі, відповідальності та самоконтролю. Дистанційна форма навчання підходить для високомотивованих здобувачів.

2) Неможливість відпрацювання практичних навичок і вмінь: це один з основних недоліків ветеринарної освіти. Навіть найсучасніші комп'ютерні тренажери не замінять фізичного відпрацювання навичок на тварині.

3) Проблематичність розвитку комунікабельності: така форма навчання не підходить для розвитку комунікабельності, впевненості, навичок роботи в команді, з клієнтами.

4) Проблеми технічного характеру: зі зв'язком, з Інтернетом, із технікою, що може виникнути як у здобувача, так і у викладача.

5) Проблема доброчесності та ідентифікації, що може виникнути під час тестування та відповідей.

6) Викладачам необхідно було налагодити саму техніку, освоїти нові технології (Moodle і ін.), Інакше готуватися до навчального процесу і це в короткі терміни і без права вибору. Крім того, немає живої реакції студентів.

Список використаних джерел:

1. Скрипник І. М., Маслова Г. С., Приходько Н. П. Використання дистанційних методів навчання в медичній освіті. *Проблеми безперервної медичної освіти та науки*. 2020. № 3 (39). С. 29–32.

2. Агранович Н. В. Возможности и эффективность дистанционного обучения в медицине. *Фундаментальные исследования*. 2012. № 3. С. 545–547.

3. Лісецька І. С. Дистанційна форма навчання студентів-медиків як виклик сьогодення. *Сучасна педіатрія Україна*. 2020. № 7 (111). С. 81–86.

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПЛАГІАТУ

Звенігородська Таміла, к. вет. н., доцент

Одним з найпоширеніших видів неетичної поведінки у науковій діяльності є плагіат, академічна поведінка, яка характеризується такими п'ятьма кумулятивними ознаками: «коли певна особа (1) використовує слова, ідеї чи результати праці, (2) що належать іншому визначеному джерелу чи людині (3) без посилання на джерело, з якого вона була запозичена, (4) у ситуації, в якій правомірно очікується вказування авторства оригіналу (5) з метою отримати певну користь, пошану, вигоду, які не обов'язково мають бути грошового характеру (за Терезою Фіццман) [1]. У сучасному академічному світі плагіат є найпоширенішою проблемою. Існують різні стратегії, щоб уникнути плагіату. Дослідникам потрібно бути обережними під час підготовки та подання дослідження для публікації, перевіряти роботи за допомогою програмного забезпечення для захисту від плагіату. Поява Інтернету зробила плагіат легшим і частим. Нині в Інтернеті є кілька програм/інструментів для виявлення

плагіату, які є комерційно та вільно доступними, які можуть зробити життя дослідника вільним від такої діяльності [2]. Louw використав метод анкетування, щоб визначити різні сприйняття студентів і співробітників при визначенні плагіату. Результати, засновані на відповідях обох розділів, показали, що основною причиною плагіату є відсутність пізнання та навичок у студентів [6]. За словами Fanelli: «наукове знання є надійним не тому, що вчені розумніші, об'єктивніші чи чесніші за інших людей, а тому, що їхні твердження піддаються критиці та повторюваності» [4].

Фактори плагіату. Дослідження плагіату виявило кілька факторів, які сприяють плагіату та неналежній поведінці. Hongwei та інші використовували моделювання за структурними рівняннями для перевірки концептуальної моделі з п'ятьма факторами, використовуючи дані вибірки з 2503 студентів коледжу. Результати показали, що існує значний прямий зв'язок між відсутністю самоконтролю студентів та порушенням дослідницької діяльності [5]. Bahadori та інші розглянули наукові концепції, пов'язані з плагіатом, його чинники, обізнаність викладачів та студентів про методи виявлення плагіату. Ними було визначена значна кількість факторів, що сприяють плагіату [3]. Salleh припустив, що організація, доступ до інтернету та індивідуальне ставлення є головними факторами, які сприяють плагіату [7]. Jereb та інші провели дослідження в Університеті Марібора в Словенії. Результати показали, що існують гендерні відмінності в усвідомленні плагіату серед студентів; і підкреслив, що жінки набагато негативніше ставляться до плагіату, ніж чоловіки [2]. Старовойтова вивчала перехресне обстеження, яке проводилося в інженерній школі. Результати показали, що більшість (60 %) респондентів зазначили, що їм не повідомляли про поняття плагіату [8]. Harji та інші повідомляють в дослідженнях, що серед студентів технічних факультетів основні причини плагіату це відсутність навичок письма та неправильне управління часом [2].

Види плагіату. Weber-Wulff представив різні види плагіату у статті, яка описує діяльність, пов'язану з плагіатом: копіювання та вставка, переклади, замаскований плагіат, перефразування, само плагіат [9]. Eassom опублікував у статті «Відкрийте майбутнє досліджень», десять типів плагіату в дослідженнях, а саме: вторинне джерело, недійсне джерело, дублювання, перефразування, повторювані дослідження, реплікація, оманливе визначення, неетична співпраця, дослівний плагіат і повний плагіат. Roig у дослідженнях плагіату та самоплагіату описав неправомірну поведінку дослідження як вигадку, фальсифікацію або плагіат під час апробації, виконання чи рецензування досліджень або звітування про результати дослідження. Різноманітні форми плагіату також представлені як прямий плагіат, усічення, вирізання, вставки, переупорядкування, заміна, зміна часу, особи чи числа. Worthington & Ali у своїй роботі представили різні типи плагіату таким чином: плагіат слово в слово, плагіат перефразування, копіювання та вставлення, плагіат переміщення слів, плагіат стилів, плагіат метафор, плагіат ідей та самоплагіат. Шанкар і Рамасеш обговорювали такі види плагіату, як відвертий плагіат, переміщення слів, мозаїка і само плагіат [2].

Підбиваючи підсумки, варто зазначити, що плагіат масштабна багатогранна та складна проблема. При визначенні виду плагіату треба використовувати різні підходи та враховувати численні нюанси.

Список використаних джерел:

1. Офіційний портал Верховної Ради України. Міністерство науки й освіти України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#Text>
2. Awasthi S. Plagiarism and Academic Misconduct: A Systematic Review // *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*. – 2019. – Т. 39. – №. 2.
3. Bahadori, M. & Hoseinpourfard, M. Plagiarism: Concepts, factors and solutions. *Iran. J. Mil. Med.*, 2012, 14(3).168-177. <http://militarymedj.ir/article-1-1049-en.pdf> (accessed on 7 August 2018)
4. Fanelli, D. Redefine misconduct as distorted reporting. *Nature*, 2013, 494.
5. Hongwei Yu, Perry, L. Glanzer, Byron R., Johnson, Rishi Sriram & Brandon Moore. Why college students cheat: A conceptual model of five factors. *Rev. Higher Educ.*, 2018, 41(4), 549-576.
6. Louw, H. Defining plagiarism: Student and staff perceptions of a grey concept. *S. Afr. J. Higher Educ.*, 2017, 31, 116-135.
7. Salleh, M.H.B.M. Academic dishonesty: Factors that contribute plagiarism in a technical college in Malaysia. *Kolokium Pembentangan Penyelidikan Polimas*, 2011. <https://www.academia.edu/11066365/>
8. Starovoytova, D. Plagiarism under a magnifying-glass. *J. Educ. Pract.*, 2017, 8(15). Harji, M.B.; Ismail, Z.; Chetty, T.N. & Letchumanan. Technical and non-technical programme students' attitudes and reasons for plagiarism. *English Language Teaching*, 2017, 10(11), 141-155.
9. Weber-Wulff, D. False feathers: A perspective on academic plagiarism, Springer-Verlag, Berlin, 2014. <http://docplayer.net/27074282-The-many-faces-of-plagiarism1-copyright-2016-vericite.html> (accessed on 10 August 2018)

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ, ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ШЛЯХОМ АНКЕТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 126 ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Протас Надія, к.с.-г.н., доцент;

Дегтярьова Лариса, к.т.н., доцент;

Одарущенко Олена, к.т.н., доцент;

Поночовний Юрій, д.т.н., старший науковий співробітник;

Одарущенко Олег, д.т.н., доцент

Важливим елементом процесу надання якісних освітніх послуг є реалізація зворотного зв'язку зі здобувачами вищої освіти. У сучасних умовах такий зв'язок зручно будувати за допомогою засобів цифрових комунікацій, що дозволяють швидко, анонімно та безпечно отримати оцінки різних показників освітнього процесу.

Реалізація різноманітних форм для анкетування та опитування можлива за допомогою різних інтернет-платформ, але, в першу чергу, вона повинна бути зручною для здобувачів та респондентів, а також бути сумісною зі стандартами корпоративної інформаційної системи. Тому, враховуючи особливості реалізації корпоративної системи Полтавського державного аграрного університету на платформі Google Workspace, на кафедрі інформаційних систем та технологій Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій було прийнято рішення реалізувати процес опитування здобувачів вищої освіти, викладачів та стейкхолдерів за допомогою засобу Google Форми. Google Форми – програмне забезпечення для адміністрування опитування, що входить до складу безкоштовного веб-пакета Google Docs Editors, пропонуваного Google [1]. Слід зазначити, що використання Google Форм не є унікальним вибором кафедри інформаційних систем та технологій, цей засіб використовують спеціалісти Навчально-наукового центру забезпечення освітньої діяльності та якості освіти, Навчально-наукового центру інформаційно-комунікаційних освітніх технологій та освіти дорослих, а також інші кафедри Полтавського державного аграрного університету.

Для зручності усіх учасників навчального процесу організовано анкетування у вигляді онлайн-опитування. Розроблені форми анкет доступні за посиланням "Анкетування" [2]. Зокрема, для здобувачів вищої освіти ОПІ Інформаційні управляючі системи запропоновані наступні форми для опитування:

1 форма – Анкета "Викладач очима студента";

2 форма – Моніторинг якості навчання та задоволеності здобувачів вищої освіти (споживачів освітніх послуг);

3 форма – Моніторинг якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти;

4 форма – Анкета для здобувачів вищої освіти ПДАУ щодо академічної доброчесності;

5 форма – Опитування щодо якості навчання та задоволеності здобувачів вищої освіти за ОПП Інформаційні управляючі системи;

6 форма – Опитування здобувачів вищої освіти щодо оцінювання якості ОПП Інформаційні управляючі системи;

7 форма – Опитування після вивчення навчальної дисципліни з метою оцінки навантаження здобувачів вищої освіти;

8 форма – Опитування здобувачів вищої освіти щодо якості системи контрольних заходів та критеріїв оцінювання;

9 форма – Опитування здобувачів вищої освіти щодо оцінки умов навчання в університеті;

10 форма – Опитування здобувачів вищої освіти щодо дотримання здорового способу життя;

11 форма – Опитування здобувачів вищої освіти щодо оцінки психологічного стану освітнього середовища у закладі вищої освіти;

12 форма – Опитування ЗВО щодо задоволеності методами навчання і викладання навчальних дисциплін ОПП Інформаційні управляючі системи.

У ході опитування здобувачів вищої освіти спеціальності 126 Інформаційні системи та технології було опрацьовано більше 60 анкет із відповідями респондентів.

З поняттям «індивідуальна освітня траєкторія» ознайомлені 60% опитаних респондентів, 95% опитаних мали можливість самостійно обрати освітні компоненти та ознайомитися з навчальним контентом освітніх компонент вільного вибору студента. 90% опитаних здобувачів вищої освіти оцінили організацію наукових і практичних заходів професійної діяльності (конференції, тренінги, дискусії тощо) на достатньому рівні, залучення здобувачів вищої освіти до організації, проведення та участі у наукових і практичних заходах 95% опитаних респондентів також оцінили достатньо та високо.

З результатами оцінювання здобувачів вищої освіти можна ознайомитись за посиланням [2] та порівняти їх з даними анкетування студентів інших спеціальностей [3]. Усі анкети та форми опитування були опрацьовані, а результати враховані при вдосконаленні освітньо-професійної програми Інформаційні управляючі системи та її освітніх компонент.

Список використаних джерел:

1. Google Форми. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Форми (дата звернення 10.01.2022 р.)

2. Анкетування. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/content/anketuvannya-2> (дата звернення 10.01.2022 р.)

3. Результати опитування здобувачів вищої освіти щодо оцінювання якості ОПП Маркетинг. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5816/rezultatyopytuvannyazdobuvachivvyshchoyiosvityshchodoocinyuvannyayakostioppmarketing.pdf> (дата звернення 10.01.2022 р.)

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Вакуленко Юлія, к.с.-г.н., доцент;

Петренко Максим, к.с.-г.н.;

Бондаренко Марина, методист II категорії директорату навчально-наукового інституту економіки, управління права та інформаційних технологій

Швидкий та постійний розвиток цифрових та інформаційних технологій дає змогу раціонально застосовувати їх потужності для застосування інформаційних ресурсів під час підготовки фахівців за різними освітніми програмами. Використання цифрових освітніх технологій має значну роль у створенні умов для розвитку та саморозвитку фахівців, формування компетентностей, досягнення програмних результатів навчання.

Діджиталізація освітнього процесу, по суті, створила потребу стосовно постійного удосконалення педагогічної майстерності викладачів щодо творчого застосування можливостей цифрових технологій [2]. Заклад вищої освіти під час своєї діяльності має сформувати висококваліфікованих фахівців і водночас підтримати викладачів у розвитку творчості в умовах сучасного електронного освітнього середовища [5].

Сучасне освітнє середовище – це комплекс зовнішніх умов, чинників, соціальних об'єктів, які необхідні для успішного та якісного розвитку освіти; це комплекс впливів і умов формування майбутнього фахівця, а також можливостей для його особистісного і професійного розвитку, що наявні в його оточенні.

До важливих складових освітнього середовища можна віднести [3]:

- просторово-предметний – архітектурно-естетична організація предметнопросторового середовища;
- соціальний – визначається формою міжвікової взаємодії;
- психодидактичний – формує зміст освітнього процесу, способи діяльності та організацію освітнього процесу.

Для забезпечення якісного просторово-предметного компоненту, його змісту, наповненості необхідно враховувати сучасні підходи до формування та налагодження освітнього процесу, проведення навчальних занять. До сучасних освітніх трендів можна віднести такі [4, 6]:

- формування основних життєвих умінь;
- цифрові технології;
- імерсивні технології;
- гейміфікація;
- розвиток креативності;
- STEAM-освіта;
- тексти «нової природи» (креолізовані тексти).

У сучасному цифровому світі педагоги повинні вміти аналізувати різні інформаційні ресурси, цифрові технології, розробляти дистанційні курси тощо. При використанні цифрових технологій в навчальному процесі викладачем можуть бути реалізовані такі функції [1]:

- розширення способів передачі інформації та її сприймання;

- створення умов для стимулювання і розвитку когнітивних процесів;
- реалізація можливостей гнучкого та доступного навчання, поглиблення індивідуалізації, впровадження інтерактивності, забезпечення відкритості, самореалізації та саморозвитку особи.

Постійний розвиток цифрових технологій спричиняє проблему набуття навичок роботи з ними, впровадженню їх у навчальний процес, формування цифрової компетентності як у викладачів, так і у здобувачів освіти. Останні мають певним чином сформовану цифрову компетентність, яку викладачі повинні розвивати і надалі під час навчання. Популярними цифровими засобами на разі можна назвати наступні [7]:

- онлайн платформи;
- інтернет-сервіси для створення тестів;
- Google-додатки;
- ZOOM;
- YouTube;
- чат-боти;
- соціальні мережі;
- електронні (мультимедійні) презентації.

Онлайн платформи (Moodle, Microsoft Teams, Google-Classroom, Prometheus, EdEra тощо) в умовах сьогодення є потужним і дієвим засобом навчання як в формальній, так і в неформальній освіті [3]. Викладачі можуть створювати авторські курси або використовувати існуючі на відкритих освітніх ресурсах [7].

З метою контролю знань та для актуалізації опорних знань, умінь та навичок усе частіше використовуються онлайн тести, які можна створювати за допомогою Moodle, Google-форм, Kahoot!, Menti.com тощо.

До переваг застосування цифрових технологій в навчанні можна віднести:

- доступність;
- можливість диференціації навчання;
- формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти;
- гнучкість;
- масовість.

Цифрові технології сприяють активній співпраці між усіма зацікавленими учасниками процесу навчання. Завдяки їх впровадженню у навчальний процес забезпечується формування цифрової компетентності. Застосування цифрових технологій суттєво прискорює передачу і засвоєння знань, сприяє зростанню якості навчання, що, в свою чергу, дає потужну можливість студентам ефективно адаптуватися в сучасному цифровому суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Вакуленко Ю. В., Бондаренко М. О., Сазонова Н. А. Застосування сучасних освітніх технологій навчання як чинник підвищення якості освіти. *Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості освіти* : матеріали 50-ї наук.-метод. конф. викладачів і аспірантів, 26-27 лют. 2019 р. Полтава : ПДАА, 2019. С. 58-60.

2. Вакуленко Ю. В., Петренко М. О., Бондаренко М. О. Формування

професійних цифрових навичок під час реалізації освітнього процесу. *Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах діджиталізації* : матеріали 52-ї наук.-метод. конф. викладачів і аспірантів, 24-25 лют. 2021 р. Полтава : ПДАА, 2021. С. 112-114.

3. Генсерук Г. Р. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Вип. 6. С. 8-16.

4. Гриневич Л. М., Морзе Н. В., Вембер В. П., Бойко М. А. Роль цифрових технологій у розвитку екосистеми STEM-освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2021, Том 83, №3. С.1-25.

5. Ніколаєнко А.І., Разкевич І.О. Інформаційно-цифрова компетентність учасників освітнього процесу. *Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика* : зб. тез виступів учасників Всеукр. наук. конф., 18 черв. 2020 р. Київ. С. 175-181.

6. Сипченко О. М. Імерсивні технології в освіті. *Наукові та освітні трансформації в сучасному світі* : зб. матеріалів Всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., 15 липн. 2021 р. Чернігів. Суми : ТОВ НВП "Росток А.В.Т.". 2021. с. 295-296.

7. Тимофєєва І. Б., Нетреба М. М. Упровадження цифрових технологій у підготовку майбутніх педагогів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 11. Т. 3. С. 191–195.

ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Іщейкін Тимур, к.е.н., доцент;

Олійник Аліна, к.е.н.;

Гончаренко Аліна, здобувач вищої освіти спеціальності «Менеджмент»

Нині перед вищою освітою стоїть гостро проблема «чому і як вчити», бо сучасні потреби життя висвітлюють у цій проблемі нові грані. Виникає часто запитання: як навчаючи гарантувати здобувачам вищої освіти можливість вільно інтелектуально самоудосконалюватись, урахувуючи своєрідний склад розуму, адже викладач контролює навчальну діяльність здобувачів вищої освіти на занятті через утворення специфічних умов освітнього середовища.

Формуючи у здобувачів вищої освіти «систему міцних та глибоких знань», «розумові дії відносно якостей», «вміння розв'язувати задачі та досягати цілей» тощо, викладачі виокремлюють межі інтелектуальної особистої свободи здобувача. З іншого боку, якщо здобувачу вищої освіти надати максимальну свободу дій та вільно змінювати зміст навчальних занять, то можна перетворити здобувача в інтелектуального споживача, нездатного інтелектуально працювати [1, 3].

У сучасній вищій школі з'являється потреба на використання високоефективних технологій навчання, запровадження методів інтенсивного

навчання. Інтенсифікація має відображати основні аспекти дидактичної системи: проектування, організацію діяльності, мотивацію і стимулювання навчальної діяльності, контроль. Компоненти дидактичної системи є основою для побудови системи інтенсивного навчання. Під інтенсивним навчанням розуміємо таке навчання, коли застосовуються не використовувані у звичайному навчанні психологічні резерви особистості і діяльності здобувачі вищої освіти [4, 7].

Імітаційні технології навчання є побудовою навчальної діяльності через формування та розвиток у здобувачів ціннісних орієнтацій, взаємин, культури спілкування, культури мислення, методів діяльності (планування, прогноз, аналіз, рефлексія). При цьому необхідною є організація життєдіяльності груп (колективів), у процесі якої відбувається засвоєння існуючої культури, розвиток як особистості, так і груп.

Ігрові технології є для української вищої школи у певній мірі новою справою, тому у процесі її застосування виникають різні проблеми і труднощі. Завдання знаходження оптимальних варіантів і моделей ігрової взаємодії стосовно умов вищої школи в Україні є досить актуальним. Поширення ігрових технологій вимагає вироблення такої концепції, яка могла б стати основою для проектування нових навчальних ігор і одночасно давати пояснення особливостей гри як особливого виду навчальної діяльності. Інколи грою вважають те, що часто лише імітує певну діяльність, вимагає від учасників виконання певних ролей і здійснюється у чітко визначених умовах, пропонованих обставинах [2].

Систему інтенсивного електронного навчання слід віднести до інноваційних і інтерактивних. «Свобода» використання термінів, які вже усталені у міжнародній науковій спільноті, є свідченням не лише непрофесійного підходу деяких вітчизняних педагогів, а й неповаги до самої педагогіки як галузі наукових знань. Тому «інноваційні технології навчання» мають визначатися як такі, що є не просто новими, а такими, що заперечують вже існуючі технології навчання.

Якщо за традиційної системи освіти викладач разом з підручником були основними і найбільш компетентними джерелами знання, а викладач був до того ж і контролюючим суб'єктом пізнання, то згідно нової парадигми освіти викладач виконує більше роль організатора самостійної активної пізнавальної діяльності здобувачів, компетентного консультанта і помічника [5].

Замість того, щоб використовувати можливості комп'ютерних технологій лише для поширення інформації, їх слід використовувати в усіх галузях знань як інструменти, що допомагають здобувачам вдумливо й критично осмислювати вивчене. Використання комп'ютерів як інструментів пізнання шляхом застосування прикладних програм для побудови знань сприяє більш швидкому й більш повному засвоєнню матеріалу, ніж за використання всіх існуючих на даний час навчальних комп'ютерних програм [6].

Отже, у сучасних технологіях викладання важливе місце належить забезпеченню зворотного зв'язку з метою виявлення труднощів у здобувачів вищої освіти при засвоєнні навчального матеріалу. Це дає змогу оперативно

коригувати недоліки окремих методів і прийомів, з яких складається технологічний процес. Значну увагу у технологіях доцільно приділяти питанням розвитку і максимального використання технічних засобів навчання, їх освітнім можливостям.

Список використаних джерел:

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. № 1 (4). 2015. С. 27–28.
2. Галиця І. Інтелектуально-конкурентні ігри як креативний механізм активізації педагогічного, наукового та інноваційного процесів. *Вища школа*. 2011. №1. С. 104–107.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ.: Академвидав, 2004. 38 с.
4. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. / за ред. Х.Ш. Бахтіярова. Київ: НТУ, 2017. 172 с.
5. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; за заг. ред. О.М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2001. С. 11–16.
6. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посібник. Київ: А.П.Н. України, 2002. 136 с.
7. Сизоненко В. Політика і стратегія інноваційного розвитку України: євроінтеграційний аспект. Київ: Вища школа. 2008. № 6 С. 29–30.

ДО ПИТАННЯ ДИЗАЙНУ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН СПЕЦІАЛЬНОСТІ 281 ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Сердюк Ольга, к. е. н., доцент;

Мирна Ольга, к. е. н., доцент;

Сліченко Вікторія, аспірант

Чіткі і прозорі критерії оцінювання результатів навчання у закладах вищої освіти (ЗВО) – це основа для зрозумілої оцінки результатів навчання, чітка комунікація очікувань щодо виконаного завдання, можливість зручної та швидкої перевірки, а отже і підвищення якості освітнього процесу. Проте, підходи до формування критеріїв оцінювання видів навчальної активності / навчальної роботи в розрізі окремих освітніх компонентів на рівні ЗВО України. перебувають на стадії методичного формування.

Серед вивчених нами Положень про оцінювання результатів навчання ЗВО України лише в окремих згадується необхідність при визначенні їх змісту спиратися на компетентнісні характеристики, що визначені для кожного рівня вищої освіти Національною рамкою кваліфікацій, і викладено загальні критерії досягнення результатів навчання для всіх кваліфікаційних рівнів (ДВНЗ «НГУ», ХНАДУ), та в частині з них певним чином згадується про складові критеріїв оцінювання (КПІ ім. Ігоря Сікорського, БНАУ, ПРАТ «ВНЗ «МАУП», ЛДУБЖ).

Підкреслимо, що «рівні результатів навчання» є складним поняттям. В Проекті наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Про

внесення змін до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти» зазначається, що «рівні результатів навчання учнів визначаються за: рівнем сформованості умінь як складових ключових та предметних компетентностей; рівнем володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо; мірою самостійності у виконанні навчальних завдань; рівнем сформованості вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, висувати і формулювати гіпотези; рівнем пізнавальної діяльності» [4, с. 5].

Лише в окремих ЗВО України затверджено положення / методичні рекомендації щодо критеріїв та порядку оцінювання навчальних досягнень (ПВНЗ «НЕУ», 2017 р.; ПДПУ ім. В. Г. Короленка, 2019 р.; ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського, 2019 р.), деякі з яких визначають і складові критеріїв оцінювання. Наприклад: при усних відповідях – повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет-ресурсів тощо); аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; при виконанні письмових завдань – повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо). Такі складові дозволяють зкорелювати критерії оцінювання з видами навчальної роботи.

Критерії оцінювання результатів навчання та порядок їх документування в ПДАУ регулюються Положенням про організацію освітнього процесу, Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти та Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти [1-3]. Критерії оцінювання з певного освітнього компонента розробляються науково-педагогічними працівниками ПДАУ відповідно до обсягів та складності навчального матеріалу, трудомісткості підготовки, програмних результатів навчання, зазначених в освітній програмі [1, с. 43].

Проте, цими положеннями не визначено поняття критеріїв оцінювання, що було б доречно для окреслення його змісту в практиці організації освітнього процесу ПДАУ. Попереднім Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ПДАА, як і схожими актуальними положеннями інших ЗВО України, критерії оцінювання трактуються як опис дій здобувача вищої освіти щодо демонстрації досягнення результатів навчання. Тобто, підкреслюється необхідність їх кореляції з результатами навчання, але інші факторні чинники залишаються поза увагою.

Отже, критерії оцінювання видів навчальної роботи мають не тільки вказувати на зміст результату навчання, з яким вони пов'язуються, а й давати чітке розуміння, що очікується від роботи, як виглядає виконання на високому рівні, що саме буде оцінюватися. Тобто, критерії мають бути пов'язані як з програмними результатами навчання, так і з видами навчальної роботи та

навчальної активності в межах її окремого виду (можливі види навчальної активності практичного заняття – усна презентація, практичне завдання, групова робота, інтерв'ю, аналіз прочитаного, дебати, тощо). Ця вимога останнім часом часто ігнорується (про це свідчить зміст висвітлюваних в робочих програмах навчальних дисциплін форм оцінювання результатів навчання), що викликає потребу на рівні ЗВО офіційно рекомендувати / регламентувати не тільки дефініцію поняття критеріїв оцінювання, але їх складові для різних видів навчальної роботи та навчальної активності. Єдині підходи на рівні ЗВО до формування складових критеріїв оцінювання за різними освітніми компонентами полегшить сприйняття останніх студентами та спонукатиме добросесну поведінку всіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті. Полтава, ПДАУ. 54 с. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/10012021polozhennyaproosvitniyprocespravlene.pdf> (дата звернення: 26.01.2022).

2. Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавській державному аграрному університеті. Полтава, ПДАУ. 29 с. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosinyuvannyarezultativnavchannyazdobuvachivvyshchoiosvityvpdau.pdf> (дата звернення: 26.01.2022).

3. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті. <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvzyaopdau100122.pdf> (дата звернення: 26.01.2022).

4. Про внесення змін до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти : Проект наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, опубліковано 03.06.2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-projekt-nakazu-pro-vnesennya-zmin-do-kriteriyiv-ocinyuvannya-navchalnih-dosyagnen-uchniv-vihovanciv-u-sistemi-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 26.01.2022).

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Панасенко Наталія, к. е. н., доцент;

Томенко Дмитро, аспірант кафедри
публічне управління та адміністрування

Основний напрям сучасного розвитку вищої освіти в Україні формується загальним спрямуванням вітчизняної вищої школи на інтеграцію в світовий та загальноєвропейський освітній простір, налаштуванню національних і міжнародних стандартів вищої освіти в контексті Болонського процесу та кредитно-трансферної системи організації навчання ЄКТС. На даний час вища

освіта вимагає від науково-педагогічних працівників володіння і впровадження інноваційних методів навчання та викладання, започаткованих на мультимедійних, інформаційних програмах, системах передавання знань.

Розвиток інформаційного суспільства визначається рівнем якісної та кількісної отриманої та накопиченої інформації, що знаходиться в свободному доступі. Вища освіта в інформаційному суспільстві займає, передусім, оточення інформаційного обміну. Це не лише засвоєння інформації, створення та передачу нової інформації в обмін на отриману, а й генерування знань. Навколишній світ все більш використовує науково-інформаційні технології, що є наслідком розвитку індивідуальності людини, як особистості, і є виміром прогресу країни. В Україні на зміну традиційній системі освіти приходить така система, що формує та розвиває творчу особистість, яка з легкістю адаптується до умов довколишнього середовища, що постійно змінюється. Особистість, яка орієнтується у великому потоці інформації та постійно саморозвивається. Використання інформаційних технологій у вищій школі слугує створенню «комп'ютерної методології навчання», що сприяє застосуванню в навчальному процесі наступних методів, метод інформування, програмування навчального процесу, комп'ютерне моделювання учбово-пізнавальної діяльності, метод тестування, асоціативний метод, метод проектів, ігровий метод навчання та ін.

Класифікуємо відомі педагогічні технології:

- структурно-логічні технології: можуть бути побудовані різні моделі, які відображали різні аспекти, структурно-логічні схеми будуються на законах формальної та діалектичної логіки;

- інтеграційні технології: освітні системи, що забезпечують об'єднання міжпредметних знань і вмій, різноманітних видів діяльності на рівні інтегрованих електронних курсів;

- професійно-ділові ігрові технології: освітні системи використання різноманітних ігрових вправ, під час проведення яких проаналізувавши суть явища чи процесу, з існуючих варіантів рішень вибрати оптимальний (ділові та рольові ігри, ігрові ситуації, індивідуальний тренінг, імітаційні вправи, комп'ютерні програми тощо);

- тренінгові засоби: система групової діяльності для виконання певних алгоритмів рішення типових практичних завдань за допомогою комп'ютера (психологічні тренінги інтелектуального розвитку, дискусія, дебати, розв'язання управлінських завдань);

- інформаційно-комп'ютерні технології, що реалізуються в освітніх системах комп'ютерного навчання на основі діалогу «людина-машина» за допомогою різних навчальних програм (тренінгових, навчальних, контролюючих, операційних);

- діалогово-комунікаційні технології: комплекс форм і методів навчання, створених на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня [1].

В навчальній роботі у закладах вищої освіти серед інноваційних методів навчання часто використовується аудіовізуальний метод навчання; теорія ігор; система прийняття рішень; брейнстормінг; майстер-класи; метод аналізу і

діагностики ситуації; проектування; метод моделювання; публічний виступ; тренінги; ділова гра тощо.

Багато вузів, із впровадженням дистанційного навчання, застосовують технологію онлайн семінар тобто вебінар, який демонструє веб-трансляції (відеороліки, презентацію, текстовий чат, віртуальну дошку, анкетування й голосування, показ екрана свого комп'ютера, запис трансляції та можливість багаторазового перегляду). Характерною особливістю вебінарів є інтерактивність, можливість в реальному часі проводити дискусії, обмінюватись інформацією. Організація самостійної роботи студентів заочної форми навчання, складається з трьох етапів: орієнтовний (підготовчий), діяльнісний (виконавчий), контроль-корекційний (заключний). Така модель спрямована на забезпечення підвищення рівня індивідуальної готовності студентів до самостійного навчання, оволодіння відповідними кваліфікаціями, розвиток професійно значущих якостей особистості.

На даний час актуальним являється розширення самостійної роботи студентів. Такою платформою є Moodle, що може ефективно задовольнити потреби студента, а викладач має можливість запропонувати свій напрацьований навчально-методичний матеріал та організувати контроль навчання. Інформаційно-комунікаційні технології змінили модель процесів передачі знань та методи й засоби навчання, створили нові засоби впливу, що значно підвищили ефективність знань. Об'єдналися відеотехнічні та комп'ютерні можливості з живим спілкуванням викладача з аудиторією. –

Проблема інноваційних методів навчання залишається однією із актуальних у науково-дослідній діяльності, яка в умовах трансформаційних змін у вищій школі потребує постійного вивчення, кращого досвіду інноваційної освітньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання. *Право та інноваційне суспільство*, 2015, № 1 (4). С. 27 – 33. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf>.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Осташова Валерія, к.ю.н., доцент;

Сазонова Тетяна, к.е.н., доцент;

Федірець Олег, д.е.н., доцент

Метод проєктів нині є одним з найпопулярніших та активно використовується як у закладах середньої та професійної освіти, так і у закладах вищої освіти. Зазначене обумовлено реформами освіти та перенесенням фокусу уваги з процесу на результати навчання, до відповідності компетенцій випускників потребам ринку праці. Донедавна вважалося, що становлення методу проєктів бере свій початок зі статті американського педагога Уільяма Х. Кілпатріка «Методод проєктів» (1918 р.). Але зараз існує альтернативна думка Майкла Нолла, згідно з якою виділяють п'ять фаз в історії

проектів:

1) 1590-1765 рр. – в архітектурних академіях Риму та Парижу студенти працюють над заданою проблемою, наприклад над проектом пам'ятника, фонтану чи палацу;

2) 1765-1880 рр. – проєкт стає звичайним методом навчання в інженерних школах Франції, Німеччини, Швейцарії, США;

3) 1880-1918 р. – метод адаптований для шкільних занять; ідея поширюється від ручної праці до професійної освіти і загальних наук;

4) 1918-1965 рр. – американський педагог Кілпатрик розуміє проєкт у широкому сенсі як «цілеспрямовану діяльність, що відбувається у соціальному середовищі»; підхід отримує поширення і підтримку в Європі, Індії, СРСР;

5) 1970-ті рр. – переосмислення проєктного методу Кілпатрика в Європі, що вважається єдиним адекватним методом навчання [1].

Однією з цілей студентських проєктів є розмивання чіткої межі між університетським та позауніверситетським середовищем, орієнтація на потреби стейкхолдерів, у першу чергу, роботодавців шляхом вирішення їх реальних проблем з використанням широкого кола інформації, що, у свою чергу, передбачає міждисциплінарний характер методу.

Однією з особливостей методу проєктів є його оцінювання, яке здійснюється викладачем та самим здобувачем вищої освіти у формі самооцінювання. При цьому останнє, на нашу думку, є більш важливим. Серед критеріїв оцінки викладача мають бути враховані наступні аспекти: оригінальність та інноваційність теми, методів роботи, джерел інформації; зміст роботи; самостійність; розподіл ролей та вклад у командну роботу (за необхідності); досягнення мети (оцінка результату або створеного продукту); рівень презентації проєкту; економічний, екологічний, соціальний аспекти тощо;

Процес самооцінювання відбувається як під час виконання проєкту, так і після його завершення. При цьому Є. С. Іжко пропонує студентам дати відповіді на такі питання: «Що вдалося зробити та що треба удосконалити?», «Що може бути змінено, щоб запобігти повторенню?», «Що має бути зроблено в продовженні проєкту для поліпшення результатів?» [2, с. 95]. Серед підсумків самооцінювання – вказівка на сильні та слабкі сторони, можливо, ті аспекти проблеми, які неможливо було вирішити з формулюванням причин та висновків на майбутнє.

Як окрему форму оцінювання деякі науковці виділяють соціальне оцінювання, яке здійснюється іншими студентами групи. Така оцінка може здійснюватися співвиконавцями проєкту, а також здобувачами освіти на етапі презентації. При цьому соціальна оцінка може бути більш об'єктивною та глибокою, коли студенти використовують оцінку як форму співчутливої критики тощо, що можна змінити, удосконалити в проєкті, похвали за досягнення. Разом з тим соціальне оцінювання має проводитися за встановленими критеріями, бажано на основі спеціально підготовлених оціночних листів [3, с. 311].

Ще однією особливістю методу проєктів є широкий спектр можливостей

формування різних м'яких навичок, які наразі є дуже затребуваними на ринку праці. Наприклад, при застосуванні методу проєктів розвиваються навички спілкування як на етапі планування, так і на етапах реалізації та оцінки проєкту. Застосування досліджуваного методу дає змогу здобувачам вищої освіти вийти за рамки традиційних моделей мислення, скористатися простором для креативності та творчої свободи. Робота в команді має можливість розкрити таланти кожного учасника проєкту, привнести свої спеціальні знання та унікальні здібності. При цьому проєктна група може перевершити суму вкладених індивідуальних потенцій. Але таких результатів можна досягти лише тоді, коли є чітко сформульоване завдання, результат якого є досяжним спільними зусиллями, поставлена мета, від досягнення якої залежить успіх кожного учасника. На практиці це означає обмін ідеями, розподіл ресурсів і призначення завдань, підтримку та допомогу один одному. Метод дає можливість тренувати вміння шукати найнеобхіднішу інформацію в різних джерелах, відбирати, систематизувати її та використовувати для досягнення поставлених проєктних завдань. Також при застосуванні методу проєктів формується така soft skill як вміння вирішувати проблеми, яких на шляху до мети виникає доволі багато. При чому, всі вони різні за обсягом та рівнем складності. А головне – вони наближені до реального життя!

Список використаних джерел:

1. Project Method. URL: <http://surl.li/bgqas> (Дата звернення 27.01.2022).
2. Іжко Є. С. Метод проєктів як один із засобів оптимізації автономного навчання. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія : «Педагогіка і психологія»*. 2014. № 2(8). С. 92-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduer_2014_2_17 (Дата звернення 27.01.2022).
3. Zając, Bożena. Metoda projektów jako strategia postępowania dydaktycznego na wyższej uczelni. O efektach kształcenia i metodzie projektów. *Studia Edukacyjne*, 2015, nr 34, s.299-313. URL: <https://repozytorium.amu.edu.pl/handle/10593/13708> (Дата звернення 27.01.2022).

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: ЗМІСТ ОСТАННІХ ТЕНДЕНЦІЙ В ОСВІТІ

Шупта Ірина, к. п. н., доцент;
Щетініна Тетяна, к. і. н., доцент;
Якубенко Олексій, аспірант

Інноваційні технології навчання актуалізовані у освітянському просторі під впливом тенденцій розвитку постіндустріального суспільства з його надшвидкими темпами впровадження інформаційних технологій. Для освіти в країнах пострадянського простору велике значення мала зміна освітянської парадигми в цілому, яка позначилась переходом від усталених, досить консервативних форм і методів навчання до сучасних, інтерактивних, технологічних.

Серед чинників, які вплинули на запровадження інноваційних технологій навчання в закладах вищої освіти, Т. І. Туркот справедливо вказує на фактор

«входження навчальних закладів у ринкові відносини» і як наслідок – «конкуренцію між державними і недержавними ВНЗ», що «надає можливості молодій людині навчатися там, де інноваційний потенціал та якість отриманої освіти вищі» [1, с. 212].

Наголосимо, що до чинників, які суттєво вплинули на інноваційний характер технологій навчання в останні роки, відносимо стрибок розвитку дистанційних технологій в освіті, що викликано організацією навчального процесу в умовах карантинних обмежень через пандемію. Можна стверджувати, що саме цей чинник сприяв тотальному опануванню освітянами роботою з використанням сучасних комунікативних сервісів, платформ.

Отже, враховуючи перехід на новий рівень володіння сучасними технологіями, перед науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти з новою гостротою постало питання про необхідність спрямувати викладання навчальних дисциплін з використанням інноваційних технологій навчання на опанування компетенцій та одержання результатів навчання, визначених у межах освітньо-професійних (освітньо-наукових) програм. Це відповідає конкретизації інновацій, запропонованій науковцями, а саме [1, с. 215]: цільова складова впливає на структуру і зміст навчального плану та програми як окремої дисципліни, так і усього комплексу навчальних дисциплін, орієнтує на певний прогнозований педагогічний результат; змістова складова впливає на зміст та структуру як окремих навчальних дисциплін, так і на освіту в цілому; оцінна складова впливає на зміст, методи, форми контролю і оцінювання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Фактично незмінним протягом останніх десятиліть є свого роду «набір» інноваційних форм та методів навчання, які використовуються або популяризуються для використання у викладанні в закладах вищої освіти. Серед них науковці найчастіше згадують: групову роботу студентів, тренінги, «мозкову атаку» (brainstorm), метод синектики, метод вільних асоціацій, дидактичні ігри, синанон-метод, мікрОВикладання, метод кейсів (вирішення практичних проблем), метод «Коло ідей», «Акваріум», метод «Займи позицію», розігрування ситуацій у ролях, метод «Ток-шоу», дискусія, метод «Ажурна пилка» [1, с. 228-258], інтелект-карти [2], навчальний проект, «круглий стіл» [3, с.15-17, 20-21]. Поданий перелік не є вичерпним. Враховуючи креативність у пошуках інноваційних технологій навчання зрозуміло, що такий перелік буде постійно оновлюватися, удосконалюватися.

У той же час, якщо проаналізувати, які із інноваційних технологій навчання, хоча б із вище вказаних, були використані в ході викладання навчальних дисциплін, то, найвірогідніше, викладач вкаже одну-дві, якими мав досвід скористатися. Відсутність урізноманітнення пояснюється необхідністю суттєвої методичної підготовки до відповідної інноваційної технології навчання як з боку самого викладача, так і з боку студентської аудиторії. Тому, наприклад, якщо студенти при вивченні однієї з дисциплін вже набули досвід роботи за кейс-методом, то вони з легкістю сприйматимуть його і для опанування іншої дисципліни. Це значно спрощує і завдання для викладача та скоротить час на підготовчий процес.

Недоліком такого підходу є те, що одна й та сама інноваційна технологія використовується при викладанні різних дисциплін, різними викладачами, але перестає бути інновацією для сприйняття самими студентами. Тому важливо у діалозі зі студентами скоординувати і між самими викладачами плани щодо використання тих або інших інновацій. Так, наприклад, для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування метод «мозкової атаки» використовувався в ході вивчення магістрами дисципліни «Парламентська діяльність», метод кейсів – у процесі вивчення бакалаврами дисципліни «Конституційні основи публічної влади» та в ході виконання завдань навчальної практики «Служба в органах місцевого самоврядування», тренінги використовуються під час викладання дисципліни «Етика державного службовця». Мала місце практика проведення спільного підсумкового заняття з дисциплін «Правові засади адміністративної діяльності» та «Етика державного службовця» у форматі «круглого столу», у ході якого студенти, що вивчали обидві дисципліни у продовж семестру, мали можливість обговорити вже як експерти питання дотримання трудової дисципліни, етики поведінки, організації трудової діяльності для посадових осіб органів публічного управління.

Список використаних джерел:

1. Туркот Т. І., Коновал О. А. Педагогіка та психологія вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Херсон: Олді-плюс, 2013. 466 с.
2. Сталий інноваційний розвиток: Створення інтелект-карти : навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Караєва Н.В. – Електронні текстові дані (1 файл: 24,3 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 70 с.
3. Інноваційні технології навчання. Методичні рекомендації / Укладачі С. Л. Усик, Л. М. Богданович. Луцьк: Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Волинської області, 2019. 22 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 075 МАРКЕТИНГ

Писаренко Володимир, д.е.н., професор

Сучасний етап розвитку Українського суспільства зокрема характеризується соціальною потребою у нестандартно мислячих творчих особистостях. Потреба у творчій активності та розвиненому мисленні фахівців різних галузей, у вмінні конструювати, оцінювати, раціоналізувати виробничі процеси швидко зростає. Вирішення цих проблем багато в чому залежить від змісту та методики навчання майбутніх фахівців.

Використання інноваційних технологій та методів підготовки здобувачів вищої освіти особливої значущості набуває при підготовці студентів спеціальності «Маркетинг» у зв'язку з тим, що випускники у своїй майбутній діяльності повинні будуть застосовувати інноваційні технології у професійній діяльності маркетолога та психологічні методики та прийомів у процесі

взаємодії у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства [1, с.120-123].

Вивчаючи досвід використання у викладацькій діяльності інноваційних методів, можна виділити їх переваги: допомагають навчити студентів активним способам здобуття нових знань; дають можливість опанувати більш високий рівень особистої соціальної активності; створюють такі умови у навчанні, за яких студенти не можуть не навчитися; стимулюють творчі здібності студентів; допомагають наблизити навчання до практики повсякденного життя, формують не тільки знання, вміння та навички з предмету, а й активну життєву позицію [2, с.94-101]. У зв'язку з чим особливий інтерес викликають активні способи навчання, тому, що вони сприяють: ефективному засвоєнню знань; формують навички практичних досліджень, що дозволяють ухвалювати професійні рішення; дозволяють вирішувати завдання переходу від простого накопичення знань до створення механізмів самостійного пошуку та навичок дослідницької діяльності; формують ціннісні орієнтації особи; підвищують пізнавальну активність; розвивають творчі здібності; створюють дидактичні та психологічні умови, що сприяють прояву активності студентів.

Розглядаючи ділові ігри як активний метод навчання, слід зазначити, що він допомагає розкрити пошукові можливості майбутнього маркетолога. На практичних заняттях зі «Стратегічного маркетингу» студенти розподіляють соціально-статусні ролі, набувають навичок проведення презентації результатів досліджень, підготовлених проектів, а також основи управлінських навичок в умовах «студентська група-викладач». Під час проведення занять як організації «мозкового штурму», вирішується двоєке завдання: з одного боку як спосіб, застосований у професійної діяльності маркетолога, з іншого – керівника, тому, що експертні групи з допомогою робочих гіпотез розглядають найрізноманітніші ідеї, доводять важливість рішення придуманої чи взятої із реальної дійсної ситуації набувають досвіду організації та проведення інноваційного заняття. Використовуючи таку організаційну форму як навчальне моделювання наукового дослідження (при вивченні предмета «Інтернет маркетинг») студенти застосовують отримані раніше знання за методикою збору даних, освоюють дослідницькі процедури. При цьому досягається важлива мета: теоретичні знання перетворюються на своєрідний інструмент творчого усвідомлення ринкової дійсності спеціалістом маркетологом, і він набуває навичок у використанні нового методу у професійній діяльності.

Проектна діяльність студентів ставить у центр освітнього процесу практичні питання оволодіння професією і цій основі стимулює інтерес до теорії. Практика показує, що студенти, які розробили свій маркетинговий проект, готові його відстоювати, аргументувати свою позицію, вести дискусію з опонентами – і з цією метою мотивовано освоюють теорію питання, добре утримують матеріал у пам'яті навіть через роки. Цьому сприяє і аналіз конкретних ситуацій (case-study) – метод активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, характеризується такими ознаками: наявність конкретної ситуації; розробка групою (підгрупами чи індивідуально) варіантів вирішення ситуації; публічний захист розроблених варіантів вирішення ситуації з

подальшим опонуванням; підбиття підсумків та оцінка результатів занять. На думку студентів, вони почуваються на таких заняттях учасниками реальних маркетингових дій та подій.

Список використаних джерел:

1. Зязюн І. А. Технологізація освіти як історична неперервність / І. А. Зязюн // Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: [монографія / С. О. Сисоєва, П. М. Воловик, Л. Є. Сігаєва та ін.]; за ред. С. О. Сисоєвої. — К., 2001. — 222 с.
2. Кларин М. В. Инновации в обучении: метафоры и модели: анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. — М.: Наука, 2017. — 222 с.

КОНТЕКСТНЕ НАВЧАННЯ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МЕНЕДЖЕРА

Вараксіна Олена, к. е. н., доцент;

Чернікова Наталія, к. е. н., доцент;

Вовк Микола, асистент

Основна мета освіти полягає в підготовці молоді до майбутніх обов'язків і життєвих успіхів шляхом організованого набуття інформації й вироблення практичних навиків із дотриманням методів навчання. При цьому набуті знання й ті, що засвоюються, перетворені на досвід, повинні мати високий ступінь корисності, «використання у фактичних життєвих обставинах» [1, с. 482]

Ефективна освітня практика має ґрунтуватися на практичному досвіді; використанні критичного мислення; розумінні контексту слова, тексту, світу; урахуванні навчального середовища як відкритого контексту для розвитку гносеологічної зацікавленості суб'єкта навчання [2].

Науковці [3] визначають контекстну освіту та навчання як таку концепцію навчання, за якою співвідноситься зміст навчального предмету з реальним світом ситуацій, що спонукає студентів до встановлення зв'язку між отриманими знаннями та їх застосуванням у різних контекстах життя: як сім'янина, громадянина, професіонала.

В наукових розвідках набуло поширення наступне визначення контекстної освіти: «різноманіття навчальних стратегій, призначених для більш повного зв'язку між вивченням фундаментальних навиків академічного або професійного змісту, зосереджуючи викладання та навчання на конкретному застосуванні в специфічних контекстах, які цікавлять студента» [4 с. 6].

Крім того, коли студенти (як дорослі особи) відчують, що вони можуть впливати на навчання за власним бажанням, а також беруть на себе відповідальність за навчання, їх мотивація до навчання також підвищується [4, с. 9].

Базовим аспектом контекстуального підходу є залучення уваги здобувача освіти шляхом ілюстрування актуальності навчального досвіду (рис. 1).

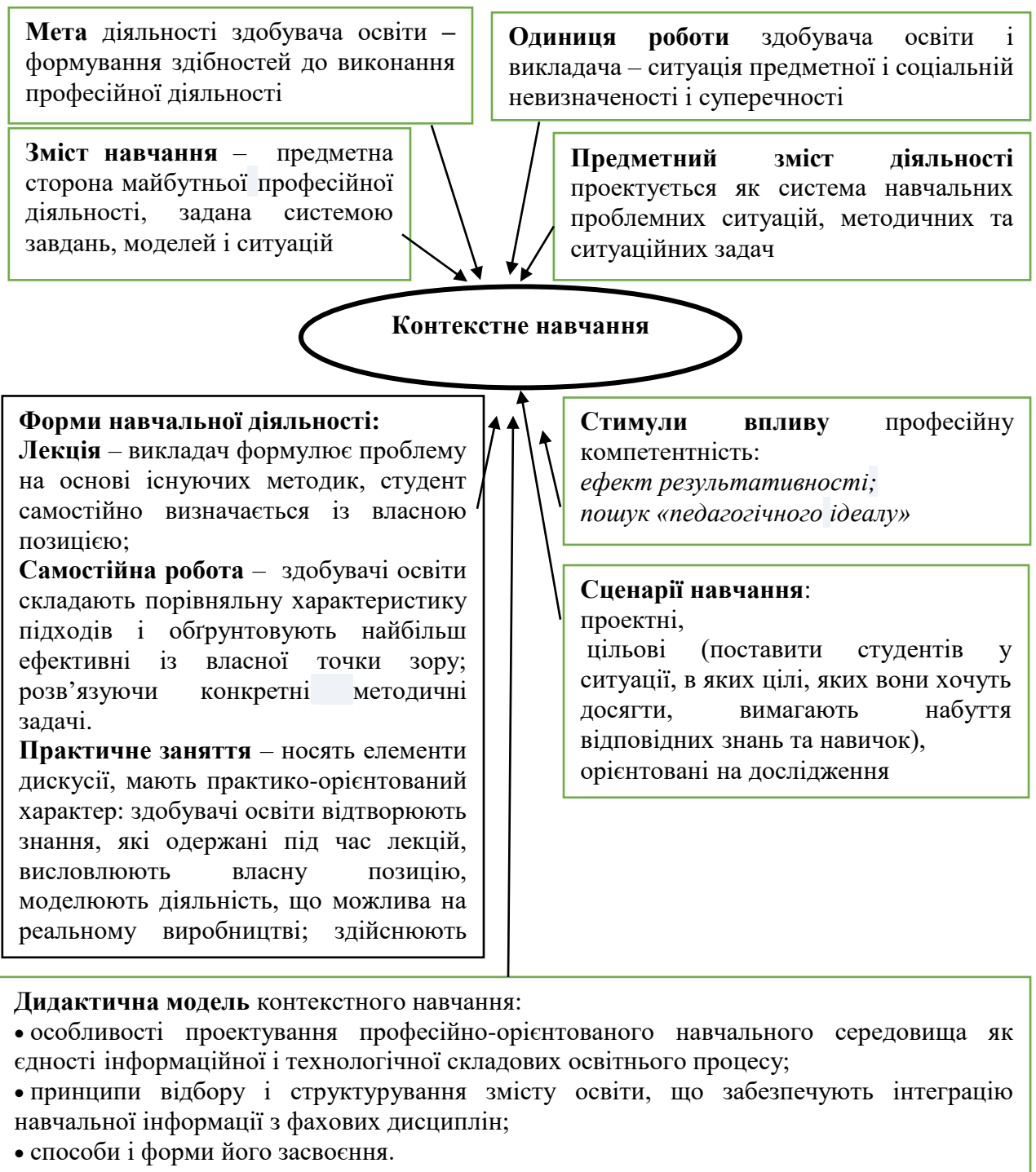

Рис. 1. Сутнісна модель контекстного навчання
 Побудовано авторами на основі [3, 5, 6]

Дослідники теорії контекстного навчання визначили базові підходи:

- 1) проблемно-орієнтоване навчання – залучає студентів до вирішення проблем у реальному світі для розробки «глибокої основи фактологічних знань» [4, с.10];
- 2) кооперативне навчання – організовує навчання, використовуючи невеликі групи, в яких студенти працюють разом для досягнення цілей навчання;
- 3) навчання на основі проекту – зосереджує увагу на центральних

концепціях та принципах дисципліни, об'єднує студентів для вивчення проблемних питань і має результатом створення реалістичних продуктів;

4) громадське навчання – забезпечує практичне застосування нових знань і навичок до потреб у громаді через проекти та заходи;

5) навчання на робочому місці – відбувається навчання на робочих місцях, або робочі місця інтегруються зі змістом занять в аудиторіях [7, с. 3].

Отже, контекстне навчання стимулює розвиток професійних здібностей майбутніх фахівців, дозволяє в здобувачів сформувати взаємозв'язок ключових понять і технологій професійної діяльності та максимально наблизити освітню діяльність до їх майбутньої професії.

Список використаних джерел:

1. Дьюї Дж. Досвід і освіта : навч. посіб. Київ: Центр навч. літ. 2006. С. 463–483.

2. Фрейре П. Педагогіка душі: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ. 2006. С.637–658.

3. Hudson C. Contextual Teaching and Learning for Practitioners. URL: [www.iiisci.org/journal/cv\\$/sci/pdfs/e668ps.pdf](http://www.iiisci.org/journal/cv$/sci/pdfs/e668ps.pdf) (дата звернення 20.01.2022)

4. Baker E. D. Contextualized Teaching and Learning: A Faculty Primer: A Review of Literature and Faculty Practices with Implications for California Community College Practitioners. URL: <http://www.cccbsi.org/Websites/basicskills/Images/CTL.pdf> (дата звернення 20.01.2022)

5. Вербицкий А. А. Концепція знаковоконтекстного навчання у вузі. *Питання психології*. 1987. № 5. С. 31 – 39.

6. Скворцова С. О. Формування професійної компетенції майбутнього вчителя на засадах контекстного навчання. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2010. Випуск 35. С. 66 – 71.

7. Berns R. G. Contextual Teaching and Learning: Preparing Students for the New Economy. *The Highlight Zone: Research and Work*. 2001. № 5. Р. 1-8.

КОНТЕКСТНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Япринець Тетяна, к. пед. н., доцент;

Шульга Людмила, к. е. н., доцент

Сучасний розвиток суспільства вимагає від закладів вищої освіти підготовки конкурентоспроможного на ринку праці фахівця, а це, в свою чергу, є можливим завдяки використанню в освітньому процесі інноваційних методів і технологій навчання. На сьогодні інноваційні технології у вишах характеризуються організаційними (пов'язаними із оптимізацією умов освітньої діяльності) і методичними (спрямованими на оновлення змісту освіти та підвищення її якості) нововведеннями. Передовсім, вони дозволяють здобувачам вищої освіти ефективно засвоювати професійні знання, розвивати проблемно-пошукове мислення, формувати професійне міркування, активізувати науково-дослідницьку роботу, розширювати можливості

самоконтролю отриманих знань; науково-педагогічним працівникам – оперативно оновлювати освітній контент, впроваджувати різноманітні методи і методики навчання, розширювати можливості контролю знань студентів; у цілому – удосконалювати якість фахової підготовки спеціалістів [1].

Нині в умовах переходу на компетентнісну парадигму освіти пріоритетною визнана технологія контекстного навчання, яка сприяє максимальному наближенню освітнього процесу у закладі вищої освіти до умов майбутньої професійної діяльності. Теоретико-методичні основи такого навчання були запропоновані і розроблені А. О. Вербицьким. Сутність технології контекстного навчання автор вбачає у забезпеченні динамічної трансформації засвоєної навчальної інформації як певної знакової системи, що заміщує реальні предмети та явища на понятійному рівні, в особистісне знання, яке не лише адекватно відображає дійсність, а й перетворюється у засіб здійснення та регуляції професійної діяльності, набуває особистісного смислу і відображає ставлення людини до праці [3].

У контекстному навчанні зміст діяльності студентів проектується за логікою майбутньої професії, що надає цілісності та особистісної значущості засвоєним знанням і умінням. Крім цього, “задаються” специфічні просторовочасові координати розгортання змісту професійної діяльності, її рольового інструментування та сценарного плану. Основною ж одиницею роботи викладача зі студентом стає не “порція інформації”, а проблемна ситуація професійної діяльності в усій її предметній і соціальній неоднозначності та протиріччях.

Навчальний матеріал у контекстному навчанні є знаковою системою, але вона не просто “заміщує” професійну реальність, а й відтворює її з необхідною повнотою для досягнення мети освіти. Моделювання та засвоєння змісту предметно-технологічного і соціального контексту майбутньої професійної діяльності в поєднанні з набуттям студентами особистого досвіду її здійснення вимагає використання адекватних форм навчальної роботи за допомогою специфічних засобів і форм організації активного навчання студентів [4]. Серед них А. О. Вербицький виокремлює три базові форми (навчальна діяльність академічного типу, квазіпрофесійна діяльність та навчально-професійна діяльність), а також вказує на множинність перехідних від однієї базової форми до іншої. При цьому, академічні форми лекцій та семінарів модифікуються у проблемні, дискусійні, на яких акцентується увага на професійному та соціальному контексті майбутньої діяльності шляхом проблемно-діалогічного показу теоретичних позицій учених на зразок “обговорення” реальних проблемних питань. Найбільш широке запровадження квазіпрофесійної діяльності студентів відбувається на лабораторних і практичних заняттях, під час яких в аудиторних умовах відтворюються умови та динаміки виробництва, професійні відносини та дії фахівців тощо. З-поміж іншого, автор виокремлює навчальні (ділові) ігри, тренінги, мікрвикладання тощо. Усі вони у сукупній системній якості становлять технологію знаково-контекстного навчання [3].

Щодо проміжних форм контекстного навчання, то, на думку автора, ними можуть виступати безліч конкретних технологій тактичного рівня, які також

забезпечують “логіку” руху діяльності від навчальної до професійної, оскільки такий тип професійної освіти передбачає її інтеграцію з різноманітними методологічними, стратегічними і, особливо, тактичними технологіями, які відповідають сутності контекстного навчання. Як бачимо, в технології контекстного навчання та організації квазіпрофесійної навчальної діяльності студентів вагоме місце посідає моделювальна практика, що полягає у заміщенні реального об’єкта професійної діяльності його модельним логіко-почуттєвим відтворенням у вигляді опису найбільш значущих властивостей. Відомості ж, отримані при вивченні такої імітаційної моделі, переносяться на розуміння реальних об’єктів пізнання [4].

Таким чином, контекстний тип організації фахової підготовки у вищій школі становить своєрідну мета-технологію професійного навчання майбутніх фахівців, продуктивність якої забезпечується “зваженістю” та оптимальністю співвідношення векторів традиційного та інноваційного, репродуктивного та творчого.

Список використаних джерел:

1. Берестова А. Інноваційні технології та методи навчання у професійній освіті [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-ta-metodi-navchannya-u-profesijnij-osv>.
2. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход : метод. пособие. М. : Высш. шк., 1991. 207 с.
3. Вербицкий А. А. Концепция знаково-контекстного обучения в вузе // Вопросы психологии. 1987. № 5. С. 31-37
4. Гузій Н. В. Технологія контекстного навчання в організації дидактичної підготовки студентів у вищій педагогічній школі // Вища освіта України № 3 (додаток 1). 2012. Тематичний випуск “Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. Т.1. С. 363-370.

МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В РОЗРІЗІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ АГРОБІЗНЕСУ

Яковлева Оксана, старший лаборант;
Рябий Микола, к.т.н.;
Мавріна Марина, к.т.н.

Модернізація аграрного виробництва із застосуванням сучасних енергоефективних, цифрових та smart-технологій – це дієвий важіль впливу на ведення бізнесу для аграріїв, який дозволить розширювати виробництво продукції та отримувати більші прибутки. Виконуючи частину процесів з використанням «розумної» електроніки, можна зменшити витрати та збільшити прибуток.

Таку можливість надає введення систем управління «розумна ферма» та «розумний фермер», за допомогою яких можна налаштувати автоматизоване виробництво АПК, GPS-моніторинг та навігація, робототехніка (дрони, доїльні апарати), новітня велика техніка, інноваційні рішення в селекції та харчовій промисловості (як наслідок – розширення асортименту готової продукції, яка

виробляється), , smart-логістика, smart пакувальні технології, енергоефективні технології, технології blockchain та bigdata.

Використання таких рішень в бізнес-середовищі вимагає навчання спеціалістів, компетентних в питаннях доцільної та раціональної оцифровізації аграрного виробництва. Оскільки, незважаючи на досить велику кількість стартапів в українському аграрному секторі, наше сільське господарство поки що важко назвати інноваційним: рішеннями IoT в Україні користуються максимум 3% компаній. Для порівняння, світові лідери - Австралія, США, Нідерланди, досить широко використовують IT-рішення в сільському господарстві. Близько 80 % підприємців США застосовують інформаційні технології в своїй діяльності. Японські системи віддаленого моніторингу для управління мікрокліматом в теплицях, дозволяють дистанційно управляти температурою, рівнем вологості й іншими показниками. [3].

Серед них – спеціальні IoT-гаджети і хмарні платформи компанії Edyn, які вибудовують мережу з датчиків для безперервного збору даних з полів. За допомогою мобільного додатку суб'єкт господарювання може отримати доступ до даних, які зберігаються і обробляються в хмарі.

Проект Soft.Farm недавно вивів на ринок систему Soft.Farm Eye – мобільний додаток з управління господарством для обстеження стану посівів: фотографії рослин робляться на смартфон, рослинам автоматично присвоюються GPS-координати. Згодом в розпорядженні у підприємця з'являється наочна фотогалерея стану посівів і їх змін [5].

В українському сільському господарстві швидко зростає популярність дронів. Апарати українського проекту Drone.ua вже обробили близько 1,5 млн га сільгоспземель. За допомогою фотозйомки дрони, допомагають вивчати стан посівів. Команда Krau Protection створила безпілотник, який взмозі обробляти урожай пестицидами. Він летить над полем на висоті в один метр і може самостійно обходити перешкоди. Таке розпорошення дозволяє на 70% зменшити кількість використовуваних хімікатів [4].

Новітні технології нині впроваджуються у виробництво та в управління усіма процесами. Процеси автоматизації активно впроваджуються у сфері логістичного бізнесу та ритейлу, а також безпосередньо в агробізнесі. Слід зазначити збільшення пропозиції таких інноваційних технологій, доступних не лише великим агрохолдингам, а й малим та середнім підприємствам, є вкрай важливим.

Останні ідеї, ініціативи та програми мають інтегруватися у стратегію компанії та підвищувати інноваційну привабливість бізнесу. Тому для забезпечення стабільного розвитку агрохолдингу, зміцнення економічної та технологічної безпеки галузі потрібне впровадження новітніх передових технологій. З введенням в практику сучасних наукових розробок у галузі інформаційних технологій та мікропроцесорної техніки можна досягти отримання стабільно високих врожаїв з відтворенням родючості ґрунтів та охороною навколишнього середовища.

Інновації в агробізнесі – це не лише підвищення ефективності та продуктивності. Використовуючи інноваційні технології та методи обробки

великих даних, сучасний підприємець може навіть на відстані відстежувати та контролювати все, що відбувається в його господарстві. Це надає мобільність і допомагає заощадити головний життєво важливий ресурс – час.

Список використаних джерел:

1. Діджиталізація АПК: незворотній процес.
URL : <https://www.agrilab.ua/didzhytalizatsiya-apk-nezvorotnij-protses/>
2. Навіщо сільському господарству діджиталізація? *ИТ-бизнес*.
URL : <https://www.pcweek.ua/themes/detail.php?ID=157401>
3. Соколова Г.Б. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 1(51). С. 92-96.
4. Kray Technologies – Drone built to replace AG planes.
URL : <https://kray.technology/>
5. Soft.Farm — інформаційна система сучасної агрономії.
URL : <https://www.soft.farm/uk/crop-husbandry>

НОВА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА: ВІД НАБОРУ КОМПЕТЕНЦІЙ ДО КВАЛІФІКОВАНОГО ФАХІВЦЯ

Махмудов Ханлар, д.е.н., професор;
Мороз Світлана, к.пед.н., доцент;
Калашник Олена, к.т.н., доцент

Проблема пошуку нових ефективних шляхів підготовки кваліфікованих фахівців, здатних реалізувати національні інтереси України як демократичної соціальної держави з розвинутою ринковою економікою не втрачає своєї актуальності і змушує освітянську спільноту знову і знову повертатися до аналізу засадничих документів, які регламентують діяльність вищої школи та підготовку фахівців для різних галузей, а також до передових освітніх практик.

Звернемося до тлумачення категорії «компетентність». Згідно з визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performans and Instruction) [1], поняття компетентності визначається як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому поняття компетентності містить набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції, спрямовані на набуття певних стандартів у галузі професії або виду діяльності [2].

Запропоноване у європейському проєкті TUNING «...поняття компетенцій включає *знання й розуміння* (теоретичне знання академічної галузі, здатність знати й розуміти), *знання як діяти* (практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій), *знання як бути* (цінності як невід’ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті)» [3]. Національною рамкою кваліфікацій термін компетентність визначається, як здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості [4].

Закон України «Про вищу освіту» характеризує *компетентність* як

динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти; а результати навчання як сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти.

Переорієнтація знанневої парадигми вищої освіти у компетентнісну супроводжується значною кількістю наукових досліджень, присвячених з'ясуванню місця компетентності і компетенцій у структурі готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. Мова йде, зокрема, про впровадження європейського досвіду професійної практичної підготовки майбутніх фахівців, який передбачає реалізацію компетентнісного підходу у навчанні та формування нової системи діагностичних засобів, які оцінюватимуть не знання та уміння випускника ЗВО, а компетенції та компетентність.

Якщо для західної європейської поняттєвої системи категорія компетентнісного підходу є природною, що виникла еволюційно в останні чотири десятиліття, то для вітчизняної освітньої традиції, що довгий час використовувала для опису освіченості, професіоналізму іншу систему понять, у тому числі знамениту категоріальну тріаду «знання, уміння, навички» або ЗУНи, використання компетентнісного підходу, поставило проблему своєрідного перегляду всієї категоріальної системи у педагогіці, визначення місця нових категорій і їх взаємодії з тими категоріями, які вже стали традиційними.

Проблематика компетенцій потрапила в центр уваги зарубіжних дослідників [5] у зв'язку з тим, що була виявлена і чітко сформульована наступна проблема: хоча гарних фахівців вистачає, проте є гостра потреба у гарних співробітниках. Гарний співробітник – це фахівець, який окрім професійних знань володіє ще й низкою додаткових характеристик. Тому, під час визначення професійної кваліфікації, освітяни стали виділяти два рівні або види компетенцій (ключові та предметні), які можна розглядати і як дві складові хорошого професіонала.

Отже, підвищити якість процесу формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності, на нашу думку, можна, якщо розглядати його у діалектичній єдності з урахуванням професійно значущих якостей фахівців у контексті системного, компетентнісного, діяльнісного, особистісного, аксіологічного, технологічного, методологічних підходів. При цьому важливою складовою підготовки кваліфікованого фахівця у ЗВО повинно стати професійне виховання, яке пропонуємо розглядати, як комплекс психолого-педагогічних заходів, спрямованих на: урахування особистісних якостей студентів; комплексне проектування цілей професійного виховання, психофізіологічного розвитку студентів; добір і оптимальне поєднання форм і методів навчання; координацію впливів різних індивідуальних і колективних

суб'єктів на особистість; організацію самовиховання студентів, всебічний розвиток їх самодіяльності, самоврядування; економію часу; організацію конструктивно-доброзичливого спілкування студентів з викладачами та у колективі; використання можливостей організації навчання в інтересах оптимального процесу професійного виховання.

Список використаних джерел:

1. The international board of standards for training, performance and instruction (IBSTPI) URL: Mode of access: <http://www.larreamendy-joerns.com/downloads/Competencias%20del%20gerente%20de%20capacitaci%F3n.pdf>. WCO PICARD Professional Standards. World Customs Organization. Brussels. 2008. 46 с. (дата звернення 21.12.2021).

2. Spector, J. Michael–de la Teja, Ileana. ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. ERIC Digest. Competence, Competencies and Certification. P.1.

3. Европейская система квалификаций. URL : <http://www.volsu.ru/rus/info/part5.doc>. (дата звернення 21.12.2021).

4. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p#n37>. (дата звернення 21.12.2021).

5. McClelland D. C. Testsing for Competence Rather Than for «Intelligence» // American Psychologist. 1973. Vol.28. No1. P. 1-14.

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОФІЛЮ

Миколенко Інна, д.е.н., доцент

Зміни в нормативно-правовому регулюванні функціонування та розвитку системи вищої освіти в Україні, заходи реагування суб'єктів системи на виклики національного ринку праці та міжнародні інтеграційні прагнення держави спонукають до диференціації форм та підходів до набуття здобувачами вищої освіти необхідних компетентностей та кваліфікацій. При цьому основними цільовими призначеннями дуальної освіти є спрощення адаптації випускника на робочому місці по закінченні навчання, підвищення рівня готовності випускників закладів вищої освіти до практичної діяльності в реальному секторі економіки, а також прискорення адаптації освітніх компонент до вимог ринку праці.

П. 10 статті 9 Закону України «Про освіту» визначає дуальну форму здобуття освіти, як спосіб здобуття освіти на основі поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору [1]. При цьому Закон України «Про вищу освіту» (п. 6 ст. 49) вже встановлює конкретні пропорції цього поєднання у розмірі від 25 % до 60 % загального обсягу освітньої програми, який здобувач може опанувати поза межами

закладу вищої освіти [1]. При цьому саме стаття 49 Закону України «Про вищу освіту» чітко визначає вимоги щодо наявності договірних відносин між роботодавцем та закладом вищої освіти, необхідності ідентифікації обсягу та очікуваних результатів навчання на робочому місці, а також порядку оцінювання цих результатів. Нажаль, більш деталізовані нормативно-правові акти, зокрема, наказ МОН від 12 грудня 2019 р. № 1551 [3], наразі прийняті лише для сфери професійної (професійно-технічної освіти), а проект наказу МОН «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття вищої та фахової передвищої освіти» [4] лише пройшов процедуру громадського обговорення та очікує на підписання, реєстрацію в Міністерстві юстиції України та набуття чинності.

Зважаючи на передумови появи цієї форми та зарубіжний досвід її успішного використання, цілком зрозумілою є її орієнтація саме на сферу професійної освіти, адже роботодавці, зокрема, у Німеччині, де, власне, ця форма освіти і виникла, були орієнтовані на прискорене оновлення кадрового складу. Відповідно, імплементація дуальної форми у сфері вищої освіти має свої глибокі особливості та потребує системного регулювання. В свою чергу, якщо мова йде про здобуття вищої освіти майбутніми фахівцями економічного та управлінського профілю, то підходи мають бути адаптованими до сутнісних ознак компетентностей, які набуваються на робочому місці, адже ключовою з них має стати здатність до самостійного прийняття рішень в умовах невизначеності або часткової визначеності, що може бути набуто лише з досвідом.

Основними стратегічними напрямками діяльності закладів вищої освіти з впровадження дуальної форми здобуття вищої освіти майбутніми фахівцями економічного та управлінського профілю в сучасних умовах мають стати:

- критичний перегляд освітніх (освітньо-професійних) програм на основі запровадження глибокою варіативності вибіркового компоненту з огляду на вимоги роботодавців, залучених до реалізації вказаних програм, та особливості функціональних обов'язків посад здобувачів вищої освіти;

- обмеження обсягу освітніх програм, який здобувається на робочому місці, в межах 25-40 %, тобто в межах дозволеного нормативно-правовими актами діапазону, втім, дозволить здобувачам гарантовано набуття фундаментальних та теоретичних знань, без яких професійна діяльність випускника буде суттєво ускладнена;

- ретельний підбір роботодавців-партнерів з огляду на специфіку освітніх програм закладу вищої освіти, соціальну структуру здобувачів освіти, які в ньому навчаються, географічні та демографічні фактори;

- диференціація освітніх програм, які передбачають здобуття освіти за дуальною формою;

- збільшення кількості здобувачів освіти за рахунок залучення до їх складу співробітників організацій-роботодавців.

Реалізація вказаних напрямків дозволить створити перспективи для поширення дуальної форми здобуття вищої освіти, а також диверсифікувати освітні пропозиції закладів вищої освіти та підвищити їх конкурентоспроможні

сть для різних категорій представників цільової аудиторії здобувачів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

3. Наказ МОН від 12.12.2019 р. № 1551 «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0193-20#Text>

4. Звіт про результати публічного громадського обговорення проєкту наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття вищої та фахової передвищої освіти». Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2021/12/21/Zvit.NO.dual.osvita.v.V-FP-O.20.12.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дячков Дмитро, д.е.н., доцент;

Зось-Кіор Микола, д.е.н., професор;

Потапюк Ірина, к.е.н., доцент

За умов сьогодення система вищої освіти зазнає глибокої модифікації та трансформації, зміни парадигм, узвичаєних принципів, методів та правил здійснення освітнього та навчального процесів. Нові стандарти освітньої діяльності, їх взаємоузгодженість із світовими системами освіти, імплементація закордонного досвіду, вимагають переходу на інноваційний підхід до надання освітніх послуг, враховуючи те, що основний акцент здійснюється на необхідності формування у здобувачів вищої освіти загальнокультурних та професійних компетенцій.

Досліджуючи найбільш ефективні форми та методи навчання здобувачів вищої освіти [1-3], була здійснена спроба поєднати всі позитивні риси кожної з форм навчання, визначивши інтегративну форму навчання. Загалом, інтегративний підхід доцільно визначити як новітній спосіб організації та надання освітніх послуг здобувачам вищої освіти, що виконує функцію інтеграції наукових знань через застосування мультидисциплінарного підходу та синкретичного застосування методів навчання. Інтегративний підхід – це позиція дослідження, відповідно до якої освіта розглядається як процес та результат педагогічної інтеграції (міжпредметної, внутрішньо-предметної, міжособистісної, внутрішньо-особистісної). А тому, основними принципами інтегративного підходу є: суб'єктності, креативності, орієнтації на ціннісні відносини, синергії, самоосвіти, діалогу культур, варіативності у виборі засобів взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, діалогізації тощо. Компонентами інтегративного підходу є: організаційно-методична, діяльнісно-практична та теоретико-змістовна складові (рис. 1).

передбачає інтегрування методик навчання (дебати, метод проектів, модерації, деліберації, ділові ігри, дискусії, круглі столи, фестивалі, конкурси, конференції, кейс-технології тощо

включає інтеграцію форм навчання, що сприятиме використанню творчих завдань, які сприяють розвитку критичного мислення та креативності, формуванню особистісно-значущих та професійних якостей особистості

Рис. 1. Основні компоненти інтегративного підходу надання освітніх послуг у закладах вищої освіти [сформовано на основі 1]

Організація навчального процесу за інтегративної форми навчання передбачає застосування: лекційного курсу, Web-базованого етапу, інтерактивного етапу, консультаційного або тьюторського етапу та оперативного спілкування викладача зі студентами.

Структура інтегрованих занять відрізняється від звичайних наступними особливостями: чіткістю, компактністю, «ущільненням» навчального матеріалу; логічною взаємообумовленістю матеріалу освітніх компонент, що інтегруються, на кожному етапі заняття; інформативною ємністю навчального матеріалу. При плануванні та організації інтегрованих занять викладачеві важливо враховувати:

1. В інтегрованому занятті об'єднуються блоки знань двох-трьох різних дисциплін, тому дуже важливо правильно визначити головну мету інтегрованого заняття.

2. Інтеграція сприяє зняттю напруги, перевантаження, втоми здобувачів через залучення їх до різноманітних видів діяльності під час заняття. При плануванні потрібно ретельного визначення раціонального навантаження різними видами діяльності здобувачів під час заняття.

3. Під час проведення інтегрованого заняття потрібна ретельна координація дій. У формі інтегрованого заняття доцільно вивчати загальні освітні компоненти, на яких будуть розкриті проблематики декількох дисциплін, але інтегрованим може бути будь-яке заняття, якщо для його проведення залучаються знання, уміння та результати аналізу матеріалу, який вивчається методами інших наук, інших навчальних дисциплін. Водночас, в інтегрованому занятті, із кількох предметів один є провідним.

Переваги інтегративного підходу до навчання полягають у:

– підвищенні мотивації здобувачів вищої освіти, формуванні їх

пізнавального інтересу, цілісної наукової картини предметної сфери дослідження;

- розвитку мови, формуванні вміння здобувачів порівнювати, узагальнювати, робити висновки;
- поглибленні уявлення про предмет вивчення, розширенні світогляду, сприянні формування різнобічно, гармонійно та інтелектуально розвиненої особистості;
- можливості самореалізації, самовираженні, творчості, розкритті здібностей при використанні різноманітних методів інтеграційного навчання.

Список використаних джерел:

1. Ашурова Д. Т., Тошматова Н. К., & Максудова Н. Р. Метод интегрированного обучения в образовательном процессе. *Достижения науки и образования*. 2021. №4 (76). С. 46-48.
2. Гревцева Г. Я., Циулина М. В., Болодурина Э. А., Банников М. И. Интегративный подход в учебном процессе ВУЗа. *Современные проблемы науки и образования*. 2017. № 5. URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=26857> (Дата звернення 27.01.2022).
3. Повстин О.В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2014. №10. URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf (Дата звернення 27.01.2022).

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ПРОСУВАННЯ БРЕНДУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Світлична Алла, к.е.н., доцент;

Дядик Тетяна, к.е.н., доцент;

Загребельна Ірина, к.е.н., доцент

Сучасний ринок вищої освіти вирізняється високим рівнем конкуренції. Заклади вищої освіти (ЗВО) конкурують за отримання бюджетних місць, за абітурієнтів, висококваліфікованих кадрів, залучення додаткових коштів із різних джерел. Звичайно ж, усі ЗВО зацікавлені у пошуку додаткових конкурентних переваг серед яких можуть бути: вартість навчання, матеріально-технічна база, кваліфікований персонал, наявність престижних роботодавців, впровадження інноваційних технологій та методів навчання, організація дозвілля студентів та ряд інших. Брендінг ЗВО пов'язаний із пошуком відмінних, а часом і унікальних особливостей навчального закладу, останнім часом його розглядають у низці стратегічних завдань розвитку ЗВО.

Брендінг освітнього закладу розуміється як сукупність прийомів, способів і методів створення бренду ЗВО і його подальше просування. Бренд освітніх послуг ЗВО – комплекс інформації про навчальний заклад в цілому (кадровий потенціал, матеріально-технічна та навчально-методична база, місце ЗВО в соціально-економічному просторі регіону та ін.), спектр освітніх послуг, що надаються, для всіх груп населення [1].

Спочатку брендінг був атрибутом суб'єктів ринкової діяльності і лише не

так давно ЗВО звернулися до інструментів формування та просування бренду: реклами, PR, івент-просування, виставкової діяльності тощо. Вагомий внесок робить інтернет-комунікація, пов'язана з розвитком соціальних сервісів. Просування бренду ЗВО та послуг, що ним пропонуються, мають свою специфіку, яка визначається академічними цінностями.

Процес формування бренду базується на системі принципів, якими керуються ЗВО в процесі своєї діяльності: безперервність діяльності у галузі брендингу; адресність програм та заходів, що проводяться; чітке виділення цільової аудиторії; багаторівневе позиціонування бренду з фокусом не тільки на функціональні та раціональні компоненти, а й урахування емоційних, ціннісних характеристик; налагодження довгострокових відносин із стейкхолдерами та іншими контактними аудиторіями; врахування регіональних особливостей брендингу.

Для формування адекватної сьогоdnішньому дню культури ЗВО важливо знати, якими є атрибути бренду: історія ЗВО, популярність у професійних колах та суспільстві; стабільність ЗВО та перспективи професійного розвитку; затребуваність випускників ринку праці; якісний склад та професіоналізм професорсько-викладацького складу; територіальне місцезнаходження; фірмовий стиль; відкритість та інтегрованість навчального закладу до зовнішнього середовища.

При визначенні стратегії бренду ЗВО необхідно визначити: цільову аудиторією; які обіцянки (пропозиції) слід зробити цій аудиторії; які докази необхідно навести, щоб показати, що ця пропозиція чогось варта; яке кінцеве враження слід залишити на ринку освітніх послуг. З погляду на споживачів, бренд закладу вищої освіти можна поділити на бренд-нейм (brand-name) – словесну частину марки, що включає найменування ЗВО та бренд-імідж (brand-image) – візуальний образ марки, який формується рекламою у сприйнятті цільових ринків, а також включає образ бренду.

Логічно сформований бренд закладу вищої освіти необхідний не тільки для отримання додаткового прибутку, він також спрощує процедуру вибору місця навчання потенційними споживачами. Бренд допомагає ЗВО ідентифікувати себе та свої послуги серед пропозицій конкурентів, акцентувати увагу на тих перевагах, які дає саме його навчання та виховання, крім реалізації обов'язкових освітніх програм та стандартів. Бренд ЗВО дає можливість поширювати свій вплив, крім сфери освітньої діяльності, ще й на суміжні області – бізнесу, культурних заходів, соціальних проєктів. Бренд «захищає» ЗВО у процесі роботи з партнерами, зокрема з іноземними колегами. Надійна репутація, яка є важливим компонентом бренду, допомагає зміцненню партнерських відносин, створенню об'єднаних програм та проєктів.

Ідея позиціонування ЗВО покликана вбирати цінності академічної та корпоративної культури конкретного закладу, які, як правило, синтезовані в його місії. Місія є коротким формулюванням, що характеризує унікальність університету через його стратегічну мету (перспективне бачення). Місію повинні розширювати цінності, розкривати її зміст, додавати до неї нові ідеї та прагнення, показувати ЗВО різних сторін, наголошувати на його

багатогранності. Відсутність чітко прописаних цінностей може призвести до обмеженого розуміння цільової аудиторії та представників ЗВО один одного.

Організаційна культура ЗВО більшою мірою, ніж інших підприємств, має бути орієнтована на репутацію та бренд. Для досягнення ефективного функціонування освітніх установ необхідно, щоб бренд був зорієнтований на зміцнення організаційної культури. Корпоративна культура закладу вищої освіти має визначати основні цінності університетської спільноти: організаційна та економічна стійкість, відкритість до змін; висока якість освітньої та наукової діяльності; академічна свобода, добросовісність та академічна відповідальність; прагнення до вдосконалення та творчого зростання; патріотизм, конструктивне співробітництво; повага до особистостей НПП та здобувачів вищої освіти, їх гідності та прав; відданість ЗВО, готовність зберігати та розвивати його традиції.

Аналіз практик брендингової діяльності вітчизняних ЗВО підтверджує активний пошук конкурентних переваг, до яких належить бренд. Робота з формування та посунання бренду ведеться в постійному режимі через комунікації з цільовими аудиторіями, моніторингу сприйняття бренду аудиторіями, через ЗМІ, соціальні мережі. Перевага використання технології брендингу ЗВО полягає в тому, що бренд дозволяє отримувати додатковий прибуток, спрощує процедуру вибору послуг споживачем, є своєрідною інвестицією в майбутнє та забезпечує емоційний зв'язок із споживачами послуг ЗВО, що є важливим для формування довгострокової лояльності.

Побудова сильного та якісного бренду Полтавського державного аграрного університету допоможе підняти його рейтинг, досягти якісно нового рівня лояльності цільової аудиторії, здобувачів освіти та співробітників, які почуватимуться частиною великого єдиного бренду.

Список використаних джерел:

1. Сорока О.В., Кривцова М.С. Бренд закладу вищої освіти – основа конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 19(3). С. 65-70.

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Коломієць Павло, к.ю.н., доцент;

Купчення Лідія, к.ю.н.

Нині у спеціальній літературі проаналізовано досвід використання інноваційних методик навчання у вищій школі. Так, розроблена й експериментально перевірена модель організації самостійної роботи студентів-юристів заочної форми навчання, яка передбачає три етапи: орієнтовний (підготовчий), діяльнісний (виконавчий), контрольо-корекційний (заключний). У процесі організації самостійної роботи студентів-юристів заочної форми навчання визначено та обґрунтовано зміст і значення таких дидактичних принципів, як самостійність, інтенсифікація та активізація, індивідуалізація та

диференціація, професійно-практична спрямованість, наступність, залучення до навчального процесу життєвого і практичного досвіду студентів, зворотного зв'язку, розвиваючого і виховного характеру освітнього процесу з метою формування навичок самовиховання і самовдосконалення студентів та застосування андрагогічних підходів до навчання [1].

Разом з тим потребує дослідження правова регламентація відповідної діяльності, що додасть упевненості у своїх діях і допоможе залишатися в межах чинного правового поля.

З огляду на зазначене, доцільно з'ясувати зміст ст. 50 Закону України «Про вищу освіту», відповідно до якої освітній процес у закладах вищої освіти здійснюється за такими формами: 1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи. Основними видами навчальних занять у закладах вищої освіти є: 1) лекція; 2) лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття; 3) консультація.

Стаття 68 аналізованого Закону передбачає організаційні форми провадження наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Так, наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність може провадитись закладами вищої освіти, у тому числі через створені ними юридичні особи, предметом діяльності яких є доведення результатів наукової і науково-технічної діяльності закладу вищої освіти до стану інноваційного продукту та його подальша комерціалізація.

Слід відмітити, що до виконання наукових і науково-технічних робіт у закладі вищої освіти можуть залучатися науково-педагогічні, наукові і педагогічні працівники, інші працівники закладів вищої освіти, особи, які навчаються у закладі вищої освіти, а також працівники інших організацій.

Важливо, що заклади вищої освіти, зокрема які є засновниками інноваційних структур різних типів (наукові та технологічні парки, бізнес-інкубатори тощо), мають право проводити спільні наукові дослідження, демонстраційні досліди тощо, у тому числі з використанням земельних ділянок, які знаходяться в постійному користуванні закладів вищої освіти [2].

Очевидно, що використання інноваційних методик навчання не повинно бути самоціллю, а слугувати досягненню єдиної мети.

Так, згідно зі ст. 17 Закону України «Про освіту» метою вищої освіти є здобуття особою високого рівня наукових та/або творчих мистецьких, професійних і загальних компетентностей, необхідних для діяльності за певною спеціальністю чи в певній галузі знань. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність закладів вищої освіти (для закладів вищої освіти культурологічного та мистецького спрямування – мистецька діяльність) є обов'язковою та невід'ємною складовою частиною їхньої освітньої діяльності [3].

Дослідження питання правової регламентації використання інноваційних методик навчання потребує аналізу положень загального Закону України «Про інноваційну діяльність», зокрема ст. ст. 12 – 15.

Відповідно до ст. 12 згаданого Закону інноваційним визнається проект, яким передбачаються розробка, виробництво і реалізація інноваційного

продукту і (або) інноваційної продукції.

Згідно зі ст. 14 цього Закону інноваційним є продукт, що є результатом виконання інноваційного проекту і науково-дослідною і (або) дослідно-конструкторською розробкою нової технології (в тому числі - інформаційної) чи продукції з виготовленням експериментального зразка чи дослідної партії і відповідає визначенням цим Законом вимогам.

Відповідно до ст. 15 згаданого Закону інноваційною може бути визнана продукція, яка відповідає таким вимогам: а) вона є результатом виконання інноваційного проекту; б) така продукція виробляється (буде вироблена) в Україні вперше, або якщо не вперше, то порівняно з іншою аналогічною продукцією, представленою на ринку, є конкурентоздатною і має суттєво вищі техніко-економічні показники [4].

Таким чином, використання інноваційних методик навчання регламентовано на законодавчому рівні, що потребує врахування суб'єктами інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Інноваційні методи навчання у вищій школі України URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/Klimova/6_3.pdf
2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37-38. Ст. 2004.
3. Про освіту: закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38-39. Ст. 380.
4. Про інноваційну діяльність : закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 36. Ст. 266.

ПРО АДАПТАЦІЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Пантелеймоненко Андрій, д.е.н., професор;
Гончаренко Владислав, д.е.н., професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Входження України до європейського освітнього простору, цілком закономірно, стало популярним напрямом досліджень для українських науковців, які активно займаються освітньою діяльністю. При цьому, чільне місце вони відводять вищій освіті. Так, автори багатьох праць науково-практичного характеру всебічно аналізують кращий досвід викладання в університетах країн Європейського Союзу. Цінність використання такого досвіду відкриває перед українською вищою школою нові можливості, сприяє найбільш активним у цьому зв'язку вишам, досягти належного рівня конкурентоздатності освітніх послуг. Адже, тільки в такий спосіб можна не тільки узгодити навчальні плани із зарубіжними, а й зацікавити українську молодь – потенційних здобувачів вищої освіти, вступати до вітчизняних університетів. А пізніше – бути мобільними, здобуваючи освіту.

Говорячи конкретніше про розширення університетами України

спектру навчальних предметів, з урахуванням досвіду викладання провідних вищих навчальних закладів країн Євросоюзу, можна навести вже існуючі приклади. Так, традиційно в Україні до програм навчальної дисципліни «Соціальна економіка» включають теми, що відображають або соціальні аспекти в економічній діяльності населення, або окремі аспекти, що характеризують так звану соціально-орієнтовану державу. В той час, як навіть саме трактування терміна «соціальна економіка» в зарубіжній науці та освітній практиці має принципово інший зміст [1].

Поняття «соціальна економіка» є узагальнюючим, коли мова йде про недержавні неприбуткові організації та установи (тобто ті, що формують «non-profit sector» – неприбутковий сектор). А в свою чергу термін «неприбутковий сектор» дедалі частіше ототожнюється з «третьим сектором», тобто таким, що об'єднує суб'єкти економіки, які не належать ні до державного, ні до бізнес-сектору (рис. 1) [1, 3]. Вивчення таких організацій (установ) має для української практики неабияке значення [2]. Адже вони у всьому світі вирішують цілий спектр соціально-економічних проблем.

Керуючись важливістю вивчення потенціалу «третього сектора» для розвитку України, професори Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна та Полтавського державного аграрного університету, при підтримці німецьких колег, ініціювали адаптацію в українську освітню практику навчальної дисципліни «Третій сектор», що викладається в зарубіжних університетах, передусім у країнах ЄС.

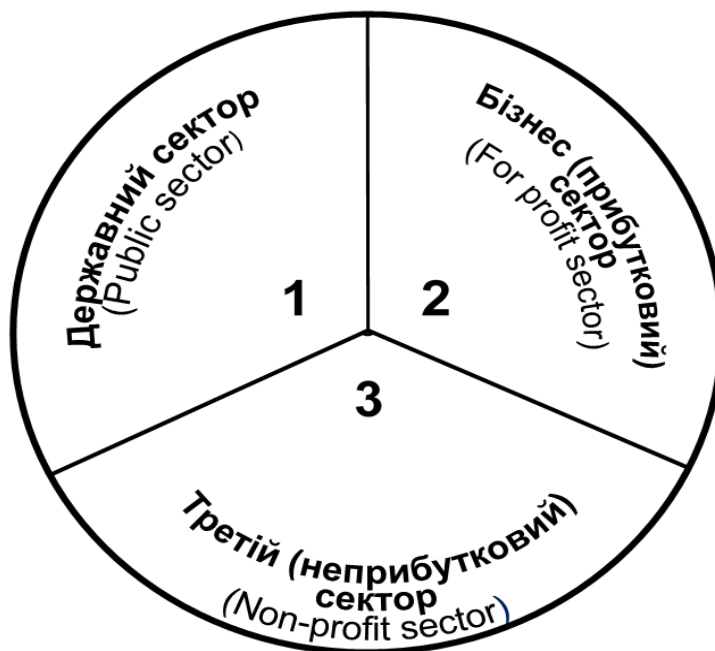

Рис. 1. Місце третього сектора згідно секторального підходу до структури економіки

Складено авторами.

Наразі підготовано до видання українською мовою підручник під назвою «Третій сектор, соціальна (солідарна) економіка та соціальне

підприємництво в ЄС». Підготовка підручника стала результатом стажування авторів цієї публікації в Leibniz Institute of Agricultural Development in Transition Economies (IAMO) (ФРН, м. Халле). Цей підручник буде видано під егідою IAMO. Його поява дасть можливість вийти за рамки пілотного проекту, й поширити викладання нової дисципліни в зацікавлених у оновленні навчальних дисциплін університетах, і не тільки України.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко В.В., Пантелеймоненко А.О. Дискусійні аспекти використання терміна «Соціальна економіка» в сучасній українській економічній науці. Історія народного господарства та економічної думки України. Збірник наукових праць Інституту економіки та прогнозування НАН України . 2020. № 53. С. 83-102. DOI: 10.13140/RG.2.2.35363.27683/1

2. Пантелеймоненко А. О. Гончаренко В. В. Про використання терміна «соціальна економіка» в українській економічній науці. Зб. наук. пр. професорсько-викладацького складу академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році. Науково-практична конференція професорсько-викладацького складу 22–23 квітня 2020 р. Полтава: ПДАА, 2020. С. 30-32.

3. Гончаренко В. В., Пантелеймоненко А. О., Касьян С. А. Третій сектор, соціальна та солідарна економіка. «Проблеми розвитку третього сектора та соціально-орієнтованої економіки в Україні і світі» збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Полтава, 30 березня 2021 року). Полтава ПДАА, 2021. С. 27-31.

СУЧАСНІ ВИМОГИ СУСПІЛЬСТВА, РОБОТОДАВЦІВ, ЗДОБУВАЧІВ ДО ЯКОСТІ ОСВІТИ

Даниленко Вікторія, к.е.н., доцент

Пріоритетне місце серед різних методологічних та теоретичних проблем освіти займає проблема забезпечення сучасної якості освіти на основі збереження її фундаментальності та відповідності актуальним та перспективним потребам особистості, суспільства та роботодавців. Що в свою чергу вимагає постійного її оновлення.

Першою статтею Закону України «Про освіту» визначено зміст якості освіти та якості освітньої діяльності. Зокрема під якістю освіти розуміється відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг. Якість освітньої діяльності – це рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг [1].

Науковою спільнотою, міжнародними інституціями якість освіти трактується ширше. Одним із визначень, яке, наприклад, дає Фламандська асоціація співробітництва у сфері розвитку та технічної допомоги, є таке: якісна освіта – це освіта, яка надає тим, хто навчається, можливість стати економічно продуктивними, здатність розвивати стійкі засоби до існування, робити внесок

у мирне і демократичне суспільство, підвищувати власний, індивідуальний добробут. Тобто якісна освіта має здійснювати такі перетворення у здобувачів освіти, що згодом вони отримують переваги у дорослому житті [1].

Можна виділити три групи характеристик якості освіти: якість потенціалу досягнення мети освіти, якість процесу формування професіоналізму та якість результату освіти.

Якість процесу формування професіоналізму – це якість технології освіти, контролю освітнього процесу, якість мотивації викладацького складу на творчість та ефективність педагогічної роботи, якість ставлення студентів до освіти, інтенсивність освітнього процесу, управління освітою, методи презентації знань [2].

Якість результату освіти – усвідомлення професіоналізму, розпізнавання та реалізація індивідуальних здібностей та особливостей, працевлаштування, кар'єра та зарплата, оволодіння методологією самоосвіти, знання, практичні навички [2].

Забезпечувати якість необхідно з урахуванням тенденцій розвитку освіти, у яких найяскравіше виявляються як сучасні особливості та потреби освіти, так і майбутнє освіти. Суспільство потребує фахівців із гнучким й оригінальним мисленням, здатних самостійно, творчо вирішувати суспільні завдання, які б постійно поповнювали та вдосконалювали професійні знання та навички шляхом самоосвіти.

Важливість формування загальних та професійних компетентностей майбутніх спеціалістів в сфері маркетингу визначають за такими чинниками: специфіка професійних обов'язків, які безпосередньо пов'язані з економічними проблемами; зростаючі вимоги ринкової економіки до професійної компетентності фахівців; потреба в розвитку у фахівців системи професійних знань і якостей (комунікабельності, організованості, відповідальності, креативності тощо). Проте динамічне середовище ринку праці характеризується постійними змінами вимог та потреб роботодавців до компетентностей працівників, особливо молодих фахівців – випускників ЗВО.

Дієвим засобом підвищення якості вищої освіти і важливою умовою підготовки висококваліфікованих фахівців в сучасних умовах на рівні із іншими складовими їх забезпечення є студентоцентризм.

Студентоцентроване навчання і викладання відіграють важливу роль у стимулюванні мотивації студентів, їх самоаналізі та залученні до освітнього процесу. Результати проведених соціологічних досліджень здобувачів ОПІ Маркетинг демонструють, що рівень загальної задоволеності студентів є високим. Викладання на ОПІ Маркетинг поважає та враховує різноманітність здобувачів вищої освіти та їх потреби, що забезпечується через індивідуальний підхід з боку науково-педагогічних працівників кафедр, які приймають участь у навчанні здобувачів відповідної спеціальності; впроваджені механізми освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів вищої освіти, тощо. Гарант освітньої програми на постійній основі приймає рекомендації здобувачів, щодо оновлення змісту освітньої програми та регулярно проводить зустрічі із здобувачами з метою

ознайомлення їх із змінами. Плідна співпраця здобувачів вищої освіти із студентським самоврядуванням та кафедрою дозволяє вчасно виявляти запити здобувачів, що пов'язані із необхідністю певних змін у реалізації освітнього процесу та організації спільних заходів та проектів.

Високий рівень взаємоповаги у стосунках студента і викладача, що визнають здобувачі за результатами проведених опитувань забезпечується на рівні ЗВО, чому сприяє робота студентського омбудсмена, потужна нормативна база ЗВО. Не менш важливе значення займає позитивний психоемоційний комфорт середовища навчання, що сформований при цільовому залученні штатного психолога.

Таким чином, якість навчання є інтегративною характеристикою освітнього процесу та його результату, що визначає міру їхньої відповідності вимогам суспільства, тобто ступеня досягнення цілей навчання, що полягає в оволодінні здобувачами освіти змістом навчання і досягненні ними бажаного рівня підготовки (навченості).

Список використаних джерел:

1. Освіта в Україні: виклики та перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник. URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2020/metod-zbirka-osvita-ta-covid-2020.pdf>

2. Фіщенко К.С. Сучасні підходи до визначення якості освіти у різних системах оцінки ефективності. Економіка та менеджмент інноваційних технологій. 2016. №1 URL: <https://goaravetisyan.ru/uk/sovremennye-trebovaniya-k-kachestvu-obrazovaniya-sovremennye/>

УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ АСПІРАНТІВ – МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вороніна Вікторія, к.е.н., доцент;

Воронько-Невіднича Тетяна, к.е.н., доцент;

Лопушинська Олена, к.е.н.

Реформи, що відбуваються в національній системі вищої освіти, визначають особливі вимоги до якості освітнього процесу та професійних компетенцій професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти (далі – ЗВО). Викладач сучасного ЗВО повинен відповідати світовим стандартам, а також в повній мірі володіти управлінськими, лідерськими якостями – бути блискучим організатором навчально-виховного процесу та гідним зразком для наслідування учнівської молоді – здобувачів вищої освіти: студентів, магістрантів, аспірантів. Підготовка викладача ЗВО через аспірантуру повинна не тільки готувати молодого вченого до дослідницької діяльності, а й сприяти формуванню готовності до професійної діяльності в системі вищої освіти, підвищення рівня педагогічної компетентності.

На сучасному етапі спостерігається активне переосмислення місця і ролі вищої освіти в динамічно мінливому світі. Аналіз вивченої нами

літератури показав, що в якості найважливіших факторів, що впливають на розвиток, є наступні: зміна «політичного ландшафту» в світі і ускладнення соціальних проблем; корінні перетворення в економіці, пов'язані з новим витком науково-технічної революції; підвищення ролі знань як одного з основних двигунів економічного прогресу і забезпечення конкурентоспроможності країни, що інтегрують наслідки глобалізації.

На думку вчених, освіта перестала бути консервативним соціальним інститутом, орієнтованим тільки на передачу культурного досвіду, вона є елементом світової спільноти і може розглядатися як підсистема соціальної та економічної світової системи.

З огляду на те, що аспіранти – це багато в чому сформовані дорослі люди, основна мета – підготовка спеціаліста – вирішується викладачем шляхом перетворення навчання в самонавчання, зовнішнього регулювання їх діяльності та вчинків в саморегуляцію. Тенденції розвитку освіти в світі ведуть до посилення ролі самостійної пізнавальної активності молодих вчених, що висуває підвищені вимоги саме до управлінських функцій викладача.

Особливості діяльності аспірантів визначаються провідною формою їх інтелектуальної активності і пов'язані з розвитком професійної самостійності; важливе місце при цьому має провідна діяльність (написання дисертації). В якості ведучої діяльності у аспірантів виступає пізнавально-професійна.

Мотиви пізнання є основою навчально-пізнавальної діяльності людини, відповідаючи самій природі її розумової діяльності. Слід підкреслити, що якщо аспірант зацікавлений пізнавально-професійною діяльністю, якщо вона виконується з особливою ретельністю і захопленням, то розвиток лідерських якостей багато в чому визначається саме нею. Важливо, щоб ця діяльність мала професійну спрямованість, яка визначає ставлення до майбутньої професії, потребу в професійній діяльності та готовність до неї.

Аналіз існуючої системи вищої професійної освіти показав, що ЗВО має високий потенціал для розвитку лідерських якостей студентів та аспірантів (організація навчально-виховного процесу, соціальні взаємодії в навчальній групі, авторитет професорсько-викладацького складу, система позааудиторної роботи ЗВО та ін.). При цьому, результати дослідження підтвердили припущення про те, що професійно значущі лідерські якості аспірантів слабо розвинені.

Згідно з нашою гіпотезою, теоретично обґрунтована і методично коректно розроблена програма психологічного супроводу аспірантів, може служити ефективним засобом в розвитку лідерських якостей майбутнього викладача ЗВО. Запропонована нами модель психологічного супроводу включає ряд взаємозв'язаних ланок: мета, завдання супроводу, напрямки роботи та критерії ефективності. Системоутворюючою ланкою нашої моделі стала її мета – розвиток професійно значущих лідерських якостей аспірантів – майбутніх викладачів вищої школи. Для успішної реалізації окресленої мети вирішувалися наступні завдання:

1. Розвиток психолого-педагогічної та лідерської компетентності (адекватна самооцінка і позитивне самоставлення; вміння впливати на людей, проявляти ініціативу, встановлювати нові контакти; вміння знаходити нові педагогічні рішення).

2. Розвиток комунікативних і організаторських здібностей (мовна і ораторська культура, вміння планування і організації діяльності).

3. Розвиток емоційно-вольової сфери (вольова активність, наполегливість, самоконтроль, уміння управляти собою в процесі науково-дослідної та педагогічної діяльності; вміння долати негативні емоційні стани).

4. Розвиток мотивації до професійно-особистісного успіху (навички ефективного самопізнання; самомотивація – віра в себе, в свої сили і в можливість досягти поставлені перед собою цілі).

5. Розвиток інтелектуальних і творчих здібностей (прийоми ефективної пізнавальної діяльності; підвищення рівня творчого потенціалу особистості).

Реалізацію вищеописаних завдань потрібно здійснювати в двох напрямках: з аспірантами і з їх науковими керівниками. Робота з аспірантами, має бути спрямована на виховання молодих лідерів і забезпечення їх набором інструментів, які дозволять розкрити свій потенціал і розвинути свої професійно значущі лідерські якості. Робота з науковими керівниками має на меті розширити в них психологічні знання з питань психології лідерства, особистісними особливостями аспірантів; удосконалювати здатності до науково-педагогічного керівництва на основі оволодіння ефективними стратегіями спільної діяльності в ході науково-дослідної роботи.

Підготовка викладача ЗВО через аспірантуру повинна не тільки готувати молодого вченого до дослідницької діяльності, а й сприяти формуванню готовності до професійної діяльності в системі вищої освіти, підвищення рівня педагогічної компетентності.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Волкова Неля, к.е.н., доцент;

Михайлова Олена, к.е.н., доцент;

Писаренко Світлана, к.с.-г.н., доцент

Стрімкий розвиток технологічного прогресу надав нові можливості освітньому простору в напрямі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та їх впливу на навчально-виховний процес молоді. Зокрема сучасні інформаційні технології дозволяють перебувати у будь-якому часі, у будь-якій точці світу та за будь-яких обставин. Відмова від паперових носіїв та водночас застосування усіх ступенів піраміди навчання (рис. 1), дозволяє створити якісні умови освітнього процесу.

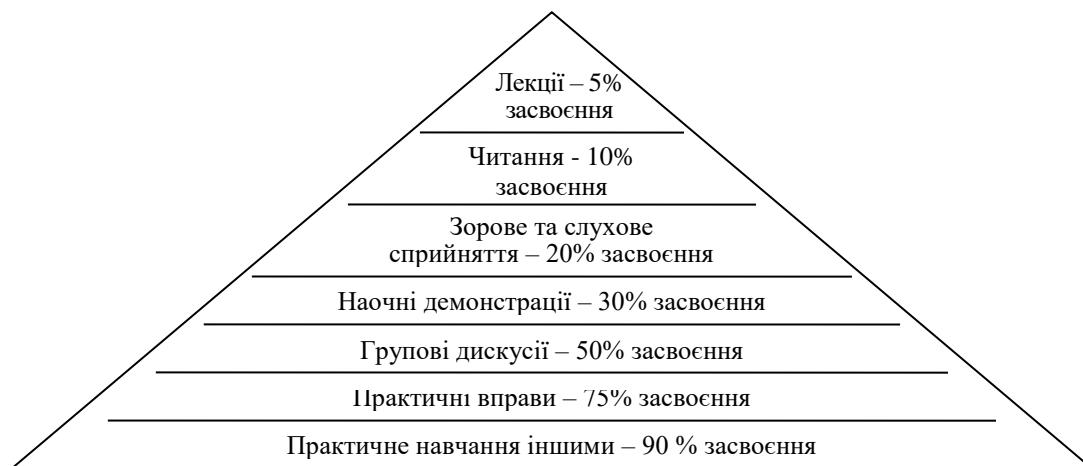

Рис 1. Піраміда навчання [1].

Інформаційні технології в освіті спричинили низку реформ, які пов'язані з появою освітніх платформ і мереж, нових форм й засобів навчання, виникненням та широким поширенням нових педагогічних технологій. Інформаційно-комунікаційні технології та засоби стають простішими в користуванні, спрямовані на зберігання значних обсягів відомостей і даних, призначені для того, щоб здобувач якнайшвидше почав використовувати їх для власних навчальних, професійних потреб та організації дозвілля. Хмарні обчислення, які спрощують доступ до інформації та даних, дозволяють здійснювати швидкі й ефективні кроки для удосконалення виробництва, навчання, професійного та особистісного розвитку. При цьому розвиток системи освіти потребує відповідного володіння необхідним рівнем компетентності у сфері інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Особливо це стосується сучасної молоді, адже вона перебуває більшу кількість свого часу в онлайн-просторі, де й відбувається основна частина її комунікацій. Саме для цього покоління робота з ІКТ найбільш сприятлива та ефективна. Наразі сучасні науковці при дослідженні сучасної молоді встановили, що цифрові навички у них набагато швидше формуються та розвиваються; вони якісніше сприймають інформацію з цифрових пристроїв та обробляють її з більшою швидкістю.

Інформаційно-комунікаційну компетентність (ІКК) доцільно розглядати з позиції здатності використовувати інформаційно-комунікаційні технології та засоби для доступу до інформації, її пошуку, визначення, інтеграції, управління, оцінки, а також її створення, продукування і передачі, яка достатня для того, щоб успішно розвиватися і працювати у відповідності до вимог сучасного високотехнологічного суспільства [3].

На думку Балюк В.О., розробка змісту критеріїв і показників сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності здобувачів вищої освіти економічного профілю визначається двома чинниками: основними характеристиками та метою, цілями процесу формування інформаційно-комунікаційних навичок здобувачів у освітньому середовищі

закладу вищої освіти. За компонентним складом ІКК майбутніх фахівців економічного профілю доцільно розрізняти такі критерії: когнітивно-інформаційний, комп'ютерно-технологічний, процесуально-аналітичний та мотиваційно-пізнавальний [4].

Когнітивно-інформаційний критерій сформованості інформаційно-комунікативної компетентності здобувачів відображає ступінь сформованості знань, необхідних для ефективної роботи з інформацією в усіх її формах представлення та вміння нарощувати рівень знань.

Комп'ютерно-технологічним критерієм сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців відображається комплекс умінь та навичок роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням для обробки економічної інформації.

Процесуально-аналітичний критерій формування інформаційно-комунікаційної компетентності здобувачів визначає вміння використовувати сучасні засоби інформаційно-комунікаційних технологій для роботи з інформацією, її оцінки та вирішення різноманітних професійних завдань.

Мотиваційно-пізнавальний критерій генерування інформаційно-комунікаційних навичок здобувачів економічних спеціальностей відображає низку мотивів оволодіння ІКТ, цифровими технологіями та активною навчально-пізнавальною діяльністю з акцентом на навчання протягом життя.

Зазначені критерії дають змогу визначити складові інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю, а сформульовані показники допомагають визначити рівень сформованості ІКК у здобувачів вищої освіти. Завдяки цій системі рівнів можна визначити ступінь оволодіння інформаційно-комунікаційними та цифровими технологіями, а також певний рівень підготовки за кожним компонентом зазначеної компетенції.

Список використаних джерел:

1. Інтерактивні методи навчання. URL: <https://inkluzia.com.ua/interaktivni-metodi-navchannya/>
2. Овчарук О.В. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. №7. С. 3–8.
3. Гуралюк А.Г. Інформаційна, комунікаційна та комунікативна компетентності у підвищенні кваліфікації керівника навчального закладу URL : <http://tme.umo.edu.ua/docs/5/11gurdeo.pdf>
4. Балюк В.О. Організаційно-методичні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica, Band 2*. Stuttgart, Deutschland, 2020. С. 66–68.

ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ Е-КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Копішинська Олена, к.ф.-м.н., доцент;

Уткін Юрій, к.т.н., доцент;

Слюсар Вадим, д.т.н., професор;

Слюсарь Ігор, к.т.н., доцент

З середини ХХ століття футурологи, дослідники соціально-економічних змін активно обговорюють і пояснюють сутність процесів, пов'язаних із формуванням інформаційного суспільства внаслідок третьої промислової революції. Технологічно-технічною основою цього періоду були комп'ютеризація та автоматизація більшості виробничих процесів у промисловості, гнучке виробництво, бурхливий розвиток комп'ютерних мереж, інтернету. Інформація була визнана новим надважливим виробничим ресурсом.

Сьогодні ми є учасниками процесів четвертої хвилі промислових революцій (Індустрія 4.0). Технологічна основа – інтелектуальна автоматизація з використанням кібер-фізичних систем (CPS) та промислового інтернету речей (IoT), децентралізація управління. Одним із важливих наслідків для систем промислового виробництва є реорганізація класичних ієрархічних систем автоматизації в самоорганізуючу систему кібер-фізичного виробництва, що сприяє гнучкості масового виробництва на замовлення [1].

З цифровізацією всіх сфер життя кардинально змінюється світ праці та вимоги до кваліфікації професіоналів. Крім обладнання та ІТ-систем, людські ресурси вважаються одними з основних факторів, які впливають і забезпечують готовність компаній до Індустрії 4.0 у багатьох країнах [1, 2]. Підготовка та акцент на е-компетенціях у навчанні фахівців у різних галузях тепер є обов'язковими для масового впровадження новітніх принципів управління виробничим процесом.

Поняття «компетентність» спеціалістів, студентів було введено експертами Міжнародної організації праці наприкінці минулого століття відповідно до вимог ринку праці [3]. Компетентнісний підхід лежить в основі національних рамок кваліфікацій різних країн, у т. ч. й України. Відповідно до переліку загальних і професійних компетенцій для більшості спеціальностей у сучасних освітніх стандартах, Матеріалах 14-ї Міжнародної мультиконференції з суспільства, кібернетики та інформатики (IMSCI 2020, Florida, USA) існують так звані інформаційно-комунікаційні (ІКТ) компетентності, які відображають тенденції розвитку інформаційного суспільства та інформаційних технологій. Інформаційно-комунікаційна компетентність забезпечує здатність людини орієнтуватися в інформаційному просторі, оперувати даними на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій відповідно до потреб ринку праці [4].

Отже, на сучасному етапі зміст університетської освіти на всіх рівнях все більше розглядається з точки зору не лише здобуття профільних професійних знань і навичок, а й комп'ютерних, інформаційних компетенцій, що знаходяться в міждисциплінарних площинах.

Сьогодні освітні програми навчання розробляються в активній співпраці з роботодавцями, представниками бізнесу (стейкхолдерами) відповідно до потреб сучасного ринку праці для скорочення часу адаптації молодих спеціалістів та підвищення їх конкурентоспроможності [5]. Тому при формуванні змісту підготовки фахівців не лише для сфери ІТ, але й для всіх інших галузей економіки, бізнесу, суспільної діяльності вкрай важливо паралельно із фаховими обов'язково приділяти увагу формуванню та закріпленню саме е-компетентностей (ІКТ-компетентностей). Головний шлях досягнення мети автори вбачають у формуванні відповідного змісту освітніх програм та забезпеченню їх відповідними освітніми компонентами. Необхідно включати до переліку обов'язкових фахових дисциплін такі, що, в першу чергу, пов'язані із вивченням інформаційних систем у відповідній галузі, використанням інформаційно-комунікаційних технологій, систем електронної комерції, цифрової економіки тощо.

За відсутності таких компетенцій і програмних результатів навчання у певних галузевих стандартах заклад вищої освіти має можливість доповнити цей перелік, спираючись на Європейську рамку Е-компетентностей. European e-Competence Framework (EQF), e-CF створено для використання ІКТ у всіх місцях застосування користувачами та операційними компаніями, для керівників та відділів управління персоналом, для навчальних закладів усіх рівнів освіти, а також інших організацій у державному та приватному секторах.

В якості прикладу можна навести курс «Інформаційні системи в агрономії», започаткований для освітньої програми магістерського рівня спеціальності 201 Агрономія. При деталізації запрограмованих навичок наприкінці курсу розробники програми врахували стандарти вищої освіти за спеціальністю Агрономія рівня магістра, які діють в Україні, а також деякі приклади електронних компетенцій, описаних в Європейській електронній системі компетенцій (e-CF) 3.0 [7]. Із 40 компетенцій, які зараз використовуються в ІКТ на робочому місці, використовуючи спільну мову для опису компетенцій, навичок та рівнів здібностей, були обрані ті, які найкраще відповідають вимогам сучасного спеціаліста в контексті Агрокультури 4.0. Принципи побудови курсу представлені в збірнику [8].

За таким принципом варто обирати формулювання е-компетентностей для вивчення низки вибіркового дисциплін, які пропонуються для вивчення студентам різних спеціальностей і не входять до числа обов'язкових компонентів, тобто можуть мати відмінні від стандартів спеціальностей формулювання результатів навчання та відповідного набору компетентностей.

Окремими темами сучасних досліджень серед численних публікацій виступають питання неперервної освіти впродовж життя і освіти для дорослих. Розвиток методів е-навчання, формування доступного електронного навчального середовища в закладах освіти також сприяє розвитку відповідних ІКТ-компетентностей і викладчів (педагогів), і здобувачів освіти.

Список використаних джерел:

1. Rojko A. Industry 4.0 concept: Background and overview. *International Journal of Interactive Mobile Technologies*, 11(5), 2017, pp. 77-90. doi: 10.3991/ijim.v11i5.7072
2. Fadillah Ismail, Adibah Abdul Kadir, Muhammad Asad Khan, Yuen Pei Yih, and Adnan Ali Hassen Humeed Al Hosaini. *The Challenges and Role Played among Workers of Department Human Resources Management towards Industry 4.0 in SMEs* in FGIC 2nd Conference on Governance and Integrity 2019, KnE Social Sciences, pages 90–107. DOI 10.18502/kss.v3i22.5046
3. Skills, knowledge and employability. International Labor Organization: website. URL: <https://www.ilo.org/global/topics/skills-knowledge-and-employability/lang--en/index.htm> (останній вхід 24.01.2022)
4. Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору : Посібник / О. В. Білоус та ін.; За заг. ред. Бикова В. Ю., Овчарук О. В. НАПН України, Ін-т ін- форм. технол. і засобів навч. К. : Атіка, 2014. 212 с.
5. Turkin and Y. Vykhodets. *Software engineering master's program and Green IT: The design of the software Engineering Sustainability course*. 2018 IEEE 9th International Conference on Dependable Systems, Services and Technologies (DESSERT), 2018, pp. 662-666, doi: 10.1109/DESSERT.2018.8409215.
6. O. Kopishynska, Y. Utkin, I. Sliusar, V. Slyusar, N. Protas, and O. Barabolia. *Professional-oriented Training of Specialists under Implementation of Cloud Computing Information Systems in Cooperation Between Universities and IT companies*. Proceedings of The 14th International Multi-Conference on Society, Cybernetics and Informatics (IMSCI 2020), 2020, pp.17-22.
7. European e-Competence Framework (e-CF). e-CF 3.0. URL: <http://www.ecompetences.eu/e-cf-3-0-download/> (останній вхід 22.01.2022)
8. Kopishynska, Olena; Utkin, Yurii; Lyashenko, Viktor; Barabolia, Olha; Kalashnik, Olena; Moroz, Svitlana; Kartashova, Olga. *Information Systems and Technologies in Agronomy and Business: Employers' Requirements-Oriented Study in Agricultural Universities*. Proceedings of the 25th World Multi-Conference on Systemics, Cybernetics and Informatics (WMSCI 2021), July 18-21, 2021. Pp. 113–118. URL: <https://www.iiis.org/CDs2021/CD2021Summer/PapersS2.htm> (Останній вхід 24.01.2022)

ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Антонець Анатолій, к.пед.н., доцент;

Флегантов Леонід, к.ф.-м.н., доцент;

Овсієнко Юлія, к.пед.н., доцент;

Рижкова Тетяна, старший викладач

Математична компетентність є основою для формування ключових компетентностей майбутніх фахівців інженерних та технічних спеціальностей. Використання математико-статистичних методів і моделей, а також сформовані інтелектуальні, аналітичні та проєктивні вміння сприяють вибору оптимального варіанта при обґрунтуванні ефективності інженерних рішень [1]. Формування будь-яких професійних компетентностей, у тому числі і математичної, потребує чітко розробленої моделі [2], яка спирається на відповідні психолого-педагогічні умови формування математичної компетентності [3] серед яких чільне місце посідає використання інноваційних методів навчання до яких відносяться й інтерактивні технології.

Ми пропонуємо впроваджувати методи інтерактивного навчання на основі введення їх у вибрані теми дисциплін: «Вища математика», «Теорія ймовірностей та математична статистика», «Прикладна математика», «Основи математичного моделювання» та «Фізика». Фрагмент дидактичної моделі впровадження даних методів представлений у таблиці 1, яка пов'язує окремі теми фізико-математичних дисциплін з методами інтерактивного навчання. Дана модель наводиться для дисциплін «Вища математика», «Прикладна математика», «Математичне програмування», «Основи математичного моделювання» та «Фізика». Запропонована модель упровадження методів інтерактивного навчання заснована на поступовому, поетапному, логічному використанні методів інтерактивного навчання від найбільш простих до найбільш складних.

Дана технологія включає: введення методів інтерактивного навчання в традиційні форми навчання інженерів; використання широкого спектра методів активного навчання; організацію комфортних умов для студентів; розробку методів інтерактивного навчання для вибраних тем.

Вона може бути повноцінно застосована під час дистанційної форми навчання студентів. Зокрема мозковий штурм та аналіз проблеми може бути реалізований у Google Meet та Zoom шляхом функції «піднятої руки» або використання чату. У останньому студенти можуть висловити свої думки та пропозиції безпосередньо викладачу, без загального оприлюднення. Це значно підвищує рівень психологічного комфорту здобувачів та їх продуктивність. Інтерактивні методи раунд та мікрофон впроваджуються за допомогою функції «піднятої руки» або реально піднятої руки студента за умови включення відеокамер всіх учасників відеоконференції.

Таблиця 1

Фрагмент дидактичної моделі використання методів інтерактивного навчання

Вища математика	Розв'язування СЛАР	Пряма та площина	Диференціювання функцій	Повне дослідження функцій	Метод найменших квадратів	Застосування визначених інтегралів
	<i>мозковий штурм, робота в парах</i>	<i>раунд, мікрофон</i>	<i>мозковий штурм</i>	<i>робота в мінігрупах</i>	<i>робота в парах</i>	<i>робота в мінігрупах</i>
Математика Прикладна	Апроксимація функцій	Інтерполяція функцій	Розв'язування трансцендентних рівнянь	Наближене обчислення визначених інтегралів	Розв'язування диференціальних рівнянь	Проведення кореляційного аналізу
	<i>робота в мінігрупах</i>	<i>мозковий штурм</i>	<i>робота в парах</i>	<i>робота в парах</i>	<i>робота в мінігрупах</i>	<i>аналіз проблеми</i>
Фізика	Дослідження оберտального руху	Визначення модуля пружності	Дослідження адіабатичного процесу	Дослідження властивостей в'язкої рідини	Дослідження джерел постійного струму	Дослідження явища дифракції світла
	<i>мозковий штурм, аналіз проблеми</i>	<i>робота в мінігрупах</i>	<i>робота в мінігрупах, аналіз проблеми</i>	<i>робота в парах</i>	<i>інтерактивна дошка, аналіз проблеми</i>	<i>мозковий штурм</i>
Основи математичного моделювання	Організація даних та технологія моделювання	Комп'ютерні засоби моделювання	Моделі механічного руху тіл у силових полях	Моделі механічного руху тіл у щільному середовищі	Моделювання емпіричних залежностей	Обґрунтування регресійних моделей
	<i>аналіз проблеми, інтерактивна дошка</i>	<i>інтерактивна дошка</i>	<i>мозаїка, робота в мінігрупах</i>	<i>робота в мінігрупах, мозаїка</i>	<i>аналіз проблеми, мозаїка</i>	<i>мозковий штурм, ділова гра</i>

Реалізацію роботи студентів в парах, трійках та міні групах найкраще впроваджувати за допомогою можливостей Zoom, де передбачена можливість створення організатором конференції окремих «кімнат». Організатор, за допомогою посилань «скинути у чат», запрошує учасників на деякий час до різних «кімнат» для обговорення та знаходження шляхів вирішення певного кейсу. За цей час міні група повинна розв'язати задачу і обрати людину яка буде їх представляти.

Список використаних джерел:

1. Антонєць А.В., Флегантов Л.О. Математична компетентність, як важлива складова професійної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Кропивницький : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. Вип. 10. Частина 3. С. 3-7
2. Антонєць А.В. Модель формування математичної компетентності

майбутніх інженерів агропромислового комплексу. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2019. Вип. 40(2). С. 28-35.

3. Антоненко А.В. Психолого-педагогічні передумови формування професійних умінь майбутніх агроінженерів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2016. Вип. 32 С. 109-113.

4. Антоненко А.В. Використання інтерактивних технологій навчання під час формування математичної компетентності майбутніх фахівців галузевого машинобудування. *Наукові записки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Винниченка, 2020. Вип. 189, С. 90-94.

ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕХАНОТРОНІКА» ДЛЯ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПДАУ

**Падалка Вячеслав, к. т. н., доцент;
Біловод Олександра, к. т. н., доцент**

Сучасна система освіти і виховання в Україні знаходиться в процесі переходу, частково вже й перейшла, на нову парадигму виховання, в центрі якої стоїть особистість слухача у всіх її взаємозв'язках і опосередкуваннях. За таких умов цілісний підхід до методологічного забезпечення процесу вивчення окремих дисциплін виступає як головна навчально-педагогічна проблема.

У відповідності до освітньо-професійної програми підготовки фахівців технічних спеціальностей галузі аграрної науки та продовольства, в якості нормативної, викладається дисципліна «Механотроніка».

Механотроніка є узагальнюючою дисципліною що об'єднує результати вивчення багатьох спеціальних дисциплін, які передують її вивченню (за ОПП Технології і засоби механізації сільськогосподарського виробництва, освітнього ступеня бакалавр): ПП9 *Механізація сільськогосподарського виробництва* – всі розділи та теми; ПП4 *Експлуатація машин та обладнання* – всі розділи та теми; ПП12 *Основи електротехніки, електроніки та електроприводу* – всі розділи та теми; ПП11 *Основи гідравліки та гідроприводів сільськогосподарської техніки* – всі розділи та теми; ПП19 *Технічний сервіс в агропромисловому комплексі* – всі розділи та теми [1].

Формування у майбутніх фахівців умінь та компетентностей для забезпечення знань галузей машинобудування пов'язаних з синергетичною інтеграцією механіки, електроніки, гідравліки та комп'ютерної технології, що об'єднує та систематизує комплекс наук про інтелектуальне управління механічним рухом систем і роботи механізмів з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності у галузі сільськогосподарського машинобудування. Формування у здобувачів вищої освіти здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері технічного забезпечення процесів управління та автоматизації сучасних комплексів машин та їх

елементів.

Механотроніки як наука полягає в інтеграції знань з таких раніше відособлених областей, як прецизійна механіка і комп'ютерне керування, інформаційні технології і мікроелектроніка, електрика та електроніка, гідравліка та пневматика. На стиках цих наук і виникають нові ідеї механотроніки. Науково-технічне рішення можна вважати механотронним, якщо компоненти не просто взаємодіють один з одним, але при цьому утворена система має нові властивості, які не були властиві її складовим. Формування вмінь та навичок застосовувати при аналізі роботи систем існуючих складних сільськогосподарських машин, пошуку несправностей та відмов за відомими алгоритмами та оригінальними методиками.

Створення, впровадження та забезпечення оптимального функціонування механотронних систем, а також систем автоматизації і управління обладнанням і технологічними процесами; вивчення робочого процесу окремих підсистем і пристроїв, включаючи елементи конструкції, приводи, датчики інформації, мікропроцесорні пристрої керування;

– вивчення основ програмного забезпечення для вирішення завдань управління і проектування,

– ознайомлення з методикою налагодження, випробування і модернізація механотронних пристроїв і систем їх перепрограмування, навчання і інтеграція в автоматизовані системи машин, що працюють в галузі сільськогосподарського машинобудування та переробної харчової галузі.

Розроблений та впроваджений на факультеті навчальний посібник,[2] розкриває здобувачам вищої освіти теоретичні основи та практичні знання про характер протікання певних процесів в системах автоматизованого контролю та управління машин сконструйованих за сучасними технологіями та використовують OBD-II, CAN та інші елементи. Демонструє можливості реального застосування отриманих навичок у своїй майбутній професійній діяльності. Розглядає матеріал принципів конструювання електричних та електронних систем в сучасних складних сільськогосподарських машинах. Дозволяє отримати практичні навички в діагностуванні гідравлічних систем машин та оволодіти мовою схем, проводити пошук та аналіз впливових та підпорядкованих елементів.

Прийняття інженерних рішень під час проектування, експлуатації сучасної техніки неможливе без базових знань механотроніки, що поєднує останні досягнення електроніки, програмування, електрики автоматизації процесів, гідравліки, пневматики та осучаснює поняття механічної конструкції в різних технологіях виробництва. Світові виробники техніки сміливо впроваджують передові технології машинобудування, що насичені комп'ютеризованими елементами контролю та управління процесами. Аграрне машинобудування також рухається у ногу з часом. Використовує апаратно-логічне управління, гідравлічну та пневматичну реалізацію трудоемких та енергозатратних робіт пов'язаних зі збиранням рослинної продукції, механізації тваринництва, тепличних підприємств та інш. Тому, освоєння знань з основ механотроніки є, передусім важливим та необхідним покликанням для

майбутніх фахівців інженерної справи.

Список використаних джерел:

1. <https://www.pdau.edu.ua/content/tehnologiyi-i-zasoby-mehanizaciyi-silskogospodarskogo-vyrobnytva-specialnosti-208-0>
2. Механотроніка. Основи в агроінженерії. Навчальний посібник. В.В.Падалка, О.І.Біловод –Полтава Видавництво «Астроя», 2020. – 168 с.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Лапенко Тарас, к.т.н., доцент

Основне завдання, яке стоїть перед закладами вищої освіти – створити та реалізувати модель успішного та конкурентоспроможного випускника.

Компетентнісний підхід передбачає окреслення чіткого кола компетенцій, тобто необхідного комплексу знань, умінь, навичок, ставлень до досвіду, що дозволяє ефективно здійснювати діяльність, виконувати певну функцію. Під час вивчення кожної теми дисципліни «Основи охорони праці» у здобувачів вищої освіти формуються певні знання і поняття про безпеки, а також оволодіння практичними вміннями та навичками під час моделювання небезпечних ситуацій. Саме так здобувачі вищої освіти будуть вміти визначати небезпеку і рівень її загрози, приклад виходу з них. Навчальна ситуація, що створена на занятті, має спонукати здобувачів вищої освіти до дій, які обов'язково регулюються викладачем, розширює її світогляд і поглиблює рівень набутих практичних умінь і навичок.

Отже, відповідність загальної здатності здобувачів вищої освіти виконувати певну діяльність тим вимогам, які прописуються до виконання, є рівнем компетентності здобувача вищої освіти.

Для прикладу у таблиці 1 наведемо порівняльну характеристику компетентнісного та традиційного підходів до занять з дисципліни «Основи охорони праці».

Сучасні стандарти вищої освіти акцентують увагу на інтеграції навчальних дисциплін, що потребує з'ясування механізму реалізації взаємозв'язків між дисциплінами з урахуванням професійної спрямованості в ході добору їхнього змісту.

Метою освітніх програм є розвиток компетентностей, які формуються в різних навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах. За загальноприйнятою класифікацією компетентності поділяють на дві групи: загальні компетентності (універсальні) та фахові (предметно-спеціальні) компетентності, які визначають профіль освітньої програми та кваліфікацію студента - випускника.

Формування компетентностей відбувається засобами змісту освіти, в результаті у здобувачів вищої освіти розвиваються здібності та з'являються можливості вирішувати в повсякденному житті реальні проблеми - від побутових до виробничих і соціальних.

Таблиця 1

Чинники порівняння	Традиційний підхід	Компетентнісний підхід
Мета	Формування розвиненої гармонійної особистості	Формування конкурентоспроможної особистості
Орієнтація на	Знання, вміння, навички	Знання, вміння, навички, ставлення, мотивація, цінності, реалізація способів діяльності.
Суть	Поступове формування спочатку знань, потім умінь та навичок, розвиток інтелектуальної складової для відтворення знань	Інтеграція інтелектуальної та навичкової складових діяльності. Проектування життєвих ситуацій та формування навичок творчого використання знань. Проектування життєвих ситуацій та формування навичок творчого використання знань.
Принципи утворення	Зміст навчання формується від мети	Зміст навчання формується «від результату»

Формування професійної компетентності з питань безпеки включає наступні аспекти: формування умінь і навичок з видів діяльності, які здійснюються не тільки в безпечних умовах, але і в умовах ризику; спеціальну теоретичну підготовку до безпечної життєдіяльності (осмислення загальних проблем ризику, безпеки, небезпеки тощо); психологічну підготовку до безпечної життєдіяльності (формування сміливості, рішучості, готовності до діяльності в умовах прийняттого ризику тощо); розвиток якостей особистості, необхідних для безпечної життєдіяльності (далекоглядності, гуманності, оптимістичності тощо, як основи безпеки окремої людини і суспільства в цілому).

Таким чином, фахова компетентність з охорони праці є результатом опанування набором компетенцій, які ми визначили виходячи із мети та завдань дисципліни:

1. Здатність визначати та ефективно виконувати функції, обов'язки і повноваження з охорони праці на робочому місці, відповідно до посади та професійної діяльності;

2. Здатність застосовувати знання законодавства та державних стандартів України про охорону праці;

3. Здатність організовувати власну діяльність відповідно до вимог охорони праці (передбачає готовність студента застосовувати набуті можливості (знання, вміння, навички й особистісні якості) для безпечної реалізації себе у повсякденному житті та професійній діяльності);

4. Здатність здійснювати методичне забезпечення і проведення навчання, інструктажів та перевірки знань з питань охорони праці серед здобувачів вищої освіти;

5. Здатність оцінювати дотримання санітарно-гігієнічних вимог до навчальних закладів та підприємств, забезпечувати нормальні метеорологічні умови на виробництві;

7. Здатність дотримуватись вимог безпеки до виробничого обладнання, технологічних процесів та організовувати безпечне виконання робіт; (важливе

усвідомлення головного принципу – безумовності пріоритетів безпеки під час вирішенні будь-яких професійних і особистісних завдань).

8. Здатність обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки в межах своїх повноважень.

9. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

10. Здатність до технічного мислення.

Отже, компетентність здобувача вищої освіти залежить від:

- застосування набутих знань та отриманого досвіду в практичній професійній діяльності;

- рівня володіння інформаційно-комунікаційними технологіями;

- вміння аналізувати та приймати рішення;

- психологічній готовності до дій в небезпечних ситуаціях.

Таким чином, змістове наповнення фахової компетентності з охорони праці становлять фахові знання, практичні вміння й навички, професійні особистісні якості майбутнього працівника.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Основні характеристики європейської вищої освіти та можливості їх реалізації в системі освіти України. Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. - 2010. - № 4. - С. 5-16.

2. Бабин І. І. Стратегія й сучасні тенденції розвитку вищої освіти в контексті європейського простору вищої освіти. Педагогіка і психологія. 2009. № 2. С.61-71.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Дрожчана Ольга, старший викладач

Впровадження інноваційних методів навчання – один із найважливіших напрямів удосконалення підготовки студентів у сучасному вищому навчальному закладі в галузі охорони праці. Основою таких методів є створення комфортних умов навчання, за яких студент відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання.

Заняття, засноване на використанні сучасних технологій, дозволяє сформувати у студентів не лише глибокі знання, а й уміння самостійно їх використовувати у різних ситуаціях, накопичувати досвід вирішення проблем, розвивати у студентів пізнавальні та інтелектуальні вміння. Сучасні технології розглядаються сьогодні, як педагогічна діяльність викладача щодо створення оптимальних умов на заняттях з дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» для розвитку та самореалізації потенційних можливостей, здатності до самоосвіти та саморозвитку студентів, формування безпечних методів у виробничому процесі.

Інноваційними технологіями, які можуть успішно використовуватись у викладанні дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» є комп'ютерні, мультимедійні технології, контекстне навчання, кейс-метод.

Сучасні комп'ютерні технології навчання – це можливість формувати вміння у студентів працювати з інформацією, розвитку їх комунікативних здібностей. Використовуючи цю технологію, можна вирішити завдання підвищення якості процесу навчання та засвоєння матеріалу, формування інформаційної культури. Застосування мультимедійних технологій роблять навчальний матеріал доступнішим, наочним і підвищують інтерес до дисципліни, що вивчається [1].

Для вирішення таких завдань використовуються презентації, виконані у програмі Microsoft PowerPoint. Це дає викладачеві низку додаткових можливостей, тому що в них використовується текстова, графічна, звукова та відеоінформація. Мультимедійна презентація є універсальним дидактичним засобом, який дає можливість підвищення ефективності навчального процесу, зробити заняття більш щільним та насиченим за змістом [1].

Також у вивченні дисципліни велику роль грає використання наочних матеріалів і посібників, навчальних відеофільмів – це дозволяє закріпити отриману інформацію у процесі навчання. Інформаційні технології вносять в освітній процес елементи новизни, наочності, що підвищує інтерес студентів до набуття знань, полегшує викладачеві підготовку до навчального процесу. В результаті досягаються ідеальні варіанти індивідуального навчання з використанням візуальних та слухових образів, створюється можливість залучення наукової та культурної інформації з різних джерел. Однією з головних складових дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» є навчання студентів безпечним методам життєдіяльності та виконання основних завдань у галузі охорони праці [1,2].

Контекстне навчання – форма активного навчання, орієнтована на професійну підготовку студентів та реалізована у вигляді системного використання професійного контексту, поступового насичення навчального процесу елементами професійної діяльності. Сутність технології контекстного навчання – формування цілісної моделі майбутньої професійної діяльності студента. Наприклад, вирішення завдань, надання екстреної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях, діях при нещасному випадку на виробництві, дій при виникненні пожежі тощо [2].

Зміст дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» орієнтовано на набуття у студентів умінь застосування знань нормативних актів з охорони праці, а також здатність використовувати знання та практичні навички в галузі охорони праці. Кожна тема дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» актуальна і пов'язана з збереженням життєдіяльності людини в побуті та на виробництві. На практичних заняттях навчальна діяльність трансформується у професійну діяльність фахівців – принцип контекстного навчання у професійній освіті. На теоретичних заняттях необхідно поєднувати монолог викладача із спілкуванням зі студентами, спираючись на раніше отримані ними знання та життєвий досвід. На практичних заняттях чергувати різні види діяльності: поєднувати індивідуальні та групові форми роботи, елементи проблемного навчання та самостійної роботи. Широко використовувати різні методи мотивації студентів:

- емоційні: створення яскравих наочно-образних уявлень, заохочення;
- пізнавальні: опис виробничих ситуацій, опора на життєвий досвід, «мозкова атака», виконання творчих завдань;
- вольові: пред'явлення навчальних вимог, інформування про обов'язкові результати.

Контекстне навчання дозволяє насичувати навчальний процес елементами професійної діяльності.

Кейс-метод (метод конкретних ситуацій, метод ситуаційного аналізу) – техніка навчання, що використовує опис реальних життєвих і виробничих ситуацій. Студенти повинні досліджувати ситуацію, розібратися в суті проблем, запропонувати можливі варіанти вирішення та обрати найкраще з них. Кейси ґрунтуються на реальному фактичному матеріалі або ж наближені до реальної ситуації. На заняттях з дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» розглядаються різні варіанти екстремальних ситуацій, їх наслідки для людей, а також алгоритми дій в умовах небезпечних (надзвичайних) ситуацій та надання допомоги постраждалим внаслідок виникнення цих екстремальних ситуацій. Враховуючи тематику матеріалу, що вивчається, а також необхідність використання інноваційних методів навчання, одним з найбільш підходящих інструментів формування компетенцій є кейс-метод. Суть технології у тому, що у основі використовуються описи конкретних ситуацій. По-перше, представлений для аналізу випадок має відбивати реальну виробничу ситуацію. По-друге, в описі має бути проблема або ряд проблем. По-третє, потрібне оволодіння попереднім комплексом теоретичних знань для застосування їх у практичну площину вирішення конкретної проблеми. проблеми чи низки проблем. У процесі роботи над кейсом потрібно часто додаткове інформаційне підживлення самих учасників роботи над аналізом ситуації. Зрештою студенти роблять власні висновки і знаходять вихід із ситуації у вигляді неоднозначних множинних рішень [1,2].

Внаслідок застосування кейс-методу на практичних заняттях у студентів формуються вміння: аналізувати та встановлювати проблему; чітко формулювати, висловлювати та аргументувати свою позицію; спілкуватися, дискутувати, сприймати та оцінювати вербальну та невербальну інформацію; приймати рішення з урахуванням конкретних умов та наявності фактичної інформації.

Застосування інноваційних технологій на заняттях з дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» дозволить підвищити ефективність навчального процесу, рівень інформованості та підготовки студентів, індивідуалізувати навчання. Дозволить залучити студентів до навчального процесу, підвищити результативність навчання.

Таким чином, інноваційні методи навчання знаходять своє вираження і втілення в нових методиках викладання, в застосуванні інформаційних ресурсів, демонстраційного обладнання, спеціально розроблених засобів і систем навчання, що підвищують ефективність навчання.

Список використаних джерел:

1. Доронина Н.Н. Организация учебного процесса в ВУЗе с

использованием активных методов обучения: методы обучения студентов в ВУЗе. *Социология образования*. 2011. №3. С. 31-38.

2. Саух Ю. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 443 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНЖЕНЕРНОЇ ТА КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

Антонець Анатолій, к.пед.н., доцент;

Горик Олексій, д. т. н., професор;

Ковальчук Станіслав, д. т. н.;

Канівець Ірина, к. пед. н., доцент

Одним із напрямків вдосконалення вищої аграрної освіти є ефективне формування проєктно-конструкторської компетентності, як однієї з найважливіших складових професійної інженерної діяльності фахівців АПК. Дана якісно сформована компетентність необхідна для майбутньої успішної діяльності аграріїв будь-якої інженерної, технічної чи технологічної спеціальності. Загальнотехнічні дисципліни, такі як нарисна геометрія, інженерна та комп'ютерна графіка є базою для формування проєктно-конструкторської компетентності. Важливість і актуальність формування даної компетентності обумовлюється слідуючими чинниками: вміння неординарно та творчо мислити, сформовані проєктивні та конструкторські вміння, що дають здатність розробляти, досліджувати та обґрунтовувати ефективність конструкційних рішень та формалізувати складні інженерно-технологічні процеси в АПК.

Якісне формування будь-яких професійних компетентностей, зокрема і проєктно-конструкторської є нагальним завданням аграрної освіти і неможливе без чітко окресленої моделі.

Формування проєктно-конструкторської компетентності, обумовлюється місцем дисциплін у логічній структурі навчального плану та ступенем реалізації дидактичних принципів. Послідовна та логічна організація навчального процесу повинна прискорити адаптацію здобувачів першого курсу, на якому саме і читаються відповідні дисципліни, до освітнього процесу і мотивувати їх до навчання.

Формування проєктно-конструкторської компетентності неможлива без урахування основних психолого-педагогічних та дидактичних засад розвиваючого навчання. Наведемо комплекс педагогічних умов для ефективного формування проєктно-конструкторської компетентності: позитивна мотивація студентів; урахування психологічних та інтелектуальних властивостей особистості; використання інноваційних методів навчання; самостійна пізнавальна активність студентів; використання інформаційних комп'ютерних технологій; використання можливостей фізико-математичних та загальнотехнічних дисциплін, насамперед нарисної геометрії, інженерної та комп'ютерної графіки [1, 2, 3].

Згідно вимог освітніх стандартів майбутні фахівці АПК повинні володіти чітко визначеною сукупністю загальних та фахових компетентностей. Провідне місце серед них має проектно-конструкторська фахова компетентність. Відповідно до освітніх стандартів, до її складу відносять: здатність проектувати механізовані технологічні процеси сільськогосподарського виробництва, використовуючи основи природничих та фундаментальних дисциплін; здатність до конструювання машин на основі графічних моделей просторових форм та інструментів автоматизованого проектування; здатність втілювати інженерні розробки у машинобудуванні з урахуванням технічних аспектів за усім життєвим циклом машин; здатність обирати та експлуатувати технологічне обладнання, складати апаратурно-технологічні схеми виробництва; здатність проектувати нові або модернізувати діючі виробництва; здатність застосовувати системи проектування та спеціалізоване прикладне програмне забезпечення для вирішення інженерних завдань в галузі механізації та машинобудування [3].

У досліджуваній компетентності можна виділити наступні складові: методологічна, як здатність визначати доцільність застосування тих чи інших креслярських методів та засобів для розв'язання задач; процедурна, як здатність обробляти, відтворювати та проектувати типові графічні задачі; технологічна складова, як володіння навичками використання сучасних комп'ютерних систем проектування та тривимірного моделювання; дослідницька, як здатність до досліджень в процесі конструктивно-геометричного мислення та моделювання.

Вище перелічені складові узгоджені за рахунок застосування системи навчальних елементів. Система навчальних елементів містить різноманітні завдання, зокрема креслярські альбоми, розрахунково-графічні роботи, прикладні конструкторські виробничі задачі і тести, які відповідають темі і меті заняття відповідної дисципліни. Це сприятиме комплексному формуванню відповідної компетентності та активній позиції здобувачів; підвищуватиме їх мотивації та креативності в процесі виконання практичних інженерно-конструкторських завдань. Дана система повинна використовуватись з урахуванням поступового поетапного ускладнення завдань.

Список використаних джерел:

1. Антонєць А.В. Психолого-педагогічні передумови формування професійних умінь майбутніх агроінженерів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2016. № 32. С. 109-113.

2. Антонєць А.В. Структура, зміст та умови формування проектно-конструкторської компетентності майбутніх інженерів аграрного профілю в процесі вивчення ними фізико-математичних та загальнотехнічних дисциплін. *Фізико-математична освіта*. 2020. №. 3(25). С. 32-37.

3. Антонєць А.В., Горик О.В., Ковальчук С.Б. Використання інформаційних комп'ютерних технологій як важлива умова формування проектно-конструкторської компетентності інженерів. *Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах*

ПРОЕКТНЕ НАВЧАННЯ, ЯК ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

Ляшенко Сергій, к.т.н., доцент

Метод проектного навчання сформувався у США до 1919 року. В Україні він набув широкого поширення після видання брошури В.Х. Кілпатріка «Метод проектів. Применение целевой установки в педагогическом процессе» [1].

Основне гасло засновників системи проектного навчання – «Все з життя, все життя». Карл Фрейд у своїй книзі «Проектний метод» [1] дав пояснення основному гаслу – це шлях, яким йдуть учні, розробляючи проект.

Мета проектного навчання, як елемента сучасних технологій, полягає в тому, щоб створити умови, у яких ЗВО: самостійно і охоче набувають фахових предметних компетентностей із різних джерел; вчаться користуватися результатами навчання для вирішення пізнавальних та практичних завдань; набувають комунікативних умінь, працюючи в різних групах; розвивають у себе дослідницькі вміння (уміння виявляти проблему, відшукувати інформацію, спостерігати, проводити експерименти, аналізувати, висувати гіпотезу, узагальнювати); розвивати системне мислення.

Практичний досвід проектного навчання:

- 1) у центрі уваги – ЗВО, сприяння розвитку його творчих здібностей;
- 2) освітній процес слід формувати не навколо навчального предмета, а за методикою розробки логічно пов'язаних міжпредметних зав'язків, що має особистісний сенс для здобувача вищої освіти, що підвищує його мотивацію у навчанні;
- 3) індивідуальний темп роботи над проектом забезпечує вихід кожного здобувача вищої освіти на новий рівень розвитку;
- 4) глибоке, усвідомлене засвоєння базових знань забезпечується за рахунок універсального їх використання у різних ситуаціях.

Практичний досвід керівника студентського наукового гуртка «Дослідження робочих органів за біонічною подібністю ресурсозберігаючих ґрунтообробних та посівних сільськогосподарських машин» дав можливість сформулювати наступні етапи розробки проекту: розробка проектного завдання, розробка самого проекту, оформлення результатів, громадська презентація, рефлексія. Розширений план роботи над проектами представлений у таблиці 1.

Таблиця 1. Розширений план роботи над проектом

Етапи розробки проекту	Робота НПП	Робота ЗВО
1	2	3
1. Розробка проектного завдання.		
1.1 Вибір теми проекту	НПП обирає можливі теми проектів та пропонує їх ЗВО.	ЗВО обговорюють та приймають загальне рішення по темі.

Продовження таблиці 1

1	2	3
	НПП пропонує ЗВО разом обрати тему проекту.	Група ЗВО разом з НПП вибирає тему та пропонує на загальне обговорення.
	НПП приймає участь в обговоренні теми, яку запропонували ЗВО.	ЗВО самостійно обирають тему та пропонують на загальне обговорення.
1.2. Виділення розділів у темі проекту	НПП попередньо виокремлює розділи та пропонує ЗВО до обрання.	Кожен ЗВО обирає для себе розділ або пропонує новий.
	НПП приймає участь в обговоренні із ЗВО назви розділів проекту.	ЗВО активно обговорюють та пропонують варіанти розділів. Кожен ЗВО обирає один із розділів для себе.
1.3. Формування творчих груп	НПП проводить організаційну роботу по об'єднанню ЗВО, що обрали для себе певні розділи та вид робіт.	ЗВО вже самостійно визначилися із своїми завданнями та об'єднуються у відповідності до виду робіт.
1.4. Підготовка матеріалів на дослідницьку роботу: формування питань, на які необхідно надати відповіді, завдання для команд, вибір літературних джерел.	Якщо проект об'ємний, то НПП завчасно розподіляє завдання, питання для пошукової діяльності та літературу.	Окремі ЗВО різних курсів приймають участь у розробці завдань. Питання для пошуку відповіді можуть обиратися у командах з послідовним загальним обговоренням.
1.5. Визначення форми висвітлення результатів роботи по проекту.	НПП приймає участь в обговоренні.	ЗВО в групах обговорюють форму презентації результатів проведених досліджень: відеоролик, альбом, макет, презентація, реферат і т.д.
2. Розробка проекту	НПП консультує, координує роботу ЗВО, стимулює їх діяльність.	ЗВО виконують пошукову роботу.
3. Оформлення результатів	НПП консультує, координує роботу ЗВО, стимулює їх діяльність.	ЗВО спочатку по групам, а потім усі разом оформлюють результати у відповідності до прийнятих раніше правил.
4. Презентація	НПП організовує експертизу (наприклад запрошує в якості експертів магістрантів чи залучає інших НПП)	Доповідають про результати власної роботи.
5. Рефлексія	Оцінює свою діяльність як науково-педагогічного працівника.	Виконують рефлексію процесу, себе в ньому з урахуванням оцінки інших. Бажано групова рефлексія.

Висновок: Внаслідок застосування проектного методу навчання здобувачі вищої освіти набувають певних якостей особистості, таких як:

- гнучко адаптуватися у мінливих життєвих ситуаціях, самостійно набувати необхідних знань, вміло застосовувати їх на практиці для вирішення

проблем;

- вчитися самостійно, критично мислити, бачити які виникають у реальному житті труднощі та знаходити шляхи раціонального їх подолання;
- вміло працювати із інформацією;
- комунікувати, контактувати у різних соціальних групах, вміти працювати спільно, запобігаючи конфліктним ситуаціям і вміти виходити з них;
- самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня.

Список використаних джерел:

1. Килпатрик В.Х. Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе. Л. Брокгауз-Ефрон, 1925.
2. Карл Фрейд «Проектний метод» вид-во «Бельц». Германія. 1997

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ

Шпилька Микола, к.т.н., доцент

Методи навчання - це способи спільної діяльності викладача та студентів, спрямовані на вирішення завдань навчання.

У сучасній дидактиці виділяють:

- словесні методи (джерелом є усне чи друковане слово);
- наочні методи (джерелом знань є спостережувані предмети, явища; наочні посібники);
- практичні методи (студенти отримують знання та виробляють уміння та навички, виконуючи практичні дії);
- методи проблемного навчання.

У вищій школі тривалий час традиційно переважала спочатку лекційна, а потім лекційно-практична методика навчання. Увага акцентувалася на запам'ятовуванні і відтворенні інформації, але у нових умовах виникла потреба розвитку творчого (продуктивного) мислення здобувача освіти, формування його комунікативних умінь та практичної підготовки до активної життєдіяльності у постійно мінливому соціумі.

Сучасна економічна система орієнтована на виникнення та розвиток специфічного суб'єкта діяльності, що володіє одночасно високим рівнем освіти та кваліфікації, розвиненими моральними та етичними нормами, високим рівнем підприємницької активності та здатністю самостійно приймати рішення у складних економічних та соціальних умовах та готовністю взяти на себе відповідальність за їх наслідки. Крім того, сучасний фахівець має бути високо мобільним, гнучким до змін, включаючи інновації у різних сферах, готовим до самовдосконалення, а також зацікавленим у результатах своєї праці, включаючи не лише економічну, а й соціальну значущість. Саме такого в сучасних умовах називають компетентним фахівцем, і перед установами освітньої сфери в даний час поставлено

завдання щодо його формування. Одним із шляхів його досягнення називають запровадження компетентнісного підходу.

Компетентнісний підхід можна визначити як методику освітньої діяльності, орієнтовану на результат, причому під результатом розуміється не обсяг отриманих здобувачем освіти знань, а здатність і готовність приймати рішення і діяти в ситуації нестабільності.

У зв'язку з цим виникає завдання визначити, які методики ведення освітньої діяльності здатні забезпечити досягнення учнями як мінімум порогового рівня сформованості компетенції.

Отже, нагальною постає потреба широкого упровадження інновацій у навчальний процес. Характерною рисою інноваційних педагогічних і, зокрема, дидактичних технологій є особистісно-орієнтована освіта спрямована на формування компетенцій здобувачів освіти.

Вирішення цього завдання не можна здійснювати без використання специфічних засобів забезпечення формування компетенції заданого рівня, зокрема використання інноваційних освітніх засобів навчання. Ефективним та поширеним є паралельне використання, що передбачає співіснування старого та нового освітнього процесу.

Інновації у вищій освіті є, по суті, системою, що складається з таких частин: мети навчання, змісту освіти, мотивацій та засобів передачі знань, учасників процесу, результатів діяльності.

Сьогодні інновації в галузі освіти поділяють на:

- психолого-педагогічні – нововведення в навчальний, виховний, управлінський процес;
- науково-виробничі – комп'ютерні та мультимедійні технології;
- соціально-економічні – правові, юридичні та економічні нововведення.

Найбільш популярними інноваційними методами навчання, які дозволяють використовувати нові технології викладання є: контекстне навчання, імітаційне навчання, проблемне навчання, модульне навчання, повне засвоєння знань, дистанційне навчання.

Контекстне навчання. Ґрунтується на інтеграції різних видів діяльності здобувачів освіти: навчальної, наукової, практичної.

Імітаційне навчання. Його основою є імітаційно-ігрове моделювання в умовах навчання процесів, що відбуваються в реальній системі.

Проблемне навчання. Здійснюється на основі ініціювання самостійного пошуку здобувачем освіти знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу.

Модульне навчання. Становить різновид програмованого навчання, сутність якого полягає в тому, що зміст навчального матеріалу жорстко структурується з метою його максимально повного засвоєння, супроводжуючись обов'язковими блоками вправ і контролю за кожним фрагментом.

Повне засвоєння знань. Необхідність зробити фіксованими результати навчання, оптимально змінюючи при цьому параметри умов навчання

залежно від здібностей здобувачів освіти.

Дистанційне навчання. Різновид заочного навчання, на основі використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій і засобів.

У технології навчання входять два компоненти, які взаємопов'язані: організація діяльності здобувача освіти, контроль за освітнім процесом.

На сьогодні в освітній практиці найбільш часто використовуються педагогічні технології: структурно-логічні технології; інтеграційні технології; професійно-ділові ігрові технології; тренінгові засоби; інформаційно-комп'ютерні технології, що реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання; діалогово-комунікаційні технології.

Їх поєднання дозволяє модернізувати традиційне навчання на ефективне і цілеспрямоване. За такого підходу увага акцентується на особистісному розвитку майбутніх фахівців, здатності оволодівати новим досвідом творчого і критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання пошуку вирішення навчальних завдань.

Інноваційні технології відрізняються від традиційних перш за все місцем і роллю основних учасників освітнього процесу – викладача і здобувачів освіти, їх взаємовідносинами, характером і змістом навчальної діяльності. І якщо в традиційному навчанні яскраво виражена підсистема "суб'єкт - об'єкт", у якій тільки викладач відіграє роль суб'єкта, котрий визначає зміст, методи навчання та стиль взаємовідносин, то в інноваційному освітньому процесі зникає жорсткий розподіл ролей між викладачем і здобувачем освіти. Останній у цьому варіанті перетворюється у важливий освітній суб'єкт, активно залучаючись до активного спілкування з викладачем і використанням знань, отриманих у процесі самостійної роботи з різними джерелами інформації. Це закономірно приводить до необхідності реалізувати освітній процес як через традиційні так і через інноваційні форми у їх гармонійному поєднанні.

Результат навчання традиційними методами – сукупність знань, а інноваційними – сукупність знань, практичних вмінь і навичок, здатність до їх творчого використання в професійній діяльності.

Нові інноваційні методи та технології навчання здобувачів освіти у вищих навчальних закладах дозволяють майбутнім фахівцям бути більш конкурентоспроможними на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю.В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство. – 2015. - №1 (4). – С. 27-33.

2. Берестова А. Інноваційні технології та методи навчання у професійній освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-ta-metodi-navchannya-u-profesijnij-osv>

3. Шестопалюк О.В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів / О.В. Шестопалюк // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2013. - №3. – С. 118-124.

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Дорошенко Андрій, к.е.н., доцент;

Єгорова Олена, к.е.н., доцент;

Кончаковський Євген, к.е.н., доцент

Академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Таким чином академічна мобільність дає змогу учасникам освітнього процесу навчаючись в конкретному закладі вищої освіти отримати досвід навчання, стажування чи викладання в закладі – партнері.

В сучасних умовах академічна мобільність набуває все більшого поширення серед здобувачів вищої освіти, оскільки, за великим рахунком, є елементом вільного вибору та дозволяє їм порівняти рівень навчання в закладі-партнері та рідному закладі вищої освіти, або обрати для вивчення ті дисципліни які рідний заклад не пропонує для вибору, або взагалі немає.

Незважаючи на те що законодавство та більшість положень закладів вищої освіти, що регулюють процес здійснення академічної мобільності дозволяють її здійснення на весь семестр, проте в переважній більшості випадків така мобільність носить форму кредитної – здобувач опановує одну або декілька освітніх компонент які потім визнають та перезараховуються в закладі його постійного навчання. Відповідно такий підхід призводить до необхідності фактичного навчання у двох закладах вищої освіти одночасно, що реально може бути реалізовано лише у випадках досить близького розташування таких закладів, а це, в свою чергу, автоматично суттєво зменшує кількість партнерів для такої мобільності та збільшує витрати часу здобувача вищої освіти на територіальне переміщення.

Ще однією особливістю проведення програм академічної мобільності є процес узгодження графіків навчального процесу. Так коли в одному закладі вищої освіти за графіком може бути теоретичне навчання то в закладі-партнері в цей час може проходити навчальна, виробнича практики чи щось інше, що внесе складності або взагалі унеможливить здійснення мобільності за таких умов.

Одночасно слід відмітити, що поширення та удосконалення дистанційних технологій навчання вносять свої корективи в процес проходження навчання за програмами академічної мобільності.

Оскільки останні два роки вища освіта живе в умовах періодичного масового дистанційного навчання, то можна говорити про можливість здійснення кредитної мобільності з використанням дистанційних технологій, а отже розширити перелік закладів-партнерів щодо її здійснення. За таких умов здобувач вищої освіти може проходити навчання в будь-якому закладі України (чи взагалі за кордоном) не маючи проблем з територіальним переміщенням.

Одночасно слід відмітити за таких умов необхідна чітка домовленість між закладами партнерами щодо особливостей такого навчання та умов приєднання до занять в дистанційному форматі.

Отже слід відмітити, що в сучасних умовах академічна мобільність виступає одними із чинників підвищення якості вищої освіти (обмін досвідом та підвищення конкуренції) а використання дистанційних технологій навчання істотно розширює географію її застосування.

Список використаних джерел:

1. Вікторов В. Нові моделі управління освітою: [Процес перетворень у системі управління освітою України відповідно до вимог Болонського процесу] / В. Вікторов // Вища освіта України. – 2005. – № 2. – С. 66-71.

2. Данилишин М. Оболонювання: [Погляд на приєднання України до Болонського процесу: труднощі приєднання] / М. Данилишин // Всеукраїнська технічна газета. – 2005. – № 27 (7 липня). – С. 8-9.

3. Інтернаціоналізація освітнього та наукового процесів в Ужгородському національному університеті як складова стратегії розвитку вишу / М. Лендзел [та ін.] // Міжнародний науковий вісник: збірник наукових праць [ред. кол. І. В. Артёмов (голова) та ін.] – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2015. – Спецвип. 1(10). – 440 с.

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Чумак Валентина, к. е. н., доцент;

Безкровний Олександр, к. е. н., доцент;

Бражник Людмила, к. е. н., доцент

Глобальні проблеми в суспільстві надають особливої гостроти завданням розвитку людини як суб'єкта соціальної творчості, як особистості, що володіє високим рівнем інтелектуальної та творчої активності.

Сучасні можливості для освіти і навчання практично необмежені як у часі, так і в просторі. Окремі особи навчаються і здобувають нові вміння, навички і компетенції не лише у традиційному навчальному форматі, тобто в аудиторіях (формальна освіта), а все більше за їх межами. Важливі знання здобуваються на роботі, через участь у діяльності громадських організацій чи у віртуальному просторі завдяки Інтернету та мобільним пристроям як індивідуально, так і спільно з іншими членами суспільства.

Розвиток теорії формальної освіти веде свій початок від Дж. Локка (XVII ст.), І. Г. Песталоцці, І. Канта та ін (XVIII–XIX ст.). До феномену неформальної та інформальної освіти, за твердженням А. Гончарука та С. Яблокова, в Європі звернулися наприкінці XIX ст., при цьому виокремивши дві основні концепції: власне європейську та американську. В основі американської концепції лежить той факт, що неформальна освіта розвивається виходячи з пізнавальних потреб людей, які вимагають для їх задоволення все нових і різноманітних освітніх

послуг. В свою чергу європейська концепція розглядає формальну, неформальну та інформальну освіту як парадигму освіти протягом усього життя [2; 5].

В Україні в процесі формування політики в галузі освіти довгий час враховувалася лише формальна освіта, а іншим двом категоріям не надавалося достотної уваги.

Освіта впродовж життя робить неформальну та інформальну освіту рівноправними учасниками процесу навчання. Особливості організації неформальної освіти, її гнучкість дають змогу розв'язувати найрізноманітніші освітні завдання: проблеми професійної підготовки дорослих, створення демократичного суспільства, виховання громадянина тощо.

Сучасний підхід до формування єдиного світового освітнього простору для демократичної освіти ґрунтується на самотійному незалежному мисленні особистості, її готовості до прийняття й розуміння думки іншого. Такому підходу найбільше сприяє неформальна та інформальна освіта, що забезпечує відродження традицій громадянської освіти, провідних шляхів подолання проблеми соціального та освітнього відчуження певних категорій населення, перенесення ідеї особистісного самовдосконалення та саморозвитку у нові контексти.

Розширення застосування неформальної та інформальної освіти, на думку Л. Ніколенко та В. Бахуришина, насамперед, має сприяти становленню демократизації, розвитку громадської активності та лідерства, вирішенню проблеми дозвілля молоді, дорослих та літніх осіб, можливості швидко реагувати на потреби ринку праці та послуг, зростанню мотивації учасників навчально-виховного процесу, поєднанню свободи і відповідальності, можливості самотійного вибору часу, місця і тривалості навчання [1, 3].

Спираючись на чинну нормативну бази у сфері вищої освіти у Положенні про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету узагальнено визначення формальної, неформальної та інформальної освіти.

Так, згідно даного Положення формальна освіта – це освіта, яка здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей і передбачає досягнення здобувачами вищої освіти визначених стандартами освіти (освітніми програмами) результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою. Відповідно неформальна освіта являє собою освіту, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій, тоді як інформальна освіта – це освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям [4].

Здобувачі вищої освіти за освітньо-професійною програмою Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів поряд із формальною освітою також вдаються до самоорганізованого навчання, тобто доповнюють та урізноманітнюють, визначений освітньою програмою, відповідних перелік програмних результатів.

Втілення в життя елементів інформальної освіти відбувається, в основному, шляхом участі в міжнародних та всеукраїнських науково-практичних та науково-методичних конференціях, круглих столах, результатом чого є отримання сертифікатів учасника та публікація тез доповідей. Окрім того, окремі здобувачі вищої освіти можуть публікувати результати своїх наукових досліджень у фахових виданнях України та міжнародних виданнях, приймати участь у підготовці монографій, проходити тренінги, семінари, вебінари, тематика яких є дотичною до змісту обов'язкових освітніх компонент освітньо-професійної програми відповідного рівня вищої освіти.

Визнання результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті відбувається за заявою здобувача вищої освіти та за наявності документів, що підтверджують факт таких здобутків (сертифікат, копія наукової публікації, протокол засідання комісії, кваліфікаційне свідоцтво, диплом тощо).

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, розповсюджується лише на обов'язкові освітні компоненти освітньої програми або їх частини.

Для реалізації даної процедури розпорядженням декана факультету створюється комісія, яка на своєму засіданні, спираючись на наявні документи, приймає рішення стосовно визнання та перезарахування здобутків здобувачів вищої освіти набутих одночасно з формальною освітою в університеті. Протягом першого семестру поточного навчального року відбулося 2 засідання таких комісій, де було сукупно розглянуто 10 заяв здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів. За підсумками засідань було визнано та перезараховано частини (окремі теми) обов'язкових освітніх компонент, зокрема, «Банківський менеджмент» на магістерському рівні та «Податкова система» і «Фінанси підприємств» – на бакалаврському рівні. Протоколи засідань комісій з визнання та перезарахування результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті були розглянуті та схвалені на засіданнях кафедри фінансів, банківської справи та страхування, що є випусковою за означеними освітньо-професійними програмами.

В цілому можна зазначити, що визнання знань, одержаних у результаті інформального і неформального навчання є стимулюючим фактором для розвитку, як наукових здібностей здобувачів вищої освіти, так і набуття ними окремих професійних навичок ще до завершення навчання в університеті. В більш далекоглядній перспективі – це перший крок на шляху підтримки молодих непрацевлаштованих осіб, що шукають першу роботу чи мають

невеликий професійний досвід, завдяки підвищенню цінності їхніх умінь, навичок і компетенцій, набутих у різних середовищах та наближенню їх до нових можливостей навчання і працевлаштування.

Список використаних джерел:

1. Бахрушин В. Неформальна та інформальна освіта: навіщо вони нам потрібні? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/872-neformalna-tainformalna-osvita-navishcho-voni-nam-potribni> (дата звернення 17.01.2022 р.).

2. Гончарук А. Неформальна освіта дорослих у країнах ЄС. Педагогічні науки. 2012. № 54. С. 31–36.

3. Ніколенко Л. Науково-методичний супровід формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_diplom_osvina/1_2016/%D0%9D%D0%98%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E.pdf (дата звернення 20.12.2021 р.).

4. Положення про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproporyadokvyznannyarezultativnavchannyanabutyhuneformalniytainformalniyosvitizdobuvacham.pdf> (дата звернення 17.01.2022 р.).

5. Яблоков С. Інтеграція формального, неформального та інформального навчання в навчанні англійської мови. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2018. № 1 (75). С. 108–122.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ПЛАТФОРМИ MOODLE ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Єрмолаєва Марина, к.е.н., доцент

В останні роки все більшого розповсюдження набуває дистанційна освіта здобувачів вищої освіти. На це існує ряд об'єктивних причин, ігнорувати які неможливо. В першу чергу застосування дистанційних технологій навчання пов'язане з необхідністю здійснювати навчальний процес в умовах пандемії. З іншого боку використання дистанційних технологій освіти надає можливість надання освітніх послуг здобувачам освіти, які навчаються за заочною формою або для тих студентів, які навчаються за індивідуальним графіком з об'єктивних причин.

На теперішній час існує багато різних освітніх платформ, за допомогою яких є можливість надавати освітні послуги дистанційно, наприклад дистанційна платформа GOOGLE CLASSROOM, MOODLE, PROMETHEUS, ED-ERA тощо. Крім того сучасні технології дозволяють проводити навчальні заняття в режимі он-лайн за допомогою застосунків ZOOM, GOOGLE MEET та інших. Перевагою таких платформ і сервісів є можливість безкоштовного використання їх базових версій.

Дистанційні технології надають можливість отримати доступ до навчальної інформації в будь-якому місці перебування здобувача вищої освіти, що надає йому можливості одержання освітньої послуги, незважаючи на обставини. Здобувач вищої освіти має можливість отримати навчальні

матеріали у будь-який зручний для нього час, виконати завдання та надіслати їх для рецензування викладачеві.

Значного розповсюдження в мережі закладів вищої освіти набуло використання платформи дистанційної освіти MOODLE. Перевагами платформи MOODLE є те, що вона безкоштовна і відкрита для загального використання. Її можуть використовувати у системі середньої, вищої освіти, для підвищення кваліфікації і проведення різноманітних занять в комп'ютеризованій формі. Загальна кількість користувачів цієї платформи у світі перевищує 129 мільйонів осіб [1].

Технічні можливості платформи дозволяють розміщувати навчальні матеріали за кожною дисципліною, що викладається у відповідному семестрі. Можливості дистанційної платформи дозволяють викласти для доступу здобувачів вищої освіти значний обсяг навчальних матеріалів – конспекти лекцій, методичні рекомендації і завдання для виконання практичних занять, завдання для самостійної роботи, тестові завдання, тощо.

Розміщення текстів лекцій може здійснюватися у вигляді файлів у форматі Word або PDF, що дає можливість прочитати матеріали у найбільш зручному форматі. Розміщення завдань для практичних занять та для самостійної роботи може бути здійснено із зазначенням часу подання виконаного завдання на перевірку. При цьому викладач отримує повідомлення на корпоративну пошту про надходження виконаних завдань. Під час перевірки завдань викладач має можливість не тільки оцінити надіслані роботи, а й залишити коментар щодо отриманих здобувачем балів. Крім того, система відображає час надходження виконаного завдання на перевірку. Це є зручною опцією, оскільки надає можливість при дистанційному навчанні підтримувати зв'язок зі студентом.

При використанні платформи MOODLE можливе спілкування викладача зі студентами в режимі реального часу за допомогою чату і можливість виносити дискусійні питання для обговорення на форумі. При цьому платформа MOODLE передбачає створення аудіо- та медіа повідомлень з можливістю розміщення треків та роликів у відповідному чаті. Ця опція може бути корисною при вивченні окремих питань, що потребують додаткового пояснення або обговорення.

Позитивною функцією платформи MOODLE є розміщення тестових завдань з можливістю отримати результати тестування одразу після проходження тестування. Програма передбачає надання здобувачу вищої освіти декількох спроб для проходження тестування з метою підвищення загального балу.

Організація курсу навчання на платформі MOODLE може здійснюватися у різних форматах. Наприклад, можлива календарна організація курсу за тижнями з чітким визначенням розкладу, або вивчення курсу можливе за чітко визначеними темами. При бажанні курс можливо організувати у вигляді загального форуму, учасники якого одночасно будуть мати можливість спілкуватися в режимі реального часу. Слухачів курсу можна поділити на окремі невеликі групи. При цьому учасники різних груп не зможуть побачити

результати інших груп.

Цікавим застосунком даної платформи є елемент «wiki». Використання цього елемента дає можливість учасникам групи або всій масі слухачів одночасно працювати з конкретним документом, редагуючи його. Результати редагування будуть бачити усі члени групи.

Незважаючи на суттєві позитивні аспекти використання даної платформи дистанційного навчання, слід зазначити певні її недоліки, зокрема, платформа MOODLE не дає можливостей для проведення навчальних занять у режимі реального часу он-лайн. Читання лекцій на цій платформі не передбачене. Інформація, розміщена на платформі MOODLE може використовуватись як допоміжні матеріали під час проведення практичних занять. Для якісного оцінювання робіт, надісланих на рецензування, необхідний час, тому миттєво оцінити виконання завдання неможливо. На нашу думку під час дистанційного навчання через дану платформу необхідно встановлювати часові рамки від моменту отримання виконаних робіт до моменту оголошення результатів.

Список використаних джерел:

1. MOODLE – самая популярная в мире система управления обучением.
URL: <https://moodle.org/>

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК МЕТОД АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Подлесна Ганна, к. псих. н., доцент

Сучасні трансформації щодо розвитку системи освіти та формування фахівця з гармонійним поєднанням духовних цінностей, принципів моралі з розвитком професійних якостей – є необхідною умовою розвитку суспільства.

Ця проблема може бути вирішена у вищих навчальних закладах за умови значної активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти.

Щоб досягти високого рівня активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, необхідно створити педагогічні та психологічні умови для особистісно-орієнтованого навчання. Педагогічні технології, які дають змогу забезпечити атмосферу співпраці суб'єктів навчального процесу, та сприяють залученню в нього здобувачів вищої освіти на різних рівнях творчої активності. Саме до таких належить технологія ігрового навчання.

Одним із таких методів активізації навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти можна виокремити метод дидактичних ігор.

Дидактична гра – це активна навчальна діяльність з імітаційного моделювання досліджуваних систем, явищ, процесів. Відмінною особливістю гри від інших видів діяльності є те, що предметом такої діяльності виступає сама людська діяльність (П. Підкасистий). [3]

У дидактичній грі провідним типом діяльності є навчальна, яка вплітаючись в ігрову, набуває особливостей ігрової навчальної діяльності. Вона виступає методом колективної цілеспрямованої навчальної діяльності, коли кожен здобувач вищої освіти та й команда в цілому, об'єднані вирішенням

однієї, головної проблеми (задачі), орієнтуючись на власну поведінку та здобуття перемоги.

Структурними елементами дидактичної гри виокремлюють:

- модельований об'єкт навчальної діяльності;
- спільна діяльність учасників гри;
- правила гри;
- прийняття рішення в умовах, які постійно змінюються;
- ефективність рішення та особливості його застосування;

Технологія дидактичних ігор – це один із видів технології проблемного навчання. Особливістю даної технології є саморозвиток та саморух: наявна інформація (проблемне завдання) не надходить із зовні, а є внутрішнім результатом пізнавальної діяльності здобувача вищої освіти. Отримана інформація породжує нові рішення, які призводять до проходження відповідних логічних ланок, поки не буде досягнутий кінцевий результат.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дав нам змогу виявити основні функції дидактичної гри:

- соціокультурну (виступає ефективним засобом соціалізації, засвоєння цінностей середовища);
- комунікативна (надає можливість моделювати ситуації та обирати різні шляхи їх вирішення: одноосібні, групові, колегіальні; вводить здобувача вищої освіти у світ складних професійних відносин);
- самореалізації (передбачає досягнення особистісного успіху, конкуренції, перемоги, що створює ситуації самовираження, самореалізації);
- діагностичну (передбачає, що здобувач вищої освіти в умовах гри може пересвідчитись у рівні свого інтелекту, творчості, вмінні спілкуватись, у рівні володіння професійними знаннями та вміннями);
- корекційну (передбачає через програвання умовних ситуацій у подальшому коригувати реальну діяльність);
- розважальну (сприяє урізноманітненню навчального процесу, викликає позитивні емоції, створює сприятливу атмосферу для спілкування із іншими здобувачами вищої освіти та викладачем) [2].

Цикл дидактичної гри являє собою безперервну послідовність навчальних дій в процесі вирішення завдань. Цей процес умовно розчленовується на наступні етапи [1]:

- підготовка до самостійних занять;
- постановка головного завдання;
- вибір імітаційної моделі об'єкта;
- рішення задачі на її основі;
- перевірка, корекція;
- реалізація прийнятого рішення;
- оцінка його результатів;
- аналіз отриманих підсумків та синтез з наявним досвідом;
- зворотній зв'язок по замкнутому технологічному циклу.

Дидактична гра як метод навчання містить у собі великі потенційні можливості активізації процесу навчання. Разом з тим шкільна практика і

результати проведених експериментів показали, що дидактичні ігри можуть зіграти в навчанні позитивну роль тільки тоді, коли вони використовуються як фактор, узагальнюючий широкий арсенал традиційних методів, а не як їх замітник.

У дидактичних іграх пізнавально-ігрова діяльність спеціально планується і пристосовується до навчальних цілей. Дидактичні ігри є різновидом ігор за правилами, де одночасно поєднуються дві сфери людської діяльності – навчання та гра. У навчальному процесі ВНЗ вони використовуються як методи активного навчання, що дають змогу формувати професійні знання, уміння і навички шляхом залучення студентів до інтенсивної діяльності[3].

Здобувачі вищої освіти в іграх виявляють не лише свої знання, та уміння, а й необхідність доводити свою професійну компетентність.

Більшість ситуацій, заданих у навчальній грі, можуть мати кілька варіантів розв'язання, а це вимагає від учасників глибоких знань не лише конкретної теми, а й усіх курсів професійно-орієнтованих та практичноорієнтованих дисциплін.

Використання дидактичних ігор у навчальному процесі Полтавського державного аграрного університету є ефективним методом підготовки фахівців, її використання дає позитивні результати: підвищується інтерес до навчальних занять; засвоюється значно більша кількість інформації; більш об'єктивною стає самооцінка здобувачів вищої освіти; набувається практика конструктивної взаємодії; позитивно змінюється мотивація засвоєння знань.

Здебільшого використовуються такі дидактичні ігри як:

«Знайомство з професіями» - дозволяє більш повно та різнобічно познайомитись з вибраною професією, а також навчитись виокремлювати необхідні професійні якості та властивості фахівця;

«Азбука емоцій» - використовується для кращої конкретизації емоційного стану здобувача вищої освіти;

Робота з метафоричними картками – вивчення внутрішніх станів особистості (Інста МАК «Great People» - робота з історичними персонажами; МАК «Хто Я», МАК «Рольові ігри» - формування самоідентичності);

«Аргументуй» та «Аргубатл» - формування навиків аргументації, переконання, відстоювання власної життєвої позиції.

Отже, під навчанням розуміється планомірна і систематична робота викладача зі здобувачами вищої освіти, заснована на здійсненні і закріпленні змін у їхніх знаннях, настановах, поведінці й у самій особистості під впливом навчання, оволодіння знаннями і цінностями, а також власної практичної діяльності.

Однією з важливих характеристик навчання є обмін інформацією між викладачем, іншими джерелами й здобувачем вищої освіти, що дозволяє йому опанувати знаннями, засвоюючи їх безпосередньо або в ході вирішення проблеми. Здобуваючи знання про навколишню дійсність і про себе, здобувач вищої освіти набуває здатності приймати рішення, що регулюють його відношення до дійсності. Одночасно він пізнає моральні, соціальні і естетичні цінності і, переживаючи їх у різних дидактичних ситуаціях, формує своє

ставлення до них і створює систему власну цінностей, яка корелюється з загальноприйнятими нормами.

Список використаних джерел:

1. Куліш І.М. Використання дидактичної гри у підготовці фахівців різних спеціальностей // Гуманітарні науки: Науково-практичний журнал. – К., 2001. - №2. – С.112-116.

2. Марко М.М. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» (015 Професійна освіта). Мукачєво. 2018. 272 с.

3. Щербань П.М. Прикладна педагогіка: навч.-метод. пос. для студ. пед. навч. закл. / П.М. Щербань. – К.: Вища школа, 2002. – 215 с.

ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОГРАМИ ВІДДАЛЕНОГО ДОСТУПУ ANYDESK В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Грибовська Юлія, к.е.н., доцент;
Ходаківська Лілія, к.е.н., доцент

Володіння цифровими технологіями на сьогодні є неодмінною умовою для успішного розвитку бухгалтерського обліку та підвищення результативності навчання здобувачів вищої освіти.

Під час дистанційного навчання для проведення лабораторних робіт з дисциплін: «Бухгалтерський облік» та «Комп'ютерний облік суб'єктів малого підприємства» нами (викладачами) було застосовано платформи для зв'язку зі здобувачами вищої освіти: месенджер Viber, комунікаційну платформу Google Meet та програму для віддаленого доступу до навчального місця – AnyDesk. З платформи Moodle здобувачі вищої освіти завантажували методичні вказівки для проведення лабораторних робіт.

AnyDesk – це програма віддаленого адміністрування ПК. Здобувачі вищої освіти, знаходячись вдома, фактично мали доступ до університетських комп'ютерів, на яких викладач завчасно завантажував спеціалізовану програму для автоматизації обліку. Головна відмінність, яку відзначають розробники, – це висока швидкість роботи AnyDesk, в порівнянні з аналогічними програмами.

За допомогою утиліти AnyDesk здобувачі вищої освіти, незалежно від місцезнаходження, швидко і легко при наявності зв'язку інтернету, підключалися зі свого комп'ютера або ноутбука до свого навчального місця.

Програма AnyDesk працює на всіх популярних ОС: Windows, Linux, MacOS, Android, iOS.

Основна відмінність Anydesk в тому, що програма має простий інтерфейс і здатна працювати незалежно від швидкості інтернет-з'єднання.

AnyDesk завантажується в портативній версії та не потребує установки в систему і працює без отримання прав адміністратора. Безкоштовно завантажити AnyDesk можна на офіційному сайті програми. Після завантаження програми

AnyDesk і встановлення на ПК, необхідно запустити програму. У лівій частині вікна буде відображено адресу вашого ПК (в більшості випадків складається з 9 цифр).

Головне вікно програми поділено на дві частини. Верхня – це зона опцій для надання віддаленого доступу, а зона нижче призначена для підключення до віддаленого комп'ютера.

У вікні підключення з відображенням робочого столу віддаленого комп'ютера, натиснувши кнопку меню, отримуємо доступ до всіх можливих налаштувань. Встановлені один раз, налаштування будуть застосовні і надалі, при наступних сеансах підключення до конкретних ПК.

Серед налаштувань вікна підключення:

- налаштування розміру вікна;
- вибір пріоритету якості зображення або швидкодії;
- вимкнення та вимкнення передачі звуку;
- можливість роботи в демонстраційному режимі віддаленого робочого столу з відключенням керування клавіатурою та мишею;
- зміна напрямку віддаленого доступу;
- створення знімків;
- натискання клавіш Ctrl+Alt+Delete забезпечує вихід із системи, перезавантаження і вимкнення ПК (застосовується тільки після інсталяції) [1].

Перед початком кожного лабораторного заняття викладач відкриває спеціалізовану бухгалтерську програму і згортає її, після чого відкриває програму AnyDesk.

Викладач передає шляхом групового дзвінка через вайбер номер робочого місця для кожного здобувача вищої освіти (створена група у вайбері для кожної групи здобувачів). Отримавши номери робочих місць, здобувачі вищої освіти вводять номер на своєму ПК у програмі AnyDesk та написують кнопку «З'єднати». Після чого викладач здійснює підключення здобувача вищої освіти до свого начального місця та натискає «Підключити». Кожен здобувач вищої освіти працює у власній інформаційній базі спеціалізованої бухгалтерської програми. По завершення виконання завдань з кожної теми лабораторного заняття здобувачі вищої освіти формують звіти, до яких додають підтвердні документи у вигляді скріншотів.

Під час проведення лабораторного заняття з використанням програми AnyDesk можна виокремити наступні переваги:

- можливість роботи в спеціалізованій бухгалтерській програмі;
- можливість продовження виконання завдань у власній інформаційній базі;
- можливість для викладача бачити на робочому місці здобувача вищої освіти всі його дії та стан виконання поставлених завдань;
- можливість здійснення комунікації через ПК або через месенджер Viber, швидкість постановки та вирішення питань;
- можливість зробити скріншоти екрану (виконаних завдань);
- можливість надсилати звіти разом з підтвердними документами за кожною темою лабораторного заняття.

Використання програми, після її встановлення та налаштування, зводиться до однієї дії – вказівки адреси комп'ютера, до якої необхідно підключитися. Наявність встановленої та запущеної програми на обох комп'ютерах забезпечує взаємодію викладача та здобувача вищої освіти. Перед початком лабораторного заняття викладачу необхідно відкрити та згорнути спеціалізовану бухгалтерську програму, після чого завантажити програму AnyDesk та надати номер робочого місця здобувачу вищої освіти. Після введення робочого місця здобувачем, викладач здійснює підключення його ПК до навчального місця.

Отже, AnyDesk – це програма для віддаленого доступу до навчальних місць здобувачів вищої освіти, яку можна рекомендувати до використання під час проведення лабораторних занять в умовах дистанційного навчання.

Список використаних джерел:

1. Anydesk что это за программа и как ей пользоваться? / Електронний ресурс. URL: Public-PC.com › Программы.

ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Мац Тетяна, к.е.н., доцент;

Красота Олена, к.е.н., доцент

Постійний та динамічний розвиток соціально-економічних явищ в Україні спонукає використовувати все більше інноваційних методів навчання, в тому числі при викладанні облікових дисциплін. Застосування нових інноваційних методів та технологій навчання для здобувачів вищої освіти у вищих навчальних закладах дасть змогу в майбутньому студентвм проявити власні професійні навички та вміння що надасть можливість бути більш конкурентоспроможними на ринку праці.

Термін «інноваційне навчання» – це постійне прагнення до переоцінки цінностей, збереження тих із них, які мають незаперечне значення і відкидання тих, що вже застаріли. Інновації у навчальній діяльності пов'язані з активним процесом створення, поширення нових методів і засобів для вирішення дидактичних завдань підготовки фахівців у гармонійному поєднанні класичних традиційних методик та результатів творчого пошуку, застосування нестандартних, прогресивних технологій, оригінальних дидактичних ідей і форм забезпечення освітнього процесу [1, 14].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність»:

інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;

інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [2].

Питання інноваційних технологій і методів навчання в умовах сьогодення є досить актуальним і потребує вирішення проблем змісту технічної освіти, освоєння нових навчальних дисциплін і, як наслідок, забезпечення потреби в наукових і науково-педагогічних працівниках, які змогли б забезпечити інноваційний підхід викладання у вищих навчальних закладах. В свою чергу такі працівники отримали можливість створювати і втілювати власні інноваційні методики. Як правило інноваційні технології характеризують, як технології, засновані на нововведеннях таких як організаційні та методичні.

Сьогодні найбільш популярними інноваційними методами навчання, які дозволяють використовувати нові технології викладання є:

1. Контекстне навчання. Ґрунтується на інтеграції різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної.

2. Імітаційне навчання. Його основою є імітаційно-ігрове моделювання в умовах навчання процесів, що відбуваються в реальній системі.

3. Проблемне навчання. Здійснюється на основі ініціювання самостійного пошуку студентом знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу.

4. Модульне навчання. Становить різновид програмованого навчання, сутність якого полягає в тому, що зміст навчального матеріалу жорстко структурується з метою його максимально повного засвоєння, супроводжуючись обов'язковими блоками вправ і контролю за кожним фрагментом.

5. Повне засвоєння знань. Розробляється на основі ідей Дж. Керролла і Б.С. Блума - про необхідність зробити фіксованими результати навчання, оптимально змінюючи при цьому параметри умов навчання залежно від здібностей учнів.

6. Дистанційне навчання. Різновид (досить самостійний) заочного навчання, з опертям на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій і засобів [3].

Заняття при застосуванні інноваційних методів мають бути побудовані методично грамотно з елементами логічної послідовності. Форми і методи роботи що використовуються повинні бути спрямовані на досягнення поставленої мети. Навчальний матеріал обов'язково пов'язується з виховними завданнями. Забезпечення якісного позитивного контакту з аудиторією, активізація уваги і спрямованість на навчальну діяльність забезпечить очікуваний результат від застосування інноваційних методів.

Отже, сутність і структура інноваційних методів навчання в цілому, і облікових дисциплін зокрема, повинні відповідати характеру і швидкості соціальних змін у суспільстві, високим стандартам підготовки конкурентоспроможних фахівців інноваційного типу. Орієнтація на використання інформаційних технологій, поширення інтерактивного, електронного навчання, використання цифрових ресурсів забезпечить максимальний ефект від використання інноваційних методів.

Розглядаючи основні закономірності впровадження інноваційних методів навчання ми пропонуємо робити акцент на таких аспектах, як: активне пізнання

здобувачами вищої освіти отриманого матеріалу; поступовість введення інноваційних методів у навчальний процес; застосування інноваційних методів при виконанні самостійної роботи; застосування різних форм контролю знань після використання даних методів.

Список використаних джерел:

1. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія П. Ю. Саух [та ін.]; ред. П. Ю. Саух. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 14, 319.
2. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 лип. 2002 р. № 40-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
3. Шестопалюк О.В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів. *Теорія і практика управління соціальними системами*. – 2013. - №3. – С. 118-124.

ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ НАВЧАННЯ В ОПАНУВАННІ ДИСЦИПЛІН КОНТРОЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

Пономаренко Оксана, к.е.н., доцент;

Пилипенко Катерина, д.е.н., професор

Сьогодні безумовними освітніми трендами є інформатизація освіти та дистанційне навчання. Тож, у сучасного здобувача освіти актуалізується вміння критично і креативно мислити, але головне – вміння навчатися самостійно, ефективно та без зайвого напруження.

Дисципліни контрольного спрямування несуть певні складнощі у опануванні: щоб експертно ідентифікувати порушення, бути здатним провести розрахунок санкцій і розробити шляхи усунення і попередження порушень, необхідно досконало володіти уявленнями про «норму». Тобто, знати чинне законодавство та володіти методиками облікового відображення усіх фактів господарського життя.

Останні опитування, проведені інституціями, що досліджують проблематику сучасної освіти [3], доводять, що найменш ефективними методами навчання є: виділення частин тексту; підкреслення головних слів у абзаці, повторне читання тексту, конспектування прочитаного. Проблема цих способів навчання – створення ілюзії знання тоді, коли потрібно – мислення.

Одним зі шляхів покращення опанування дисциплін контрольного профілю у дистанційній освіті згідно з потребами студентів ПДАУ (за результатами їх анкетування) виявлено стимулювання спілкування [1, 3].

Цілями стимулювання спілкування в дистанційному освітньому середовищі на осиної власного педагогічного досвіду можна вважати: поліпшення мотивації пізнавальної діяльності, збереження активного контакту і способів діяльності, прийнятих в групі (teambuilding); підтримання ініціативності й подібних софт-скілс; поліпшення саморегуляції діяльності за рахунок розуміння і застосування прийомів самоконтролю; формування з студентського контингенту ефективних партнерських дуетів чи малих груп, що є основою для підтримання дружніх комунікацій і поза навчальним процесом.

Роботу у малих групах у дистанційному середовищі курсів дисциплін з економічного контролю можна ефективно організувати з застосуванням Гугл-таблиць, так студенти будуть бачити органічно результати роботи один одного та відчуватимуть «командний» дух. Збільшити емоційне забарвлення такої роботи можна через введення викладачем елементу «змагальності» та «призу» за кращий результат командної взаємодії.

Загалом, поліпшенню процесів комунікації у дистанційній освіті під час опанування дисциплін контрольного спрямування сприяють такі елементи ІТ-середовища:

1. Відеоконференція – це конференція в режимі реального часу онлайн. Обговорення й ухвалення рішень, дискусії, захист проєктів відбуваються в режимі реального часу.

2. Форум. Кожний форум присвячений певній проблемі або темі (наприклад, способи ідентифікації порушень у готівкових розрахунках). Модератор форуму реалізує обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією.

3. Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативної комунікації людей через інтернет. Найбільш поширений різновид текстовий чат у комунікаторах групи вайбер чи телеграм.

4. Блог – це форма спілкування, яка нагадує форум, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей. Автор (як викладач так і студент) розміщує на сайті свого мережевого щоденника (блогу) допис (твір, есе) і надає можливість іншим студентам прочитати й прокоментувати розміщений матеріал. Наприклад на тему: «Податкова дисципліна фізичної особи-підприємця. Чи потрібна вона?»

5. Електронна пошта – це стандартний сервіс інтернету. У процесі дистанційного опанування курсами контрольних дисциплін електронна пошта використовується для організації спілкування усіх учасників дистанційного освітнього процесу, у тому числі і адміністрації університету (корпоративна пошта Джимейл).

6. Анкетування. При опануванні контрольних дисциплін від студента вимагається постійно «прокачувати свою експертність», тому можна використати анкетування для feedback щодо засвоєння кожної теми можна використовувати анкети, в яких студент може зробити самооцінку результатів навчання (зрозумів/ зрозуміла, можу розв'язати самостійно; зрозумів/зрозуміла, можу розв'язати з підказкою; не зрозумів/не зрозуміла, не можу розв'язати ніяк, свій варіант).

Дистанційне опанування дисциплін з економічного контролю також актуалізує запит на освітні способи формування «довготривалої» пам'яті і знань на основі використання тьютором мнемонічних прийомів. Це [2]:

1. Ефект краю – краще пригадуються початок і кінець інформації, а середина – випадає. Тому слід у конспекті більше уваги приділяти підготовці центральної частини інформації, посилювати її конкретними цифровими прикладами чи аудіовізуальними образами.

2. Ефект серіалу – легше запам'ятовується незавершена інформація.

Тематичні розриви слід робити на «найцікавішому епізоді».

3.Ефект контрасту – краще запам'ятовується чергування різнопланової інформації.

4. Ефект повторення – повторення подібне до ревізії: інформація сканується на предмет «пробілів у знаннях», та поєднується з уже відомими фактами з пам'яті (виготовлення опорних карток, малювання схем, виконання тренувальних тестів).

Список використаних джерел:

1. Flower Darby. How To Be a Better Online Teacher. URL: https://www.chronicle.com/interactives/advice-online-teaching?cid=cp234__

2. Руденко М. В., Мороз І. М. Комунікативні процеси у педагогічній діяльності. Креативні технології навчання: навч. посібник. К.: КНУБА, 2016. 204 с.

3. <https://znoclub.com/dovidnik-zno/290-metodi-navchannya-efektivni-ta-neefektivni.html>

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ - ОСНОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Черненко Ксенія, к.е.н.

Якість процесу вищої освіти – це якість освітніх технологій, застосування активних форм навчання, контролю освітнього процесу, якість мотивації викладацького складу на творчість і ефективність науково-педагогічної діяльності, інтенсивність освітнього процесу, система управління вищою освітою.

Сучасні освітні технології мають сприяти індивідуалізації та диференціації навчання, формуванню творчого мислення та самостійності здобувачів вищої освіти. Нестандартні підходи до викладання, в першу чергу, характеризуються спрямованістю викладача на бажаний результат [2].

Модернізація системи освіти, підвищення конкурентоспроможності економіки, інформатизація суспільства та розвиток науково-технічного прогресу визначають якісно нові підходи до організації освітнього процесу.

В останні роки в нашій країні проводилися і продовжують проводитися низка заходів щодо використання цифрових технологій в освіті. Це сприяє забезпеченню права кожного на здобуття освіти впродовж усього життя, рівність умов доступу до освіти, незалежно від місця навчання.

Підготовка здобувачів вищої освіти у сучасних умовах має забезпечувати високий професіоналізм майбутнього фахівця, оскільки їм доведеться працювати в умовах жорсткої конкуренції. До того ж, сучасні фахівці мають бути готові до постійного навчання, саморозвитку та здобуття нових компетентностей. Зміст освіти динамічний, постійно змінюється.

Формування інноваційного середовища в освіті передбачає поєднання навчання та науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти, оптимальне співвідношення класичних методів навчання з сучасними освітніми технологіями. Зазначені чинники впливають на багатовекторність, гнучкість

та ефективність освітнього процесу.

Підготовка спеціалістів такого рівня вимагає відповідальних навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій у професорсько-викладацького складу. Безумовно, позитивним моментом є формат дистанційної освіти.

Дистанційне навчання - сукупність сучасних технологій, що забезпечують доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій) від тих, хто навчає (викладачів, визначних постатей у певних галузях науки, політиків), до тих, хто навчається (студентів чи слухачів). Застосовується під час підготовки як у середніх загальноосвітніх школах і ЗВО, так і в бізнес-школах. Основними принципами дистанційного навчання є інтерактивна взаємодія у процесі роботи, надання студентам можливості самостійного освоєння досліджуваного матеріалу, а також консультативний супровід у процесі дослідницької діяльності. Дає змогу навчатися на відстані, за допомогою диспутів експертів із кількох країн, за відсутності викладача. Основну роль у здійсненні дистанційного навчання відіграють сучасні інформаційні технології [3].

Дистанційною освітою є об'єднання різних компонентів і найсучасніших технологій завдяки використанню цифрових платформ, впровадженню нових інформаційних та освітніх технологій, застосуванню прогресивних форм організації освітнього процесу та активних методів навчання, а також сучасних навчально-методичних матеріалів.

Серед основних напрямків дистанційної освіти виділяють наступні:

1. Створення освітніх ресурсів і цифрових платформ з підтримкою інтерактивного та мультимедійного контенту для загального доступу закладів освіти та здобувачів вищої освіти, зокрема інструментів автоматизації головних процесів роботи навчальних закладів.

2. Розроблення та впровадження інноваційних комп'ютерних мультимедійних та комп'ютерно-орієнтованих засобів в навчання та обладнання для створення цифрового навчального середовища (мультимедійні аудиторії, науково-дослідних STEM-центрів лабораторії, інклюзивних груп, груп змішаного навчання).

3. Організація широкосмугового доступу до мережі Інтернету здобувачів вищої освіти у навчальних класах та аудиторіях в закладах освіти всіх рівнів.

4. Розвиток дистанційної форми освіти з використанням когнітивних та мультимедійних технологій [1].

Використання сучасних освітніх технологій під час викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти має бути спрямоване, в першу чергу, на покращання якості надання освітніх послуг, підвищення якості одержуваних результатів. Отже, підвищення якості освіти сприятиме підвищенню конкурентоспроможності фахівців та популяризації вищої освіти як такої.

Список використаних джерел:

1. Опара Н.М. Модернізація освіти в умовах цифрової економіки. 52-га науково-методична конференції викладачів і аспірантів *«Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах діджиталізації»*. м. Полтава : ПДАА, 2021. С. 135 – 138.

2. Вакуленко Ю. В., Бондаренко М. О., Сазонова Н. А. Застосування сучасних освітніх технологій навчання як чинник підвищення якості освіти. *Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості освіти* : матеріали 50-ї наук.-метод. конф. викладачів і аспірантів, 26-27 лют. 2019 р. Полтава : ПДАА, 2019. С. 58-60.

3. Черненко К. В. Дистанційне навчання у вищій школі в умовах COVID–19. *Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти*: зб. матеріалів доп. учасн. I Всеукр. наук.-практ. конф., 16 червн. 2020 р. Київ: НАУ, 2020. С. 138–140.

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТРАДИЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Кононенко Жанна, к.е.н., доцент;

Чіп Людмила, к.е.н., доцент

Система освіти України, включаючи вищу професійну освіту, орієнтована на інтеграцію в європейський освітній простір, що вимагає впровадження новітніх технологій професійної підготовки кадрів. Для подолання кризи в аграрному секторі Кабінет Міністрів України прийняв Розпорядження «Про схвалення Концепції реформування аграрної науки на основі інноваційної моделі» (2015) [1]. Схвалена Концепція проголошує реформування аграрної освіти й науки із застосуванням інноваційних підходів, що дає змогу підвищити їх якість і результативність.

Сучасні педагогічні експерименти довели, що викладачі мають розширити використання цифрових технологій, щоб забезпечити тісний зв'язок зі студентами, які щодня використовують смартфони, комп'ютери та Інтернет. Застосування цифрових технологій відкрило нові канали комунікації та співпраці в освітньому процесі, активну участь студентів у навчанні, розвиваючи процеси взаємного оцінювання та зворотного зв'язку в системі «викладач-студент». Саме знання про те, що викладач контролює й перевіряє їхню навчальну роботу, мотивує студентів докладати більше зусиль, щоб виконати необхідне завдання.

Сучасні вчені розглядають цифрові технології як інструменти професійної підготовки, що сприяють становленню майбутніх фахівців, завдяки розвитку рефлексивних і дослідницьких компетентностей. Поточні опитування також указують на те, що цифрові технології (зокрема електронні курси на платформі Moodle) використовуються для активізації та індивідуалізації освіти, заощадження часу й ресурсів набагато ефективніше, ніж традиційне викладання.

Усвідомлюючи роль міжнародної співпраці та необхідність широкої інтеграції до світового науково-освітнього простору, в Україні здійснено комплекс заходів, які забезпечують просування національної системи освіти до

інтегрованого міжнародного освітнього простору. Більшість ЗВО співпрацює із зарубіжними навчальними закладами та науковими установами, що дає можливість українським студентам проходити стажування в провідних університетах країн ЄС (Бельгія, Болгарія, Великобританія, Данія, Німеччина, Польща, Швеція, Франція та ін.), а також іноземним студентам навчатися в Україні.

Майбутні фахівці здобувають велику кількість інформації завдяки дослідницькому та інтерактивному навчанню, яке також може відбуватися у віртуальному просторі завдяки цифровим технологіям. Спеціальні сайти дають студентам багато можливостей, щоб вивчити практично будь-яку тему в Інтернеті. Аудіокниги використовуються для вдосконалення техніки читання й розуміння студентами спеціальних дисциплін. Навчальні та художні відеоролики, ефіри новин необхідні для формування навичок студентів сприймати на слух інформацію, поглибити необхідні знання [3].

Отже, застосування цифрових технологій на заняттях в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців надає додаткові можливості у формуванні навичок практичного застосування знань.

Педагоги, які викладають дисципліни за допомогою платформи Moodle, мають змогу створювати власні програми й електронні курси з урахуванням останніх педагогічних вимог досліджень, а також сучасних досягнень у сфері цифрових технологій, а саме:

- детальний аналіз можливих проблемних питань відповідно до кожного окремого блоку курсу, за допомогою чату студентів із викладачем;
- аудіовізуальний, мультимедійний та інший контент, пов'язаний із майбутньою професійною діяльністю студентів, узятий з автентичних джерел;
- урахування попереднього пізнавального досвіду студентів, на основі якого складені навчальні матеріали для електронного курсу.

Викладання за допомогою цифрових технологій неможливе без визначення потенційних ризиків, із якими студенти можуть зустрітися під час використання Інтернету й інших засобів комунікації [2].

Отже, аналіз новітніх педагогічних досліджень і документально-нормативної бази показав, що використання цифрових технологій у підготовці студентів закладів вищої освіти полегшує доступ студентів до якісних навчальних матеріалів; індивідуалізує освітній процес відповідно до потреб і можливостей студентів; передбачає застосування сучасних психологічних, педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій; дає можливість постійного зворотного зв'язку студентів із викладачем і контролю якості отриманих знань.

Електронне (дистанційне) навчання стає ключовим інструментом в адаптаційному навчанні, підвищенні кваліфікації та розвитку працівників підприємств. Найбільш інноваційні світові ритейлери вже використовують їх для поліпшення взаємодії з клієнтами і вдосконалення процесів аналітики. Як показало дослідження Digital HR, проведене експертами Міжнародного кадрового порталу hh.ua. [1] у компаніях (N=312) у різних регіонах України, кожна дев'ята компанія з десяти автоматизувала свої HR-процеси. Вагому частку

серед мобільних цифрових технологій становлять джоб-сайти (23%), соціальні мережі (29%) й онлайн-інструменти для оцінки кандидатів (5%). Меншою мірою задіяні хмарні технології (4%), системи моніторингу згадок компанії в соціальних медіа та ЗМІ (3%), а також Big Data (2%). У цьому контексті актуальними постають питання щодо підготовки менеджерів із персоналу, які здатні забезпечувати кандидатів із відповідними компетенціями та впроваджувати цифрові технології для підтримки бізнесу [3].

Головними факторами, що визначають якісний розвиток інноваційно-цифрової освіти виступають: налагодження горизонтальних і вертикальних зв'язків між факультетами, вузами, підприємствами, інвесторами; створення національної освітньої платформи; внутрішньо університетська мобілізація кадрів; нові технології мотивації до участі і формування навичок цифрової та інноваційної діяльності; оновлення освітньої програми у напрямі її цифровізації; інтерес до інноваційної культури університету, його проектів; розвиток цифрової культури та поширення духу інноваційної діяльності; взаємозбагачуючий обмін між університетами та факультетами; молодий кадровий склад сфери освіти, який готовий до змін в результаті цифровізації економіки країни.

Сьогодні в українській освіті простежуються ключові зміни:

- вищі не лише забезпечують навчальний процес, а й стають майданчиком для створення інновацій, що неможливо без злиття з наукою і практикою;
- відбувається об'єднання ресурсів для реалізації спільних проектів, створення науково-освітніх on-line платформ;
- з'явилася можливість вибудовування персоніфікованих освітніх траєкторій;
- розвивається рівнева система тематичних модулів;
- на рівні з традиційною освітою суспільство почало користуватися нетрадиційною, що можна пояснити зростанням компетенцій до інновацій.

Набуває все більшого поширення дистанційна форма навчання, якій сприяє розвиток інформаційних технологій і комунікацій. Цифровізація навчання дозволяє збільшити віртуальну мобільність студентів, дає змогу студентам університетів України навчатись в університетах інших країн та проходити там стажування. Цифровізація освітніх послуг в Україні дозволяє конкурувати в межах єдиного європейського освітнього простору [1].

Проте потрібно пам'ятати, що наші студенти можуть навчитися використовувати цифрові технології самостійно, але це не означатиме, що вони зможуть вчитися без педагога. Можливість читати і писати ніколи не означала, що люди могли б отримати закінчену освіту, читаючи книги в бібліотеці. Безумовно, цифрові бібліотеки та цифрові ресурси значно розширюють будь-які можливості як студента, так і педагога. Незважаючи на всі футуристичні прогнози про кардинальну зміну суті освіти під впливом цифрових технологій, педагоги і студенти разом намагаються зробити важку подорож в майбутнє, і цифрові технології відіграють в цьому процесі багато різних ролей, допомагаючи нам реалізовувати амбіції і досягати поставлених цілей.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження «Про схвалення Концепції реформування аграрної науки на основі інноваційної моделі» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/279-2011-%D1%80#Text>
2. Варжанський І. Виклики діджиталізації для закладів вищої освіти. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201149>
3. Осадча Л.А. Особливості впровадження та використання цифрових технологій в освітніх процесах у ВУЗі. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15514700263422.pdf>

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-КОНКУРЕНТНІ ІГРИ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ЗАСІБ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ліпський Роман, к.е.н, доцент

Для ефективного забезпечення виконання функцій фахівця з обліку важливим фактором є раціональність методичного забезпечення освіти. Сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та нових форм освітнього процесу сприяють розвитку та впровадженню інтелектуально-конкурентних ігор в практику освітнього процесу. Однак оновлення навчально-виховної практики нерідко відстає від темпів цивілізаційного розвитку, соціальних вимог до неї.

Наразі оптимальним рішенням розвитку освіти є інтерактивні методи навчання (інтерактив в освіті націлений на розвиток у здобувачів вищої освіти освітньої та соціальної компетенції, зокрема умінь роздумувати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, спостерігати, критично мислити, приймати участь у дискусії, аргументувати думку, приймати рішення, спілкуватися у малих та великих групах; навичок оволодіння засобами самостійного отримання та обробки інформації з різноманітних джерел, проведення самостійних досліджень; навичок активного слухання, ефективної комунікації, участі у груповій роботі та відповідальності за результати спільної діяльності, організації роботи малої групи, оцінювання власних дій та можливостей, розвиток творчих ідей) [2].

Ось основні методи та прийоми інтерактивної освіти, які можливо ефективно використовувати в аудиторії для формування предметних компетенцій: дискусії та обговорення, розв'язання проблемних питань, мозковий штурм, робота в групах, інтерв'ю, аналіз аргументів «за» і «проти», навчальні ігри, створення презентацій та проектів.

Варто погодитися з Пасенко І.М. [2] у тому, що «ефективне використання інтерактивних методів сприяє залученню до роботи на заняттях практично всіх здобувачів вищої освіти та виробленню в них соціально важливих навичок роботи в колективі, взаємодії, дискусії, обговоренні: здобувачі вищої освіти перебувають у постійному пошуку, отримують відповіді на запитання, знаходять нову інформацію для розв'язання проблеми, розмірковують разом над варіантами й способами виконання завдання. Це розвиває в них навички

співпраці й ухвалення спільних рішень, комунікативні навички, навички ведення дискусії та формулювання аргументованих суджень і обґрунтованих висновків; підвищує рівень опанування аналізом, синтезом, узагальненням і абстрагуванням; сприяє розвитку вмінь виявляти різні погляди на правові проблеми, сприймати й оцінювати спектр думок щодо них, шукати й аналізувати різні джерела інформації правового змісту».

Із інноваційних механізмів активізації педагогічного і наукового процесів усе частіше згадується необхідність відродження ідеї змагальності у всіх сферах життя, зокрема, йдеться про метод «гонка за лідером». Автори цієї методики висвітлюють ретроспективу, значення, зміст поняття «змагання», розкривають методологічні аспекти застосування нетрадиційної (штучної) конкуренції, наводять слушні пропозиції щодо нарахування балів за основні види освітньої діяльності, надають конкретні формули для розрахунку загальної кількості балів, акцентують увагу на розробці так званого безмашинного програмного методу контролю знань здобувачів освіти, застосування якого дозволить перевірку знань необмеженої кількості здобувачів вищої освіти з окремих питань навчальної дисципліни за короткий проміжок часу».

Все більше науковців погоджується [1], що «у процесі підготовки сучасних фахівців засобом всебічного розвитку творчої активності тих, хто навчається, є інтелектуально-конкурентні ігри, проведення «науково-технічного суду над ідеєю». Вони включають імітаційні заняття, які допомагають розкрити суть методики викладання дисципліни та розглядають питання формування оптимального мислення». У розглянутих прикладах активних методів освіти провідну роль відведено інформаційним технологіям і домінантну – педагогам-фасалітаторам (комунікаційним посередникам), які ефективно сприяють становленню кваліфікаційних характеристик особистості як спеціаліста певної галузі, здатного до інноваційних дій».

Інтеграція України у світову систему економіки вимагає підготовки нової генерації фахівців економічного профілю, які здатні критично мислити, вирішувати складні завдання, управляти людьми, бути гнучкими, швидко приймати рішення, знати мови, уміти вести переговори, володіти економічними методами ефективного впливу на розвиток економіки. Це вимагає від викладачів вміннями вибирати у кожному конкретному випадку оптимальний варіант побудови навчального процесу, на основі сучасних інноваційних технологій, який би найкоротшим шляхом вів до найбільш ефективного і якісного вирішення поставлених завдань.

Список використаних джерел:

1. Бурко К. Інноваційні технології навчання у підготовці фахівців з бухгалтерського обліку. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/161.pdf
2. Пасенко І. М. Професійна підготовка майбутніх бакалаврів з правознавства із застосуванням контекстного навчання. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» ДЗО «Університет менеджменту освіти» КПУ. Запоріжжя, 2021. 267. URL: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/1632211885101143.pdf

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

**Кулик Вікторія, д.е.н., професор;
Пилипенко Катерина, д.е.н., професор**

Інформатизація й комп'ютеризація вимагають від людей нових навичок, нових знань і нового мислення, покликаних полегшити адаптацію людини до умов і реалій комп'ютеризованого суспільства й забезпечити йому гідне місце в цьому суспільстві. Тому не можна не погодитися з тим, що інформатизація впливає на образ і якість життя всіх членів суспільства, як на індивідуальному, так і на організаційному рівні, на робочому місці та у побуті. Вона є силою, що не просто трансформує життя цілих співтовариств, але сприяє перебудові самого процесу відносин між людьми. Бухгалтерська професія як важлива складова економічного та суспільного життя не є виключенням [1; 5].

Незважаючи на важливу роль комп'ютерних інформаційних технологій у постіндустріальному суспільстві, ключовою складовою у зазначеній системі є людина, зокрема, її потреба та здатність створювати, передавати та отримувати інформацію. Вважаємо за доцільне постіндустріальне суспільство розглядати на двох взаємопов'язаних рівнях. Перший рівень – людина, що має інтелект, бажання і можливість змінювати оточуюче середовище та впливати на інших людей. Другий рівень – електронне середовище, що складається із інформаційного наповнення, технічної складової, комунікаційної складової. Вважаємо, що на першому рівні постіндустріального суспільства має знаходитися людина, оскільки саме її фізичні та інтелектуальні можливості; діяльність, спрямована на зміну оточуючого середовища; здатність до комунікації та потреба у ній стали основними передумовами його виникнення. Електронне середовище як складова постіндустріального суспільства є похідним від першого - результатом діяльності людини та підпорядковане її потребам [2].

Зміни й зрушення, що сприяють переходу сучасного суспільства в якісно нову стадію базуються на об'єктивних процесах розвитку наукомістких, енерго- і працезберігаючих галузей економіки, процесах комп'ютеризації й інформатизації найважливіших сфер суспільного життя. Це впливає на перспективу суспільно-історичного розвитку людства, на долю людини, його місце й роль у цьому процесі.

Розглядаючи бухгалтерський облік як професійну діяльність у трьох аспектах (бухгалтер-практик, бухгалтер-науковець, бухгалтер-викладач) вважаємо за необхідне звернути увагу на нові вимоги до бухгалтерської професії, зумовлені переходом до постіндустріального суспільства та способи формування необхідних програмних результатів навчання студентів-бухгалтерів із використанням дистанційних технологій [3; 4].

Дистанційне навчання це – індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційнокомунікаційних технологій.

Навчання майбутніх бухгалтерів у дистанційному форматі є сучасним та виправданим з точки зору раціонального використання ресурсів. Сучасний працедавець із великим задоволенням співпрацює із бухгалтером на відстані на умовах повної або часткової зайнятості або аутсорсингу. Вміння та навички працювати дистанційно є гарною підготовкою студента-бухгалтера до майбутнього працевлаштування.

Перевагами дистанційного навчання для студента бухгалтера є: 1) удосконалення вмінь та навичок роботи із ПК та професійними програмами; 2) постійний доступ до нормативної бази; 3) вміння взаємодіяти із керівником та колегами за допомогою месенджерів або спеціальних програм; 4) удосконалення навичок із самоуправління, самоорганізації, тайм-менеджменту та реалізація концепції «навчання впродовж життя».

Список використаних джерел:

1. Верига Ю. А., Кулик В.А. Переорієнтація підготовки фахівців в умовах сучасних глобалізаційних процесів. *Забезпечення якості вищої економічної освіти: сучасний стан та перспективи*: Збірник матеріалів V Науково-методичної конференції (09 лютого 2018 року). Х., 2018. С. 147-149.

2. Кулик В. А. Реформування системи бухгалтерської освіти в Україні в умовах інформатизації суспільства. *Науковий вісник ПУЕТ*. 2017. № 1. С. 189-193

3. Кулик В. А. Трансформація професійних компетенцій відповідно до вимог інформаційного суспільства. *Науковий Вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 16. С. 100-104.

4. Пилипенко К.А., Кулик В.А. Вплив технології Big Data на систему бухгалтерського обліку. *Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Луцьк, 18 лютого 2021 р.). Луцьк, 2021. С. 344-346.

5. Шкодова-Пармова. Д., Кулик В. Образовательные инновационные кластеры как эффективный способ трансформации высшего образования. *Научный вестник ПУЭТ*. 2017. № 2. С. 214-219.

ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ РЕАЛІЯХ

Капасва Людмила, к. е. н., доцент

Формування майбутнього конкурентоспроможного фахівця в вищій школі має здійснюватись з врахуванням сучасних викликів та можливостей. Для цього недостатньо надати відповідні актуальні знання та сформувати професійні навички і вміння. Потрібно також забезпечити можливості для всебічної суспільної самореалізації випускника.

Створення відповідних умов для успішного професійного розвитку та суспільної активності можливе при умові застосування сучасних ефективних підходів до навчання, серед яких компетентнісний, інноваційний, інтегрований, креативний та особистісно-орієнтований [3].

В центрі уваги сучасного навчального процесу навчання має стояти сам

здобувач, як особистість. В процесі науково-педагогічної взаємодії потрібно зрозуміти його характер, вивчити психологічні якості, потреби, бажання, здібності. Також важливо бачити світ «очима здобувача», володіти емпатією, як важливою властивістю педагога. Адже на теперішній момент ми навчаємо нове, відмінне від нас покоління, для якого стали звичними інші інформаційні потоки, технічні можливості, освітні прийоми.

Здобувач вищої освіти в сучасних умовах перестав бути об'єктом навчання. Наразі у вищій школі мають створюватися можливості для його самопізнання, самоосвіти, самовиховання, саморозвитку. Він має впевнено проявляти свою індивідуальність, особливості характеру. За викладачем, відповідно, закріплюється більше роль наставника, який враховуючи всі особливості, напружує на успіх в навчанні та майбутній самореалізації.

Важливими принципами особистісно-орієнтованого навчання є співвіднесення освітніх технологій на всіх рівнях освіти із закономірностями професійного становлення особистості, визначення змісту освіти відповідним рівням розвитку сучасних соціальних, інформаційних, виробничих технологій і майбутньої професійної діяльності [3]. Це забезпечується якісною побудовою освітньо-професійної програми та її наповненням відповідно до рекомендацій стейкхолдерів, широким залученням стейкхолдерів до навчального процесу, постійним підвищенням педагогічної майстерності викладачів, в тому числі шляхом стажування, контролем якості освітнього процесу через анкетування здобувачів за підсумками навчання, відгуки та обговорення підсумків вивчення навчальних дисциплін.

Диференціація завдань – основна складова особистісно-орієнтованого навчання, тому, при підготовці навчальних завдань для практичних, семінарських та лабораторних робіт слід добирати індивідуально орієнтований асортимент задач, вправ, питань та тестів (завдання різного ступеня складності). Різноманітні креативні, творчі завдання мають розвивати пізнавальні здібності здобувачів і, разом з тим, враховувати їх індивідуальний досвід, потреби в самовизначенні. Серед таких методичних засобів можуть бути також завдання, які містять проблемні ситуації, гіпотези, показ парадоксів та конфліктів, рефлексії логіки викладу, виявлення факторів та впливу змін тощо.

Важливим є постійне поєднання індивідуальних та колективних форм роботи. В організації колективних завдань слід ретельно вибудовувати сценарії для визначення ролі, розподілу участі в колективній роботі, методіку оцінювання особистого вкладу в колективний результат. Індивідуальні завдання мають бути максимально різноманітними за можливостями проявити особисті навички і вміння кожного. При цьому важливо забезпечувати можливості самостійного вибору змісту, виду і форми завдань та їх виконання за особистими вподобаннями, навчальними та науковими інтересами.

Значне місце в сучасному навчальному процесі має належати таким формам навчальних занять, як дуальним лекціям, лекціям-прес-конференціям, проблемним лекціям, лекціям-дискусіям, лекціям з помилками, які допомагатимуть розвивати вміння критично мислити, ставити правильні

питання, вибудувати етику опонента.

Важливим елементом навчального процесу в таких умовах стає виховна діяльність науково-педагогічних працівників, яка не тільки виокремлюється в виховних заходах, а пронизує весь процес взаємовідносин з здобувачами вищої освіти [1, с. 112]. Під час традиційних навчальних занять важливо постійно підтримувати «високий градус» актуалізації особистісних цінностей, інтелектуального й духовного розвитку людини, екологічності, соціалізації, критичного та конструктивного сприйняття навколишнього світу. Демократизація дидактичного середовища, розвиток системи суб'єктної взаємодії, соціальних видів занять має бути основою навчального процесу. Важливо також відстежувати розвиток соціальних стосунків, взаємодії здобувачів між собою в колективі.

Особистісно-орієнтоване навчання – це двосторонній процес, який передбачає розвиток професійних і особистісних якостей викладача. Серед важливих особистих якостей педагога: вимогливість, віра в людину, справедливість, позитивна емоційність, почуття міри, педагогічний такт, організаторські здібності, мовна культура, авторитет [2, с. 47].

Сучасні технології навчання в закладі вищої освіти мають бути зорієнтовані на створення умов для самореалізації, саморозвитку здобувача. Це може бути досягнуто лише поєднанням всіх дидактичних прийомів, педагогічних засобів в результаті ефективної науково-педагогічної діяльності викладача, який є і сам особистістю та може стати особистим прикладом.

Список використаних джерел:

1. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
2. Козлова Г. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, Ротапринт, 2014. 200 с.
3. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 352 с.

ПЕРЕВАГИ ДУАЛЬНОЇ ЛЕКЦІЇ ЯК ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ

Тютюнник Юрій, к.е.н., доцент;

Рудич Алла, к.е.н., доцент;

Песцова-Світалка Оксана, к.е.н., доцент

Нові вимоги до рівня освіти і розвитку особистості призводять до необхідності впровадження новітніх методів та технологій навчання, які дозволяють організувати навчальний процес у відповідності до потреб суспільства. В сучасному світі високих технологій та інформації компетентні, ініціативні та мотивовані працівники є найціннішими ресурсами. Саме це і визначає інтерес до підготовки висококваліфікованих фахівців, який призначені задовольнити заклади вищої освіти.

На думку Т. І. Головачука, види лекцій поділяються на дві групи [1]:

- за традиційними методами (вступна, ознайомча, настановча,

інструктивна, інформаційна, оглядова, заключна);

- за інтерактивними методами (з використанням візуального супроводження, з використанням опорного конспекту, проблемна, дуальна, лекція-консультація, лекція-конференція, інтерактивна).

Дуальна лекція – це різновид читання лекції у формі діалогу. Механізм проведення дуальної лекції може передбачати такі варіанти: двома викладачами, викладачем і практиком (наприклад, стейкхолдером), викладачем і здобувачем вищої освіти. Цілями дуальної лекції є [1]: формування у здобувачів вищої освіти відчуття зв'язку навчальних дисциплін, цілісності навчання; вивчення теми дисципліни на рівні системності знань; поєднання теоретичної та практичної підготовки. Саме останній аспект, на нашу думку, і є найбільш важливим.

Загалом термін «дуальна лекція» пов'язаний не тільки з тим, що її проводять два лектори, а з таким поняттям, як «дуальна освіта».

Дуальна форма здобуття освіти – це спосіб навчання, за яким теоретичний матеріал вивчається у закладі освіти з викладачем, а практичне навчання проходить на виробництві. Такий підхід суттєво відрізняється від «практичних відпрацювань», оскільки в його основі не тільки закріплення теорії на практиці, а саме навчання в умовах виробництва. Батьківщиною дуальної освіти вважають Німеччину, яка запровадила навчання у пропорції «30% теорії, 70% практики» ще в минулому столітті. Далі цей підхід запозичили в Європі, Канаді, Південній Кореї та Китаї [2].

Основним завданням дуальної форми навчання є усунення основних недоліків традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих фахівців, подолання розриву між теорією і практикою, освітою й виробництвом, підвищення якості підготовки кадрів із урахуванням вимог роботодавців у рамках нових організаційно-відмінних форм навчання. Теоретична частина підготовки фахівця проходить на базі освітньої установи, а практична – на робочому місці. Здобувачі вищої освіти поєднують навчання та стажування на підприємстві (в установі, організації), а працедавці беруть участь у формуванні навчальної програми [3].

У рамках реалізації інтерактивних методів навчання на факультеті обліку та фінансів ПДАУ 1 листопада 2021 року відбулася дуальна лекція у дистанційному форматі з навчальної дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти 4 курсу СВО Бакалавр спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Лекторами виступили: к.е.н., професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень Тютюнник Ю. М. та керівниця відділення № 460 Полтавського регіонального управління АТ «Укрсиббанк» Єгорова Н. С., яка є стейкхолдером ОПП Фінанси, банківська справа та страхування. Тема лекції: «Аналіз кредитоспроможності підприємств».

Предметом обговорення на лекції стали питання щодо послідовності оцінювання фінансового стану боржників – юридичних осіб як важливого елементу процедури їх кредитування. Лектор-практик зосередила увагу на практичних аспектах аналізу платоспроможності позичальників, зокрема

обов'язкового врахування банком ряду кількісних критеріїв для характеристики фінансового стану підприємства за інформацією його фінансової звітності: частки власного капіталу у валюті балансу, величини чистого доходу, наявності чистого прибутку та інших. Також були розглянуті питання щодо тривалості та механізму процедури кредитування (від звернення потенційного позичальника до рішення кредитного комітету), врахування кредитної історії підприємства, особливостей кредитування суб'єктів господарювання різних видів економічної діяльності, зокрема в сільському господарстві.

Після інформації лектора-практика здобувачі вищої освіти задали декілька питань та отримали на них змістовні відповіді. Наприклад, щодо дій банку у випадку порушення позичальником умов кредитного договору, посадових обов'язків кредитних менеджерів, особливостей кредитування малих підприємств, співвідношення суми кредиту та вартості заставного майна.

У цілому мета дуальної лекції була досягнута, здобувачі вищої освіти поглибили свої теоретичні знання та отримали практичні навички за питаннями теми «Аналіз кредитоспроможності підприємств» у рамках вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий аналіз».

Отже, перевагами дуальної лекції є: висока міра активності сприйняття матеріалу здобувачами вищої освіти; переключення з одного лектора на іншого, що сприяє підтриманню високого рівня уваги та інтересу слухачів; можливість передачі більшого обсягу інформації за рахунок переконструювання матеріалу; краще розуміння змісту питань теми завдяки практичним прикладам.

Список використаних джерел:

1. Головачук Т. І. Інноваційний підхід при проведенні лекційного заняття. *Проблеми освіти*. URL: irbis-nbuv.gov.ua.
2. Дуальна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicna-osvita/dualna-osvita>.
3. Дуальна освіта. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дуальна_освіта.

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ – СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Левченко Зоя, к. е. н., доцент;

Тютюнник Світлана, к. е. н., доцент;

Дугар Тетяна, к. е. н., доцент

Високий рівень динаміки сучасних процесів у економіці та нормативно-правовому полі господарської діяльності та оподаткування потребують здатності майбутнього фахівця з обліку та оподаткування орієнтуватися в інформаційному полі своєї професії, оперативно реагувати на зміни, швидко, а головне – самостійно вчитися.

Сучасний бухгалтер повинен присвячувати багато часу набуттю практичних навичок, слідкувати за змінами в законодавстві. Бухгалтер повинен весь час підвищувати свій професійний рівень, щоб відповідати іміджу ділової презентабельної людини, також йому необхідно дотримуватися етичних та моральних принципів відповідно до вимог часу. Сучасний бухгалтер повинен

мати не тільки глибокі знання з обліку, а й набути навички, які дадуть йому можливість у разі потреби виступати в ролі фінансового аналітика або бізнесового радника [1].

На сьогодні потреби суб'єктів господарювання у професійних послугах з бухгалтерського обліку зосереджені у площині повної практичної підготовки претендентів - фахівців з обліку та оподаткування. Важливим фактором є також наявність виробничого стажу. Тому конкуренція на ринку праці для випускників освітніх закладів – професіоналів з обліку дуже велика. Набути достатні компетентності в галузі обліку і оподаткування необхідно ще під час навчання. Цьому повинна сприяти добре налагоджена система практичної підготовки.

Практична підготовка фахівців з обліку та оподаткування – обов'язковий компонент освітньо-професійної підготовки, що має на меті інтегрування теоретичних знань і практичних умінь і навичок студентів в єдиному процесі. Сучасною освітою визначаються такі основні напрямки практичної підготовки студентів: аудиторна, навчальна, виробнича.

Традиційно аудиторна робота на практичних заняттях дає можливість студентам вивчати ази бухгалтерського обліку та оподаткування: технологію, техніку, методіку, організацію та методологію. Такі заняття мають більше теоретичне спрямування на шляху засвоєння знань та набуття певних практичних навичок. Обсяг спеціальних професійних знань дуже великий, але аудиторне навчання ще не дає практичного бачення вирішення конкретних облікових завдань. Навчальні ситуації досить умовні і не містять завдань, які б відображали життєві обставини конкретних підприємств. Але на цьому етапі навчального процесу це не є самоціллю. Тут треба досягти розуміння студентами економічних законів господарювання, управління обліком, забезпечення симбіозу теоретичного навчання та його практичного втілення.

Окремі автори пропонують під час аудиторного навчання зосередитись на таких напрямках практичної підготовки:

- робота з правовими джерелами та розгляд документів з різних напрямків правової роботи державних органів влади регіону, приватних підприємств, судових справ тощо;
- набуття уміння висловлювати й аргументувати власні думки та критично аналізувати аргументи опонентів;
- моделювання виробничих ситуацій;
- розв'язування задач з використанням даних реально існуючих підприємств;
- перегляд навчальних відеофільмів [2].

Посилити значення аудиторного навчання можна шляхом впровадження та організації нових прийомів – навчальних ігор, кейс-методу, написання сценаріїв розвитку певних господарських ситуацій, заданих викладачем або запропонованих самими студентами, знімання відеороликів за власними сценаріями.

Навчальна практика зобов'язана забезпечити більш ґрунтовне засвоєння студентами теоретичних знань та вмінь, набутих під час аудиторних занять.

Вона є підготовчим етапом для проходження студентами виробничої практики і більш глибокого вивчення фахових дисциплін. Вона проводиться під керівництвом викладачів облікових дисциплін по підгрупах в спеціалізованих кабінетах і лабораторіях. Під час навчальної практики студенти повинні оволодіти методикою заповнення первинних документів, облікових реєстрів, розв'язувати задачі, а також використовувати розрахунки на персональному комп'ютері в сучасному програмному середовищі [3].

Але в більшості випадків програма навчальної практики складається, знову таки, з завдань, змодельованих викладачем. Так, її завдання – поглибити набуті знання та навички при аудиторному навчанні. Але посилити її значення та вплив на формування професійних компетентностей з обліку і оподаткування можна шляхом залучення інформації з підприємств – стейкхолдерів, що надають закладам вищої освіти допомогу у підготовці професіоналів з обліку і можливість студентам зануритися в реальне життя підприємницької діяльності, вивчити шляхи вирішення щоденних задач, подолання критичних або кризових ситуацій.

Виробнича практика покликана сформувати у майбутнього фахівця професійні навички, уміння приймати самостійні рішення на конкретній ділянці роботи в реальних виробничих умовах при виконанні обов'язків, властивих його майбутній професії, організаційно-управлінській і суспільній діяльності. Виробнича практика є важливою частиною підготовки фахівців з обліку, яка проводиться на підприємствах різних форм власності та сфер народного господарства.

На сьогодні в умовах, достатньо важких для господарюючих суб'єктів, не всі вони погоджуються прийняти до себе на виробничу практику студентів. Складається парадокс – випускники повинні мати високу теоретичну і практичну підготовку, бути повністю сформованим фахівцем, готовим відразу вирішувати конкретні виробничі завдання, а витратити час і ресурси для їх практичного навчання на виробництві підприємства не бажають. Заклади освіти пішли по шляху укладання угод з підприємствами, які погоджуються прийняти на практику студентів, які самі проживають у даному населеному пункті, або якщо є родичі, які працюють на цьому підприємстві. Такий корпоративний і містечковий підхід до організації виробничої практики є негативним наслідком економічних та майнових реформ, особливо в аграрній сфері. Шляхом подолання цього є пошук підприємств, які мають потребу у облікових кадрах, особливо, якщо вони розширюють свою діяльність у регіоні і мають змогу продовжити практичну підготовку студентів для своїх кадрових потреб; вивчати ринок праці і не обмежуватися лише галузевими пропозиціями; розвивати співпрацю зі стейкхолдерами, спрямовану на поглиблення набуття студентами практичних навичок, що формують повний спектр компетентностей майбутнього фахівця з обліку.

Список використаних джерел:

1. Антоненко Н.В. Проблеми підготовки бухгалтерських кадрів в Україні.
URL: https://stimul.kiev.ua/articles.htm?a=problemi_pidgotovki_bukhgalterskikh_kadriv_v_ukraini
2. Практична підготовка у Сумському фаховому коледжі Сумського НАУ.
URL: <http://collegesnau.com/index.php/navchalnyj-proces/praktychna-pidgotovka>
3. Практична підготовка студентів на кафедрі обліку і оподаткування Уманського НУС.
URL: <https://oblik.udau.edu.ua/ua/novini/praktychna-pidgotovka-studentiv-na-kafedri-obliku-i-opodatkuvannya.html>

ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Мокієнко Тетяна, к.е.н., доцент;

Прийдак Тетяна, к.е.н., доцент;

Сіренко Олена, к.е.н.

Дистанційне навчання - це форма здобуття освіти, за якої викладач та студент взаємодіють на відстані за допомогою інформаційних технологій. Дистанційне навчання може здійснюватися синхронно та асинхронно.

Синхронно - це онлайн-навчання в режимі реального часу, коли студенти та викладачі контактують «тут і зараз». Тобто у прямому ефірі розбирається матеріал, проводиться опитування, бесіда, практикум, лабораторна тощо. У такому форматі проходять онлайнві трансляції, вебінари з прямим зв'язком у чатах, конференції у Google Meet, Skype, Zoom та інших месенджерах та на освітніх платформах.

При асинхронному дистанційному навчанні використовують заздалегідь складені курси. Вони можуть входити записи лекцій, відеоматеріали, презентації, текстові файли, посилання додаткові матеріали з відкритого інтернету, навчальні завдання і контрольні тести. Асинхронне дистанційне навчання може здійснюватися автономно або з підтримкою тьютора (рис. 1).

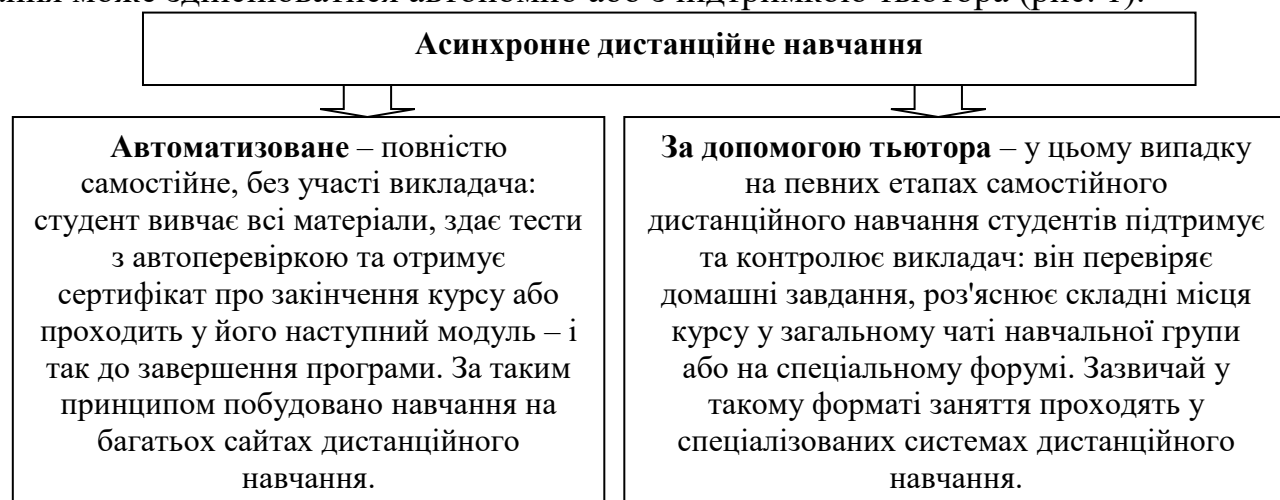

Рис. 1. Види асинхронного дистанційного навчання

При викладанні облікових дисциплін, нами використовуються як синхронний так і асинхронний вид дистанційного навчання. Зупинимося більш детально на труднощах та недоліках дистанційного навчання (рис. 2).

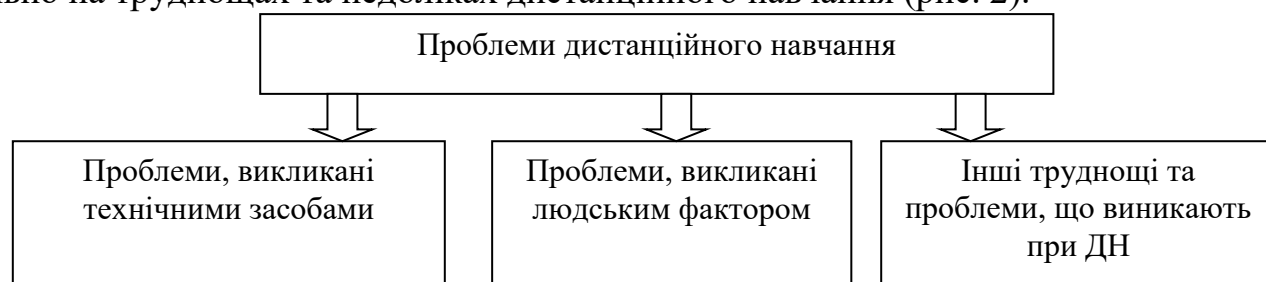

Рис. 2. Групи проблем при дистанційному навчанні

При дистанційній формі навчання треба враховувати певні комунікаційні обмеження, а саме [1]:

- певна ізоляваність студента в віртуальній академічній групі;
- обмеження, що перешкоджають розвитку групової комунікації, групової єдності;
- технічні засоби групової комунікаційної діяльності викладача і студента створюють штучний і неповноцінний, в традиційному розумінні, комунікативний простір;
- невміння точно й зрозуміло висловити свої думки, особливо в чатах і коротких повідомленнях;
- труднощі короткого формулювання та стислого аргументування своєї позиції під час навчального процесу, особливо у чатах та відеоконференціях.

Серед проблем дистанційного навчання:

- в багатьох студентів обмежений доступ до комп'ютерів (у сім'ї можуть бути двоє-троє студентів/школярів і батьки, які працюють дистанційно);
- брак сучасних мобільних пристроїв;
- брак інтернет-зв'язку або його якості;
- ненормований робочий день викладачів та його трудомісткість.

Ще однією проблемою є нестача викладачів, що спеціалізуються на дистанційному викладанні дисциплін, а також фахівців з дистанційного навчання – модераторів, координаторів є суттєвою проблемою.

Адже, при дистанційному навчанні, викладач повинен, крім дисциплін, знати специфіку і методи дистанційного навчання. Є достатньо велика різниця між проведенням аудиторного заняття і проведенням вебінару, відео лекції, спілкуванням у чаті, тощо. Цьому треба навчати. Особливо, це стосується викладачів старшого та літнього віку. Часто навчання викладачів обмежується тільки оволодінням навичок користувача, а потрібно – розробника курсів. Успішний розвиток системи дистанційного навчання без вирішення проблеми підготовки педагогічних кадрів неможливий.

Крім того, важливо пам'ятати, що при дистанційній освіті, великий обсяг роти та завдань виконується студентами самостійно. Для якісної організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти необхідно: розроблення технології організації самостійної пізнавальної діяльності студентів; формування у

здобувачів вищої освіти інтересу до знань, творчого підходу до виконання навчальних завдань; комплексне використання сучасних технічних засобів, Інтернету; використання системи психолого/педагогічних стимулів що/ до активної самостійної навчальної роботи здобувачів вищої освіти [3].

Список використаних джерел:

1. Мельник Ю. В., Богданова Н. В. Особливості комунікативних зв'язків у сучасній вищій школі. *Розвиток професійних компетентностей державних службовців : комунікативний аспект* : матеріали щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю (Київ, 3-4 листоп. 2016 р.). Київ : НАДУ, 2016. 460 с.

2. Мельник Ю. В., Борошенко Н. Д., Богданова Н. В. Деякі проблеми організації дистанційного навчання в ВНЗ. URL: <https://2017.moodleoot.in.ua/course/view.php?id=114> (дата звернення 24.01.2022).

3. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Лпський Р. В. Самостійна робота студентів : сутність та методи контролю. Матеріали VII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасний рух науки» (6-7 червня 2019 року (м. Дніпро)). Секція «Педагогічні науки». 2019. С. 1203 - 1206.

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Шейко Сергій, к. філос. н., доцент

Початок третього тисячоліття характеризується якісно новими тенденціями цивілізаційного розвитку. Однією з таких тенденцій є неймовірний ріст наукового знання. Сучасна наука змінюється в бік суттєвого ускладнення. Однією з ключових проблем сучасної педагогічної науки є проблема пошуку універсальної міждисциплінарної методології та методики викладення змісту навчання. Потужний внесок у пошук якісно нової методологічної парадигми зробили вчені зі світовим ім'ям І. Пригожин, І. Стенгерс, Г. Ніколіс, Г. Хакен – творці сучасної науки синергетики. Пошук універсального методу дослідження та викладу навчального матеріалу розпочинається зі спроби розуміння поняття всезагального. Сам метод освоєння – це шлях пізнання, що складається з сукупності прийомів і операцій практичного та теоретичного освоєння дійсності.

Нові наукові відкриття супроводжуються введенням нових категоріальних визначень, що репрезентують раніше невідомі властивості та якості певного фрагменту дійсності. Завдяки працям учених «Брюссельського клубу» у другій половині ХХ століття відбувалося поширення ідей та концепцій, пов'язаних із синергетикою, саме вони дозволили по новому розкрити сутність і тенденції суспільно-історичних процесів та методи їх дослідження. Один із засновників синергетики Г. Хакен доводив, що протягом певного часу в науці з'являється все більше дисциплін, що потребують в їх інтеграції, системному об'єднанні. Синергетичний підхід активно реалізовує себе, перш за все, в різних точних і природничих науках, а також у філософії,

психології, соціології, мовознавстві, політології, економіці та педагогіці.

В буквальному розумінні синергетика – це міждисциплінарна наука, що займається вивченням процесів самоорганізації, виникнення нового, підтримки стійкості та розпаду систем різної природи. Вона має справу з явищами та процесами, в результаті яких в системі – в цілому можуть з'явитися властивості, якими не володіє жодна з одиничних частин. Оскільки йдеться про виявлення та використання загальних закономірностей в різних галузях наукового знання, такий підхід передбачає міждисциплінарність, тобто співробітництво в розробці синергетичного потенціалу представників різних наукових дисциплін. Можливості синергетики використовуються як в природничих науках так і в гуманітарній сфері.

Синергетика в сучасних умовах впевнено прокладає шлях у методологію гуманітарних наук та зокрема у філософію. До філософії входять і поширюються поняття нерівновагомості, нестабільності, біфоркації, фазових переходів, нелінійності, ат-тракторів. Синергетика виступає в якості нового світогляду, що докорінно змінює пояснення співвідношення необхідного і випадкового, закономірного в самих основах побудови світу. Формується нове розуміння одиничного випадку, як самостійного фактора соціальної еволюції.

Синергетичний потенціал сучасних педагогічних технологій полягає в комплексному використанні можливостей системно-гармонійного підходу до навчання з індивідуально-особистісним, тобто поєднання принципу інтеграції та диференціації. Важливим моментом синергетичної взаємодії є дослідження випадкового та необхідного, що з'ясовує подальший розвиток закономірностей педагогічних технологій. Синергетика свідчить про те, що будь-яка складноорганізована система має не одиничний, окремий, а безліч власних відповідних їй сутності шляхів розвитку новітніх педагогічних технологій.

Список використаних джерел:

1. Хакен Г. Тайны природы. Синергетика: учение о взаимодействии. М. – Ижевск : ИКИ, 2003. 320.
2. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; Пер. з англ. В. Шовкун; Наук. ред. пер. О. Шевченко. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Бурлака Олена, методист;

Колесніченко Ірина, методист II категорії;

Пастрома Людмила, методист;

Браславець Тетяна, керівник виробничої практики

Основним критерієм роботи закладу вищої освіти є рівень підготовленості випускників, раціональне поєднання їх теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці, що означає потребу вести пошук ефективних форм і методів навчання, удосконалення програм, навчальних планів, розробку нових навчальних методик, навчальних посібників тощо.

Інновації в навчанні пов'язані з активним процесом створення, поширення нових методів і засобів (нововведень) для вирішення дидактичних завдань підготовки фахівців у гармонічному поєднанні класичних традиційних методик та результатів творчого пошуку, застосування нестандартних, прогресивних технологій, оригінальних дидактичних ідей і форм забезпечення освітнього процесу.

В сучасних умовах основним завданням викладача є створення умов для формування творчої компетентної особистості, яка буде здатна реалізувати свій потенціал у суспільстві. Тому актуальним є перехід до особистісно-орієнтованого навчання й виховання, впровадження нових ефективніших педагогічних технологій, інтерактивних методів навчання. Вища освіта сьогодні ґрунтується на творчому поєднанні і традиційних і нетрадиційних, інтерактивних форм та методів навчання, на запровадженні новітніх мультимедійних та комп'ютерних технологій.

Серед сучасних технологій навчання, своєчасність і корисність яких підтверджена досвідом роботи провідних закладів вищої освіти, слід виділити: особистісно-орієнтовані, інтеграційні, колективної дії, інформаційні, дистанційні, творчо-креативні, розвивальні тощо. Вони мають стати основою для ефективної дидактико-методичної, психологічної, комунікативної взаємодії здобувача вищої освіти і викладача та прояву компетентнісних навичок. У цих технологіях особистість, тобто здобувач вищої освіти, – головний суб'єкт, а не засіб досягнення поставленої мети.

У практиці вищої освіти диверсифікація навчальних технологій дозволяє активно і результативно їх поєднувати через модернізацію традиційного навчання та переорієнтацію його на ефективне, цілеспрямоване. За такого підходу акцентується на особистісному розвитку майбутніх фахівців, здатності оволодівати новим досвідом творчого і критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання пошуку вирішення навчальних завдань тощо.

Сьогодні найбільш популярними інноваційними методами навчання, які дозволяють використовувати нові технології викладання є: контекстне навчання, імітаційне навчання, проблемне навчання, дистанційне навчання. Наведені методи можуть бути ефективно використані в освітньому процесі кожний окремо, але на нашу думку більш ефективний результат можливо отримати від комплексного та системного використання деяких методів.

Отже, інноваційні методи навчання, що використовуються в системі сучасного освітнього процесу, включають інтерактивні засоби, форми і методи освітньої діяльності в інтерактивному інформаційному середовищі закладу вищої освіти.

Оскільки суттєво зростає творча компонента освіти, активізується роль усіх учасників освітнього процесу, зміцнюється творчо-пошукова самостійність студентів, особливої актуальності набули концепції проблемного та інтерактивного навчання, пов'язаного з використанням комп'ютерних технологій. Під час такого навчання здобувач вищої освіти може комунікувати з викладачем он-лайн, вирішувати творчі, проблемні завдання, моделювати ситуації, включаючи аналітичне і критичне мислення, знання, пошукові здібності.

Включення в освітній процес активних форм навчання, у тому числі психологічних тренінгів, суттєво впливає на розвиток професійних та особистісних якостей майбутнього спеціаліста. Серед сучасних інформаційних технологій інтерактивні технології посідають особливе місце. Говорячи про інтерактивне навчання, як новітню інформаційно-комунікаційну технологію треба звернути увагу й на одночасну комунікативність цієї технології.

Успіх новітніх методів навчання може бути досягнутий завдяки поєднанню сучасних технічних засобів навчання з традиційними. Але застосування інноваційних технологій потребує компетентності викладачів, набуття ними досвіду практичної діяльності у сфері освоєння новітніх технологій. Викладачі повинні стати носіями інноваційної свідомості, що активно використовують сучасні освітні технології та поєднують їх з класичними методами викладання.

Таким чином, сутність й структура інноваційного освітнього процесу в закладі вищої освіти повинні відповідати характеру і швидкості соціальних змін у суспільстві, високим європейським стандартам підготовки конкурентоспроможних фахівців інноваційного типу. Сучасний зміст вищої освіти має орієнтуватися на використання інформаційних технологій, поширення інтерактивного, електронного навчання з доступом до цифрових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю. В. Бистрова // Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні : монографія / К. М. Андрющенко [та ін.]; за ред.: Ю. Є. Атаманової, Г. П. Клімової. – Харків, 2015. – 6.3. – С. 426–438.

2. Бобрикова Ю. Сучасні інноваційні методи викладання і навчання спеціалістів у вищій школі [Електронний ресурс] / Ю. Бобрикова. *Активне управління: теорія і практика. Педагогіка.* – 2018. – Вип. 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adupped_2018_4_9.

3. Кляп М. Інноваційні методи навчання у ВНЗ як інструмент інтернаціоналізації вищої освіти України / М. Кляп. *Вища освіта України.* – 2015. – № 4. – С. 45-53. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2015_4_9.

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Томілін Олексій, д. е. н., доцент

Під час пандемії COVID-19 всі вищі навчальні заклади освіти України перейшли на дистанційне навчання. Метою дистанційного навчання – є надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інноваційних, інформаційно-комунікаційних технологій. Під час карантину дистанційні заняття націлені на розширення можливостей викладача і самостійну роботу студента за освітньо-кваліфікаційними рівнями, відповідно до державних стандартів освіти. Уже сьогодні пропонуються нові

перспективи та надзвичайні можливості для навчання, використовуючи: сучасні інформаційні, комунікативні та інноваційні освітні технології: онлайн-семінар під назвою “вібінар”, мультимедійні презентації навчальних тем, відеоролики, навчальні фільми, відео демонстрації, навчальні електронні видання та ресурси, які забезпечують запрограмований навчальний матеріал.

Інноваційні методики викладання є полікомпонентними, оскільки об'єднують всі ті нові й ефективні способи освітнього процесу (здобуття, передачі й продукування знань), які, власне, сприяють інтенсифікації та модернізації навчання, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал здобувачів вищої освіти [1]. Використання інновацій дає можливість значно зменшити собівартість продукції, скоротивши, або навіть виключивши деякі статті витрат, хоча для вдалого застосування новітніх технологій у своєму виробництві необхідне сучасне програмне забезпечення та відповідна кваліфікація персоналу [4]. Як відомо, педагогічна інновація – це теоретично обґрунтоване нововведення, що здійснюється на трьох рівнях: макрорівні, де інновації визначають зміни в усій системі освіти та проводять до зміни її парадигми. Цей рівень з позиції структурно-рівневого акціонального аналізу в психології розглядається на рівні цілей; мезорівні, де інновації приводять до змін регіональних, конкретного навчального закладу; мікрорівні, де інновації спрямовані на створення нового змісту як окремої навчальної дисципліни, так і блоку дисциплін, на відпрацювання нових способів структурування освітнього процесу, на розроблення нових технологій, нових освітніх форм і методів [3].

Інноваційні технології у вищому навчальному закладі характеризують, як технології, засновані на нововведеннях: організаційних (пов'язаних із оптимізацією умов освітньої діяльності), методичних (спрямованих на оновлення змісту освіти та підвищення її якості); які дозволяють викладачам впроваджувати модульні технології навчання; використовувати імітаційні технології навчання; розширювати можливості контролю знань студентів [2]. Отже, сучасний освітній процес потребує універсальних вимог до професійної компетентності і має орієнтуватися на необхідності його вдосконалення через сучасні інноваційні освітні технології.

Сучасний зміст освіти має орієнтуватися на використання інформаційних технологій, поширення інтерактивного, електронного навчання з доступом до цифрових ресурсів та інтелект-навчання для майбутнього [1]. Отже, інформатизація сучасного змісту освіти асоціюється із певною пірамідою, основа якої – нові електронні освітні продукти. При налагодженні зв'язку викладач-студент за допомогою онлайн-комунікації в інформаційному освітньо-науковому середовищі університетів необхідні суттєві консолідовані дії кафедр, інформаційних центрів, лабораторій, бібліотек для його наповнення якісними проблемно-орієнтованими ресурсами, як наслідок, забезпечення здобуття знань [1]. Постійне вдосконалення комп'ютерної техніки, бурхливий розвиток програмного забезпечення стали підґрунтям для створення нових ефективних новітніх технологій, що дозволяє по новому вчити і вчитися, досліджувати недоступні до цього часу об'єкти і явища природи, отримувати інформацію з будь-якого куточка планети, не виходячи з квартири чи офісу [6].

Пріоритетними напрямками інвестиційно-інноваційної діяльності України є наукова та науково-технічна діяльність [5, с. 140].

Таким чином, сучасний зміст освіти має орієнтуватися на такі пункти: використанні сучасних інноваційних інформаційних технологій; модульних технологій навчання; навчальних електронних видань та ресурсів.

Поширення сучасних інформаційних, комунікативних, інноваційних освітніх технологій інтерактивного, електронного навчання, сприяють інтенсифікації та модернізації навчання, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал здобувачів вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1 (4). С. 27–33.
2. Берестова А. Інноваційні технології та методи навчання у професійній освіті [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-ta-metodi-navchannya-u-profesijnij-osv> (дата звернення 11.01.2022).
3. Вірковський А. П. Інноваційна діяльність педагога і студента як умова формування інноваційної культури. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Вип. 24, 2005. С. 49–52.
4. Томілін О. О., Томенко Д. В., Застосування інноваційних технологій в аграрному підприємстві. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва*. Серія Економічні науки : зб. наук. пр. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків : ХНАУ, 2019. № 4. Т.2. С. 293–301. URL: <http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8029> (дата звернення 11.01.2022).
5. Аранчій В. І., Томілін О. О., Дорогань-Писаренко Л. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Полтава : РВВ ПДАУ, 2021. 300 с. URL: <http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/10970> (дата звернення – 11.01.2022).
6. Апшай Н. І. Інтелектуалізація навчального процесу у ВНЗ в умовах розвитку інформатизації. *Проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 9. С. 3–5.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Воловик Лариса, к.філол.н., доцент

Одним з ефективних напрямів у сфері навчання іноземних мов стає розробка системи навчання на базі інформаційних технологій. За допомогою поєднання звукових, графічних, анімаційних та текстових ефектів можливо досить вдало імітувати ефект занурення в активне мовне середовище, реалізуючи сучасні лінгвістичні технологічні, методичні та педагогічні технології. Крім того, при навчанні іноземній мові за такими програмами відпрацьовуються всі аспекти мови: фонетичний, граматичний, лексичний та комунікативний, що дозволяє більш якісно та швидко оволодівати мовним матеріалом, набувати мовленнєвих звичок та вмінь. Велику роль у цьому відіграють мультимедійні засоби, які дають можливість постійно оновлювати навчальні матеріали і вдосконалювати системи роботи над ними. Інтенсивні мультимедійні програми для навчання іноземної мови необхідно розробляти

відповідно до найновіших технологій обробки звуку, тексту і графіки.

Глибоко продумана методика, спеціально розроблена для комп'ютерного вивчення мови, великий обсяг відповідно підбраного навчального матеріалу, висока якість звучання лінгвістичного матеріалу, озвученого дикторами-носіями мови або взятого з оригінальних джерел створюють досконалий, сучасний посібник для всебічного вивчення іноземної мови. У навчальному процесі при створенні іншомовних навчальних об'єктів професійного спрямування можливим є активне використання початкових ресурсів з мережі Інтернет. Мультимедійні засоби характеризуються великим дидактичним потенціалом. Завданням викладача при цьому є здійснення загального контролю за роботою студентів, розуміння того, що студент є активним чинником у навчальному процесі. Розвиток творчих здібностей студентів сприяє успішній їх діяльності щодо засвоєння нових знань. Доцільним є запровадження інформаційних технологій у навчанні іноземних мов на базі розгалуженої телекомунікаційної мережі. Телекомунікаційна мережа забезпечує доступ викладачів, науковців та студентів до інформаційних джерел як у межах університету, так і глобальних.

У сучасних педагогічних виданнях відзначається, що традиційна (не інформатизована) система навчання не створює умови для ефективного розвитку розумових здібностей студентів, нівелює їхні творчі потенції [1, с.18]. Як правило, у вузівському масовому досвіді навчання більшість викладачів прагне дати студентам якнайбільше інформації зі своєї дисципліни. При цьому репродуктивні методи її передачі вимагають мінімуму пізнавальної і творчої активності. У результаті суспільство одержує пасивного фахівця, виконавця, що не володіє навичками прийняття рішень у професійній сфері. Традиційний процес навчання має ряд класичних протиріч, які можна сформулювати в такий спосіб: 1) активність викладача і пасивність студента; 2) орієнтованість навчальної програми на середнього студента; 3) недостатній індивідуальний підхід; 4) представленні інформації в абстрактно-логічній формі; 5) обмеженість у часі та ін. [2, с.36].

При використанні інформаційних технологій у навчальному процесі форми традиційної взаємодії «викладач-студент» змінюються, оскільки, по-перше вводяться нові засоби навчання, що стають сполучною ланкою процесу (наприклад, у дистанційній освіті це- система «студент-комп'ютер-викладач»), по-друге, студент перетворюється з об'єкта навчання в суб'єкт. Це стає можливим завдяки активній позиції студента; переході процесу пізнання з категорії «вчити» у категорію «вивчати» дисципліну усвідомлено і самостійно; інтерактивному зв'язку з різними освітніми ресурсами (бібліотеки, словники, енциклопедії) і співтовариствами (колеги, консультанти, партнери); інформаційній насиченості і гнучкості методики навчання з застосуванням інформаційних технологій; «зануренні» в особливе інформаційне середовище, що якнайкраще мотивує і стимулює процес вивчення.

Таким чином, викладений матеріал дозволяє зробити наступні висновки:

1. Сучасні умови диктують необхідність вивчення іноземної мови з орієнтацією на її практичне застосування у побутовому, діловому,

професійному спілкуванні.

2. Інтенсивний розвиток інформаційної бази науки і техніки, розширення ділових, культурних зв'язків з медичними, науковими, економічними колами в міжнародному масштабі змушують переглянути вимоги до висококваліфікованого фахівця. Особливу значимість набуває вміння поєднувати глибокі професійні знання і навички з комп'ютерною грамотністю і високим рівнем володіння мовою. У сучасному навчально-освітньому процесі доцільним є використання моделі, яка вдало поєднує традиційні методи навчання іноземної мови з сучасними методами комп'ютеризованого навчання.

3. Така форма навчання сприятиме створенню навчальної ситуації, у якій подання, закріплення та активізація мовного матеріалу проводиться студентом самостійно, а формування мовленнєвих навичок і умінь здійснюється під керівництвом викладача.

Для вивчення іноземної мови протягом багатьох років було розроблено багато методик, але, як показує досвід не має одного ідеального методу. На практиці, в процесі викладання іноземної мови об'єднуються і використовуються більшість методів. Нове бачення освіти має на меті створення мотиваційного середовища для учнів у процесі вивчення іноземних мов. Та сучасні педагогічні технології допомагають реалізувати особистісно-орієнтовний підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання з урахуванням можливостей студентів, їх рівня мовної підготовки.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. Київ. Ленвіт, 2018. 273 с.

2. Kuhn C. Fremdsprachen berufsorientiert lernen und lehren. Kommunikative Anforderungen der Arbeitswelt und Konzepte für den Unterricht und die Lehrerbildung am Beispiel des Deutschen als Fremdsprache: Dissertation zur Erlangung des akademischen Grades Doctor philosophiae / Christiane Kuhn. Jena, 2019. 345 S.

СУЧАСНІ ПРИЙОМИ І МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ільченко Алла, к. пед. н., доцент

Забезпечення в умовах вищої школи, відповідно до європейських стандартів та вимог суспільства, якісної фахової підготовки здобувачів вищої освіти, здатних до професійної мобільності, компетентності й конкурентоспроможності на сучасному ринку праці, залишається основним завданням вищої освіти. Високі результати навчання й найсучасніші компетенції, особистісні та професійні якості майбутнього фахівця можливо сформулювати у спеціально створеному активуючому освітньому середовищі, де здобувач вищої освіти перетворюється з об'єкта на суб'єкт навчально-пізнавальної діяльності, стає активним учасником науково-дослідного та

культурно-мистецького процесів, підтримується творча активність студентів, їх психологічний комфорт. Тому, питання впровадження сучасних прийомів і методів активізації навчально-пізнавальної діяльності в процесі викладання навчальних дисциплін є актуальним.

Методологічні засади активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти описуються у наукових працях, навчально-методичних посібниках, підручниках: М. Варій, С. Вітвицької, А. Ільченко, М. Єнікєєвої, А. Кузьмінського, В. Лозової, В. Онищука, В. Савченко, Л. Степашко, І. Харламової, Т. Щукіної та ін. Науковці і практики надають особливу роль в організації навчання ступеню активності учнів і студентів у процесі засвоєння знань, формування умінь і навичок, загальних і професійних компетентностей, результатів навчання, і наголошують, що саме активність усіх учасників освітнього процесу (викладачів і здобувачів) є важливим чинником успішного і якісного навчання.

У словнику термінів і понять з педагогіки вищої школи «активність особистості» визначається як «діяльне ставлення людини до світу, здатність робити суспільно значимі перетворення матеріального і духовного середовища на основі освоєння суспільно-історичного досвіду людства; виявляється у творчій діяльності, вольових актах, спілкуванні» [3, с.12]. Під активізацією навчальної діяльності розуміють діяльність викладача, спрямовану на розробку і використання таких форм, прийомів, методів і засобів навчання, які б сприяли підвищенню мотивації, зацікавленості, самостійності, творчості здобувачів вищої освіти у процесі засвоєння знань, формування умінь і навичок їхнього практичного застосування, а також здібностей прогнозувати виробничу ситуацію та приймати самостійні, відповідальні рішення [3, с.12]. Важливими компонентами у структурі навчально-пізнавальної активності студентів сучасні педагоги і психологи виділяють: готовність виконувати завдання, свідомість виконання завдань, систематичність навчання, прагнення підвищити особистісний рівень [2], мотивація до навчання [1].

Як зауважують Т. Махія Т. і В. Чепурний, під активними методами і прийомами викладання і навчання розуміються ті, що реалізують установку на високу активність суб'єкта в навчально-виховному процесі. Проте розділяти методи на активні та пасивні не доцільно, оскільки, будь-який педагогічний метод і прийом набуває активності при особливій організації навчально-пізнавальної діяльності студентів [4].

Як показує практика, найбільшої активності навчально-пізнавальної діяльності студентів можливо досягти при використанні:

1) методів і прийомів стимулювання та підвищення мотивації здобувачів вищої освіти до навчання, а саме: емоційних (заохочення, навчально-пізнавальні, ділові ігри, створення ситуації успіху, стимулююче (заохочувальне) оцінювання, вільний вибір завдань, вільний вибір шляхів і засобів вирішення поставлених завдань, задоволення бажання бути значимою особистістю); пізнавальних (опора на життєвий досвід, врахування пізнавальних інтересів, створення проблемних ситуацій, проектування професійних ситуацій, стимулювання до пошуку альтернативних рішень,

мозковий штурм, виконання творчих завдань); вольових (поінформування про обов'язкові результати, формування відповідального ставлення, ідентифікація пізнавальних ускладнень, самооцінка та корекція власної діяльності, формування рефлексії, прогнозування майбутньої діяльності); соціальних (розвиток прагнення бути корисним, створення ситуації взаємодопомоги, розвиток емпатії, співчуття, пошук контактів та співробітництва, командні конкурси, змагання, робота в групах, зацікавленість результатами колективної праці, організація само- та взаємоперевірки).

2) інноваційних методів, а саме: а) бінарних – подвійних, коли метод і форма стають єдиним цілим або методи поєднуються в один (словесно-інформаційний, словесно-проблемний; словесно-евристичний, словесно-дослідницький, наочно-ілюстративний, наочно-проблемний, наочно-практичний, наочно-дослідний тощо); б) інтегрованих – поєднання 3-5 методів в єдине ціле під час організації навчання; в) інтерактивних – організація комфортних умов навчання, коли студенти активно взаємодіють між собою і викладачем, використовуючи моделювання життєвих і професійних ситуацій, ролеві ігри та методи, що дають змогу створити ситуації пошуку, співпереживання, суперечностей, ризику, сумніву, переконання, задоволення, аналізу та самооцінки своїх дій, спільне розв'язання проблем (кейс-метод; дискусії, диспути; проектування професійних ситуацій; ОДГ (організаційно-діяльна гра); рольові і ділові ігри; мозковий штурм; тренінгові заняття; командні конкурси і змагання тощо).

3) комп'ютерних і мультимедійних методів (використання мультимедійних презентацій, комп'ютерних навчальних програм, комп'ютерне тестування, тощо).

Активізації навчально-пізнавальної діяльності сприяють розв'язання студентами завдань чи ситуацій, де потрібно: відстоювати власну думку, доводити, аргументувати; ставити питання однокласникам і викладачам, оцінювати і рецензувати відповіді; самостійно вибирати завдання, знаходити декілька варіантів його можливого вирішення; здійснювати самоперевірку, аналізувати особисті пізнавальні і практичні дії; самому активно формувати нові знання, спираючись на власний чи чужий досвід, логіку, інші. Відповідно, здобувач одержує нові знання не в готових формулюваннях викладача, а в результаті власної активної пізнавальної діяльності. При цьому доцільним є не тільки розуміння, запам'ятовування інформації, знань, а й уміння ними оперувати, застосовувати на практиці.

Отже, аналіз науково-методичної літератури та практичної діяльності показав, що ступінь продуктивності навчання багато в чому залежить від грамотно підібраних викладачем вищої школи методів і прийомів, які активізують навчально-пізнавальну діяльність студентів, що підвищує якість навчання.

Список використаних джерел:

1. Ільченко А.М., Вовк М.О. Стан сформованості мотивації до навчання у здобувачів вищої освіти. *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії»*. Спеціальний тематичний випуск «Міжнародні челпанівські психолого-педагогічні читання». №2. Кн. 2. Том I (24). К.: Гнозис, 2019. С.219–226.

2. Карандашев В.М. Методика викладання психології : навчальний посібник. К., СП-б, 2017. 250 с.

3. Приходько В.В., Малий В.В., Галацька В.Л., Мироненко М.А. Словник термінів і понять з педагогіки вищої школи: посібник. Дніпропетровськ, 2005. 181 с.

4. Чепурний, В.І., Махиня Т.А. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/69.pdf

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ОСНОВА ТРАСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Зоря Світлана, к. е. н., доцент;

Дорошенко Ольга, к. е. н., доцент

Сьогодні диджиталізація охопила практично всі сфери діяльності, але найбільшого значення цифрова трансформація набула під час епідеміологічної ситуації, коли майже всі невиробничі галузі були змушені перейти на роботу-online. Набуття цифрових компетенцій та ефективне застосування цифрових інструментів актуальне і в освітніх процесах, та необхідне як для освітян, так і для здобувачів освіти, оскільки цифрова грамотність забезпечує ефективну та якісну систему навчання, створює комфортне середовище захищеного освітнього процесу онлайн та нових можливостей для їх оптимізації.

Значимість цифрової трансформації освітнього процесу зумовлена глобальними процесами переходу до цифрової економіки та цифрового суспільства [1]. Оскільки сучасна система освіти у більшій мірі орієнтована на самостійне вивчення, а ринок праці в свою чергу зацікавлений у широкопрофільних фахівцях які повинні не лише досконало володіти знаннями у тій чи іншій сфері, але і мати широкий спектр власних розвинених soft-skills та високий рівень цифрової грамотності, принципи роботи традиційної моделі освіти стрімко втрачають свою актуальність.

Найбільші світові ІТ-корпорації (Google, Yandex, Microsoft та інші) надають безкоштовний доступ до стандартного пакету інструментів необхідних для організації ефективної та продуктивної роботи. Для прикладу можна розглянути цифрові інструменти Google [2]:

1. Gmail – електронне спілкування, формування завдань.
2. Google Диск – збереження та обмін даними.
3. Google Документи – створення, оформлення, та спільне редагування

текстових документів.

4. Google Таблиці – організація обчислень.

5. Google Календар – створення спільних зустрічей, планування та налаштування нагадувань про важливі події.

6. Google Форми – онлайн-опитування за комбінованою анкетною.

7. Google Keep – дозволяє здійснювати спільну роботу у нотатках, списках, відстежувати виконання поставлених задач у реальному часі.

8. Google Jamboard – вироблення спільних ідей та їх візуалізація.

9. Google Презентації – демонстрація результатів роботи одного учасника/доповідача або команди.

Освоєння даних інструментів дає можливість ефективніше здійснювати організацію роботи, створювати, зберігати, обробляти та обмінюватися інформацією. Проте уже сьогодні, дані інструменти можна віднести лише до базових, оскільки модернізація сфер діяльності супроводжується постійним розвитком інноваційних технологій, які представлені інноваційними продуктами у вигляді нових розширених додатків до вище зазначених інструментів.

Оскільки під час освітнього процесу освітяни та здобувачі освіти постійно працюють з текстовими документами, здійснюють розрахунки та їх описи, складають анкети з опитуваннями чи тестами, будують логічні, хронологічні ланцюги чи моделі, ілюстративні матеріали до різних видів робіт тощо, і часто стикаються з дедлайнами – виникає необхідність в полегшенні систематизації та введенні даних, а окрім того загострюється питання особистого тайм-менеджменту виконавця. Саме тому, особливу увагу необхідно приділити вивченню таких інтернет-просторів, на зразок – Google Workspace Marketplace де представлено додатки, які розширюють функціональні можливості цифрових інструментів та створених ними об'єктів, де в топі найпопулярніших є:

1. Coggle – простий спосіб ділитися, систематизувати та розуміти великий обсяг інформації за рахунок візуалізації даних.

2. Lucidchart – візуальна робоча область, для роботи та співпраці в режимі реального часу, створюючи діаграми, блок-схеми, макети, UML-схеми тощо.

3. Doc to Form – дозволяє швидко й легко створювати форму Google із самого документа.

4. EasyBib – автоматичний генератор бібліографічних цитат.

5. Slides Translator – дає змогу вибирати текст у слайдах, автоматично визначає мову та перекладає текст.

6. MathType – для легкого введення математичних рівнянь та формул.

7. Automagical Forms – генерує текст і запитання з множинним вибором із вашого Google Doc або PDF і створює Google Form лише одним кліком, без копіювання та вставки та інші.

Освоєння цифрових інструментів та їх додатків для науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти є не просто актуальним завданням в освітній сфері, сьогодні це уже являє собою необхідну умову для

якісного, ефективного та продуктивного освітнього процесу, оптимізації набутих знань та вмінь під вимоги реального світу (бізнесу). Трансформації в моделі освіти в першу чергу впливають на викладача, оскільки відбувається зміна його безпосередньої ролі – з передавача матеріалу до допоміжного агента для кожного здобувача, як персонального коуча.

Підтримка цифровізаційних змін в освіті відбувається і на законодавчому рівні [2]. Міністерство освіти і науки України з метою забезпечення розвитку та підвищення кваліфікації викладачів щодо цифрової обізнаності, створює платформи для навчання освітян. Суб'єкт підвищення кваліфікації ТОВ «Академія цифрового розвитку» забезпечує навчання на платній та безоплатній основі, переліком навчальних курсів особам будь-якого віку і статусу, а отже кожен може і повинен – розвивати свої навички щодо використання хмарних технологій, цифрових інструментів та створення власних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Сипченко О. М. Цифровізація вищої освіти як важлива вимога часу. *Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернівці, 26-27 травня 2021 року* / за наук. ред. д. пед. наук С.З. Романюк. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. С. 276-281.

2. Ярмак, Т. В. Діджиталізація як каталізатор освіти в глобалізованому освітньому просторі. *Актуальні проблеми освітньо-виховного процесу в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання: збірник наук. пр.* Харків: ХНУБА, 2021 р. С.158-160.

ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ГОДІВЛЯ ТВАРИН І ТЕХНОЛОГІЯ КОРМІВ»

Чижанська Наталія, к.б.н.

У провідних університетах Європи та України активно запроваджується дистанційне навчання, яке базується на основі використання сучасних ІКТ (інформаційно-комп'ютерних технологій) та технологій дистанційного навчання (ТДН) і передбачає створення максимально зручних умов для здобування студентами знань, умінь і навичок, що відповідають обраній професії. На сьогоднішній день поняття online-навчання міцно закріпилося у свідомості сучасних студентів, а мережа Internet перетворилася на освітній простір, надаючи студентам більші можливості для доступу до навчальних інформаційних ресурсів та співпраці. Стрімкими темпами розвиваються інноваційні підходи до навчання: дистанційне навчання, мобільне навчання, online-навчання, комбіноване (змішане, гібридне) навчання [1, 3, 5, 6].

Дистанційне навчання відкриває реальні перспективи для підвищення якості знань і оперативності освітнього процесу, що дозволяє вирішувати різні соціальні проблеми, пов'язані з функціонуванням інституту освіти. Активний розвиток як самого дистанційного навчання, так і впровадження інформаційних технологій в різних областях, пов'язаних певною мірою з передачею знань, даних або будь-якої інформації, є об'єктивною тенденцією впровадження інформаційних технологій у всі сфери людської діяльності [5].

Головним завданням впровадження сучасних дистанційних технологій навчання у навчальний процес є не навчання студентів нових технологій, а використання таких технологій для поліпшення навчального процесу [1]. На сьогодні студенти – майбутні технологи з виробництва і переробки продукції уже вміють користуватись дистанційними технологіями навчання. Проте сформуванню вміння правильно використовувати їх в майбутній професійній діяльності є головним завданням навчання майбутніх спеціалістів.

Забезпечити виконання вищезазначених умов можна шляхом розробки концепції діяльності провідного викладача у сфері дистанційного навчання шляхом надання освітніх послуг з дисципліни на основі сучасної нормативної бази [2]. На початковому етапі запровадження дистанційної форми навчання з дисципліни «Годівля тварин і технологія кормів» потрібно вирішити низку питань, основними з яких є:

- документальне планування навчального процесу (навчальні та робочі плани і програми);
- вибір програмного забезпечення для підтримки навчання як для денної, так і для заочної (дистанційної) форм навчання;
- підготовка електронних навчальних курсів з дисципліни «Годівля

тварин і технологія кормів»);

– підготовка матеріально-технічної бази (обладнання для відео конференцій, персональний комп'ютер, підключення його до мережі Internet);

– забезпечення методичними рекомендаціями студентів щодо онлайн-виконання самостійної та лабораторних робіт з дисципліни;

– розробка дидактичного наповнення для електронного навчального курсу.

Одним із компонентів єдиного інформаційного середовища є вільні ресурси Інтернет, які активно використовують здобувачі освіти [4, 6]. Вільні ресурси Інтернет містять електронні матеріали, які знаходяться у вільному доступі, і матеріали, розміщені на сайті університету. Використовуючи Інтернет, студенти отримують доступ до електронної пошти, до наукових та освітніх web-ресурсів Інтернет, до електронних розробок з лабораторних та самостійних робіт з дисципліни «Годівля тварин і технологія кормів», до форумів та різних систем спілкування в реальному часі, що сприяє підвищенню якості освіти.

Переваги дистанційної форми навчання для студентів вищих навчальних закладів полягають в інтенсивному оновленні знань, що здобуваються зі світових інформаційних ресурсів, розширюють поле діяльності викладача, сприяють формуванню професійної орієнтації здобувачів вищої освіти та оволодінню інноваційними методами наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Біляй Ю. П. Використання віртуалізованих робочих столів у навчальному процесі. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2015. № 15(22). С. 31–42.

2. Борзенко О. П. Основні категорії та поняття дистанційного навчання. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2012. № 19 (254). С. 6–14.

3. Герасименко І. В., Глущенко В. В. Методика використання технологій дистанційного навчання. *Інформаційні технології в освіті, науці і техніці: матеріали II міжнародної наук.-практ. конф.* (м. Черкаси, 24-26 квітня 2014 р.). Черкаси, 2014. С. 30–32.

4. Ковалюк Т., Єфіменко О. Про розвиток ІТ-освіти України. *Комп'ютерні науки та інформаційні технології*. 2011. № 719. С. 293–297.

5. Мурадова В. Х. Проектування інформаційної системи управління дистанційним навчанням у ВНЗ. *Дистанційне навчання – старт із сьогодення в майбутнє: матеріали III всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю.* (м. Харків, 2017р.). Харків. 2017. С. 58.

6. Триус Ю. В., Герасименко І.В., Франчук В.М. Система електронного навчання ВНЗ на базі Moodle: метод. посіб. Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2012. 220 с.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Шаферівський Богдан, к. с.-г. н.;
Желізняк Іван, старший викладач

Реформування вищої освіти – це насамперед перехід, від парадигми навчання до парадигми освіти, самоосвіти. Основна тенденція сьогодення – стрімка зміна оточуючого світу, його глобалізації та інформатизація. Складні проблеми в суспільстві обумовлюють нові підходи до всіх ланок освітньої системи. Останнім часом все більш гострою стає проблема вдосконалення форм організації процесу навчання, знаходження відповіді на питання "як підвищити ефективність навчального процесу, досягти високого інтелектуального розвитку студентів, забезпечити оволодіння ними навичками саморозвитку особистості". Значною мірою цього можна досягти використовуючи сучасні освітні технології, зокрема технології інтерактивного навчання, перетворюючи, таким чином, традиційне заняття в інтерактивне.

Особливістю інтерактивного навчання є підготовка молодої людини до життя і громадянської активності в громадянському суспільстві і демократичній правовій державі. Це вимагає активізації навчальних можливостей студента, замість переказування абстрактної, "готової" інформації, відірваної від їх життя і суспільного досвіду [2, 3, 4, 5].

Якщо спробувати дати визначення поняття інтерактивна технологія навчання, то – це така організація навчального процесу, за якої неможлива неучасть студента у колективному взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників процесі навчального пізнання: або кожен студент має конкретне завдання, за яке він повинен публічно прозвітуватись, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання [3, 4]. Інтерактивні технології навчання включають в себе чітко спланований очікуваний результат навчання.

Академічна мобільність – це можливість упродовж періоду навчання провчитись один або більше семестрів в іншому вищому навчальному закладі, де відбувається підготовка фахівців з цієї ж спеціальності із зарахуванням дисциплін (кредитів) та періодів навчання, а також ефективніше розвивати особистий професійний науковий та інтелектуальний потенціал. Академічна мобільність є важливою складовою процесу інтеграції вищих навчальних закладів у міжнародний освітній простір [1].

Дистанційне навчання – це особлива форма цілеспрямованого процесу засвоєння знань, умінь і навичок, відмінною особливістю якого є взаємодія територіально рознесених учасників навчання у специфічному інформаційно–освітньому середовищі, створеному на основі синтезу сучасних педагогічних та інформаційних технологій. Психолого – педагогічні технології дистанційного навчання – система засобів, прийомів, кроків, послідовне здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвиток особистості [2].

На наш погляд, позитивним досвідом країн Європи, який необхідно

поширювати в Україні є e-learning (електронне навчання). У багатьох країнах Європи, більш 90% студентів залучені до освітнього процесу у вигляді e-learning. Більше 80 % вишів надають їх у формі дистанційної освіти [6].

Таким чином, реалізація різноманітних дистанційних технологій навчання та застосування позитивного досвіду європейських країн дозволять переосмислити роль науково-педагогічних працівників, відкрити нові освітні ресурси; поширити використання змішаного навчання, що сприятиме інноваційному розвитку вищої освіти в Україні [6].

Отже виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок про те, що застосування у вищих навчальних закладах освітніх технологій навчання сприятливо позначається на психолого – педагогічному аспекті освітнього процесу, в тому числі сприяє розвитку індивідуальних ресурсів студентів і викладачів, формує навички цілепокладання, самостійного мислення, ініціативність і відповідальність за виконувану роботу, а також знижує психологічні навантаження на студентів і викладачів у процесі взаємного обміну знаннями.

Список використаних джерел:

1. Гуляєв Н.М. Мобільність викладачів і студентів: проблеми та орієнтири. *Розбудова менеджмент – освіти в Україні: матеріали VI щорічної міжнародної конференції*, м. Дніпропетровськ, 17–19 лютого 2005 р. Дніпропетровськ, 2005. С. 76–81.

2. Дідківська О.Г. Напрями вдосконалення механізмів регулювання професійної освіти в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2015. № 3 (21). С. 118–124.

3. Желізняк І.М., Карунна Т.І., Шаферівський Б.С. Організація інтерактивних методів навчання під час викладання дисципліни "Моделювання селекційних і технологічних процесів у тваринництві". *Вища освіта проблеми і шляхи забезпечення якості у контексті сучасних трансформацій: матеріали 51-ї науково – методичної конференції викладачів і аспірантів*, м. Полтава, 26–27 лютого 2020 р. Полтава, 2020. С. 176–178.

4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. 486 с.

5. Шаферівський Б.С. Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, як елемент формування творчого мислення. *Проблеми підготовки фахівців – аграріїв у навчальних закладах вищої та професійної освіти: зб. наукових праць III міжнародної науково – методичної конференції*, м. Кам'янець – Подільський, 4 жовтня 2019 р. Ч. 2. Кам'янець – Подільський. 2019. С. 219–221.

6. Шаферівський Б.С. Організація дистанційних технологій навчання, як умова інноваційного розвитку вищої освіти в Україні. *Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості вищої освіти: матеріали 50-ї науково – методичної конференції викладачів і аспірантів*, м. Полтава, 26–27 лютого 2019 р. Полтава, 2019. С. 196–198.

ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Кайнаш Алла, к. т. н., доцент;

Будник Ніна, к. т. н., доцент

Попри численні закордонні дослідження з питань якості освіти, проблема визначення ролі стейкхолдерів у процесі забезпечення якості вищої освіти та ступінь їхньої залученості не є достатньо вивченим, особливо у вітчизняному науковому просторі, що й обумовлює актуальність даної роботи [1].

Кожен, хто бере участь у роботі або має можливість впливати на діяльність і досягнення закладів вищої освіти (ЗВО), є стейкхолдером, а тому безпосередньо або опосередковано залучений до системи забезпечення якості вищої освіти. Згідно з визначенням Е. Фримена, стейкхолдери можуть бути внутрішніми: керівництво ЗВО, викладачі, дослідники, адміністратори та здобувачі вищої освіти. Вони також можуть бути зовнішніми: агенції із забезпечення якості та інші зовнішні агенції, роботодавці, представники промисловості, уряд, випускники, органи місцевого самоврядування, майбутні студенти та батьки, широка громадськість і засоби масової інформації [2].

Сучасні освітні технології передбачають залучення стейкхолдерів до освітнього процесу та впровадження в навчання їх побажань та пропозицій.

Освітня професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 181 Харчові технології спрямована на підготовку фахівця для широкого спектру галузей харчової промисловості, який володітиме базовими та професійно-орієнтованими знаннями. Під час підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 181 «Харчові технології» викладачі кафедри проводять зі стейкхолдерами (представниками переробних підприємств) зустрічі, конференції, міжвузівські вебінари з роботодавцями, круглі столи, де обговорюють цілі та програмні результати освітньої програми відповідно сучасним викликам ринку праці, напрямки подальшої співпраці щодо організації та реалізації освітнього процесу. Так, за рекомендаціями роботодавців, зокрема, директорів ПП «Білоцерківська агропромислова група», Карлівського м'ясокомбінату ТОВ «Україна», ТОВ «Березанський м'ясокомбінат», ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», генеральних директорів ТОВ «Пирятинський сирзавод» і ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», начальника виробництва ТОВ «Полтавахліб - 3», було уточнено або змінено назви освітніх компонент і скореговано перелік обов'язкових дисциплін, збільшено кількість кредитів на підготовку кваліфікаційної роботи; внесено пропозиції щодо покращення організації освітнього процесу; узгоджено кількість студентів-практикантів для проходження виробничих практик та ін. В межах вивчення обов'язкових фахових дисциплін викладачі, які забезпечують підготовку на ОП Харчові технології, проводять виїзні заняття на підприємства, наприклад на: ПП «Білоцерківська агропромислова група», КП ПОР «Полтававодоканал», де вивчають інноваційні технології виробництва харчових продуктів, сучасне обладнання переробних підприємств, сучасні методики досліджень якості води, водопідготовки та ін.

В рамках проведення навчальних практик «Вступ до харчових технологій» та «Загальна технологія харчових виробництв» викладачі кафедри харчових технологій організують та проводять екскурсії на переробних підприємствах харчової промисловості, зокрема: ТОВ «Полтавахліборесурс», ТОВ «АПК «Докучаєвські чорноземи», ФОП Венгровський В.П. ТМ «Тахтаулівські ковбаси» та ін. Також, з метою належного здійснення сучасної освітньої діяльності до проведення навчальних занять, зокрема спільних відкритих лекцій, активно залучаються професіонали-практики: директор Карлівського м'ясокомбінату, начальник відділу безпеки середовища життєдіяльності Управління та державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства Головного управління Держпродспоживслужби в Полтавській області, технік-консультант компанії Dairy Management System (DMS), що створена за підтримки уряду Канади відповідно до програми Проекту «Розвиток молочного бізнесу в Україні».

Представники академічної спільноти, зокрема: Сумського національного аграрного університету, Харківського державного біотехнологічного університету, Національного університету харчових технологій, Дніпровського національного університету ім. О. Гончара, Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Д. Моторного також беруть активну участь у проведенні науково-практичних конференцій, наукових семінарів, круглих столів, у розробленні та удосконаленні освітньої програми Харчові технології.

Подальшим напрямом співпраці зі стейкхолдерами є продовження практики залучення провідних фахівців установ стейкхолдерів, а також випускників кафедри до проведення занять і майстер-класів в межах студентських наукових гуртків; постійне проведення анкетування дійсних і потенційних стейкхолдерів; встановлення договірних відносин, що передбачають, зокрема, можливість проведення виробничої та переддипломної практики здобувачів вищої освіти на базі установ стейкхолдерів, подальше працевлаштування випускників кафедри тощо; продовження практики залучення провідних фахівців установ стейкхолдерів до проведення навчальних занять як на базі університету так і на базі установи стейкхолдера. Адже, в умовах інтенсивного розвитку і реформування системи освіти України, ефективність освітньої організації залежить від грамотно вибудованої взаємодії із зовнішніми і внутрішніми стейкхолдерами. Розуміння очікувань, інтересів і потреб різних груп стейкхолдерів – це обов'язкова умова стійкого розвитку будь-якого закладу вищої освіти в сучасних умовах.

Список використаних джерел:

1. Піскурська Г. В. Стейкхолдерський підхід у забезпеченні якості вищої освіти Вісті №1 (24), 2019. URL: <https://pedagogy.donntu.edu.ua/1-24-2019/piskurska-h-v-stejkholderskyj-pidkhid-u-zabezpechenni-iakosti-vyshchoi-osvity/> (дата звернення: 25.01.2022).

2. Sencila, V. Lithuanian experience in Internal Quality Assurance. Presentation presented at the EURASHE Seminar, Bucharest, Romania. 2013. URL : http://www.eurashe.eu/library/quality-he/EURASHE_Sem_QA_13102425_pres_SENCILA.pdf (дата звернення: 25.01.2022).

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ДЛЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Мироненко Олена, к.с.-г.н., доцент

В даний час екологізація всіх сфер діяльності людини є одним з основних принципів державної політики, отже, екологічна освіта стає невід'ємною частиною освітнього процесу у сфері сучасної вищої школи [3]. Ефективність вирішення цієї проблеми значною мірою залежить від змістовної екологічної підготовки студентів у вищих навчальних закладах, у тому числі аграрного профілю.

Немає жодного виду діяльності, який би не впливав на довкілля. Особливого значення набуває екологічна освіта в аграрних вищих навчальних закладах для майбутніх спеціалістів нових технологій, керівників виробництва. Від їхньої компетентності та професіоналізму залежить не лише особиста безпека, а в деяких випадках безпека населення та навколишнього середовища, можливо, навіть не пов'язаного у своїй діяльності з конкретним виробництвом [1].

Мета екологічної освіти – формування людини нового типу, з новим екологічним мисленням, здатної усвідомити наслідки своїх дій по відношенню до навколишнього середовища і має жити у відносній гармонії з природою, отримання екологічних знань, умінь та навичок стосовно майбутньої спеціальності [2].

Ефективність екологічного навчального процесу зростає, якщо його зміст стосується вирішення проблем у тій частині довкілля, на стан якої здобувачі вищої освіти можуть безпосередньо впливати [6, 7].

Особливого значення мають також психологічні та соціальні аспекти екологічної освіти під час вирішення проблеми трансформації психології особи колишнього робітника сільського господарства в особу з приватновласницькою ініціативою, здатною з повною відповідальністю, на свій страх та ризик, вирішувати складні технологічні та ринкові питання агробізнесу.

Особливістю сучасної системи екологічної освіти в країні є те, що, створюючи нову систему професійної підготовки фермерів, підприємців, не можна відмовитися від існуючої десятиліття-системи підготовки вузькоспеціалізованих кадрів – агрономів, інженерів, зооінженерів, бухгалтерів, економістів. У багатьох навчальних закладах запроваджено систему підготовки бакалаврів і магістрів у галузі сільського господарства з підготовки фахівців вузького профілю [4].

Головним завданням сільського господарства, особливо тваринництва, є виробництво продукції, а також збереження життєвого простору для людини, тварин та рослин.

В аграрному секторі знаходиться глобальне завдання на майбутнє: як можуть люди забезпечити харчування та отримувати дохід, не руйнуючи життєвий простір навколишнього середовища.

Від фахівців, які зайняті в галузі сільського господарства залежить розумний вибір раціональних шляхів вирішення широкого спектру завдань з охорони природи, таких як зниження ресурсо-, енергоємності

сільськогосподарського виробництва, впровадження маловідходних технологічних систем та процесів, зведення до мінімуму втрат сільськогосподарської продукції, впровадження екологічно прийнятних методів землеробства, тваринництва, вирощування екологічно чистої продукції.

Важливе місце в екологічній освіті здобувачів вищої освіти має досвід проведення виробничої практики в галузі, що виготовляють засоби виробництва для агропромислового комплексу, сільське господарство (рослинництво і тваринництво), переробні галузі, які здійснюють збереження, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції. Тут студенти знайомляться з технологіями виробничих процесів, методиками визначення концентрації забруднюючих речовин у стічних водах, ґрунтах та продукції, а також набувають практичних навичок оцінки навколишнього середовища, пошуку та прийняття екологічно грамотних рішень. При виконанні випускних кваліфікаційних робіт обов'язковим є аналіз екологічного навантаження на екосистеми, це дозволяє формувати у бакалаврів та магістрів мислення, що виконання екологічних вимог забезпечить не тільки економічну життєздатність, а й екологічну і соціальну відповідальність аграрного бізнесу в Україні [8, 5].

Таким чином, для екологічної освіти студентів-аграріїв необхідно розробити наступні підходи:

- загальнокультурна підготовка студентів, тобто вивчення основи екологічних знань як елемента підвищення загально-гуманітарного та світоглядного рівня;
- професійна підготовка студентів полягає у підготовці фахівців з вищою освітою, що спеціалізуються на раціональному природокористуванні, охорони природи, планування економіки для збереження розумної рівноваги між природою та виробництвом;
- формування нових навчальних дисциплін на базі інтегрування існуючих навчальних дисциплін;
- вибір таких методів та прийомів навчання, які б забезпечили високий рівень пізнавальної діяльності та самостійності студентів;
- формування у студентів практичних умінь та навичок, що дозволяють брати участь у заходах щодо охорони природи.

Створення нових технологій, що вдало вписуються в природний кругообіг речовин, вимагає підвищення рівня екологічної освіти у студентів вищих навчальних закладах аграрного профілю. Розуміння універсальності значимості природи у розвиток суспільства та життя кожної людини має стати надійним фундаментом для формування екологічної культури.

Список використаних джерел:

1. Барковская Е. А., Жидко В. И., Морозов Л. Г. Интегрированный менеджмент XXI века: проектное управление устойчивостью развития: учебное пособие. Воронеж, 2011. 168 с.
2. Бойченко С. В. Екологічна освіта – основа сталого розвитку суспільства. Київ : Університет «Україна», 2013. 502 с.
3. Бондар О. І., Барановська В. Є., Єресько О. В. та ін. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях : науково-методичний посібник

для вчителів / за ред. О. І. Бондаря. Херсон : Грінь Д.С., 2015. 228 с.

4. Жидко Е. А., Муштенко В. С. Методический подход к идентификации экологического риска, учитываемого в деятельности предприятия / *Высокие технологии. Экология*. 2011. № 1. С. 11–14.

5. Танатарова К. Т. Экологическое образование в Республике Казахстан : (на примере Казах. нац. аграр. ун-та). *Пед. образование и наука*. 2008. № 12. С. 49–52.

6. Титаренко Л. М. Формування екологічної компетентності студентів біологічних спеціальностей університету : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 – теорія та методика виховання. Київ, 2007. 20 с.

7. Черновол Н. М. Формування екологічної компетентності студентів технічних навчальних закладів у процесі технологічних практик : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2010. 19 с.

8. Екологічні стандарти ЄС для галузі тваринництва України. URL: https://ecoaction.org.ua/wpcontent/uploads/2018/05/EkoStandartEU_short-s.pdf (дата звернення 25.02.2022).

ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ РОЗВИТКУ САМООСВІТИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Рак Тетяна, к. с.-г. н.

Головний стратегічний курс розвитку вітчизняної вищої освіти спрямовано на входження України до загальноєвропейського та світового освітнього і наукового простору, гармонізацію вітчизняних і міжнародних стандартів вищої освіти [2].

Сучасні умови реформування освітньої сфери вимагають застосування інноваційних форм організації навчання, в основу яких покладено залучення студентів до реальної творчої діяльності, яка не тільки привертає новизною, а й розвиває потребу виявляти проблеми та розв'язувати суперечності, формувати творчу, активну, відповідальну і самостійну особистість майбутнього спеціаліста [1].

Сьогоднішніх студентів потрібно орієнтувати на постійне розвиваюче навчання, незалежно від віку. Вони повинні мати культурні навички, емоційну стійкість, готовність і потребу вчитись все життя, не боятись змінюватись, коли приходять зміни і вміти креативно мислити. Основою розвитку суспільства має стати створення сприятливих умов для розвитку креативного потенціалу і формування творчої особистості [2].

Проект Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року визначив головною складовою національного багатства та основним ресурсом інтелект, освіту, професійний досвід, соціальну мобільність та здатність до креативності та інновацій у професійній діяльності і соціальному житті [3].

Враховуючи те, що самостійна робота - основа будь-якої освіти, а особливо вищої, для студентів вона є засобом оволодіння глибокими знаннями,

формування у них активності й самостійності, розвитку розумових здібностей.

Самостійна робота це особлива форма навчальної діяльності при якій студент засвоює сукупність необхідних знань, вмінь та навиків навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час, тобто виховує у собі самостійність.

Вдосконалення організації самостійної роботи студентів передбачає впровадження додаткових творчих завдань, які сприятимуть оптимізації навчального процесу для студентів та викладачів.

Більшість студентів прагнуть отримати необхідні бали, а не здобути реальні знання і завдання викладача полягає у зацікавленні до своєї дисципліни, встановленні позитивного контакту і налаштуванню на плідну співпрацю.

Мотивувати студента до навчання можливо при створенні позитивного емоційного середовища з викладачем, справедливого оцінювання його рівня успішності і спонукати до реалізації креативного мислення шляхом отримання «бонусів». Творчі «бонусні» завдання можуть бути подані, наприклад, у таких формах: складання кросворду, підбір приказок, загадок та прислів'їв, наведення прикладів з літератури, опис життєвих ситуацій, пошук анекдотів, написання есе, малювання структурно-логічних схем тощо. Вимоги до творчого «бонусного» завдання мають бути сформульовані чітко і бути зрозумілими для студентів. (визначений термін подання завдання; неповторність тематики; наявність прикладів; форма подання – презентація у MS PowerPoint або у друкованому вигляді з ілюстраціями, охайність). Завдання, вимоги до нього та критерії оцінки повідомляються безпосередньо викладачем на занятті. Завдання повинно стимулювати студентів до його активного виконання, бути «підстраховкою» при невдалому виступі. Творчий характер, «корисність» завдання викликає великий інтерес і захоплення у студентів, тому важливим є закріплення позитивного враження (підтримання будь-яких креативних ідей студентів, наголос на багатстві їх творчого потенціалу).

Отже, впровадження «бонусних» творчих завдань з метою поліпшення самостійної роботи передбачає підвищення рівня успішності студентів, сприяє як підвищенню ефективності навчального процесу, так і поліпшенню системи оцінювання знань.

Майбутній молодий спеціаліст повинен володіти навичками самостійної роботи, вмінням керувати, здатністю адаптуватися у складному виробничому колективі. Окрім практичної важливості самостійна робота має велике виховне значення: вона формує самостійність не тільки як сукупність визначених вмінь і навичок, але і як рису характеру, що відіграє суттєву роль в структурі особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації [1].

Самоосвіта - освіта, яка «здобувається у процесі самостійної роботи» є невід'ємною частиною систематичного навчання в стаціонарних закладах, основним засобом якої є самостійне вивчення літератури та джерел і засобів масової інформації. Самостійне виконання завдання дає змогу студентам розкрити своє особисте бачення і влитись в роль майбутнього професіонала.

Отже, розвиток самостійності та ініціативи студентів під час навчання сприяє глибокому засвоєнню матеріалу і формуванню вміння самостійно

працювати. Ступінь самостійності під час виконання відповідних завдань виступає критерієм оцінки розвитку інтелектуальних умінь студентів. При цьому здатність студента самостійно, без допомоги викладача, виконувати завдання, яке потребує виконання тієї чи іншої операції, свідчить про найвищий рівень розвитку інтелектуальних вмінь.

Список використаних джерел:

1. Гордійчук О. О. Інновації в науці та освіті: виклики сучасності. Збірник наукових есе учасників стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 2018). Варшава, 2018. 209 с.

2. Ястремська С. О. Інноваційні напрями розвитку електронного навчання. *Науковий огляд*. 2017. № 9 (41). С. 71-81.

3. Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року. Проект // Науково-аналітичний щоквартальний збірник Національного інституту стратегічних досліджень «Стратегічні пріоритети» URL: <http://sp.niss.gov.ua/articles/98>

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ ТВАРИН ЕЛЕМЕНТАМИ ЖИВЛЕННЯ

Ульянко Сергій, к. с.-г. н., доцент

У кожному приватному вченні про природу можна знайти науки лише стільки, скільки є у ній математики. [1] Особливістю сучасної освіти це використання можливостей інформаційних і комунікаційних технологій. Важливим етапом комп'ютеризації тваринництва є формування баз даних необхідних для розрахунку раціонів. Завданням підготовки фахівців є оволодіння фактичними можливостями отримання власних чи покупних інгредієнтів годівлі для тварин. Освітній простір сучасних електронних освітніх ресурсів забезпечує доступність і розвиток пізнавального середовища Електронно математичні засоби призначені для навчання. Інноваційна наочність, довідники та словники сприяють вивченню дисциплін годівлі чи виробництва кормів. Інвестиції в аграрну діяльність зростають і створюються мережі освітньої інфраструктури сучасних технологій. Електронні засоби забезпечують оцінку якості продукції. Інтерактивне спілкування поліпшує результати навчання. Використання засобів електронних мереж, з програмними засобами, демонстрація зображень чи відео фрагментів роботизованих виробництв розширюють пізнавальний простір. Науково обґрунтовані підходи формування навчального процесу при висвітленні сучасних технологічних прийомів вирощення екологічно чистих кормів для тварин та надходження необхідних елементів живлення забезпечують виробництво високоякісної продукції. Розроблено і використовуються численні електронно обчислювальні програми, щошироко вивчаються. [2] Учасниками навчального процесу створюються демонстративні фото та відео фрагменти сучасних технологічних процесів з підготовки кормів до згодовування та їх раціональної роздачі. В аграрних формуваннях є можливості розрахунків моделей ефективного виробництва, їх освоєння сприятиме засвоєнню основних положень дисциплін.

Використовуються натурні зйомки та елементів діяльності інноваційних процесів виробництва та організації забезпечення санітарно-гігієнічних вимог, що висвітлені в локальних мережах і вони задовольняють потреби користувачів. Формування розуміння необхідності використання електронних освітніх ресурсів, при оволодінні знаннями з технологічних дисциплін досить актуальне і перспективне. Розвиток особистості майбутнього фахівця вимагає активного використання і застосування засобів сучасних інноваційних підходів. Впровадження у процес навчання засобів електронних освітніх програм в аудиторних заняттях та особливо при виконанні самостійних завдань і самовдосконаленні є актуальним. Досягти оптимальних складів раціонів при мінімальній їх собівартості можливо при використанні математичних програм, які висвітлюються в платформі дистанційного навчання в засобах освітньої діяльності при викладанні фахових дисциплін і надають електронні форми унаочнення, що демонструються в системах освітніх пристроїв. Мають необхідну пізнавальну інформацію. Відображують основні технологічні операції з виробництва та використання кормових засобів. Цілеспрямоване і різнобічне застосування для професійної діяльності в навчальній та елементах науковій діяльності здобувачів вищої освіти забезпечується впровадженням інноваційних освітніх систем. В університеті підготовлені та розроблені електронні ресурси, що централізовано розповсюджені на кафедрах і використовуються при вивченні дисциплін. Вони легко вписуються та успішно забезпечують навчальний процес, покращують результати освітньої роботи.

В електронних носіях вказуються розроблені критерії оцінювання рівня оволодіння знаннями у здобувачів вищої освіти при засвоєнні дисциплін навчального плану. Завдяки сучасним методикам програми оптимізації розрахунків і оптимізації рішень є гнучким і могутнім інструментом при наборі інгредієнтів у раціонах годівлі тварин з поєднанням різних груп кормів при врахуванні світового досвіду та економічної оцінки рішень, що визначаються. Використання довідників у яких демонструється хімічний склад кормової сировини, що може бути використана при складанні раціонів і класифіковано по групах з інформацією про поживність окремого елемента кормів. Програмою оптимізується, в залежності від потреб статево-вікового, чи продуктивного напряму тварин і формується методика забезпечення елементами живлення. Коректується ціна набору кормів з обмеженнями введення їх кількості до рецептів. Програмами розраховуються необхідності збільшення чи зменшення в наборі інгредієнтів елементів живлення потрібних для досягнення збалансованості кормової суміші. Перевагою використання математичних програм є достатня оптимізація, що полегшує набір оптимального співвідношення компонентів раціонів. При успішному оволодінні всіх дисциплін підготовки фахівця з технології виробництва та переробки продукції тваринництва формується можливість самостійного складання рецептури раціонів та забезпечення вмісту елементів в комбікормах і їх представити у вигляді таблиць. Система MS Excel є зручною для використання в діяльності виробників і надає можливості не тільки для складання і оптимізації рецептів, але і для аналізу отриманих результатів.

Оформлення звітності і планування сировинних витрат. Після введення всіх необхідних даних в таблиці програми демонструється виконання. У випадку не задовольняючого рішення змінюють, компоненти рецептів, або межі введення окремих елементів годівлі. Інтенсифікація розвитку забезпечення сільськогосподарських тварин необхідною оптимальною структурою раціонів застосування автоматизації розрахункових процесів і дозволяє істотно підвищити здібності майбутніх фахівців, які сприятимуть динамічному розвитку галузі.

Список використаних джерел:

1. Кант І. Метафізичні основи природознавства. Векіпедія Режим доступу <https://ru.wikiquote.org/wiki>
2. Ібатулін І І. Практикум із годівлі сільськогосподарських тварин / Київ Аграрна освіта, 2009 – С. 268-271.

МОЖЛИВОСТІ ВІРТУАЛЬНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Усенко Світлана, д. с.-г. н., старший науковий співробітник;

Шостя Анатолій, д. с.-г. н., старший науковий співробітник;

Васильєва Ольга, к. с.-г. н., доцент

Одним з найпопулярніших способів реалізувати свій потенціал і отримати новий досвід є участь у програмах академічної мобільності. За умов глобалізації та інтернаціоналізації вищих навчальних закладів в Україні та світі важко переоцінити роль академічної мобільності здобувачів вищої освіти.

В офіційних документах з питань політики Європейського простору вищої освіти зазначено, що саме академічна мобільність спрямована на формування та розвиток молодого покоління для самореалізації себе в умовах динамічних змін. Мобільність допомагає здобувачам вищої освіти формувати компетенції, які є затребуваними сучасним ринком праці [1].

В Україні вже здійснені певні кроки до створення нормативної бази академічної мобільності. На законодавчому рівні аспекти академічної мобільності висвітлено в Законі України «Про вищу освіту».

Наразі інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, мобільність знань та інформатизація суспільного життя вимагають входження віртуального освітнього середовища та електронного навчання у сферу вищої освіти. Ці незворотні процеси і є підґрунтям для розвитку віртуальної академічної мобільності здобувачів вищої освіти.

Останнім часом все більше спостерігається позитивна динаміка до збільшення кількості мобільних здобувачів вищої освіти у контексті як фізичної, так і віртуальної академічної мобільності. Особливо, це надто важливо зараз, у час, коли світ опинився перед викликом загальнопланетної пандемії, адже коронавірус різко обмежує транспортну експансію людства, вводить його територіальну ізоляцію в межах країни, місця проживання в ній, помешкання.

Поняття «віртуальна академічна мобільність здобувачів вищої освіти» -

це форма академічної мобільності, що дає можливість здобувачам вищої освіти віртуально переміщуватися в межах віртуального навчального середовища з метою отримання, передачі та обміну знаннями за допомогою Інтернет-технологій та без потреби змінювати місце проживання.

Віртуальна академічна мобільність дає можливість поєднувати формальну, неформальну й інформальну освіту, отримувати певні освітні послуги із застосуванням сучасних інформаційних і комунікаційних технологій [3, 4].

Суб'єктами віртуальної академічної мобільності виступають: «віртуальний здобувач вищої освіти» – здобувач вищої освіти, який є учасником віртуальної академічної мобільності; «віртуальний викладач» – викладач курсу, який пропонується віртуально; «віртуальний університет» – вищий навчальний заклад, який пропонує онлайн-курс; «віртуальний кампус» – віртуальне навчальне середовище з використанням Інтернет-технологій [3].

Аналізуючи переваги та недоліки віртуальної академічної мобільності здобувачів вищої освіти у світі, варто наголосити, що остання підсилює фізичну академічну мобільність і не направлена на її витіснення.

Розвитку віртуальної студентської академічної мобільності сприяють перш за все програми дистанційного навчання. До переваг останніх належать: відсутність обмеження на кількість учасників освітнього процесу, відсутність необхідності прив'язаності до місця і часу. Проте найоптимальнішим варіантом є поєднання онлайн й очної форм навчання [3, 4].

Участь здобувачів вищої освіти у процесі віртуальної академічної мобільності може стимулювати інтерес та бути передумовою їхньої участі в програмах фізичної академічної мобільності [2, 3].

За умов стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, привабливим є навчальне середовище, яке характеризується активним впровадженням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес. Застосування електронних технологій у навчальній діяльності вищого навчального закладу уможливорює вибір індивідуальної траєкторії здобувача вищої освіти, розвиває інформаційну культуру, сприяє розвитку інформаційного простору вищого навчального закладу, інтенсифікує міжнародну електронну співпрацю учасників освітнього процесу.

Отже віртуальна форма академічної мобільності здобувачів вищої освіти та ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній діяльності допоможе оптимізувати навчальний процес.

В умовах пандемії розвиток віртуальної академічної мобільності є результативною альтернативою задля розвитку процесів академічної мобільності здобувачів вищої освіти в Україні та за її межами.

Список використаних джерел:

1. Паризьке комюніке 25.05.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://www.mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf>
2. Свириденко Д. Б. Аналіз ролі віртуальної академічної мобільності в

обґрунтуванні засад розвитку сучасної вищої освіти. *Українознавчий альманах*. 2014. Вип. 17. С. 163–165.

3. Сімак К.В. Віртуальна академічна мобільність студентів: досвід Канади. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 2. С. 35–40.

4. Швидун Л. Т. Освітня мобільність в умовах пандемії. *Філософський альманах*. 2021. Випуск 1 (173). Том 1. С. 155–164.

НАУКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сукманов Валерій, д.т.н, професор;

Дубова Галина, к.т.н., доцент

В Україні місія науки сформульована у Законі «Про наукову і науково-технічну діяльність», згідно якого держава повинна забезпечувати бюджетне фінансування наукової діяльності у розмірі не менше 1,7% ВВП. На жаль, згідно Законів про Державний бюджет України за останні 4 роки видатки на науку склали 0,17-0,19% ВВП. Але критерій ЄС – не менше 3% ВВП на науково-дослідні роботи. Відсутність реальної підтримки науки призвела до того, що приріст ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні складає 0,7%, тоді як у розвинених країнах цей показник досягає 60-90%. На сьогодні Україна знаходиться, за Індексом глобальної конкурентоздатності, на 76 місці із 144, відстаючи на два пункти навіть від Ботсвани.

Потенціал вищої освіти України не використовується повною мірою: серед 153 країн Україна – на 76-му місці, Польща – на 31-му, а Німеччина – на 5-му. Вища освіта в Україні має масовий характер, рівень охоплення вищою освітою населення є високим – 82,7 %, за цим показником Україна у Глобальному інноваційному індексі 2020 р. посіла 14-те місце зі 131 країни. Найближче значення у Росії – 81,9 % (17-те місце), меншим є охоплення у Німеччині (70,2 %, 28-ме місце), Польщі (67,8 %, 34-те) та Великій Британії (60 %, 46-те місце).

На сьогодні у світі налічується близько 18 400 університетів. В Україні мережа університетів – одна з найбільш щільних: на 1 млн населення припадає 6,7 університету, у Росії, Німеччині та Великій Британії – 5,8, 4,3 та 3,7 університетів відповідно. Станом на початок 2019/2020 н.р. кількість університетів зросла порівняно з 2014/2015 н.р. на 1,4 %. Але, за індикатором «міцності системи освіти», який оцінює загальну міцність національної системи на основі результатів у міжнародних рейтингах, Україна отримала оцінку 16,1 зі 100, Велика Британія – 98,7, Німеччина – 94,3, Росія – 75,6.

Індикатор «флагманський університет» оцінює результати діяльності провідної установи країни у світовому рейтингу, 6 українських університетів включено до нього. За цим індикатором Україна має найгірші результати – 8,5 із 100, лідерами є Велика Британія – 99,5, Німеччина – 91,1, Росія – 85,6. Індикатор «економічний контекст» оцінює вплив національних інвестицій у вищу освіту, порівнюючи економічний стан кожної країни з її результатами у міжнародних рейтингах. Найвище значення Україна має саме за цим індикато-

ром – 55,9 (із 100). Лідерами є Велика Британія – 98,3, Німеччина – 91, але, високе значення для України пояснюється не стільки високими позиціями університетів у світових рейтингах, а низьким рівнем ВВП на душу населення в країні.

З 50 країн, які потрапили до рейтингу національних систем вищої освіти з усіх континентів за 24 показниками, у 2020 р. Україна посіла 36-те місце з показником індексу 47,8. Поряд з Україною опинилися Польща – 32-ге місце (52,6) і Росія – 35-те місце (49,1). Серед лідерів – Велика Британія – 6-те місце (83,6), Німеччина – 16-те (70,5). Слід зазначити, що найвищі позиції система вищої освіти України має за показниками модуля «ресурси», де посідає 27-ме місце, найнижчі – за показниками модуля «результати» (42-ге місце).

У рейтингу близько 1500 кращих університетів світу Times Higher Education World University Ranking 2020 року присутні 9 українських університетів, університетів Польщі – 19, по 48 університетів представляють Німеччину та Росію і 101 університет – з Великої Британії.

Негативна тенденція: якщо у 2010 р. одразу ж після закінчення ЗВО офіційно працевлаштованими були 27,8 % випускників, то у 2018 р. показник склав лише 12,1 %. Тобто, майже 88,0 % випускників ЗВО вимушені працевлаштовуватися самостійно.

Частка витрат на вищу освіту у відсотках до видатків зведеного бюджету з 2015 р. по 2018 р. зменшилася з 4,6 % до 3,5 %, а у відсотках до ВВП зменшилася з 1,6 % у 2015 р. до 1,3 % у 2018 р. і до 1,2 % у 2019 р. – 22 %.

Показовим індикатором є витрати на одного студента ЗВО. Так, в Україні в номінальному виразі витрати на одного студента ЗВО з 2015 по 2019 рр. зросли більше ніж у півтора рази – з 19,3 до 30,4 тис. грн. Однак, враховуючи девальвацію гривні за цей час, вони не тільки не зросли, а й суттєво зменшилися. Порівняно з іншими країнами світу видатки на 1 студента в Україні найнижчі, у 2016 р. вони склали 0,86 тис. дол. США, у Великій Британії – 16,9 тис. дол., Німеччині – 14,25 тис. дол., Польщі – 3,1 тис. дол.

Заробітна плата науково-педагогічного персоналу ЗВО в Україні набагато нижче, ніж у провідних країнах. У 2017/2018 н.р. річна заробітна плата найбільш кваліфікованого персоналу – професорів – в Україні склала 5,7 тис. дол. США, у Великій Британії – 116,7 тис. дол., у Німеччині – 99,5 тис. дол.

Науково-дослідна робота у ЗВО, їхній зв'язок із науковими установами є останнім часом однією з найбільших проблем. Незадовільний стан роботи позначається на активності здобувачів вищих, які мають становити головний кадровий ресурс наукових досліджень. З 2010 по 2019 рр. в Україні зменшилася кількість ЗВО, які здійснюють підготовку аспірантів – на 9,3 %; з 2010 р. до 2019 р. кількість аспірантів в Україні скоротилась на 19,5 %. Відсоток тих, хто закінчує аспірантуру і докторантуру із захистом дисертації, дуже малий – у 2019 р. від становив 26,9 % та 30,3 %.

Перспективи як вирішення слабких сторін: слабка інтеграція вищої освіти України у світовий та Європейський освітньо-науковий простір: збільшення відставання матеріально-технічного забезпечення ЗВО від кращих світових та європейських університетів; асиметрія міграційних потоків студентів.

Функцію науки в університетах як перспектива розвитку системи вищої освіти в Україні: підготовка в університетах студентів та аспірантів, які надалі будуть займатися наукою; оновлення і осучаснення змісту вищої освіти: зміст навчання студентів, що входить в дисципліни, лабораторні практики, підручники, практичні посібники повинен стати науковим; зростання наукового рівня викладачів: захист дисертацій, публікацію наукових статей та підвищення їх наукового рівня; створення на інноваційних засадах нових технологій і техніки; науково-експертна сфера: проведення експертиз та публікацій у конкретних галузях.

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ СЬОГОДЕННЯ

Сябро Альона, асистент;

Березницький Віктор, старший викладач;

Слинько Віктор, к. с.-г. н., доцент

В умовах сучасного соціально-економічного розвитку суспільства використання новітніх технологій навчання здобувачів вищої освіти є необхідною умовою для виховання майбутніх конкурентоспроможних фахівців. Інноваційні освітні технології у вищих навчальних закладах ґрунтуються на організаційних та методичних нововведеннях, які дозволяють здобувачам ефективно формувати професійне мислення та розширювати можливості науково-дослідної роботи [2].

Вища освіта поєднує традиційні, нетрадиційні та інтерактивні форми і методи навчання, які ґрунтуються на впровадженні новітніх мультимедійних та комп'ютерних технологій. Новітні інформаційні технології забезпечують підвищення ефективності освітнього процесу. В період інтенсифікації освіти у вищих навчальних закладах досить інтенсивно розробляється концепція дистанційної освіти, яка включає розробку сучасних технологій, у тому числі технології змішаного навчання [1]. Дистанційне навчання вважається однією з головних освітніх технологій, яка є особливо актуальною в умовах сьогодення.

Сучасна дистанційна освіта являє собою систему передачі знань за допомогою комп'ютерних та інформаційних технологій, яка дозволяє здобувачам вищої освіти навчатися на відстані та сприяє отриманню нової інформації для використання її на практиці. Дана технологія насамперед передбачає комфортні і зручні умови та надає можливість навчатись без відриву від роботи. Дистанційна освіта, в порівнянні з заочною формою навчання, направлена не лише на самоосвіту та роботу з засвоєння знань, але й забезпечує постійний зв'язок із викладачами та іншими здобувачами. Така організація навчального процесу прогнозує виховання особистості, самостійності пошуку і аналізу, а також самоорганізацію і самоконтроль. Головні відмінності дистанційної форми навчання наведені в табл.1 [3].

При впровадженні дистанційного навчання в освітній процес досить актуальним є використання таких моделей навчання, як конференції, проектні роботи, тренінги за допомогою комп'ютерних та нетрадиційних технологій. Реформування освіти в напрямку дистанційного навчання передбачає суттєві

зміни не лише в навчальному процесі, але розширює роль викладача, робить його наставником-консультантом, який координує пізнавальний процес, та постійно удосконалює методи викладання, підвищує творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень.

Таблиця 1

Відмінності дистанційної форми навчання

Відмінності дистанційної освіти від денної форми навчання	Відмінності дистанційної освіти від заочної форми навчання
Більша частина матеріалу засвоюється поза межами аудиторії	Постійний контакт з викладачем, що дає можливість обговорення за допомогою засобів телекомунікації виникаючих питань
Робота студента є організованою і самостійною	Можливість організації дискусій, спільної роботи над проектами та інших видів групових робіт
Гнучкий графік навчального процесу	Передача теоретичного матеріалу студентам у вигляді друкованих та електронних навчальних посібників, що дозволяє повністю або частково відмовитися від сесій з приїздом до вузу

Якщо розглядати особливості дистанційної освіти в порівнянні з традиційними технологіями, то необхідно визначити такі її переваги, як

- використання сучасних засобів отримання інформації та інформаційно-комунікаційні технології;
- отримання більшого обсягу інформації у коротші строки;
- можливість обрати індивідуальний ритм та режим навчання;
- індивідуалізація забезпечує узгодження навчання за власними потребами;
- висока доступність, що передбачає економію часу та коштів;
- можливість надавати інформацію відповідно до рівня підготовки та базових знань здобувачів;
- створення додаткових сайтів з необхідною інформацією, на яких здобувачі можуть обмінюватися інформацією;
- відсутність географічних бар'єрів.

Звичайно, як і будь-яка технологія навчання, дистанційна освіта має свої недоліки, але подолати їх можливо завдяки багаторічному практичному застосуванню цієї форми не лише як допоміжної, а на рівні з класичною формою.

Отже, дистанційна форма навчання підвищує рівень самостійної роботи здобувачів вищої освіти за рахунок освоєння новітніх джерел інформації та надає можливості для творчого самовираження набутих професійних навичок. В свою чергу викладачі мають змогу більш широко впроваджувати сучасні форми і методи навчання.

Список використаних джерел:

1. Андрусенко Н.В. Дистанційне навчання в Україні. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія* : матеріали міжвузівського вебінару, м. Вінниця, 31 березня 2017 р. Вінниця, 2017. С.7-9.
2. Ребуха Л., Жунхао Ч. Освітні інноваційні технології: класифікація та

змістове наповнення. *Інновації в освіті: перспективи розвитку* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 20 травня 2021 р., Тернопіль, 2021. С. 48-52.

3. Чекаловська Г.З. Особливості дистанційного навчання студентів ЗВО. *Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень* : матеріали міжнародної наукової конференції, м. Київ, 12 червня 2020 р. Київ, 2020. С. 19-22.

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ОBOB'ЯЗKОВИЙ КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗАГАЛЬНИХ І ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Кузьменко Лариса, к.с.-г.н., доцент

Практична підготовка – це одна з форм організації освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті, яка здійснюється шляхом проведення практики, та дає змогу здобути програмні компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Метою практики є набуття здобувачами вищої освіти компетентностей, на основі отриманих в університеті теоретичних знань, для прийняття самостійних рішень у виробничих умовах та досягнення програмних результатів навчання, оволодіння студентами сучасними методами, навичками, вміннями та формами організації праці у сфері професійної діяльності, а також виховання потреби систематично поповнювати свої знання та застосовувати їх в майбутній професійній діяльності [1].

Практична підготовка здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва включає навчальні практики, виробничу (комплексну технологічну) та переддипломні практики [2].

Виробнича практика є обов'язковою складовою професійної підготовки фахівців та освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті. Виробнича практика проводиться у виробничих умовах із метою набуття студентами компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності, та практичного досвіду. Основними завданнями виробничої практики є закріплення теоретичних знань та формування навичок прийняття самостійних рішень на певних ділянках роботи (чи з конкретних питань) у виробничих умовах; освоєння сучасних технологій і виробничих процесів та збір фактичного матеріалу для виконання індивідуальних завдань [1].

Особливістю підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва відповідно до стандарту освіти спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва [3] є професійна підготовка технологів, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з технології виробництва продукції тваринництва та її переробки, що

передбачає застосування наукових та практичних теорій і методів, й характеризується комплексністю та невизначеністю умов, що реалізовується більшою мірою саме під час практичної підготовки.

Під час проходження виробничої практики формуються фахові компетентності щодо здатності використання професійних знань в галузі виробництва і переробки продукції тваринництва для ефективного ведення бізнесу; знань про способи відтворення, закономірності індивідуального розвитку та розведення тварин для ефективної професійної діяльності у галузі тваринництва; здатності використання знань з основних технологій заготівлі, виробництва та зберігання кормів для формування кормової бази підприємства та до складання раціонів для різних видів і статевовікових груп тварин та організації їх нормованої годівлі з урахуванням наявних фінансових та ресурсних обмежень; здатності застосовувати доцільні системи та способи утримання сільськогосподарських тварин і контролювати та оптимізувати мікроклімат технологічних приміщень, а також здатності організовувати й контролювати технологічні процеси під час виробництва та переробки продукції скотарства, свинарства та птахівництва. В здобувачів вищої освіти формується здатність застосування знань морфології, фізіології та біохімії різних видів тварин для реалізації ефективних технологій виробництва і переробки їх продукції, спеціальних знань для проведення санітарно-гігієнічних і профілактичних заходів на фермах та інших об'єктах із виробництва і переробки продукції тваринництва, здатність впроваджувати у виробництво технології харчових продуктів на основі розуміння сутності перетворень основних компонентів продовольчої сировини тваринного походження впродовж технологічного процесу.

У той же час під час виробничої практики у майбутніх фахівців формуються загальні компетентності, такі як здатність застосування знань в практичних ситуаціях, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, здатність працювати в команді та мати навички міжособистісної взаємодії, здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності [2].

Отже, організація ефективної практичної підготовки забезпечує формування у здобувачів вищої освіти програмних компетентностей – не тільки спеціальних (фахових), але й загальних, необхідних для їх подальшої професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Положення про проведення практики студентів Полтавського державного аграрного університету / уклад.: В. Аранчій та ін., 2021. 49 с. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/proprovedennyapratykystudentiv.pdf> (дата звернення 25.01.2022).
2. Освітньо-професійна програма Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. Перший (бакалаврський) рівень. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/7771/bakalavr.pdf> (дата звернення 25.01.2022).

3. Стандарт вищої освіти України. Спеціальність 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. Перший рівень. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/204-Tekhn.vyr.pererob.prod.tvarynnytstva-bakalavr-VO.18.01.pdf> (дата звернення 25.01.2022).

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОВЕДЕННЯ ОН-ЛАЙН НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Кодак Тетяна, к. с.-г. н.;

Юхно Віктор, к. с.-г. н., доцент

Другий рік поспіль Україна і весь світ знаходяться в умовах пандемії гострої респіраторної хвороби *COVID-19*, спричиненої коронавірусом *59 SARS-CoV-2*. В країні впроваджений «адаптивний карантин», який передбачає територіальний поділ на зони епідеміологічної безпеки: зелену, жовту, помаранчеву та червону. Відповідно до знаходження в певній зоні висунуті певні вимоги до закладів освіти стосовно здійснення безпечного навчання. Полтавщина знаходилася неодноразово в жовтій та помаранчевій зонах.

В закладах освіти впроваджувалися, як повне дистанційне навчання так і змішана форма навчання. Викладачі читають лекції, проводять лабораторні, практичні та семінарські заняття он-лайн на різних платформах, таких як *google meet*, *zoom*, *skype*, *viber* тощо.

Перевагами он-лайн навчання є [1, 2]:

- навчання в Інтернеті – в більшості випадків збільшує кількість студентів та їх ступінь участі у навчанні;

- використання різних інструментів навчання в мережі Інтернет, які полегшують роботу викладача. Використовуючи цифровий розклад, навчальний план, викладач має контроль для розмежування своїх занять та за допомогою *google* календаря створюються онлайн зустрічі (лекції та інші заняття);

- створюється економія часу на можливість планування викладачем свого навантаження. Ряд інструментів на дистанційній платформі навчання можуть автоматично визначати оцінки та розміщувати їх в електронних журналах;

- можливість навчання в будь-якому місці та в будь-який час, вільний цілодобовий доступ до електронних ресурсів;

- інноваційність – застосування нових інформаційно-комунікаційних засобів навчання для створення якісного освітнього середовища з метою формування та розвитку навичок не тільки з фахових галузей, але і набуття комп'ютерної грамотності;

- доступність навчальних матеріалів [1].

До недоліків он-лайн навчання слід віднести [2]:

- незадовільна робота Інтернет провайдерів, іноді повна відсутність у здобувачів вищої освіти чи викладачів мережі Інтернет;

- малий досвід викладачів у формуванні електронних курсів, особливостям роботи з різними Інтернет ресурсами, адже викладач дистанційного навчання

повинен, крім дисциплін, знати специфіку і методи дистанційного навчання. Є достатньо велика різниця між проведенням аудиторного заняття і проведенням вебінару, відео-лекції, спілкуванням у чаті, тощо;

- «методичне навантаження викладача» значно збільшується, оскільки здійснюється підбір наочного матеріалу, відбувається величезна підготовка до цієї зустрічі (лекції чи іншого заняття) у форматі онлайн конференції;

- велике навантаження на зір під час тривалої роботи за комп'ютером;

- доступність викладача до студента 24/7: часто студенти виконують завдання вночі, а на ранок вже очікують власне результати оцінювання, що не можливо виконати викладачеві фізично. Витрати часу на комунікацію зі студентством збільшилися, оскільки письмово пояснювати завдання (або додавати його опис до онлайн-курсу) довше, ніж в аудиторії, а також можливі додаткові окремі питання від студентів, і листування з ними теж збільшує робочий час викладачів;

- складність контролю самостійності виконання завдань під час заняття.

При викладанні здобувачам вищої освіти професійних дисциплін, де навчальним планом передбачено виконання лабораторних робіт з використанням спеціального обладнання та реактивів, яких в них вдома немає в наявності, унеможливує отримання запланованих програмних результатів навчання. Виконання лабораторної роботи в онлайн ресурсах більш схоже на перегляд відео-ролику в якому викладач виконує завдання і демонструє це студентам з певними коментарями. Проте лабораторна робота вимагає від студентів самостійного виконання завдань під керівництвом та з детальним роз'ясненням викладача. Здобувач вищої освіти повинен виконати завдання власноруч, провести опрацювання методики чи методу та набути практичних навичок. Без виконання лабораторних робіт виховати кваліфікованого спеціаліста не можливо.

Перспективними напрямками в онлайн навчанні є [3]:

- підготовка педагогічних кадрів. Викладачі закладів вищої освіти потребують спеціального навчання з розробки своїх курсів для дистанційної форми спільно з програмістами і в оволодінні відповідними педагогічними технологіями;

- покращення технічних засобів комунікації;

- пошук нових методів та інтерактивних підходів у разі проведення лабораторних робіт.

Отже, онлайн-освіта – це життєздатна та ефективна стратегія викладання. Проте вивчення окремих дисциплін, чи її складових частин повинно бути в аудиторіях з викладачами.

Список використаних джерел:

1. Ільченко А.М. Дистанційне навчання у закладах вищої освіти: проблеми та перспективи : *Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах діджиталізації*. Матеріали 52-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. м. Полтава : ПДАА, 2021. С.159-161.

2. Шептуха О.М. Розвиток онлайн-освіти в умовах пандемії COVID 19:

Проблеми та перспективи розвитку системи вищої освіти в Україні. Матеріали всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції 15 жовтня 2020 р. Харків: Харк. нац. ун-т будів. та архіт., 2020. С.51-53.

3. Ковальчук Т. Дистанційне навчання у закладах вищої освіти: ризики та перспективи розвитку. URL: <https://nubip.edu.ua/node/100736>

СУЧАСНІ ОСВІТНІ МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Карунна Тетяна, к. с.-г. н.;

Кравченко Оксана, к. с.-г. н., доцент

Наразі вища освіта України знаходиться у стадії реформування, що зумовлює пошук нових технологій та форм навчання [1].

Вже сьогодні очевидні потреби перебудови освіти і розвитку відповідної навчально-матеріальної бази в нашій країні. У цьому нам можуть допомогти нові педагогічні та інформаційні технології. Широке запровадження нових педагогічних технологій дозволить змінити саму модель освіти і лише нові інформаційні технології дозволять найбільш ефективно реалізувати можливості, закладені в нових педагогічних технологіях [2].

Суперечливість проблеми вибору інноваційних технологій навчання викликана тим, що сьогодні людство вже остаточно вичерпало потенціал свого розвитку в межах техногенної культури і дедалі більше усвідомлює, що суто технологічного розв'язання проблем не існує. Необхідна інша парадигма існування, яка ґрунтується на нових знаннях і загальних принципах мислення в умовах переходу до нової стадії розвитку людства – постіндустріального суспільства [3].

Впровадження відкритих онлайн-курсів та медіа-освіти, як нових технологій навчання та досконале оволодіння ними вимагають певної внутрішньої готовності як викладачів, так і здобувачів вищої освіти до серйозних перетворень, які відповідають умовам швидкозмінного інформаційного суспільства [4].

В сьогоднішніх реаліях досить активно використовується дистанційне навчання -різновид навчання, з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій і засобів [5].

Суть технологій дистанційного навчання полягає в такій організації навчального процесу, коли здобувач вищої освіти навчається самостійно за розробленою викладачем програмою і віддалений від нього у просторі чи в часі, однак може вести діалог з ним за допомогою засобів телекомунікації.

Всі існуючі технології дистанційного навчання можна умовно розділити на три категорії:

- не інтерактивні (друковані матеріали, аудіо- й відеоносії);
- інтерактивні комп'ютерні технології навчання (електронні підручники, тестові методики контролю знань, засоби мультимедіа);
- відеоконференції (сучасні засоби телекомунікації через аудіоканали,

відеоканали та комп'ютерні мережі) [6].

Термін «дистанційне навчання» підкреслює основну характерну ознаку означеної діяльності – інтерактивність, взаємодія не лише з програмою, а й з викладачем та іншими здобувачами вищої освіти. Звідси випливає, що нова форма навчання не може бути системою, абсолютно автономною, ізольованою від інших форм навчання. Дистанційне навчання будується відповідно до тих же цілей, що й очне, з тим же змістом. Відмінність полягає лише у формі подачі матеріалу та способу взаємодії викладача і здобувача вищої освіти [7].

У практиці освіти України проблема проектування технологій дистанційного навчання потребує подальшої розробки, оскільки:

-недостатньо з'ясовані дидактичні особливості технологій дистанційного навчання;

-недостатньо застосовуються найбільш ефективні зарубіжні технології дистанційного навчання, адаптовані до умов України, повільно ведеться розробка й апробування власних технологій;

-не відпрацьовано методичні рекомендації щодо розробки моделей дистанційного навчання, використання яких у навчальному процесі є актуальним [8].

Список використаних джерел:

1. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі: Метод. огляд / уклад. Л. А. Якимова. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. С. 3-5.

2. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1 (4). С. 27–28.

3. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МППК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.

4. Азимов Э. Г. Массовые открытые онлайн-курсы в системе современного образования *Дистанц. и виртуал. обучение*. 2014. № 12. С. 5.

5. Шестоपालюк О.В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. №3. С. 118-124.

6. Гладков Д. Ю., Лебедик Л. В. Проектування викладачем вищої школи інноваційних технологій навчання. *Збірник наукових статей магістрів. Факультет товарознавства, торгівлі та маркетингу. Факультет харчових технологій, готельноресторанного та туристичного бізнесу*. Полтава : ПУЕТ, 2019. 425 с. С. 332-337.

7. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: Посібник для пед. ВНЗ. Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2002. 116 с

8. Лебедик Л. В. Інноваційні технології педагогічної підготовки магістрів. *Вища освіта в контексті Болонського процесу* : збірник матеріалів міжнародної наук.-методичної конф. (Полтава, 18-21 листопада 2008 р.). Полтава : АСМІ, 2008. С. 425-430

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА»

Поліщук Анатолій, д. с.-г. н., професор;

Шостя Анатолій, д. с.-г. н., старший науковий співробітник;

Усачова Валентина, к. с.-г. н.;

Чухліб Євгеній, к. с.-г. н.

Доведено, що в процесі вивчення будь якої дисципліни важливим є встановлення міждисциплінарних зв'язків – тобто на чому базується зміст дисципліни яка вивчається. В нашому випадку – дисципліна технологія виробництва продукції свинарства є продовженням вивчення таких дисциплін як загальна біологія і генетика сільськогосподарських тварин. Ці дисципліни є підґрунтям вивчення біології свині, фізіології травлення, відтворення, вирощування і відгодівлі тварин до товарних кондицій. Викладач пов'язує знання попереднього матеріалу із змістом вивчаємої дисципліни і таким чином логічно доводить здобувачам вищої освіти значимість матеріалу який надається викладачем. Це в свою чергу формує світогляд студента, уміння застосувати знання в процесі подальшого навчання і в професійній діяльності. Сучасно поданий матеріал дисципліни закладає основи професійного бажання працювати за фахом, виховує відчуття необхідності працювати технологом з виробництва продукції тваринництва. Дисципліну технологія виробництва продукції свинарства студенти ступеню вищої освіти бакалавр вивчають на лекційних, лабораторних заняттях та під час самостійної роботи.

Важливою формою роботи студентів з дисципліни технологія виробництва продукції свинарства є підготовка до занять, самостійна робота. Самостійна робота студента дає якісні результати якщо студент отримує від викладача відповідні рекомендації, консультації.

Для глибокого та якісного засвоєння навчального матеріалу, студентів перш за все, детально ознайомлюють з робочою навчальною програмою дисципліни, переліком літератури, змістом та методичними рекомендаціями щодо підготовки до лабораторних занять, питаннями, що винесені на семестрове вивчення, а також – критеріями оцінювання знань.

Таким чином здобувачі вищої освіти ступеню бакалавр вже на початковому етапі знайомляться з новим предметом, уявляють його зміст, послідовність розгляду тем та загальний план роботи протягом часу, який відведений на вивчення дисципліни.

Важливою частиною в навчальному процесі є лабораторні заняття. Їх проведення у будь-якій формі, потребує попередньої самостійної роботи здобувач вищої освіти. У процесі підготовки до лабораторних занять студенти користуються методичними розробками щодо підготовки до занять, а також користуються різними видами самостійної роботи. Це, зокрема, підготовка відповідей на питання, підготовка виступу, конспекту навчального матеріалу, підготовка схем, таблиць.

Складовою самостійної роботи студентів є виконання індивідуальних завдань. Які плануються викладачем. Важливу роль для опанування

матеріалу якій вивчається мають консультації, особливо для тих студентів які навчаються за індивідуальним графіком або з будь – яких причин пропустили заняття, отримали незадовільну оцінку.

Таким чином сучасні підходи до викладання дисципліни технологія виробництва продукції свинарства сприяють якісній підготовці здобувачів вищої освіти ступеню бакалавр для майбутньої професійної діяльності, що так важливо при адаптації технолога з виробництва і переробки продукції тваринництва в умовах сучасних підприємств. У випадку якщо здобувач вищої освіти ступеню бакалавр планує продовжити навчання в магістратурі – то отриманні знання з вивчення дисципліни технологія виробництва продукції свинарства будуть необхідні при написанні вступного фахового іспиту.

Список використаних джерел:

1. Технологія виробництва продукції свинарства. Навчальний посібник. М. Повод, О. Бондарська, В. Лихач, С. Жижка, В. Нечмілов та. інш. Київ. Науково- методичний центр ВФПО. 2021. 360 с.
2. Технологія виробництва продукції свинарства. За загальною редакцією Ю. Засухи, В. Волощука. Київ. 2016. 553 с.
3. Свинарство. Монографія. За загальною редакцією В. Волощука. Київ. Аграрна наука. 2014. 592 с.
4. Біологія свиней. Навчальний посібник. В. Іванов, В. Волощук. Полтава. ТОВ. Фірма Техсервіс. 2013. 384 с.
5. Технологія виробництва продукції свинарства. За загальною редакцією М. Хоменко. Підручник 3-є видання. Вінниця. Нова книга. 2010. 336с.
6. Технологія виробництва продукції свинарства. В. Герасімов, Д. Барановський, А. Хохлов та інш. Харків. Еспада. 2010. 424 с.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 204 ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

**Ващенко Павло, д. с.-г. н., старший науковий співробітник
Усачова Валентина, к. с.-г. н.,**

Погіршення екологічної ситуації в Україні, світі вимагає екологічного виховання суспільства, яке як відомо, є довготривалим, і повсякденним. Наразі основними стратегічними пріоритетами екологічної політики кожної із країн є: збереження довколишнього середовища та зменшення навантаження на довкілля; екологізація всіх сфер економіки за рахунок енергозбереження та розумного природокористування; формування як індивідуальної екологічної свідомості, так і відповідального суспільства з метою сталого розвитку. Для здійснення стратегії розвитку суспільства в гармонії з довкіллям потрібно зосередити особливі зусилля на формування громадянської екологічної свідомості. Питання екологічної освіти та свідомості у молоді ЗВО виступає чи не на першому місці у вирішенні

екологічного виховання, метою якого є закріпити у суспільстві усвідомлення того, що природні багатства не безмежні, адже нинішнє населення світу не має права жити за рахунок майбутніх поколінь [2].

За повідомленням [3] зараз Україна лідирує в світі за рівнем вживання природних благ. Так, на одиницю ВВП використовується майже тонна природних ресурсів, в той час як у США ця цифра складає 3 кг. Загальне енергоспоживання на одиницю ВВП в Україні в 1,8 рази більше, ніж в РФ, і в 3,5 рази більше, ніж в Польщі, в 8,3 рази вище, ніж у країнах Європи. Тобто перехід України до формування новітньої екологічної політики - це необхідність, продиктована часом. Однак цей процес багатоетапний, пов'язаний з проблемами довгострокового розвитку країни, послідовним практичним упровадженням принципів сталого розвитку, екологізацією виробництва, мінімізацією ресурсокористування, створенням комплексної системи екологічного виховання та освіти всіх прошарків населення; забезпеченням економічної відповідальності за скоєні порушення у вигляді штрафів та інших платежів[1].

Основними напрямками екологізації суспільства є розвиток та розповсюдження екологічно сприятливих технологій, пов'язаних із зміною споживацько-технократичного мислення у виробничій діяльності суспільства, використання екологічно небезпечних технологій. Екологічна компетентність майбутніх фахівців з технології виробництва і переробки продукції тваринництва є одним із стратегічних завдань вищої школи, направлених на вибір технологічного майбутнього, розробку далекосяжних моделей технологій, спроможних зменшити екологічну напруженість. Вибір технологічного майбутнього спеціалістами бачиться по-різному. На думку [8, 9] необхідна зміна моральної парадигми життєдіяльності і прийняття того, що економічним є лише екологічне, а багаторічні суперечки з цього питання вказують на два основні напрямки: малі ("м'які", "не-насильницькі") технології і великі структуроперетворюючі науково-технологічні рішення ("великі технологічні системи"). В зв'язку з цим, екологічна свідомість майбутніх аграріїв повинна включати систему знань, пов'язаних із прийомами та інструментами господарювання в аграрному секторі виробництва, які включають елементи збереження та відтворення природно-ресурсного фонду агросфери. Таке навчання потрібно проводити через постійні повідомлення студентів про проблеми природного характеру та їх дію на здоров'я населення країни і світу; навчанням вчинків у надзвичайних ситуаціях природного походження; застосуванням природних прийомів у освітньому процесі; поповненням знань з екології шляхом ознайомлення з науковими та науково-популярними джерелами відомих вітчизняних та іноземних вчених, законодавчими та нормативно-правовими планами екологічного регулювання, державним контролем і керівництвом охороною навколишнього природного середовища, тощо [4].

Зрозуміло, що розвиток і формування екологічної свідомості студентів спеціальності технологія виробництва і переробки продукції тваринництва є досить важливою проблемою сьогодення, адже це пов'язано з їх майбутньою

професійною діяльністю. При цьому чимала і відповідальна роль припадає на викладачів, що визначають компетентнісну стратегію у педагогічному процесі акцентування знань і вмінь на формування компетенцій [6]. Екологічна свідомість у ЗВО не виникає автоматично, а робота викладача пов'язана з постійною необхідністю створювати педагогічні ситуації, що утворюють естетичне сприймання природи, природоохоронні прагнення та дії. Останнім часом у викладанні спеціальних дисциплін застосовується організація навчання з використанням інтернет-ресурсів, зосереджена на виконанні різних практичних завдань, такий підхід, з одного боку, є вимогою часу, з другого, збільшує можливість глибшої інформації щодо екологічних норм, правил і цінностей, розповсюдження знань про сучасні екологічні проблеми, їхню роль для суспільства; формуванні відповідального ставлення до проблем довкілля[5].

Отже, узагальнюючи викладене, варто ще раз підкреслити, що екологічне виховання викликане потребою часу, є одним з провідних напрямків формування екологічної свідомості молоді у сучасній вищій школі аграрного профілю, дозволяє виробити у майбутніх фахівців потрібний професійний, кваліфікаційний, компетентнісний та соціальний рівень, необхідний в побудові новітніх моделей виробництва й споживання, сприяє розвитку нового підходу в системі господарювання.

Список використаних джерел:

1. Баранов О. П. Пріоритети гарантування безпеки сталого розвитку. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення*: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 09 жовт. 2015 р. ДРІДУ НАДУ, 2015. С.7-10.

URL: http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2015_10_09_mater_fsdu.pdf

2. Безпала Т., Капштик Л. Екологічне виховання студентів у ВНЗ I-II рівня акредитації. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД* :зб. наук. праць. IX між нар. наук.-практ. інтерн.-конф., м. Переяслав-Хмельницький, 30-31 березня 2013 р. Переяслав-Хмельницький, 2013. С.21-23.

URL: <https://dspace.lgpu.org/bitstream/123456789/972/1/3.pdf>].

3. Галушкіна Т.П., Костецька К.О «Зелена» економіка в секторальній моделі розвитку в Україні. *Економічні інновації*, 2012, вип. 48. С.74-77. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/67166/07-Galushkina.pdf?sequence=1>

4. Горбунова К. М., Курепін В. М., Яблуновська К. О. Екологічна психологія та психопедагогіка у системі підготовки майбутніх викладачів аграрної галузі. *Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні*: матер. Причорноморської регіон. наук.-практ. конф. проф.- викл. скл., м. Миколаїв, 25 – 27 квітня 2018 р. Миколаїв, МНАУ, 2018. С. 107-111 URL: <https://docplayer.net/215850499-Materiali-prichornomorskoyi-regionalnoyi-naukovo-praktichnoyi-konferenciyi-profesorsko-vikladackogo-skladu.html>

5. Курліщук І. І., Павленко І. Г., Севаст'янова О. А. Основні напрями формування екологічної свідомості майбутніх фахівців засобами

інтернет-медіа. *Збірник наукових праць «Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова». Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи.* Київ, Видавничий дім «Гельветика», 2020. Випуск 74. С. 84-87. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.74.18>.

6. Петрук В.Г., Безвозюк І.І., Панченко Т.І. Екологічне виховання у вищій школі. *Вінницький національний технічний університет* наук. видан. матеріалів міжнар. наук.-практ. конфер м. Вінниця електр.2010.

URL:

http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Petruk_Bezvozyuk_Panchenko.php

7. Хилько М.І. Екологічна безпека України: навчальний посібник / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2017. С.169-174.

8. Хилько М.І. Екологічна криза як криза існуючої системи цінностей. *Політична культура та ідеологія № 1 (2019).* С. 59-67 DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.1>

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ

**53-ї науково-методичної конференції
викладачів і аспірантів**

**«Сучасні освітні технології та інноваційні методики навчання в
підготовці здобувачів вищої освіти: досвід та перспективи»**

Підп. до друку 11.02.2022. Формат 60x90^{1/16}. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 14. Обл.-вид. арк. 0,7. Тираж 110 пр. Зам. 1.
Гарнітура Times New Roman Cyr.

Видання та друк – Редакційно-видавничий відділ Полтавського державного аграрного університету
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2174 від 26.04.2005 р.
Адреса: 36003, м. Полтава, вул. Сковороди, 1/3.